

Bulányi György

Keressétek az Isten Országát!

Miért jött?

Második könyv

2013.

BUDAPEST

Második könyv

MIÉRT JÖTT?

BEVEZETÉS

10. A MESSIÁS

a) Az Eljövendő

A Fiú egy Ország ügyéért-kedvéért lépett be az időbe. Azért küldte Őt az Atya, s Ő azért jött el közénk, hogy ezt az Országot hirdesse közöttünk - örömhírként. (Mk 1,38; Lk 4,43) Jövésével a Fiú egy várakozást akart kielégíteni. Az, AKI VAN ígért az atyáknak valakit. Ezt a valakit a választott nép türelmetlenül várta. Az ígélet erejében. Politikai megalázottsága miatt a megtestesülés századában különösen is türelmetlenül várta (86 num). Egy országot várt attól a valakitől. A Fiú e várakozás beteljesítőjeként lépett fel örömhírével.

A választott nép várta azt, akinek el kellett jönnie - az Eljövendőt; s az eljövő, az időbe belépő Fiú - eme Eljövendőnek vallotta magát. A Keresztelő is ilyenként mutatja be Őt Izraelnek, bár börtönbe kerülése után problematikussá válik számára ez az azonosság: amikor két tanítványa által reá kérdez a Fiúra, hogy Ő-e az Eljövendő, pozitív feleletet kap Tőle. Buzdítást is, hogy meg ne botránkozzék Benne, el ne vesse ezt az azonosítást. (Mt 11,3; Lk 7,19-20) Megerősíti tehát: Izraelnek nem kell mást várnia, mert a Fiú az, akit megígért az Atya a maga népének. Ezt tartalmazza a válaszüzenet.

Az Eljövendő különböző neveken élt a választott nép ajkán az ígélet és várás századaiban. A Fiú azonosította magát ezekkel az elnevezésekkel is. Nemcsak Emberfiának és Isten Fiának mondta magát (2 num). "Felkent", "Király", "Úr" - voltak még a várt személy legközkeletűbb nevei; s Jézus vállalta, hogy Ő a Felkent, a Király és az Úr. Vállalta Az, aki még születése előtt megkapta Isten küldöttétől a Jézus = Jehosuah (=Az Isten az üdvösség) nevet; azt a nevet, melyet Máté így értelmez: "Ő fogja megmenteni népét bűneitől". (Mt 1,21)

b) A Felkent

Felkent - héberül Messiás, görögül Krisztus. A választott nép várta az Isten Felkentjét. Úgyannyira, hogy Zakariásnak elég Gábiel ajkáról csak annyit hallania, hogy születendő fiában Illés lelke és ereje lesz, és Malakiás szavai alapján már tudja is, hogy fia az Eljövendő Úr előhírnöke, útkészítője lesz. (Lk1,17.76; Mal 3,1; 4,5) Hálaéneke hű képe e nép várakozásának. **Az Eljövendő érkezése "országos" jelentőségű érkezés.** Ábrahám fiai és Dávid háza vannak benne érdekelve. Isten és az Ő népe között létrejött szövetségnek, Isten Ábrahámnak tett esküjének beteljesítéséről van benne szó. Egy **népet** fog elérni Isten könyörülete, kiváltása, megmentése és megszabadítása; mégpedig ellenségeinek, az Őt gyűlölőknek kezéből. Zakariás fiának, Jánosnak épp az lesz a feladata, hogy ezt tudtára adja az érdekelteknek - egy népnek. (Lk 1,69.72-3.68.77)

A názáreti Szűznek Gábiel már "országról" beszél: Dávid trónjáról, Jákob házáról (vö. "Árpád-ház") és Fia "országaról"; országról, melynek nem lesz vége. (Lk 1,32-3) S a Szűz minden fiatalsága ellenére is tisztában van vele, hogy az angyal szavai Izrael reményére vonatkoznak, hogy **anyasága országos jelentőségű anyaság**: "Felvette Izraelnek, az ő szolgájának ügyét, hogy megemlékezzék irgalmáról - ahogyan szólott atyáinkhoz - Ábrahám iránt és az ő magva iránt mindörökké". (Lk 2,54-5) E hálaénekek történelmi hitele lehet

akármilyen, de mindenképpen hű tükrei egy nép reményének: alig többek, mint az ószövetség idevonatkozó különféle nagy remény-mondatainak, tehát idézeteknek egybeszerkesztései. Az agg Simeon pedig, aki ugyancsak egy nép dicsőségét várja reménye tárgyától, (Lk 2,32) személyével és hálaénekével szimbólumává is lett e várakozásnak.

A Keresztelő nem meríthette alá a hozzá jövőket a Jordán vizében anélkül, hogy e várakozásban élő népben föl ne merüljön a gondolat: Hátha János az, akire várnak! A jeruzsálemi vezetőktől küldött papok és leviták jól ismerik paptársuknak, Zakariásnak fiát, s ha mégis megkérdezik tőle: "Ki vagy te?", arra kérdeznek rá, amire János telibe találva felel: "Én nem vagyok a Messiás". (Jn 1,19-20) De nemcsak a vezetők, hanem a "nép" és "mindenki" gondolt a lehetőségre: "hátha ő a Messiás". (Lk 3,15) János válasza - a Messiás őutána jön és már a nép között is van - csak újabb lendületet ad a várakozásnak. (Jn 1,26-7) A nép még nem ismeri e már közte levő Messiást; s amikor János Isten bárányaként bemutatja Őt két tanítványának, azok **el is hagyják az Útkészítőt az Útért**. Nem volt kétségük, mit takar az "Isten báránya" kifejezés. Egyikük, András hamarosan ezekkel a szavakkal számol be testvérének, Simonnak a találkozásról: "Megtaláltuk a Messiást". (Jn 1,41)

Mintegy **előjátékként** - Jézus első ízben a szorosán vett Izraelen túl, Jákob kútjánál, a számáriai asszony előtt vallja meg Messiás-voltát. Jézusnak a várakozás levegőjétől terhes szavai az asszony ajkára hozzák a közös reményt: "Tudom, hogy eljön a Messiás". Jézus szavai - "eljön az óra és már itt is van..." az asszony reményének megnyilatkozása után az "Én vagyok, aki veled beszélek" kijelentésbe torkollnak. Fel is bolydul a város: "vajon nem Ő-e a Messiás?". (Jn 4,23-9)

E kérdés végigkíséri Jézus egész pályáját. Végezetül a választott nép főpapjai és nagytanácsa arra hivatkozva kéri Számára a pogánytól a keresztfeszítést, hogy Messiásnak állítja önmagát. (Lk 23,2) A vád igaz. Amily határozottan vallotta magát Fiúnak, ugyanolyan határozottsággal vallotta magát Izrael reménye beteljesítőjének, Messiásnak is. A fenti előjáték után **másodízben** legszűkebb hívei körében, Fülöp-Cezárea környékén. A péteri vallomást helybenhagyja, sőt csalhatatlannak minősíti: "Nem test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én menyeyi Atyám". (Mt 16,17) Az utolsó jeruzsálemi ősznek újra és újra visszatérő és egyúttal újra és újra kövek megragadására és Reá hajítására készítő problémája ez; s Jézus életveszélyben is vállalja, amit korábban a Tizenkettő körében kijelentett. (Jn 7,42; 8,25; 10,24) A "Te ki vagy" kérdésre válaszolva Izrael reményét nem tolja túl önmagán, miként az Útkészítő. Kerüljön, amibe kerül - nem tévesztheti meg azokat, akikhez küldve lett: "Az, amit kezdettől fogva mondok nektek... Mondom nektek és nem hiszitek". (Jn 8,25; 10,25)

Az utolsó napokban már mint jól tudott, hangzik ez az azonosság-vállalás tanítványai körében: "Egy a ti tanítótok, a Messiás". (Mt 23,10) S bár biztosan halálos ítéletet vált ki a beismerés, a főpapi kérdésre - "Mondd meg, te vagy-e a Messiás?" - félreérthetetlen ünnepélyességgel válaszolja: "Én vagyok", ill. "Ha állítom, nem hiszitek el". (Mt 26,63; Lk 22,67) Jézus tudata e tekintetben a Golgota történései után sem változik: "Nemde ezeket kellett szenvednie a Messiásnak..." - szavakkal magyarázza az emmausziaknak a történéseket. (Lk 24,46)

Az időbe belépő Fiú elvállalta az Isten népének szívében és ajkán élő **Messiás-nevet**. De az Isten népe nem vállalta el azt a tartalmat, amelyet a Fiú ennek a Messiás-névnek adott.

c) A Király

A királyokat kenték fel Izraelben. A "felkent" - királyt is jelent. Azért felkent, mert király; s azért király, mert felkent. A Messiásban királyt várt a maga számára a nép. Gábrriel királyként mutatja be a Szűznek a születendő Gyermekeket: "És majd odaadja az Úristen neki atyjának, Dávidnak trónusát, és majd királykodik (βασιλευσει = baszileuszei) **Jákob házában mindörökre**, és királyságának nem lesz vége". A Szűznek nincs kétsége, hogy trónról letaszításnak, alacsonysorsúak oda felemelésének ideje érkezett el, - tehát a Messiás kora. (Lk 1,33.52-5) Ha András Péternek a megtalált Messiásról számol be az első találkozás élménye alapján, a találkozás élménye Bertalanból a "Te vagy Izrael királya" vallomást csalja elő. (Jn 1,49)

Az Országról szóló példabeszédekben Jézus a maga meghívó-megbocsátó-ítélő szerepkörét az evilági országok király-fogalmának segítségével hívásával magyarázza, míg a nagy **ítélet-tablóban az ítélő már nem csupán "hasonló" a királyhoz, hanem "a király"**. (Mt 18,23; 22,2; 25,34.40) Utolsó jeruzsálemi útján elfogadja az érte lelkesedők hódolatát; azokét, akik messiásnak, tehát királyuknak ismerték fel: "Áldott a király...Izraelnek **ama** királya". (Lk 19,38; Jn 12,13) A főpapok a Messiás szó e király-tartalmát magyarázva adják át Őt Pilátusnak mint olyant, "aki magát Messiás-királynak mondja", azaz felkent királynak. S ez lévén a pogány számára a vád tartalmába jól bevilágító szó, a következőkben már csak e magyarázó jellegű kifejezést használják: "mindaz, aki királlyá teszi magát...". (Lk 23,2; Jn 19,12) Így aztán Pilátus Jézustól már csak e "király-volt" tárgyában érdeklődik; s ha Jézus a "Te mondd" fordulatot választja válaszában, ez a fordulat nem tagadást jelöl, csupán csak fenntartást Pilátus nyilvánvalóan evilági-király elképzeléseivel szemben. (Jn 18,33-7) A vád és a vádlott tanúvallomása megegyezik. Így aztán a bíró akár a néppel, akár a főpapokkal tárgyal, mint királyt emlegeti Jézust és kivégeztetése okaként is ezt írhatja reá a táblára. Katonái tudatában is királyként könyvelődik el Jézus. S a Golgotán a köznép is, a nagytanács is mint meghíúsult királyt szidalmazza. Márk szövegében a kereszttövében álló főpapok ajkán újra egybekapcsolódik a két kifejezés: "A Messiás, Izrael királya, szálljon le most a keresztről...". (Mk 15,32)

A Fiú a "király" titulust is vállalta, de a választott nép el nem fogadta azt a tartalmat, amelyet Jézus ennek a titulushoz adott (95a,b num).

d) Az Úr

A betlehemi éjszaka angyala nemcsak Messiásnak mondja a megszületett Gyermekeket, hanem Úrnak is. **Izrael mindenekelőtt azt mondotta Úrnak, AKI VAN.** Használta azonban ezt a szót a legfőbb evilági hatalom megszólítására is; - főpapjaik pl. így titulálják Pilátust. (Mt 27,63) A görögök (zsidó hitre tért pogányok) Jézus életének a maga evilági királysága szempontjából optimálisnak látszó pillanatában - még tanítványát, Fülöpöt is úrnak szólítják. (Jn 12,21) Olykor szólítja így gyermek az apját, alkalmazott a munkaadót, (Mt 21,29; Lk 13,8; 14,21-2; 16,3) s a feltámadás reggelén Magdolna a kertésznek nézett Jézust. Ez a szó ebben a kulturkörben nem szokvány megszólítási forma, hanem tekintélyt fejez ki. Zsidók között elsősorban az Istent, pogányok között elsősorban az evilági ország fejét jelöli. Jézust az Általa gyógyulni akarók, férfi- és nő-tanítványok, Zakeus és a Szikhar-beli asszony rendre úrnak szólítják - ellenfelei soha. Azok szólítják így, akik Messiásnak, Királynak, tehát Ország Urának tekintik Őt.

Jézus maga - **az Istent, a Sátánt és Önmagát nevezi Úrnak**; nem számítva példabeszédeit, melyekben az úrnak mondott munkaadó rendre az Istent példázza. Azzal, hogy az Istent Úrnak mondta, népe hagyományába állt bele. Az a Jézus állította az Isten mellé második Úrként a Mammont, aki ismerte e fogalmat: a Sátán országa. Így Jézus ajkán mindkét esetben országnak urát jelenti a "κυριος", Isten esetében is, a Mammon esetében is.

E kifejezést egyébként Jézus **sűrűbben alkalmazta magára**, mint akár a Messiás-, akár a Király-megjelölést. Nyilván alkalmasabbnak tetszett Neki arra, hogy a maga országfő-voltának sajátos tartalmait, vonásait kifejezésre juttassa. Úrnak mondja magát, amikor az Ország kapujának megnyitását kívánják tőle; (Mt 7,21.22; 25,11; Lk 13,25) Úrnak, akinek érkezését virrasztva kell várnunk; (Mk 13,35; Mt 24,42; Lk 12,36) Úrnak, amikor arról beszél, hogy szolgálai is osztani fogják az "urakra" egyébként igazán nem jellemző földi sorsát; (Mt 10,24-5; Jn 13,16; 15,15.20) Úrnak mondja magát a szombat törvénye felett; (Mk 2,28; Mt 12,8; Lk 6,5) Úrnak, amikor elhozatja Betfagéből az öszvért; Úrnak, mégpedig úrnak a legdicsőbb izraeli király, Dávid fölött is (Mk 12,36; Mt 22,43; Lk 20,42.44) - a nagytanács számára okulásul.

Az utolsó vacsorán a végletekig fokozza egyfelől a maga Úr-voltát, e messiási küriosz-nak **az evilági ország úr-fogalmával tökéletesen ellentétes tartalmat**: "Úrnak szólítottok engem és jól mondjátok, mert az vagyok. Ha tehát én, az Úr megmostam lábatok ...". (Jn 13,13-4) A jézusi küriosz jelentéstartalma egybeolvad a "szolga, rabszolga" szavak jelentéstartalmával (67 num).

e) A Megmentő, a Megváltó

A betlehemi éjszaka angyala még Megmentőnek (σωτηρ = szótér) is mondja a Gyermeket. Hálaénekében Zakariás háromszor is említi e megmentést (σωτηρια = szótéria) mint a Messiás szerepkörét; Simeon nemkülönben. (Lk 2,11; 1,69.71.77; 2,30) Jákob kútjánál Jézus maga is szól arról, hogy e megmentés a zsidóktól van. S jóval később, még egy ízben, hogy megmentés köszöntött Zakeus házára az Ő megvendégelésének napján. (Jn 4,22; Lk 19,9)

A szövegek bizonyossága szerint azonban Jézus soha nem mondotta magát "Σωτηρ"-nak, annak ellenére, hogy e szó igei alakjával - megmenteni (σωζειν = szódzein) - gyakran rajzolta küldetése tartalmát. Zakariás hálaénekében e háromszor is előkerülő "megmentés" - a zsidó népnek ellenségektől és gyűlölőktől való megmentését jelöli. E politikai tartalom talán túlságosan és talán egyértelműen megtöltötte ezt a szót; s ezért nem látszott Jézus számára alkalmas megjelölésül arra, hogy minek, miül és miért jött. A SZÓTÉR (mint SALVATOR = Megmentő, Üdvözítő) rangos szóvá válik majd később a keresztények tudatában, csakúgy mint a LÜTRÓTÉSZ = REDEMPTOR = MEGVÁLTÓ szó is. Jézus nem alkalmazta őket magára. Egyéb neveket talált ki a Maga számára, amelyek alkalmasabbnak tetszettek számára annak megmagyarázására, hogy miért és minek és miül jött el közénk az időbe; könyvünk során rendre megismerkedünk ezekkel az egyéb nevekkal.

(MIJ32)"Országos" jelentőségű volt tehát az, akire az Igéret népe várt. A Messiás, Király, Úr szavak elvállalásával a Fiú jelezte, hogy teljességgel azonos a megígért Eljövendővel; az azonosság vonatkozik az Eljövendő "országos" jelentőségére is.

Ország dolgában jött. Országos a küldetése. Az elvállalt országfő-jelentésű kifejezések kétségtelenné rajzolják ide vonatkozó tudatát.

f) Előretekintés

Ezt az országos küldetést, ennek mibenlétét szeretné tisztázni könyvünk. **A Fiú tudatát arra vonatkozóan, hogy miért is lépett be az időbe.** Könyvünk során rendre kiviláglik, hogy egy országról szóló örömteljes hírt-adás volt eljövételének legalapvetőbb célkitűzése (11-13 num). Ennek az országnak a törvényeit akarta közölni velünk a tanító szerepet vállaló Fiú (14-16 num). Az a Világosság, amelyet Önmagával elhozott közénk nemcsak értelmünket volt hivatva megvilágítani, hanem egész valónkat világossá akarta tenni a Maga Világosságával (17 num). Ahhoz, hogy ezt megtehesse, saját juhait egybekereső pásztorrá, Nyájajuhásszá tette Önmagát (18-32 num). Mint ilyen bennünket szolgáló, megkereső pásztor (18-19 num), a közénk hozott Országba minket bevezető Ajtóvá tette Önmagát (21-23 num). S átadta nekünk az Ország azonnal megvalósuló nagy ajándékát - az örömet, a békét (24 num).

Ahhoz, hogy tanítását és életét, az Ország törvényeit és az Ország életét odaadhassa nekünk az Országra vonatkozó örömhírt közénk hozó Hírnök, - ahhoz a Golgotán oda kellett adnia nekünk a magára öltött, időbeli "emberi életét" (25-27 num). Ezzel beemelt bennünket az östény, a szeretet világába (28 num), s lehetővé tette az ember számára az eggyélevést Istennel és embertársaival (29 num). Az élete árán az Ország életével megajándékozottakat egy új néppé, az Isten új népévé tette, melynek tarsolyába belerakta az emberiséget egyetlen családdá egybegyűjtés feladatát (30-32 num).

Közölte végül, hogy az idő, a történelem végén újra eljő, hogy az Általa közénk elhozott Ország királyaként számadásra szólítson fel bennünket: elvégeztük-e a rákbízott feladatot? (33-34 num). Munkánkat megítélve (35 num) adja majd oda a könnyűnek nem találtaknak a meghirdetett Ország időn és téren, azaz történelmen túli kiteljesedett alakját-folytatását (37 num). Bírói széket ülve zárja ki véglegesen Országából azokat, akik nem igényelték felkínált országát (36 num).

Ez a rövid váza a Fiú "országos" küldetésének.

AZ ÖRÖMET HIRDETŐ

11. ÖRÖMHÍR... KINEK?

a) Hirdeti

Egy Ország okán jött. Országén, melynek Ő a feje - felkentje, ura, királya. Az Ország mivoltát-tartalmát küldetése során majd tudatja hallgatóival; beköszöntőül csak annyit árul el róla, hogy ez **az Ország az ember számára jó hír, örömhír**; görögül: euangelion. Miért jött a Messiás? Legalapvetőbben azért, hogy tudassa velünk ezt az örömhírt az Országról. Saját kifejezéseivel: hirdesse (κηρυσσειν = kérüsszein) Országát és annak örömhírét, illetőleg

"evangelizáljon" (–ευαγγελιζειν = euangelidzein); ez utóbbi szó az "ευαγγελιον" (euangelion) igei alakja, s jelentése: örömet hirdetni, örömhírt hozni.

Az Ország okán az időbe belépő Fiú kezdeti alakja-szerepköre nem valami királyi. A "κηρυσσειν" igei alakja a "κηρυξ" (kérux) szónak megfelelője: a "herold" az európai nyelvekben. **A Fiú első alakja-szerepköre tehát a heroldé:** kiáltó, kikiáltó, aki kiáltja, kikiáltja az Országot. Annak közelségét, annak örömhírét. Az Ország törvényekben megfogalmazott mivoltának-tartalmának kifejtését a "διδασκειν" (didaszkein = tanítani) ige hordozza majd; de ettől a tanítástól szabatosan elkülönül a kikiáltás, a hirdetés . (Mt 4,23; 9,35; 11,1)

Márk az egész jézusi történetet örömhírnek mondja. Könyvét ezzel a mondattal kezdi: "Jézus Messiás, az Isten Fia, örömhírének kezdete". (Mk 1,1) Annak a Jézusnak a szándékai szerint jár el így, aki az üdvösség történetében a Keresztelő pályáját a "törvény és próféták"-szakasz lezártának mondja, amely után már az Isten Országáa evangelizálódik. (Lk 16,16; Mt 11,13) A Jézus ajkán elhangzó örömhír már az üdvösség-történet új, "törvény és próféták-utáni" szakaszát indítja és tartalmazza.

Jézus működése Máté szerint azzal indul, hogy hirdeti az Ország közel voltát; Márk szerint azzal, hogy az Ország örömhírét. (Mt 4,17; Mk 1,14) Márk Jézus ajkára ad egy beköszöntő mondatot, amely egyfelől az Ország elközelgéséről, az erre rendelt idő teljessé válásáról, végleges eléréséről szól, másfelől pedig az örömhírről. **E megérett idejű Ország örömhíre** számára kívánja az Országba vezető Út nagyfontosságú magatartásait, melyeket a "μετανοειν" (metanoein) és a "πιστευειν" (pisteuein) szavak jelölnek: "Beteljesedett az idő és elközelgett az Isten Országáa; alakítsátok át gondolkodástokat és higgyetek az örömhírben". (Mk 1,15)

A kafarnaumi nagy indító nap után (89 num) Jézus bejárja Galileát. Nem maradhat meg Kafarnaumban, mert más városokban és falvakban is kell "hirdetnie", hiszen ezért jött; ill. "az Isten Országát evangelizálnia", hiszen ezért küldték. (Mk 1,38; Lk 4,43) "És bejárta Jézus egész Galileát...hirdetvén az Ország örömhírét ...". (Mt 4,23; 9,35; Lk 8,1) A galileai esztendő vége felé ugyanezzel az alapprogrammal indítja útnak a Tizenkettőt: "és elküldte őket hirdetni az Isten Országát...", s ők "örömet hirdetve" járták végig a falvakat. (Lk 9,2.6) **Nagyon szorosan összetartozik e két szó:** hirdetni és örömhír. A szoros kapcsolatot mutatja mindenekelőtt az "örömhirdetni" ige, de mutatja a hirdetni szó tárgynélküli használata is: "és tizenkettővé tette őket... és elküldte őket hirdetni ...". (Mk 3,14) A tárgy kitétele nélkül is hordozza a tárgyat: az Országot, az Ország örömhírét.

Az örömhír-hirdetés az Orzágnak nemcsak kezdeti jellegű tevékenysége. A betániai vacsorán olajat öntő asszonyról tudni fognak az egész világon mindenütt, ahol csak "hirdetik az örömhírt", ill. "hirdetik ezt az örömhírt", (Mk 14,9; Mt 26,13) pedig Jézus Palesztina határain túl nem hirdetett. A mennybemenetel előtt ugyanis parancsot adott övéinek, hogy hirdessék az örömhírt "minden teremtménynek", s a szenvedés előtti napokban elmondja, hogy el nem jön az aión-vég, amíg "ki nem hirdetődik az örömhír" minden népnek. (Mk 16,15; 13,10; Mt 24,14) E kitételekben az "örömhír" jelzi már az Ország tartalmait is.

E szóval Jézus nemcsak pályája kezdetén **foglalja össze az Ország tartalmát.** Az Út végső nagy követelményeit - magunk megtagadását, a keresztfelvételét, életünk elveszejtését - azaz mindazt, amivel birtokába lehet jutni a meghirdetett Orzágnak, ezért az örömhírért kell vállalni. (Mk 8,35) Mondja mindezt övéinek Fülöp-Cezárea után, amikor először szembesíti

őket az Ország nagy botrányával. Az Ország várományosainak ezért az örömhírért kell tudniok "mindent elhagyni" - mondja az utolsó tavaszon immár Jeruzsálem kapujában. (Mk 10,29) Az örömhír nemcsak híradás egy országról; **az örömhír jelenti a hír tartalmát is**, hiszen magáért a hírért hogyan lehetne "mindent elhagyni"?! Mindkét alkalommal mellérendelődik ez az örömhír az Ország Fejének: "értem és az örömhírért". (Mk 8,35; 10,29)

Hogy mi a tartalma ennek az örömhírnek, ezt mondja el ez a II. könyv: tanítást, életet, egy új közösséget az időben, s mindezek időn túli kivirágzását.

b) A szegényeknek

Meglepőek Jézus diszkriminációi. "Csak Izrael házának elveszett juhaihoz vagyok küldve" - utasítja el a kanánitát. "A pogányok útjára ne térjete, a samáriaiak városába ne menjete be..." - küldi a Tizenkettőt hirdetői próbaútra, de csak Izraelhez. (Mt 15,24; 10,5) De ez még nem valóságos, csak látszat-diszkrimináció. Csupán arról van szó, hogy "előbb" a gyerekeknek kell jól lakniok; Izrael elveszett juhai után sor kerül majd "minden nemzetre", minden teremtményre. (Mk 7,27; 13,10; Mt 24,14; 28,19; Lk 24,47; Mk 16,15) **E nemzetek közti diszkrimináció tehát nem valóságos.** Csak sorrend érvényesül: előbb Izrael, utána a pogányok. Nincs nemzeti diszkrimináció - valójában minden nemzetnek hirdetődik az örömhír.

Úgy tetszik azonban, van valóságos diszkrimináció is Jézusnál. Mégpedig **társadalmi diszkrimináció**. Jézus szeretné, ha a már börtönben ülő Keresztelő nem botránkoznék meg, nem veszténé el hitét Benne és így saját útkészítő küldetésében sem. Ezzel az üzenettel akarja a bizonyosságot helyreállítani az Országnak utat-készítőnek a lelkében: "örömhír hirdettetik a szegényeknek". (Mt 11,5; Lk 7,22) Jézus e szavakkal a Messiás majdani munkáit rajzoló Izajást idézve üzen Jánosnak. Valamivel később, a galileai esztendő vége felé fel is olvassa Izajás e messiási ajakra adott szavait: "Az Úr Lelke rajtam...felkent engem... örömhírt vinni a szegényeknek...küldött engem". (Lk 4,18-29; Iz 61,1) A szöveg összetörteket, foglyokat, lesújtottakat is említ, amelyek nem kisebb erővel rajzolják a nem előnyös társadalmi helyzetben lévőket, mint a "szegény" szó. A Jézustól vállalt izajási szöveg szabadulást, szabadonbocsátást is ígér - semmi kétség tehát, hogy elnyomott társadalmi-nemzeti osztály-réteg képét rajzolja.

Ha Izajás ajkán jelenthet megalázott helyzetben levő nemzetet is e szöveg, Jézus idézésében már nem. Ha Izajásnál jelentheti is a szöveg a rabláncra fűzött Izrael egészét, Jézus ajkán már nem. Nem, mert Jézus a Hegyi beszéd színzsidó hallgatósága előtt diszkriminál: "Boldogok vagytok ti szegények, mert tiétek az Isten Országá". (Lk 6,20) Az a boldog, akié az Ország; és a szegényeké az Ország. Kiké még az Ország? Az éhezőké, síróké, gyűlöltéké, kiközösítettéké, szidalmazottaké és kivetetteké. Ezeknek ígéri az Országot, a kielégülést, a nevetést, a nagy jutalmat a mennyben. (Lk 6,21-23) **A diszkrimináció valóságos. Itt nincs "előbb", és nincs "is-is", és nincs "elsősorban".** Boldog az, akié az Ország; és "jaj" azoknak, akik nem kapják meg az Országot (Mt 11,21; Lk 10,13; Mt 23,13): "Jaj pedig nektek, gazdagoknak..." Kinek jaj még? A jóllakottaknak, a nevetőknek és azoknak, akiknek szépeket mondanak az emberek. (Lk 6,24-6) Ezek is egyetlen kategóriát alkotnak a gazdagokkal. A szegények, az éhezők, a sírók, a kirekesztettek jelölik a társadalmi gúla alsó felében lévőket. A gazdagok, jóllakottak, nevetők, körülhízelgettek pedig a társadalmi gúla tetejét. A diszkrimináció tökéletes. **Csak** a szegények számára hirdeti a Messiás az örömhírt.

A társadalmi gúla tetején levők már megkapták vigasztalásukat; ők éhezni, sírni és jajgatni fognak, a hazug-próféták sorsa néz rájuk. **Nincs kiskapu a diszkriminált gazdagok részére.**

Pályája végső szakaszában még élesebben tanítja a diszkriminációt, mint a galileai esztendőben. Bár a tevének lehetetlen átbújni a tű fokán, de még mindig könnyebb, mint a gazdagnak bejutnia az Országba. (Mk 10,25) Nem lehet felmenteni a Messiást a társadalmi diszkrimináció vádjá alól. Azt a tételt, hogy a Messiás nemcsak a gazdagoknak, hanem a szegényeknek is jött hirdetni az örömhírt, vagy azt a másik tételt, hogy mindenkinek, de különösen vagy elsősorban a szegényeknek jött hirdetni - a rendelkezésünkre álló források egyértelműen elutasítják.

Bizonyos fogalmak kidolgozottan, módosítás nélkül mentek át Jézus tanításába. Ilyen volt a héber "anavim" szóval jelölt fogalom is - az Ószövetség "szegényei". E "szegények" nem csupán biológiai szükségét szenvedők. A Hegyi beszéd Mátéféle szövege párhuzamba állítja a szegényekkel a szelídeket, békességszínalókat, az irgalmasokat és tisztaszívűeket, az Istennek-tetszést éhezőket és szomjazókat. **Az "anavim" társadalmi kategória ugyan, de nem csupán az.** Az Ószövetség "jámhora" is. Ezt a jámbort az Ószövetség nagyon sokszor a szegények között látta, s így alakult ki az Istennek tetszeni akaró szegénynek a fogalma. Jézus sem tekinthette az "anavim" szó által jelölteket merőben társadalmi kategóriának, és a fentebb látott rendkívüli élességű hangsúlyai alapján úgy tetszik, hogy az Istennek tetszeni akarást kizárólag a szegényektől remélte. Lesz még alkalmunk szemléletének pontos megrajzolására (57a,b,c, num).

c) Betegeknek

A Keresztelő kételyeit eloszlatandó Jézus **nemcsak a szegények evangelizálását** tudatja vele: "jelentsétek Jánosnak... a vakok látnak és a sánták járnak, a poklosok megtisztulnak és a süketek hallanak, a halottak feltámadnak...". (Mt 11,4-5; Lk 7,22) Názáretben küldetése egyik céljának a "vakok szemeinek megnyitását" mondja. (Lk 4,18) Az Ország Urát jelző nagy lakoma gazdája a szegényeken kívül "bénákkal, vakokkal, sántákkal" tölti meg házát, s Jézus a farizeust is a "szegények, bénák, sánták és vakok" megvendégelésére biztatja. (Lk 14,21-23) Egészségesnek vagy betegnek lenni - Jézus nyelvén szimbolikus jelentést is hordoz: igaznak lenni, bűnösnek lenni. (Mk 2,17) A fentiek szó szerint vagy szimbolikusan értendők-e? A "vak" és "halott" gyakran szerepel Nála nem biológiai értelemben is. Érthette talán így a "süket" szót is: nincsen füle a hallásra. De már a sántának, bénának, poklosnak nincs ily szimbolikája Jézusnál. Döntő tény, hogy Jézus az említetteket nagyon sűrűn biológiai értelemben orvosolta.

Fel kell tehát tennünk a kérdést: **Tett-e Jézus egészségügyi diszkriminációt?** Az örömhír a biológiai értelemben vett betegeknek szól-e? Kizárja-e a biológiai értelemben vett egészségeseket? Azért is szembesülnünk kell ezzel a kérdéssel, mert az evangelisták két mozzanatban jelölik meg Jézus kezdeti működésének tartalmát: az örömhír-hirdetésben és a gyógyításban. "És bejárta egész Galileát hirdetvén a zsinagógákban és kiűzve az ördögöket", ill. "hirdetvén az Ország örömhírét és meggyógyítva minden betegséget...". (Mk 1,39; Mt 4,23) A tanítványok kiválasztásakor és próbaútjánál is együtt szerepel e kettő. Erre választja ki és erre küldi őket: "...hogyan küldje őket hirdetni és hogy hatalmuk legyen kiűzni az ördögöket", ill. "elmenvén hirdették ...és sok ördögöt űztek ki és gyógyítottak". (Mk 3,14-5; 6,12-3)

Annál is inkább szembesülnünk kell feltett kérdésünkkel, mert működésének kezdeti szakaszában e gyógyítások igénylésén méri le Jézus, kinek van hite Benne. Kezdeti népszerűsége igen nagy mértékben e gyógyulások következménye; a személye körüli sereglések az első kafarnaumi naptól kezdve döntően innen magyarázódnak. Jairus, a farizeus zsinagóga-előljáró sem bírkóznék meg helyzete korlátaival, s nem keresné meg Jézust, ha nem volna beteg a lánya. Hirdetés és gyógyítás - párhuzamosan történt, bár működési programként Jézus első helyen a hirdetést tekintette, hiszen **a gyógyítás csak a hirdetés szolgálatában állhatott**: az Ország erejét volt hivatva megmutatni a Sátán működése eredményeként tekintett betegségeken (90b num).

Kétségtelen, hogy Jézus semmiféle intézkedést sem tett annak érdekében, hogy a gazdagokhoz és az egészségesekhez el ne juthasson az örömhír. Kétségtelen, hogy gazdagok és egészségesek egyaránt látták Őt és gyógyításait, egyaránt hallották örömhirdető szavát. De az is kétségtelen, hogy **a betegek inkább jöttek Hozzá**, mert a betegeknek van szükségük orvosra, nem az egészségeseknek. (Mt 9,12; Mk 2,17) Az egészségesek inkább megvoltak Nélküle, a betegek kevésbé; miként Jairus, aki csak akkor fordul Jézus felé, amikor leánya már halálán van (101b num). Így aztán bár kifejezetten nem állította, hogy örömhírét a betegeknek hozza, az orvos-szerepkör következtében elsősorban mégis nekik hozta. Itt helyén van az "elsősorban". A szegények esetében viszont nincs helyén. Nincs, mert az egészség akadályát az ember inkább legyőzheti; nem kellvén attól feltétlenül megválnia, ha Jézushoz csatlakozik. De a gazdagság akadályát hogyan győzze le az ember, ha a Jézushoz csatlakozás csak a gazdagságtól megválás által lehetséges.

d) Bűnösöknek

Az eddigiekből már sejthető, Jézus e fenti diszkriminációit nem Jézus részéről szándékolt kizárni akarás magyarázza. **Szándékain kívül fekszenek az okok.** Az olyan-amilyen társadalmi, egészségügyi helyzetben levő embereknek e helyzetükből adódó (Jézushoz indulási vagy nem-indulási) készségük magyarázza e diszkrimináló hangvételű kijelentéseket.

E diszkriminációk legjelentősebbje Máté lakomáján hangzott el. Mégpedig nagyon ünnepélyes formában. Könyvünk azt kérdezi, hogy miért jött a Messiás. Jézusnak nem kevés mondata van, mely nem csupán arról számol be, hogy "jött" (3a num), hanem arról is, hogy "miért jött". Stílusfordulattá ért, ünnepélyes formulává lett az ajkára adott szövegekben a szó: "azért jöttem...", "nem azért jöttem...". Ezt a nagynyomatékú, ünnepélyes hangvételt halljuk Máté lakomáján is "Nem azért jöttem, hogy az igazakat (δικαίους) hívjam, hanem a bűnösöket". (Mk 2,17; Mt 9,13; Lk 5,31-2) A bűnösöket mondja betegeknek, akiknek szükségük van orvosra.

Ismét kétségtelen, hogy a senkit el nem utasító Jézus semmiképen sem utasíthatta el Magától azt, aki kiérdemelte az ószövetségi üdvtörténet legáltalánosabban használt elismerő szavát, a (MIJ32)"caddik" állítmányt. Már a Septuaginta is a "δικαίος" szóval fordítja görögre. Az evangéliumok is rendre használják e nagy múltú kifejezést. **Mit érthetett Jézus ezen a nagyfontosságú szón?** Hogyan használhatta ily diszkrimináló jelleggel Máté lakomáján? Első kérdésünk megválaszolására szolgál következő terjedelmes numerusunk, melynek kitérés-jellegét igazolja, hogy a jézusi örömhír döntő jelentőségű szavához értünk. A szó jelentéstartalmának kitisztázása egész munkánk mondanivalója szempontjából alapvető fontosságú.

12. AZ ISTENNEK TETSZÉS

a) Az "igaz"

A bűnösnek az ellentéte a vizsgálni akart kifejezés, az "igaz". Az Ország rajzában döntő fontosságú szó. Figyelembe vesszük főnévi és igei alakját is, valamint mindhármuk fosztóképzős változatát is. **A hat szó előfordulási adatai:**

Hol? Összesen Mt-Mk-Lk-nál Jánosnál

Jézus ajkán 54 48 6 Nem Jézus ajkán 13 13 0

Összesen: 67 61 6

Mivel a "δικαιος" (dikaios) szótári jelentése **a magyar nyelvben egybeesik** az "αληθης" (aléthész) szótári jelentésével, előljáróban el kell határolnunk e két fogalmat egymástól. "Igaz (αληθης) az én bizonyosságom" - mondja Jézus az utolsó jeruzsálemi őszön; és "Én igaz (δικαιος) Atyám" - imádkozza a főpapi imában. (Jn 8,14; 17,25) Az első kijelentésben arról van szó, hogy Jézus állításai megegyeznek a valósággal; a második egy erkölcsi minősítést tartalmaz. Más nyelvek két külön szóval jelölik e két jelentéstartalmat, miként a görög is; verus, wahr, vrai, true, ill. iustus, gerecht, juste, righteous. Méltán, hiszen az első logikai tartalmú: az állítás megegyezik a valósággal; a második etikai tartalmú: egy magatartás megegyezik az eszménnyel. Nyelvünkben folytatódik ez a sajnálatos egybeesés e két szó főnévi alakjában: az "igazság" szóban. "Megismeritek majd az igazságot (αληθειαν)" - mondja Jézus ama őszön; és "Ha nem lesz igazságok (δικαιοσυνη = dikaiosüné) különb mint a farizeusoké..." - halljuk a Hegyi beszédben. (Jn 8,32; Mt 5,20) A fentebb említett nyelvek természetesen a főnévi alakban is két külön szót használnak a fenti mondatok "igazság" szavára: veritas, Wahrheit, verité, truth, ill. iustitia, Gerechtigkeit, justice, rightness. Megkülönböztetésül a magyarban az etikai tartalmat szoktuk "igazságosságnak" is mondani, anélkül, hogy köznyelvünk ebben következetes lenne: igazság/osság/talanság történetkor ezt szoktuk hallani: "Ez nem igazság!".

Máté lakomáján Jézus a dikaios szót használta. Valamiféle erkölcsi magatartásra gondolt, melynek hordozóit nem hívja. A következőkben aprólékos elemzéssel szeretnők kitisztázni, **mit értett Jézus ezen a szón**. Az aprólékoságot egyfelől indokolja e szó fentebb már említett kiemelkedő "országos" jelentősége. Másfelől szeretnők a szó kapcsán bemutatni azt a módszert, amelyre munkánk bevezetésében néhány szóval utaltunk.

b) Analízis

Hat szó alkotja a fent jelzett 67 előfordulást, ebből 38 az állító melléknévi alakra (δικαιος) esik. Előfordulási adatai:

Hol?	Összesen	Mt-Mk-Lk-nál	Jánosnál
Jézus ajkán	54	48	6
Nem Jézus ajkán	13	13	0
Összesen:	67	61	6

Bevezetőül (és kiemelve a részletes analízisből) nézzük meg a 11 előfordulást **nem Jézus ajkán**. A dikaios négy esetben Jézus jelzője. Ennek mondja Őt Pilátus, Pilátus felesége, a római százados és Júdás. (Mt 27,24.19; Lk 23,47; Mt 27,4) Öt esetben az üdvösségtörténet jelentős személyeinek jelzője: Heródes a Keresztelőt látja ilyennek, Máté Szent Józsefet. Lukács pedig a Keresztelő szüleit, az agg Simeont és Arimatheai Józsefet. (Mk 6,20; Mt 1,19; Lk 1,6; 2,25; 23,50) A tizedik előfordulás Gábiel főangyal szava: arról beszél Zakariásnak, hogy a születendő fiú a hitetleneket a dikaios-ok bölcsességére fogja téríteni, hogy ezzel alkalmassá tett népet készítsen Annak, Akinek útkészítője lesz. (Lk 1,17) E hely alapján dikaios az, akinek gondolkodása alkalmas alap a Messiás befogadására. Ez a meghatározás egyébként messzemenően megfelel a fenti kilenc hely személyt-megjelöléseinek. A tizenegyedik hely kiugrik a sorból: a Jézus elveszejtésére összefogó farizeusok és heródiánusok gondolják magukról, hogy azok, (Lk 20,20) de Lukács nem tartja őket ilyeneknek.

A Jézus ajkán található 27 előfordulást a következőkben egyenként meghatározzuk.

1. Jn 17,25 = az Atya
2. Mt 5,45 = aki nem nem-dikaios
3. = aki olyan, mint a jó
4. = aki nem olyan, mint a gonosz
5. = az emberiség Istennek kedves csoportjához tartozó
6. = nem a Gonoszhoz tartozó
7. Mt 9,13 = a bűnös ellentéte
8. = akit Jézus nem jött hívni
9. Mk 2,17 = a bűnös ellentéte
10. = akit Jézus nem jött hívni
11. Lk 5,32 = a bűnös ellentéte
12. = akit Jézus nem jött hívni metanoiára
13. Mt 10,41 = olyan, mint a próféta
14. = Jézus által értékelt
15. = jutalmat kap
16. Mt 13,17 = olyan, mint a próféta
17. = látni, hallani szeretné Jézust
18. Mt 13,43 = ragyog majd, mint a nap Atyja országában a világ végén
19. = az Ország fia, az Atya fia
20. = nem vetik tüzeskemencébe
21. Mt 13,49 = a Gonosz ellentéte
22. = nem vetik tüzeskemencébe
23. Mt 23,28 = nem az, aki az emberek szemében látszik dikaios-nak lenni
24. = aki az Isten szemében az (vö. Lk 16,15; 18,9)
25. = nem képmutató; nem olyan, mint a farizeusok
26. = nem törvényszegő
27. Mt 23,29 = akiket megölnék azok, akik az emberek szemében dikaios-ok
28. = akiknek a síremlékeit a fentiek díszítik
29. Mt 23,35 = akiknek vérént ontják a fentiek
30. = Ábel
31. = Zakariás, Barakiás fia
32. Mt 25,37-46 = az Atya áldottai
33. = aki "juh" (60d num)

- 34. = Ország készül nekik a világ kezdetétől
- 35. = öröklük ezt az Országot
- 36. = bemennek az örökéletre
- 37. = az irgalom hat válfaját gyakorolják
- 38. = nem a Sátán népe
- 39. Lk 14,14 = feltámadnak
- 39a) = megvendégeli a rászorulókat
- 39b) Lk 14,14 = boldog, mert a megvendégelték nem tudják visszafizetni neki a megvendégelést
- 39c) = a feltámadáskor Isten megjutalmazza őket
- 40. Lk 15,7 = nincs szükségük metanoiára
- 41. = örülnek neki a mennyben
- 42. = kevésbé örülnek neki a mennyben, mint a metanoiá-s bűnösnek
- 43. Lk 18,9 = nem vet meg másokat
- 43a) = akik nem a maguk szemében dikaiosz-ok
- 44. Mt 20,4 = bérösszeg = amelyet a bér munkás elfogadhatónak tart
- 44a) = Isten jutalmazása, melyet az emberek elfogadhatónak tartanak
- 44b) = Isten jutalmazása, mely nem válogat személyt (zsidót és nem-zsidót)
- 44c) = Isten, aki jutalmaz
- 45. = megadja ezt a bért
- 46. Mt 23,35 = vér = amelyet a látszat-dikaiosz-ok ontanak
- 47. Lk 12,57 = ítélet, melynek tartalma: Jézus a Messiás
- 48. Jn 5,30 = ítélet, melynek megformálója nem a maga, hanem az Atya akaratát keresi
- 49. = aki az Atya akaratát keresi
- 50. = Jézus
- 51. Jn 7,24 = ítélet, amely nem látszat szerinti, hanem a valóságnak megfelelő: Jézus törvénytisztelő
- 52. = ítélet, amely a valóságnak megfelelő: szabad az Isten napján jól tenni
- 53. = aki az Isten napját jócselekedetekkel ünnepli
- 54. = Jézus
- 55. = aki helyesnek tartja a fenti tételeket (51-54)

c) Szintézis

A fenti 62 meghatározás alapján a következő kérdésekre keresünk feleletet. Mi a dikaiosz magatartása? Mi a dikaiosz sorsa? Ki a dikaiosz? Mi a dikaiosz magatartásának gyökere? Egyetlen értelemben használta-e ezt a szót Jézus?

Mi a magatartása? Annak mutatja magát, ami; önnön igaz valója helyett nem mutat képet, valami mást (25). A Törvényt törvénynek tudja a maga számára, s ahhoz igazítja életét (26). Embertársait nem zárja ki szívéből, még a nyilvános bűnösöket sem (43). Magatartását feléjük passzíve a "juhok" magatartása jellemzi, azaz nem ismeri az erőszakot támadás esetén sem (33). Aktíve pedig az jellemzi, hogy megadja a munkást megillető bért (44-45), az Istent embertársai javára végzett jócselekedetekkel ünnepli (53), segítségére van éhező-szomjazó, ruhátlan-hajléktalan, beteg vagy börtönben levő embertársának (37,39a). Mint majd látjuk, ezek a magatartások **az Országban tartozók viselkedésének legfőbb jegyeit** tartalmazzák, a lényegi mozzanatoknak szinte teljes sorát adják (III.könyv).

Mi a sorsa? Megölik, vérüket ontják azok, akik az emberek szemében akarnak dikaiosz-oknak látszani, majd sírjaikat díszítik ugyanezek (27-29,46). Az időntúli, az örök büntetés azonban elkerüli őket (20,22). A dikaiosz jutalmat kap (15), neki készül az Ország a világ kezdetétől fogva, ő öröklí az Országot, ő megy be az örökéletre (34-36). A dikaiosz jutalma annyiban immanens és annyiban transzcendens, amennyiben az Ország immanens (39b) és amennyiben transzcendens (119 num). Az "örökélet" egyértelműen jelzi a transzcendenciát, s erre utal az is, hogy a dikaiosz feltámad (39,39c). Örülnek neki e transzcendens országban, miként a tékozló fiú atya örül nem tékozló fiának (41,42). Olyan lesz ott fényességeragygása, mint az idő világában a Napé, az égitesté (18). Isten jutalmazásában részesül, amelyet az ember elfogadhatónak tart (44ab num).

Ki a dikaiosz? Nem a nem-dikaiosz (2), nem a bűnös (7,8,11), nem a gonosz (4,21), nem a Sátán népe (6,38). Dikaiosz az, aki olyan mint a jó (3); olyan mint a próféta, aki az Ószövetségben kiemelkedően az Isten embere (13,16). Az emberiség Istennek kedves csoportjába tartozik, Jézus értékeli őt (14). Ő a fia az Atyának, a népe annak az Orzágnak, amelynek örömhírét elhozta a Messiás (19), s ugyanezen okon ő az Atya áldottja (32).

Név szerint Jézus kettővel egészíti ki az üdvösségtörténet nagyjainak sorát: Ábel (30) és Barakiás fia Zakariás (31) dikaiosz-ok. Felsorolt kortársaival megegyezően önmagát is dikaiosz-nak állítja (50,54), sőt az Atyát is (1), valamint a jutalmazó Istent (44c).

Mi e magatartás gyökere? A dikaiosz a Messiás felé néz. Őt szeretné látni-hallani (17). Látását-gondolkodását e Jézus által megformált ítéletekben rejlő látás és gondolkodás fejezi ki: Jézus a Messiás (47), Jézus tiszteli az Istentől adott törvényt (51), szabad az Isten napját úgy ünnepelni, hogy embertársunkkal jót teszünk (52). Ez a Jézushoz, Atyához igazodás annak következtében lehetséges, hogy **a dikaiosz nem a maga kedvéhez-akarataához igazodik**, hanem az Atya, az Isten akarata a maga életének irányítója (48-49). Mindennek következtében Jézus az igazat nem hívja metanoiára (12), hiszen gondolkodása (is, élete is) az Ország és az Ország Urának szempontjaihoz igazodik. Nincs szüksége gondolkodásának átalakítására (s életének odaformálására ehhez - 40)? Nem erről van szó, Jézus itt az áldikaiosz-okról beszél. Különben ezen a ponton irreálissá válnék a rajz. Az üdvösségtörténet legnagyobb alakjai bűnbánó emberek voltak. Assisi szentje - a legenda szerint vörösre sírt szemeit a bűnbánat könnyeivel. **Ha a metanoiát csak alapjelentése szerint értenők, azaz gondolkodás-átalakításnak**, akkor az irrealitás azonnal felszámolódnék. Fel, mert az üdvösségtörténet nagy alakjai ugyan nagy bizonyossággal képviselték Isten szempontjait, de bűnbánatot azért tartottak, mert életüket nem tudták a maga egészében odaigazítani Isten egyébként jól látott szempontjaihoz.

A dikaiosz szóban kifejezésre jutó pozitív erkölcsi jelleg nem akárhonnan és akárkitől ered, hanem az Istentől. Az Isten szemében, az Isten megítélése szerint minősül az ember dikaiosz-nak; s az ilyet Jézus bizony szüntelenül hívja életének egyre szentebb alakítására.

Csak hogy Jézus **nem egyetlen értelemben használta ezt a szót**. Éppen az utóbb említettek alapján világos, hogy az erkölcsi elismerés származhatik egyebünnen is. Lehet valaki a maga, az emberek szemében dikaiosz-nak minősülő (23,27,43a). A Jézussal szembenállók ítélete nem dikaiosz ítélet, mert az ítélet nem felel meg a valóságnak, csak látszat szerinti. Éppen ezért ez utóbbi ítélet megformálója is csak látszat szerint dikaiosz (51). Az ilyen csak az emberek szemében és látszat szerint dikaiosz, valójában az Isten-szemében-dikaiosz-ok vérontója (46). Éppen azért ontják ezek vérét, mert ezek magatartása elviselhetetlenül más, mint a **látszat-dikaiosz-oké**. Míg az Isten-szemében-dikaiosz-ok számára a metanoia nem

szükséges, a látszat dikaiosz-ok számára nem lehetséges. Égető szükségük volna ugyan a metanoiára, de a metanoia lehetőségét elvágják azzal, hogy az emberek szemében akarnak dikaiosz-oknak tetszeni. A lehetőség elvágásában odáig mennek, hogy a dikaiosz tartalmát teljesen kimerítő Messiás-magatartását is bírálják, még hozzá a maguk dikaiosz-voltának tudatában. Jézus nem jött hívni őket (8,10); reménytelen is lenne hívni őket, hiszen ők akarják Jézust átnevelni a maguk magatartására. Ezek után érthető, hogy Jézus nem jöhetett hívni őket tudatátalakításra (12). **A látszat-dikaiosz-oknak nincs lehetőségük metanoiára** (13c num). Az igazi dikaiosz-nak van.

d) Végeredmények

Összefoglalva eredményeinket: a "δικαιος" szó tartalmazza az Országhoz tartozók (3. kérdés) magatartását (1. kérdés), sorsát (2. kérdés), továbbá azt az alapmagatartást, amelyből a fentiek magatartása és sorsa folyik (4. kérdés). Ennek alapján:

dikaiosz = az Isten népe, az Utat járó, a jézusi sorsú, az Isten akaratát kereső.

Az utolsót láttuk gyökérmozzanatnak, amely kibontja magából az előző hármat.

Látnivaló: ez az etikai tartalmú kifejezés valójában nem specifikál valamely konkrét magatartást. Az Országba beleillő bármely konkrét magatartás megszerezheti a benne kifejezett értékállítmányt. Az Ország értékének valósítását fejezi ki tartalmi specifikálás nélkül. **Az Ország formai végső értéke.** A "Légy dikaiosz!" egysorba állítható egyéb végső formaetikai felhívásokkal; pl. "Cselekedj úgy, hogy magatartásod egyetemes törvényhozás alapjául szolgáljon!", vagy "Tégy eszes teremtményvontodnak megfelelően!", stb. Ezeknek sorába állítva szavunkat, e "δικαιος" szónak a felhívása az értékvalósításra így fogalmazódik meg: Keresd az Isten akaratát!

Nem kétséges, hogy a dikaiosz egy vonatkozásra utal, amely az emberből indul ki és az Istenig ér. Ennek a vonatkozásnak 3. pontja, azaz vonatkozástartalma: az Isten akaratának keresése. Igazolni fogjuk, hogy ennek tartalma (vö. 1. kérdés) megegyezik Jézus szeretetfogalmával (39 num). **A szeretet valójában ugyanennek a magatartásnak végső tartalmi-etikai értéke.** Mármost az ember e vonatkozástartalommal csak válaszolni képes az Istenből kiinduló és emberig érő szeretetre. Ez - az Isten akaratát kereső válasz-szeretete következtében - a válaszoló ember az Indítónak "kedvét tölti" (ευδοκειν), az Indítónak "tetsző" (areszton - vö. 4b num). Lukács szerint a Keresztelő szülei "mindketten dikaiosz-ok voltak Isten előtt"; (Lk 1,6) azaz mindketten kedvesek voltak Isten előtt, mindketten Istennek-tetszőek voltak. Van tehát a dikaiosz-ban egy emberi magatartásmozzanat, s van egy következménymozzanat. Az a következmény, amelyet magatartásunk az Istenben eredményez. Aktíve: az ember keresi az Istent; passzíve: az ember ennek folytán kedvessé lesz az Isten számára. Ennek alapján:

**dikaiosz = Isten akaratát kereső,
= Istennek tetsző.**

A Fiúnak, mint valóságos embernek a magatartása beleillik ebbe a dikaiosz-eszménybe, sőt annak legteljesebb megvalósítása. Hogyan lehet azonban dikaiosz a meg-nem-testesült Atya? Hogyan keresheti az Atya Isten akaratát, **hogyan lehet az Atya Istennek tetsző?** Jézus nem jelöli meg a főpapi imában, milyen alapon állítja dikaiosz-nak az Atyát - hacsaknem

összefoglalása e jelző az előző vers Atyától Fiúig érő szeretésének. (Jn 17,24) Felmerül ugyanez a kérdés a Fiúval kapcsolatban is, ha az időben lejátszódó dikaiosz magatartásnak időtlen megfelelőjére gondolunk.

Nos, a dikaiosz értéket valósít. Az Isten élete közösségi élet, amelyben szeretetigény is van. E szeretetigény annyiban elégül ki, amennyiben valósul ott a szeretet. Ez a szeretet az isteni akarat-törekvés konkrét tartalma. **Van tehát az Isten életén belül is eszmény és odaigazodás az eszményhez.** A különbség Isten belső világa és az ember világa között abban áll, hogy egyfelől Isten maga az eszményállító, másfelől abban, hogy eszmény és valóság között ott nincsen űr, egybeesnek. Atya, Fiú és Lélek a szentháromsági normához igazodnak, arrafelé néznek, s így Ők a dikaiosz-eszmény teljes megvalósulásai. A filozófia azonosságot állít Isten és az Isten tulajdonságai között. Jézus, aki etekintetben bőséggel használta a filozófia nyelvét (7a num), mondhatta volna: Én vagyok a dikaioszüné (az Istennek-tetszés!). Vagy mondhatta volna: Az Atya maga a dikaioszüné! Jelenti tehát a dikaiosz az Isten magatartását is, nemcsak az emberét.

Láttuk e magatartások tartalmát. Most tudatosítanunk kell valamit, amit nem láttunk; mégpedig pontosabban azt kell tudatosítanunk, hogy nem láttuk. **Isten nem minősült Jézus ajkán dikaiosz-nak azon az alapon, hogy "igazságos". Ember nem minősült Jézus ajkán dikaiosz-nak azon az alapon, hogy "igazságos".** Ha igazságosnak lenni a klasszikus meghatározás szerint annyit jelent, mint megadni kinek-kinek azt, ami jár (59d num), akkor nyilvánvaló, hogy a dikaiosz magatartásából ez nem hiányozhatik. Dikaiosz nem lehet az, aki igazságtalan. Biztos tehát, hogy a dikaiosz - akár Isten, akár ember - igazságos. De nem attól dikaiosz, hogy igazságos. Hanem attól dikaiosz, hogy túl azon, hogy nem igazságtalan, messze meghaladja azt a magatartást, amely megadja kinek-kinek, ami jár. Mint láttuk, a dikaiosz túl azon, hogy megadja a bért, ami jár, jócselekedetekkel ünnepli az Isten napját, s gyakorolja az irgalom hat válfaját. A dikaiosz-nak igazságosnak kell lennie, de ettől még nem dikaiosz. Csak akkor dikaiosz, ha szeret. Súlyos és mélyreható tehát a jézusi dikaiosz-justus-fogalom különbözése a fenti klasszikus meghatározás tartalmától. E klasszikus justus-fogalom feltétlen feltétele a jézusi justus-fogalomnak, de távolról sem meríti ki azt. Kavarva e két fogalmat, a kavarásból eredő paradoxonnal így fejezhetnők ki a tényállást: Jézus szerint az igazságos, aki szeret. Az Országban csak az igazságos, aki szeret.

E klasszikus justus-fogalomnak van egy velejárója, amely Ország-szinten különösen is jelentős; és ez az igazságtevés, a megbüntetés. Analízisünk alapján meg kell állapítanunk, hogy Jézus úgy építette fel a maga dikaiosz-fogalmát, hogy egyetlen esetben sem minősült sem Isten, sem ember azon az alapon dikaiosz-nak, hogy megbüntette a büntetést ténylegesen megérdemlőt. Lesz még alkalmunk megvizsgálni a büntetés szerepét az Országban (36c num), itt legyen elég e megállapítás: **Jézusnál hiányzik a dikaiosz fogalmából a büntető igazságtevés.**

Mindent egybefoglalva: el kell hagynunk az "igaz" szóval való fordítást kétértelműsége miatt. El kell hagynunk az "igazságos" fordítást is, mert részint nem elégíti ki a dikaiosz tartalmát, részint benne meg sem találtuk tartalmat hordoz. Az elvégzett analízis és szintézis alapján legalkalmasabb az "Isten akaratát kereső", ill. "Istennek tetsző" fordítás. A könnyebb továbbképzés miatt az utóbbit fogjuk használni: **Istennek tetsző, Istennek-tetszés, Istennek tetszeni.**

e) Az Istennek-nem-tetsző

Ötször fordul elő a szó Jézus ajkán. E szó fosztóképzős alakja (αδικος = adikosz) **a dikaios ellentmondását fejezi ki**. Az adikosz az emberiségnek abba a csoportjába tartozik, amely nem keresi az Isten akaratát, amely az Istennek nem tetszik. Az adikosz olyasféle, mint a gonosz (πονηρος = ponérosz) - ez utóbbi szó a Sátán népének legállandóbb jelzője, sőt főnevesítve magát a Sátánt is jelöli. (Mt 5,45) A templomba felmenő farizeus történetében Jézus egy sorba helyezi az adikosz-t a rablóval, a házasságtörővel, a vámossal. (Lk 18,11) A hűtlen sáfárról szóló történetben az adikosz szemben áll az Ország alapvető eszményével, a hűséggel, és adikosz-nak minősül a Mammon, az Istennel szemben-álló úr, aki magának követeli az embertől a szolgálatot. (Lk 16,10.11) Ha a dikaios magatartás az Isten Országának végső formai értéke, akkor az adikosz magatartás a Sátán országának végső formai értékét jelzi. Isten akaratát nem keresni, Istennek tetszővé nem lenni ez az a formai végső "érték" (értékhiány), amely a Sátán országának tagjává tesz.

f) Az Istennek-tetszés

Megvizsgáljuk **a két főnévi alakot**. Előbb az állítót (δικαιοσυνη), majd a fosztóképzős tagadót (αδικια = adikia). Az előbbi kilencszer kerül elő Jézus ajkán és egyszer Zakariás hálaénekében. Ez utóbbi helyen mellérendelődik a "szentségnek": "...hogyan szentségben és dikaioszüen-ben szolgáljunk életünk minden napján" Istennek - ezt akarja az Isten a Messiás elküldésével. (Lk 1,75)

A kilenc jézusi hely mindenekelőtt újabb vonásokkal gazdagítja a dikaios ember magatartását. A Hegyi beszéd hallgatóságának bővebben kell rendelkeznie ezzel az Istennek tetszéssel, mint amilyen a farizeusok és írástudók rendelkeznek; értsd: ez utóbbiaké nem elegendő az Országba jutáshoz. (Mt 5,20) A két fiúról szóló példabeszéd kapcsán a Keresztelőt úgy mutatja be, mint aki az Istennek tetszés útján jött népéhez. **Egybekapcsolódik** tehát itt szavunk **a jézusi "út"-fogalommal**, amely az Orzágnak végső mintatípusai értékfogalma (38 num), hiszen Jézus az Út. (Mt 21,32; Jn 14,6)

Jól mutatja eddigi vizsgálódásainknak helyességét az a mondat, amelyet Jézus a Jordán vizénél intézett a Keresztelőhöz, amikor az vonakodott Jézust alámeríteni. Miután Jézus biztosítja őt, hogy érti vonakodásának okát ("Hagyd el ezt most!"), megmagyarázza, miért akar mégiscsak alámerítődni Jánostól: "Így illik teljesítenünk minden dikaioszüenét". (Mt 3,15) Az "igazságot" vagy "mindent, ami méltányos" fordítások nem világítanak bele a szövegbe. Miért igazságos és miért méltányos, hogy a bűnös ember a bűnbánattartás jelét végezze el a bünt-nem-ismerő Istennel? Ezzel szemben az (MIJ32)"így illik teljesítenünk mindazt, ami tetszik az Atyának" fordítás bevilágít Jézus gondolataiba: át kell vennie ezzel az alámerítődéssel mintegy a stafétabotot attól, aki lezárja az Ószövetséget. Ezt a Messiásig érő prófétától-prófétáig fonódó üdvösségtörténeti láncot az Atya fel akarja vettetni a Fiúval; azt akarja, hogy Fia csak ezután kezdje meg küldetését. Ez a "πασα δικαιοσυνη" egyik eleme. A másik: ezt az alkalmat használja fel az Atya, hogy az ember Jézusra reá szálljon a Lélek úgy, ahogy korábban nem szállott Rá. A harmadik: ezt az alkalmat használja fel az Atya, hogy szövegével a maga Fiaként igazolja a vízbe merülő Jézust. Mindezek "tetszettek" az Atyának. Ez a magyarázata a jézusi szónak.

A további helyek éles **fényt vetnek az Ország és a dikaioszüen nagyon szoros kapcsolatára**. Az Ország tagjelöltjeitől Jézus e dikaioszüen éhezését-szomjazását kívánja.

Akik a biológiai lét asszimiláció-igényének feltétlenségével viszonyulnak az Istennek-tetszéshez, azoknak jut osztályrészül az Ország által nyújtott teljes tartalmú emberi kielégülés. (Mt 5,6) Az Ország ellenségei ez "Istennek-tetszés" miatt fogják üldözni az Ország fiait. (Mt 5,10) Keresni az Országot egyet jelent az Országra jellemző dikaiozüné-nek a keresésével, mert az keresi az Isten Országát, aki az Istennek-tetszést keresi. Ezért a dikaiozüné - az Országé. (Mt 6,33)

A Hegyi beszéd egy további helye éles fényt vet a dikaioz-fogalom Istenre és nem az emberekre tekintő mozzanatára: "Vigyázzatok, hogy Istennek-tetszésteket ne az emberek előtt tegyétek, hogy bámuljanak titeket...". A fogalmazás élessége (vigyázzatok, bámuljanak) óv a farizeusok látszat-dikaiozünéjétől, amely éppen az emberektől való bámulódni akarás következtében nem ütheti meg a jézusi mértéket. Nincs ellentétben ezzel Jézus ama kívánsága, hogy világosságunk világoskodjék az emberek előtt, hogy lássák jócselekedeteinket. (Mt 5,16) Nincs, mert az előző mondatban a "θεασθαι" ige szerepel, amely a theatron-színház főnévnek igéje, míg az utóbbi mondatban a sima "lássák" (ιδωσιν). Nem az a baj tehát, ha látják; az a baj, ha az határoz meg bennünket, hogy lássák. **Az Ország fiai világoskodni akarnak embertársaik számára Istennek-tetszésükkel, de nem az embereknek akarnak tetszeni.** Nem, mert ez utóbbi többek között kizárná azt az üldözést is, amelyet pedig Jézus a dikaioz-volt velejárójaként rajzol meg.

Két ízben szerepel e szó Jézus ajkán a negyedik evangéliumban is. **A Szentlélek vádolni fogja a világot a dikaiozüné tárgyában**, mivel Jézus az Atyához megy. (Jn 16,8.10) E meglehetősen problematikus értelmű hely tartalmába világítson bele a következő táblázat:

Amit a Szentlélek a világot vádolva igazol - a	Az érvek, melyek alapján a Szentlélek igazol - b	A világ magatartása - c	E magatartás minősítése - d
Jézus hitet, hűséget érdemel	Az Atya küldte Őt	Nem hitt Benne	Bűn 1.
JÉZUS ISTENNEK-TETSZŐ	Az Atyához megy	Ördöge van	Bűn 2.
Jézusnak hatalma van, ítél	A világ fejedelmét már elítélték	Nincs hatalma, nem ítél	Bűn 3.

A Szentlélek első vádjának kapcsán az evangélium a világ magatartását és annak minősítését említi (c,d), míg a második és harmadik vádpont említésekor az országbeli magatartást (a), ill. annak érv-alapját (b) szólaltatja meg. A Szentlélek tehát azt fogja megmutatni, hogy a Sátán emberének tekintett és éppen ezért istenkáromlóként elítélt Jézus az Atya akaratát teljesítette, tehát tetszik az Atyának (a). Úgy fogja ezt megmutatni, hogy nyilvánvalóvá teszi: Jézus az Atyához megy, ami pedig nem volna lehetséges az Atyának tetszés nélkül (b). A világ fejedelmének bekövetkezett elítélése is érv, amely Jézust igazolja (b).

A főnév fosztóképzős alakja (αδικία) ötször kerül elő Jézus ajkán. Akik előtt Jézus bezárja az ajtót, akiket elzavar magától, azok ennek az Isten-akarata-nem-keresésnek, az Istennek-nem-tetszésnek a "munkálói". (Lk 13,27) Az ura pénzét elsikkasztó sáfár, az özvegy ügyét el nem intéző bíró ennek az "αδικία"-nak az elkötelezettjei. (Lk 16,8; 18,6) Sőt, a Sátán országának ura, a Mammon is, az adikia mammonja, az Istennek-nem-tetszés fedelme. (Lk 16,9) Talán még többet árul el e szó tartalmából, hogy Jézusban nincsen adikia és az, hogy miért nincsen. Azért nincs, mert nem magától szól, nem a maga dicsőségét keresi; az Őt küldő Atya dicsőségét keresvén nyilvánvalóan nem lehet benne Istennek-nem-tetszés. (Jn 7,18)

g) Istennek tetszeni

S végezetül lássuk **a szócsalád két utolsó tagját**. Ismét előbb az állító (δικαιουν = dikaiún), majd a fosztóképzős alakot (αδικειν = adikein). Az előbbinek cselekvő értelme: Istennek tetszővé tenni; szenvedő értelme: Istennek tetszővé lenni. Jézus ajkán hatszor fordul elő, Lukács pedig egy ízben azzal magyarázza a felebarátfogalom felől kérdezősködő törvénytudó érdeklődését, hogy "igazolni akarta magát". Pontosabban meg akarta mutatni, hogy nem álnok szándék, hanem őszinte, Istennek-tetsző érdeklődés vezette őt kérdésfeltevésében. (Lk 10,29) A törvénytudó Istennek tetszővé akarta tehát magát tenni; azt akarta, hogy ilyennek lássa őt Jézus.

De lássuk, mi a jelentése szavunknak Jézus ajkán. A Jézust jelképező Bölcsességet teszik-állítják Istennek-tetszőnek e Bölcsesség cselekedetbeli megnyilvánulásai, azaz saját tettei, ill. a Bölcsesség fiai (Mt 11,19; Lk 7,35) azaz saját tanítványai. Az Ország népének is szüksége van arra, hogy Istennek tetszővé legyen; szavaink is alkalmasak erre a célra, az ítélet alapjául fognak szolgálni. (Mt 12,37) - A hűtlen sáfárról szóló példabeszédet kinevető farizeusokról Jézus azt állítja, hogy az emberek előtt akarják magukat Istennek tetszőnek mutatni, s éppen ezért a metanoiára kész vámos minden bűne ellenére is sokkal inkább Istennek tetszővé váltan ment haza, mint a fenti alapállású farizeus. (Lk 16,15; 18,14) - Láttuk, hogy a dikaios Isten állítmánya is lehet. Éppen ezért nem jelent ellentmondást, hogy megkeresztelkedésükkel a vámosok Istennek tetszőnek állították-tették az Istent. A mondat értelme tehát: elismerték az Istent Istennek, és mellette foglaltak állást. (Lk 7,29)

A fosztóképzős igei alak, az "αδικειν" kétszer fordul elő. Elsődleges jelentése: Istent sérteni; másodlagos jelentése: embernek ártani. A tárgyalt öt szó jelentéstartalmához viszonyítva ez volna a jelentése: Istennek-nem-tetszővé tenni, akaratát nem tenni. Sok problémát kiküszöböl ez az értelmezés, mert ennek alapján Jézus azt állította, hogy övéinek hatalmat ad "az ellenség minden ereje felett és így semmi sem fog Istennek-nem-tetszővé tenni titeket". (Lk 10,19) A "semmi sem fog ártani nektek" fordítás összeegyeztethetetlennek látszik az Országot fejében és tagjaiban érő üldözések, földbeesésig menő üldözések bőséges rajzával.

A szőlőmunkások példabeszédében a gazda megígéri kinek-kinek bérként a "δικαιον"-t, s az egyenlő elbánás miatt méltatlankodónak azt válaszolná, hogy "nem teszek veled igazságtalanságot". (Mt 20,13) A szöveg tagadó szóval látja el az adikein ígét. Nem tesz tehát vele szemben olyasmit, ami nem tetszik Istennek. Két tagadás állítást jelent; azaz Istennek tetsző módon jár el vele szemben. De ez nyilvánvalóan ellentétben van a klasszikus juszticia-fogalommal. Aki kicsit is tisztában van bármely dolgozó kollektíva öntudatfokával, jól tudja, hogy ily feltételek mellett lehetetlen a kollektívát együtt tartani, lehetetlen termelni. Mert nincs az a kollektíva, amely elviselné, hogy a munkaadó ugyanannyit fizessen annak, aki a

hónap folyamán 200 órát dolgozott le, és annak, aki csak két műszakot. Hiába kapná meg az előbbi a kialakított munkabért. Nincs dolgozó, aki ezt igazságosnak tartaná. Jézus is tisztában volt ezzel. Ezért találta ki a történetet és benne a zúgolódást.

Láttuk már, hogy akármennyire is ellentétben van a dikaioszüné mindavval, ami igazságtalanság, mégis a dikaiosz-tól mérhetetlenül többet kíván Jézus mint azt, hogy igazságos legyen. Többet tehát a klasszikus juszticia-fogalom tartalmánál. Aki a maga ruhájával, ételével, lakásával, idejével, részvételével irgalmat gyakorol, az nyilvánvalóan valami más, mint "igazságos". Igazságos az, aki odaadja a magát? Igazságos az, aki meggyógyítja a beteget? Jézus nyilvánvalóan nem arról beszélt, hogy az Atya, Ömaga, Ábel igazságosak. A fenti hely tartalma sem közelíthető meg a juszticia-fogalommal. Éppen ezért a gazda hiába mondja a méltatlankodónak: nem vagyok igazságtalan hozzád, neked ennyit ígértem! Mi közöd hozzá, mit teszek a magaméval? Miért bánt, hogy a másikhöz jó vagyok? Téged nem ért sérelem! Nem értik meg. Hiába.

De Jézus szőlősgazdája - mégis dikaiosz, Istennek tetsző, az Atya akaratát tevő. A Szentháromság világából való gazdának az étosza ütközik itt az evilági országból való méltatlankodóknak evilági jusztum fogalmával. Akármikor is jelentkezzék, aki metanoiára kész, ugyanúgy övé lesz az Ország, mint a korábban jelentkezőé. A gazdától képviselt dikaiosz-fogalom abból az Országból való, melyet a szeretet tesz azzá, ami. Tetszeni ez Ország Urának nyilvánvalóan csak e szeretet alapján lehetséges. S így szükségképpen, hogy a dikaiosz ez Országon belül csak formai vetülete lehet az agapé-nak. Választottak lesznek-e a meghívott szőlőmunkások, azon fordul, képesek-e erre a metanoiára. Azon fordul, hogy **le tudják-e cserélni az evilági ország eszményeiből való juszticia-fogalmukat a Messiás dikaioszüné-fogalmára.**

13. MEGHÍVOTTAK, VÁLASZTOTTAK

a) Máté lakomájának botránya

Felvehetjük immár a 11. numerus végén elejtett szálát: Kiknek is szól az örömhír?

Miután Kafarnaumban elbontják feje fölött a tetőt, s kijelentéseivel Maga ellen hangolja népének írástudóit, a tó felé veszi útját, s közben meghívja tanítványának Mátét. **Máté vámos volt** (86b num). A megszálló pogány Birodalom számára szedte az adót. A megszállással megszenteltelenített Ország fiaitól. Sőt, a kapott hatalommal visszaélve nyugodtan csalhatta többetkövetelésével (Lk 3,13; 19,8) az Ország fiait. Vámos volt, nyilvánosan bűnös, a társadalom egy kategóriába sorolta őt azokkal, akik számára a Törvény megsértése foglalkozásból adódó, állapotszerű volt. A vámosok maguk is ilyennek láthatták magukat. (Lk 18,13) A nép vezetői rablónak, gazembernek, házasságtörőfajtának tekintették őket; olyanoknak, akik még rejteni sem akarják bűnüket. (Lk 18,11; Mk 2,16) Az evangelisták sem nézik őket másképp: "Mindenféle vámos és bűnös ment Hozzá, hogy hallgassák Őt". (Lk 15,1; Mt 9,10; Mk 2,15) Nem különbözött etekintetben tőlük Jézus sem. Nemcsak a bűnösökkel, még az Isten nem-választott népével, a pogányokkal is egysorba teszi ezeket az általában izraelita férfiakat: "nemde a vámosok is ezt teszik...nemde a pogányok is ezt teszik?". A vámos Jézus számára is átlós ellentéte a vallása törvényeihez ragaszkodó farizeusnak. (Mt 5,46-7; 18,17; Lk 18,10) Sőt, túltéve a farizeusok szemléletén, az utcanőkkel állítja őket egy

sorba, s meg nem tagadva idézi ellenfeleinek szavát Önmagáról: "a vámosok és utcanők barátja". (Mt 21,31-2; 11,19; Lk 7,34)

Nos, egy ilyen vámost hív meg tanítványának Máté személyében. Máté elfogadja a meghívást. Majd ő hívja meg Jézust tanítványaival együtt magához. Lakomára, a maga barátainak társaságába. A meghívás elfogadása nyilvános botrány. Plébános nem tehetné meg falujában anélkül, hogy magára ne haragítaná egyházközsége templombajáró, vallásos népét. Az Úr megtette. Messiás-jelöltként, a Keresztelő tanítványai számára "Isten báránnyaként", s olyanként, aki gyógyításával és tanításával ámulatba ejti Kafarnaumot, aki miatt magasztalják az Istent. A már ilyennek látott Jézus... **ebben** a társaságban! El kell, hogy hangozzék farizeusok és János-tanítványok részéről egyaránt a legyőzhetetlen megbotránkozás szülte kérdés: "Miért eszik Mesteretek vámosokkal és bűnösökkel?". (Mk 2,16) Erre csattan Jézus ünnepélyes formájú válasza. A válasz újfent diszkriminál. Most nem a szegények, nem is a betegek - a bűnösök javára. Az igazak nem kellenek Neki?! **Az igazaknak nem hozza az Országot s örömhírét?!** A látszat-igazaknak bizony nem hozza.

Botránkoztató magatartását - szavaival is aláhúzza. Elvvé formálja. A diszkriminált gazdagok, egészségesek oldalára odakerülnek az igazak is. Lassan absztrahálhatunk: az élet, **a társadalom sikeresei és sikerültjei rovására történik ez a diszkrimináció.** Az élet, a társadalom elesetteinek pedig javára.

b) Egyetemes meghívás

Ha Jézus diszkriminációinak oka az emberben és nem Önmagában van, akkor Jézusnak szólnia kellett a maga hívásának elvileg egyetemes, senkit sem kizáró voltáról is. **Tanításában ez az egyetemes hívás is gazdagon dokumentált.** A nagy Magvető, a Messiás szórja a magot, ahogy a magvető. Beveti az egész táblát, ahogy a szórás rendje kívánja, nem hagyva ki belőle semmit. Beveti az úthoz közeleső szakaszt is, ahol tövis üti fel a fejét, a szárazabb talajt is csakúgy, mint a jó földet. Az Örömhírt eljuttatja azokhoz is, akik meghallgatják, "de meg nem szívlelik". (Mt 13,19) Azért hallgathatják meg, mert a Magvető gondoskodott róla, hogy ezek szívébe is behulljon a mag. Ám az Ország nagy ellenlábasa, az ördög ki tudja venni a szívükből. Nemcsak azokhoz jut el tehát az Örömhír, akik "jó és erényes szívvel meg is tartják és termést is hoznak...". (Lk 8,12.15)

Az Országot példázó nagy lakomára meghívást kapnak sokan. Azok is, akiknek fontosabb a földvásárlás, az öt iga ökör, a nősülés, mint az Ország. Meghívja őket, de teljesen hiába. A visszautasított házigazda kénytelen szegényeket, bénákat, vakokat, sántákat betessékelni a visszautasítottak helyére, hogy megteljék háza. (Lk 14,21) **A diszkriminációt** a példabeszédben **a meghívottak végzik önmagukon;** a diszkrimináció nyertesei viszont ez esetben is a társadalmi és egészségügyi gúla alsó feléből kerülnek ki. Máté még élesebbre rajzolja ezt a lakomát. Az Ország itt királyhoz hasonlít, aki menyegzőt rendez fiának. A király ismételten hívja a meghívottakat. "De azok nem törődtek vele, odébbálltak, egyikük a majorjába, másikuk az üzlete után". Voltak a meghívottak között olyanok is, akik megverték, meg is ölték az őket hívó királyi szolgákat. Végül haragjában a király a kereszttutakra küldi szolgálait, hogy hívják a menyegzőre "akit csak találhatnak". A szolgák "összegyűjtöttek rosszakat és jókat, ahogy jöttek". (Mt 22,2-10) A rosszakat is. Újfent egyetemes tehát a hívás. A mátéi változatban is megtörténik a hívás, de itt is hiába. Föld, ökör, major, üzlet - fontosabbak. Gazdagok akarnak lenni. Hiába hívja őket.

A szenvedés előtti napokban szőlősgazdához hasonlítja az Országot. Munkásokat akar fölfogadni szőléjébe. Délelőtt, délben, kora délután, sőt még napszállta előtt egy órával is kimegy a piacra, felfogadja az ott tétlenül ácsorgókat; még azokat is, akik senkinek sem kellettek. Mindenkit. Akar-e menni, elfogadja-e a szőlőben érvényes dikaoszüné-t - ezen fordul, hogy eljut-e, hogy ott marad-e az Országban. **A szőlősgazda mindenkit hív. Nem rajta fordul, igazi meghívott-e mindenki.** (Mt 20,1-15) Minden szolgáját ellátja talentummal, minával az idegenbe készülő ember. Módot ad reá, hogy gazdálkodjanak, amíg megjön. Hogyan mehetne be Ura örömébe, aki földbe ássa, zsebkendőbe rejti, amit Urától kapott (Mt 25,14-30; Lk 19,11-27)?

Hívja tehát a Messiás a "nem-méltókat" is, a "jókat és rosszkat" is. (Mt 22,8.10) Hívja a **gazdag** ifjút is: "...add el vagyonodat, aztán jöjj, kövess engem"; de a gazdag ifjú - bár szomorúan - távozik, "(MIJ0)mert nagy vagyona volt". (Mt 19,21-2) Valami miatt, ami fontosabb a hívottak számára, mint az Ország - megíúsul az Isten hívása. Mert nem jó a lelke földje, mert nem akarja forgatni a talentumot, mert nem fogadja el az Ország dikaoszüné-fogalmát, mert nőülés és mindenekelőtt a vagyon, és ismét a vagyon, fontosabb, mint az Isten Országá - ezért visszautasítják a meghívottak a meghívást.

c) Metanoiára hívás

Márknál és Máténál csak egyes kódexek, de Lukácsnál az összes kódexek közlik Jézus botrányos mondatának végét: "...hanem a bűnösöket **metanoiára**". E szóval a diszkrimináció kulcsához értünk. Szótári alapjelentése: a gondolkodás megváltozása, átalakítása. Levezetett, másodlagos jelentése: bűnbánattartás. E másodlagos tartalom feltételezi az elsődleges jelentéstartalmat. A bűn elkövetésekor ugyanis szempontokat keresünk és találunk, hogy gondolkodásunk nem-bűnné igazolhassa bűnös tettünket. A megbánás feltételezi az újra világossá lett látást: tettünket nem igazolhatja erkölcsi tudatunk. Még inkább szükséges a bűnbánattartáshoz a gondolkodás átalakítása, ha új tartalmat kap a bűn egy új tanítás erejében; ha az új tanítás átalakítja a bűn fogalmát-tartalmát. Ez esetben a bűnbánattartás csak akkor lesz lehetséges, ha a magamévá teszem az új tanítás új normáját. A törvény és próféták helyére lépő és az azok beteljesítését hozó Örömhír metanoiára felszólításának ennek következtében elsődlegesen és alapvetően **a gondolkodás átalakítására szóló felhívásnak kellett lennie.**

Megtaláljuk Jézus ajkán e főnév **igei alakját** is: "μετανοειν". Elsődleges jelentése: a gondolkodást átalakítani. Azonos tartalmat hordoznak a "στρεφειν" (sztrephein) és "επιστρεφειν" (episztrephein) igék, melyeknek alapjelentése: megfordulni. Jézus használja őket eredeti jelentésük mellett "megtérni" jelentésben is, a metanoiával azonos tartalommal: "...ha megtér, bocsáss meg neki...ha egy napon hétszer megtér hozzád mondván: metanoó (=bánom); bocsáss meg neki". (Lk 17,3-4) Végül még a "μεταμελεσθαι" (metameleszthai) ige is hordozza ezt a tartalmat; szótári alapjelentése ennek is: másképpen gondolkodni, ill. másodlagos jelentésben: bánni. (Mt 21,30.32)

36 esetben fordul elő ez öt szó a négy evangéliumban; 25-ször Jézus ajkán. Egy kivételével az összes előfordulásokat a szinoptikusoknál találjuk; Jánosnál csak Izajást idézve. (Jn 12,40) Az analízis elárulja e szavak jézusi jelentéstartalmát. A jelzett magatartás vonatkozási első pontjaként Máté lakomáján a "bűnöst" állítja Jézus: **a bűnös metanoiázik.** Az elveszett juhról és drahmáról szóló példabeszéd pedig ismételtlen egybekapcsolja a bűnöst és a metanoiát; megrajzolja a "metanoiázó bűnöst" Isten angyalainak legnagyobb örömeként. (Lk 15,7.10) A

juhról szóló példabeszéd azt is magyarázza, miért nem lehet a "δικαίος" a metanoia vonatkozási első pontja. Nincs szüksége rá. (Lk 16,7) Mivel az itt szereplő "δικαίος"-nak is örülnek a mennyben, nem kétséges, hogy "Isten-szemében-dikaiosz"-ra gondolt itt Jézus. Emberre gondolt, aki sohasem gondolhatja magáról, hogy elérte az Eszményt, Jézus magatartását, de igen is gondolhatja, hogy Jézus szempontjai szerint gondolkodik (120 num). Megtérése éppen ezeknek a szempontoknak az elfogadását jelentette. Ennyiben és csak ennyiben nem szorul metanoiára. Az egyre mélyebb és mélyebb behatolást a titokba, amely a fejlődő emberi értelemnek szükségképpen velejárója (a "δικαίος" esetében is), Jézus nyilvánvalóan már nem tekintette metanoiának.

A metanoia magatartását Jézus egy azt megelőző **hirdetés következményének** rajzolta. A hirdető lehet Jónás, lehet a próbaútra küldött Tizenkettő. Lehetne egy, az odaátvalókról beszámoló visszatérő halott is. (Mt 12,41; Lk 11,32; Mk 6,12; Lk16,30) A Keresztelő is, a Messiás is bőséggel végezte a hirdetést a metanoia érdekében. A Keresztelő éppen ezt kívánja válaszul a maga bejelentésére, Jézus is ezt kívánja első feleletként az Örömhírre; (Mk 1,4; Lk 3,3; Mk 1,15; Mt 4,17) az Ország fogadásának a módja nála ez a metanoia; párhuzamba téve azzal a hitttel, amely alapvetően ugyancsak a tudat odaformálását jelenti az Országhoz. (Mk 1,15) - **A magatartás külső jeleként** a Keresztelő az alámerítődést kívánta, Jézus zsákruhát és hamut is említett - a magatartás érzelmi intenzitására hangsúlyt téve. (Mt3,11; Lk 3,3; Mt 11,20-1; Lk 10,13) A metanoia nem Jézus ajkán: a Zakariáshoz szóló Gábiel ajkán **e metanoiás magatartás** egyfelől az ember Istenhez fordulását, másfelől a választott nép tagjainak egymás felé fordulását, ill. a dikaiosz-ok bölcsessége felé fordulást kívánja. (Lk 1,16-7) A Keresztelő csak megfelelő gyümölcsöket hozó metanoiákat kész metanoiának elfogadni: ruhánk, ételünk megosztását, a hivatali hatalommal vissza nem élést. (Lk 3,8-14; Mt 3,8-10) Máté leírja, hogy Júdás ennek erejében vitte vissza árulása díját a főpapoknak. (Mt 27,3)

Jézus ajkán a metanoia **legszélesebb értelemben jelenti** a dikaioszüné útján járó Keresztelőhöz való csatlakozást, a hűséget, az ember önmaga odarendelését az Isten akaratahoz, az Istennek-tetszeni-akarási magatartásának a választását. (Mt 21,30.32) Menni oda, ahova küld minket az Istent példázó két fiú apja. (Mt 21,28-9) Három konkrét képből részletezi is Jézus a metanoia tartalmát. A bűnös ember bocsánatot kér megbántott embertársától - ez az egyik. A metanoia másik képe: a tanítványoknak kicsivé kell lenniök, amilyenek a gyerekek. A harmadik: Péternek majd erősítenie kell testvéreit. (Lk17,4; Mt 18,3; Lk 22,32)

A magatartás következményeként Isten részéről a metanoiázót érő megbocsátást-gyógyítást jelöli meg Jézus. (Mk 4,12; Mt 13,15; 24,47) Az Isten népe részéről is azonos a következmény: az Ország népe megbocsát a metanoiázónak. (Lk17,3-4.5; 16,28.30) Végso és mindent egybefoglaló következménye a metanoiának, hogy a metanoiázót az Isten el nem veszt, s az üdvözültek számára a metanoiázó a nagyobb öröm forrása. (Lk 13,3.5; 16,28.30; 15,7.10)

A lakomán mondott szó azok felé hangzik el, akik nem ülnek egy asztalnál Jézussal. Akik nem vettek irányt Jézusra, **nem csatlakoztak Hozzá**. Akik távol tartották magukat Tőle, ahogy a Keresztelőtől is távol tartották magukat. A lakomán tehát Jézus nem azért nem hívta az igazakat, mert felesleges lett volna, hiszen azok hívás nélkül is ott vannak az Országban. Más oka volt annak, amit mondott: a farizeusok botránkozására adta válaszul. Jézus asztaltársaságát ők bűnösökből állónak minősítve, Jézussal szemben magukat tartották igaznak. Válasza csak ennyit jelenthetett: asztaltársaságomat hívom, nem titeket. Milyen

értelemben voltak ez utóbbiak igazak - bőszégesen megrajzolta az esztendő során. Egyértelmű a kép: **nem-Isten-szemében-igazak**. Mondják magukat **annak**, de nem azok. Nekik mondja a szőlősgazda két fiáról szóló példabeszédet: ők mondják, hogy mennek dolgozni és nem mennek. Ők azok, akik nem hisznek a Keresztelőnek, bár még a vámosok és utcanők is hittek neki. Róluk rajzolja Lukács a portrét: "önhittent igaznak tartották magukat és másokat megvetettek", (Mt 21,32; Lk 18,9) s "magukat igaznak színlelve" mennek Jézushoz, Jézust elveszíteni. (Lk 20,20) Más a belső tartalom és más a kifelé mutatott kirakat. Egész magatartásukat jellemezte ezzel az egyetlen szóval: "Képmutatók". Az igaznak a képét mutatják. Mutatják, mondják magukat "δικαιοσ"-nak, de nem azok. A nyolcjajos beszédben hangzik el ellenük: "Jaj nektek, írástudók és farizeusok, ti képmutatók!...Kívülről igazaknak látszotok az emberek szemében, de belül tele vagytok képmutatással és gonosszággal". (Mt 23,27-8)

Nem minden alap nélkül tartják magukat Istennek tetszőnek: "Nem vagyok olyan, mint a többi emberek: rabló, gonosz, házasságtörő...hetenként kétszer bőjtölök, tizedet adok mindentől, amim csak van...". (Lk 18,11-2) Kétségtelen, toronymagasságban áll a farizeus e teljesítménnyel a vámosok és utcanők felett. És mégis emezekből került ki Máté és Magdolna. És Jézus ott ül asztaluknál. **Az Ország "Sziklája" is bűnös embernek vallja magát**, de elindul Jézus nyomában. Megtagadja Mesterét, de visszatér Hozzá. Metanoiás bűnös - és rábízzák az Ország kulcsait. - **A magukat bűnösöknek tekintő bűnösök álltak szóba az Örömhír-hirdetővel**. Említettük: a hirdetés megelőzi a metanoiát. A hirdetés tartalma adja a metanoiában rejlő vonatkozásnak a vonatkozási második pontját. A farizeus, aki normák alá rendezett tisztességes-vallásos életet él, nem hajlandó metanoiás vonatkozásba kerülni az Örömhírről. Nem hajlandó gondolkodását, értékszemléletét áthangolni az Örömhír gondolatvilágára, értékszemléletére. Hallatlan előnyben van a bűnös; csak a bűnt kell elhagynia, s a bűnt igazolni akaró eszmerendszert. A farizeusnak azt is el kellene hagynia, amihez idáig jó lelkiismerettel ragaszkodott. Minél messzebből érkezik a bűnös, annál nagyobb intenzitással akarhat hozzátartozni az Örömhír-hirdetőhöz. (Lk 7,47)

Jézus mindenkit hív. De jönni csak azokért jött, akik meg is hallják hívását; a bűnösökhöz, akik képesek a metanoiára. Akik megütköztek a lakomán, képtelenek a metanoiára. Képtelenek a gondolkodásnak arra az átállítására, amelyet az Örömhír e tisztességes és vallásos emberektől is megkíván. Képtelenek szóbaállni az Istennek tetszés új tartalmával. Képtelenek és mint metanoiára képtelenek - bűnösök, de a metanoia valóságos lehetősége nélkül, azaz megmaradóan. A bűnösök pedig, mert képesek a metanoiára, még a vámosok és utcanők is, megelőzik a Jézuson megütközőket az Isten Országában. - Az örömhírhez való tudati átfarmálódni akarás nélkül nincs találkozás tehát Jézussal.

Jézus a bűnösöket hívta metanoiára. **Az Ország népe metanoiázó bűnösökből áll.** Ezek a metanoiázó bűnösök inkább Istennek-tetszők, mint a magukat ilyennek tekintő, de csak látszatra Istennek-tetszők. E két kategória mellett Jézus beszél egy harmadikról is: Istennek-tetszők, akiknek már valóban nincs szükségük metanoiára, mert gondolkodásukat már átalakították és mert életük felzárkózott már az Ország eszményeihez.

d) Hívás és választás

Diszkrimináció és egyetemes hívás magatartásai ellentmondásban vannak egymással, ha Jézus a "hívni" (καλεῖν = kalein), "meghívott" (κλητος = klétosz) szavakat egyetlen értelemben használta. De Jézus más értelemben használja szavunkat, amikor Máté lakomáján

nem hívja az igazakat, és más, tágabb értelemben használja, amikor a példabeszéd szolgáljaival hívja mindazokat, "akiket csak találunk". A szűkebb értelmű hívás fogalmához hozzátartozik, hogy az így hívottakért "jött is", az amúgy hívottakért pedig nem. **Az így, szűkebb értelemben hívottakat - választotta is**, amazokat nem. E "választott" (εκλεκτος = eklektosz) hívottak száma nyilvánvalóan kisebb, mint a csak hívottaké. (Mt 20,16; 22,14) Kik ezek a választottak?

Nem ugyan Jézus ajkán, hanem az Atyáén, a Keresztelőén és a kereszt alatt álló főpapokén **Szentháromságon belüli tartalomra mutat** az "εκλεγεσθαι" (eklegeszthai = kiválasztani) ige. Lukács szövegében a színeváltozás hegyén az Atya egyes kódexek szerint "szeretett", mások szerint "kiválasztott" Fiúról beszél. A Keresztelő azt az értesítést kapta Istentől, hogy akire leszáll a Lélek, az az Isten kiválasztott Fia. A kereszt alatt álló főpapok pedig azt vonják kétségbe, hogy a Názáreti az Isten ily kiválasztott Fia volna. (Lk 9,35; Jn 1,34; Lk 23,35) Látható, a "kiválasztott" Fiú lecserélhetőnek látszik a "szeretett" Fiúval.

Nemcsak az Atya választotta ki, szerette a Fiút; az Atya világából érkező Jézus is kiválasztotta a világból - az emberek összességéből - a Tizenkettőt. **Felőle indult el e kiválasztás**, a tanítványok csak válaszolhattak reá. **De ez nem számolta fel a kiválasztottak szabadságát**; visszautasíthatták, akárcsak a merő hívást: a kiválasztott Iskarióti "sarkát emelte ellene", (Jn 15,16.19; 6,70; 13,18) s megváltozott magatartása következtében visszaminősült "csak hívottnak". E választottakért Isten megrövidíti a szenvedéseket, bosszút áll idejében, s egybegyűjti őket az idők végén. (Mk 13,20; Lk 18,7-8; Mk 13,27) Az Ország ellensége, a Sátán pedig dolgozik, hogy megnyerje őket magának; (Mk 13,22) ismét annak következtében, hogy a "kiválasztott" visszacsúszhatik a "csak hívottak" kategóriájába.

E szűkebb csoport hívásának-választásának tényét Jézus egyéb (és diszkriminációs ízű) kifejezésekkel is nyomatékoztatja. Csak azok mennek Jézushoz, akiket az Atya Neki adott; **csak azok, akiket az Atya vonz**; csak azok, akiknek az Atya megadta, hogy tudjanak Hozzá menni; csak azok, akiket az Atya maga tanít; csak azok hisznek Jézusban, akik Jézus juhain közül valók. (Jn 6,37-39.43-45.65; 10,26) Megtaláljuk ezt a hangvételt a szinoptikusoknál is: csak a tanítványoknak adatott érteni az Ország titkait; csak az Atya (Mk 4,11; Mt 13,11; Lk 8,10; Mt 15,13) által ültetett fák nem kerülnek kivágásra. A többiekkel azonban a Messiás minden hívás ellenére is tehetetlen. "Furulyáztunk, de nem táncoltatok; sirató éneket mondtunk és nem zokogtatok". (Mt 11,17; Lk 7,32) Magatartásukat Izajásra hivatkozva magyarázza: "Hallván halljatok és ne értsetek, látván lássatok és ne ismerjete. Vakítsd meg e nép szívét, tedd őket nehezen hallóvá, zárd be a szemüket, nehogy szemükkel lássanak, fülükkel halljanak, szívükkel értsenek és megtérjen e nép és meggyógyítsam őket". (Iz 6,9-10) E szavakat Jézus részben vagy egészben, több vagy kevesebb módosítással - nem könyvből idézte, az evangelisták is aligha - alkalmazza e jönni nem akarókra. (Mk 4,12; Mt 13,14-5; Lk 8,10)

Ha a Messiás Örömhírével szóbaállni kizárólag a fentiekben rajzolt szűkebb csoportnak lehetséges, és a szűkebb csoportot az Isten eleve vonzza, eleve adja Jézusnak, eleve látja el képességekkel, eleve tanítja, eleve ülteti, azaz eleve konstituálja Jézus juhaivá - **akkor értelmetlen az egyetemes hívás** és még sokkal értelmetlenebb a Messiás megannyi korholása a hívás nem követése miatt. Vagy módom van ténylegesen a metanoiára, és akkor van egyetemes hívás, és jogosult a korholás; vagy nincsen módom reá, s akkor hívás is, korholás is egyaránt értelmetlen. Abszurd ellentmondás szidni valakit azért, amiről nem tehet; hívni valakit oda, ahova nem mehet. Ennek az ellentmondásnak fenntartása mellett - a teológia nem "λογος", nem értelmes szó az Istenről (θεος).

Jézus tudatában nem is volt meg ez az ellentmondás. A Szentháromság életét a bárkit is kizárást nem ismerő szeretetéletnek rajzolta meg (19 num). A Messiást küldő Atya irántunk megnyilvánuló szeretetét Jézus a gonoszokra is kiterjedőnek, s Fia életét is feláldozó erejűnek tanítja. (Mt 5,45; Jn 3,16) A Messiás Maga olyannyira személyi korlátozást nem ismerően szeretett, hogy még azokat is el akarta vinni az Atyához a maga időtlen életébe, akik Őt meggyalázva keresztre feszítették. (Lk 23,34) Az időtlen országon kívül rekedtek rajzában a kívülrekedés oka kizárólag az ember visszataszító magatartása (36 num). - Hogyan magyarázzuk meg akkor a fenti predesztinációs ízű, diszkriminációs ízű megállapítások tényét. Vegyük sorjába őket! - Isten és végtelen szeretetenergiája árad az ember felé, hogy magához hasonítsa és magába olvassza az embert. Ugyanakkor az ember szabad: szabadságában áll megnyitnia magát e végtelen sugárzás felé, és szabadságában áll bezárulnia és fel nem fogni ezt a sugárzást. Ily módon bár **a szeretetenergia mindenkire elér, mégsem ér el mindenkit**. Az Isten árad felénk, de vonzó hatást csak arra gyakorol, aki nem zárkózik el előle. A kafarnaumi zsinagógában látja Jézus a tömény visszautasítást és elzárkózást az isteni szeretetenergia Kenyérben, Borban adott képtelen áradatával szemben. E tapasztalat rezignációt vált ki Benne: Tegnap még lelkes hívei nem válaszolnak Isten hívására, azaz magatartásuk mutatja, hogy nem vonzza őket az Atya. (Jn 6,37.39.44-5.65) Hívhatok, húzhatok valakit, s mégis megtörténhetik, hogy nem vagyok vonzó számára. Nem az én híváshiányom, hanem az ő jönni nem akarása következtében. Ugyanennek következtében lesznek valakik Jézus juhain közül valók. (Jn 10,26) A Tizenkettő kitérül az Isten felé, képesek tehát érteni a titkokat. (Mk 4,11; Mt 13,11; Lk 8,10) Azok a fák kerülnek kivágásra, amelyek nem az Atyáéi; de annak következtében lesz valaki ilyen fává, hogy a kézmosási előírások fontosabbak számára az Isten parancsánál. (Mt 15,3.6)

Nincs tehát meg a diszkrimináció ellentmondása Jézus tanításában. Izajást idéző szavain pedig jól látszik, hogy keserűség szülte a fogalmazást. Keserűségében a próféta az ellenkezőjét éneklé annak, amit egész életével szolgál. (Vö. Kölcseyvel, aki a nemzethalál víziójával akarja mintegy életre rugdalni nemzetét - Zrínyi dala, Zrínyi második éneke.) **Ahogy Izajásnál, úgy Jézusnál is stílus, a keserűség stílusa mindaz, ami az "eleve" választásra volna magyarázható.** Világos képet rajzolt Ő arról, hogy ki nem megy Utána, és miért nem megy Utána. A rajzban a felelősség mindig az emberen van. Az a felelősség, amely eleve választás esetén nem lehetséges, értelmetlen. Legalábbis amíg a gondolkodás törvényeinek világán belül, a "λογος" világán belül maradunk, tehát amíg teo-lógiát, hit-tudományt űzünk. Nincs tehát Jézus tanításában predesztináció. Van-e hajlandóságunk tudatunk átalakítására - ezen fordul, hogy kiválasztottak leszünk-e.

e) Felfedés és eltakarás

Világos képet rajzol felelősségünkéről akkor is, amikor kifejezéseivel az eleve választás gondolatát ébresztheti bennünk. Amikor pl. arról szól, hogy az Atya az Országot és annak tartalmát valakik számára felfedi-megmutatja, valakik elől pedig eltakarja-elrejt. (Mt 11,25; Lk 10,21) Nézzük meg, ki elől rejt el, kinek mutatja meg. "Elrejtetted ezeket a bölcsék és okosak előtt, és kinyilatkoztattad a kisdedeknek" - olvassuk. A kisdedeknek mutatta meg, tárta fel. Az itt főnévként használt "νηπιος" (népiosz) jelentései: a) ostoba, tudatlan, együgyű, nemsejtő; b) hozzá-nem-értő, laikus; c) éretlen, fiatal, gyermeki; d) gyerekes; e) főnévi alak: kiskorú gyermek. Mivel: a bölcsékkel és okosokkal van szembeállítva, ezek ellentétét kell a jelentésekből kikeresni. Legyen ez egyelőre: a tudatlan. - Jézus a "σοφος" (szophosz = bölcs) szót használta még egy ízben, s akkor elismerő értelemben. (Mt 23,34) Az összefüggésből

kétségtelen, hogy ehelyt Jézus nem elismerő szót akart mondani. Másodlagos szótári jelentése valóban pejoratív értelmű: ravasz, szőrszálhasogató, agyafurt. A "συνετος" (szünetosz = okos) szót Jézus csak ez alkalommal használja, mégpedig ugyancsak pejoratív jelentésben. Amikor Jézus elismerő értelemben akar nyilatkozni az okosságról, olyankor mindig a "φρονιμος"-t (phronimosz) találjuk ajkán, mégpedig kilenc ízben, s mind a kilenc Máté és Lukács szövegében található. S ugyanők használják szövegükben az ettől eltérő "συνετος" kifejezést.

Ha figyelembe vesszük, hogy élenjáróan kikből kerültek ki azok, akik visszautasították az Örömhírt, nem lehet kétségünk, milyen értelemben mondta Jézus a fenti mondatot. Hiszen ezekről a visszautasítókról mondta: "Lefoglaltátok a tudás kulcsát, magatok nem mentek be, az oda igyekvőket pedig visszatartjátok... Megszűritek a szűnyogot, a tevét pedig lenyelitek", (Lk 11,52; Mt 23,24) "Elrejtetted e szőrszálhasogató, szerfölött okosak előtt..." hangzanék tehát a Jézus szándékait világosabban hordozó fordítás. **Elrejtette az Atya az Örömhírt a Nikodémus-magatartások előtt.** "Istentől jött tanító" mondja Nikodémusnak, hogy újjá kell születnünk ahhoz, hogy az Isten Országába jussunk. És Izrael tanítója nem azt kérdezi, mi ennek az útja, hanem megmagyarázza az Istentől jött tanítónak, hogy "az ember nem születhetik, ha már vén". S már be is zárult a lehetősége annak, hogy választott legyen belőle. Nem lett választott, de nem Jézus őt kizáró diszkriminációja következtében. Nem, hiszen azonnal elmondta neki, amit a szinoptikusok Jézusa a tömegek számára metanoiának mondott. Talán meg is tisztelte vele Nikodémust, hogy az előkelő írástudónak négy szemközti beszélgetésben nem kellemetlenkedik az orra alá: Nikodémus, tarts bűnbánatot! Izrael tanítója szellemi szintjének megfelelően akarja elmondani, hogy át kell alakulnia gondolkodásmódunknak és magatartásunknak, mégpedig úgy, hogy az Isten Lelkéből új, Istennek tetsző emberekké születünk. Ami a szinoptikusoknál a metanoia, az János Jézusának tanításában az "újrászületni". "Ha valaki újra/felülről nem születik, nem látja meg Isten Országát...aki nem születik vízből és Lélekből, nem mehet be Isten Országába...ami Lélekből születik, az Lélek...újra/felülről kell születnetek...ez áll mindarra, aki Lélekből született". (Jn 3,3-8) Az kapja meg a metanoiának képességét-hatalmát, "aki nem a vérből...hanem Istenből született" - éneklí a prólógusban a Jézustól ihletett evangelista. (Jn 1,13) Átalakulva beleválni az Országba - ez a tartalma a szinoptikusok metanoiájának is, János újrászületésének is. A különbség a kettő között talán csak annyi, hogy míg a "μετανοια" szó ebben az átalakulásban az ember szerepére teszi a hangsúlyt, addig az "újjászületés" szava az Isten szerepére.

Kik voltak azok, akiket nem hiába hívott, akik közül választhatott is? Írástudatlan, kétkezi, vizenjáró emberek. A "νηπιος"-hoz közel áll jelentésben a "παιδιον" (paidion = gyermek). Jézus ragaszkodott hozzá, hogy ezek Hozzá jöhessenek. (Mt 19,14; Mk 10,14; Lk 18,16) E szavak és társaik analízise világossá teszi majd, hogy Jézus a társadalmi kicsiség tartalmának hordozóiként használta azokat (68 num). A "lélekben szegények" kifejezés rejthet magában ily jellegű tartalmat is (Mt 5,3): a szellemi felkészültségben szegényeknek, a tudatlanoknak, a kiseddel-gyermekekkel szimbolizált társadalmi kicsiknek fedí fel az Atya az Ország titkait (57a num). Nekik, mert a tanultak, iskolázottak, a társadalom hatalmasai - még a Nikodémus-féle legpozitívabb formában is - képtelenek szóbaállni Fiával. Rejtve maradnak előttük az Ország titkai. - Végző soron e tudatlanok a választott nép írástudóival állnak szemben, akik egyenként és összességükben egyaránt elvetették a Messiást. **Jézus számára nem a választott nép szellemi vezető rétege - az ígéretes.**

f) Fáradtak és szomjazók

A Máté-féle szöveg folytatódik, s a folytatás új vonást rajzol a hívást elfogadók, a választottak portréjára. **Jézus azokért jött, akiknek Hozzá jövését meg-megújuló nyomatékozással kívánta.** Kik ezek? A fáradtak és megterheltek - mind. (Mt 11,28) "κοπιωντες" (kopiöntesz = fáradtak); szótári jelentése: fáradttá lenni, beleunni valamibe, agyondolgozni magát. Ez az, amit a liliom, bár pompába öltözik, nem tesz; ez az, amit Péter mond magáról, s társairól a csodálatos halfogás előtt: "Egész éjszaka fáradoztunk"; ez az, amiről Jézus Jákob kútjánál beszél: "mások fáradoztak...". (Mt 6,28; Lk 12,27; 5,5; Jn 4,38) Az Atya s a Maga köztünk végzett messiási munkáját nem jelölte ezzel a szóval. Nem, mert ez a szó a nehéz, fáradtságos **testi** munkát jelöli. Azt a munkát, amelyet Péter s a többi kétkezi vizenjáró végzett. Lehetetlen nem így fogalmazni: a szegények munkáját. A szegényekét, akiket nemcsak hívott, akikért jött is - "Akik terhelve vagytok..."; az itt szereplő "φορτιζειν" (phortidzein) ige jelentése: megrak, megterhel. Lehetne stílus-változatra, tartalmi ismétlésre gondolni, ha Jézus ezt a szót nem kizárólag átvitt értelemben használná. A farizeusok "nehéz és elviselhetetlen terheket kötöznek...az emberek vállára"; ill. "terhekkal terhelitek meg az embereket, amelyeket nem tudnak hordozni". (Mt 23,4; Lk 11,46) Nagyon valószínű, hogy Jézus a farizeusok által hirdetett dikaiosüné elviselhetetlen terheket jelentő feltételeire, előírásaira gondolt, amelyek éppen a nehéz testi munkában fáradó szegények számára voltak a legmegvalósíthatatlanabbak, tehát a legelviselhetetlenebbek. Ezeket hívja magához, a munkától és eszmétől meggyötörteket. S ezeknek ígéri: "felüdítlek titeket" (αναπαυειν = anapaüein). Ezt a szót mondja Jézus a próbaút után övéinek: "...pihenjétek egy kicsit ki magatokat"; ezt a Getszemáni kertben is: "aludjatok csak és pihenjétek". Ezt adja az új csúrt építő esztelen gazdag számára: "nyugodjál meg végre...". A mi helyünkön felüdülésként kínálja a maga hasznos igáját, kellemes terhét. Nyilván azoknak az elgyötörteket ígéri, akiknek életéből mindez hiányzott.

Ezeknek nyilatkoztatja ki magát tehát az Atya; ezek azok, akiket a Fiú kiválaszt magának. Ezek azok, akiket hívnak és akik jönnek is. Jövésük - rendre feltétele annak, hogy vállalják a metanoiát, az újjászületést - valami jobbnak a reményében. E jobbnak a reménye-vágya nélkül nem is lehetünk választottak. Csak azok jönnek, akik "éheznek és szomjuhozzák" az Istennek tetszést. A szomjazókat hívja: "aki szomjazik, jöjjön hozzám s igyék". Az emberi szomjúság kielégítése volt a küldetés: "Aki abból a vízből iszik, amelyet Én adok neki, nem szomjazik soha többé...aki Bennem hisz, nem szomjazik soha többé". (Jn 7,37; 4,13; 6,35) De küldetése teljesítésének feltétele volt, hogy találkozzék szomjúsággal, szomjas emberrel.

Foglaljuk össze eredményeinket. Szembesülnünk kellett azzal a ténnyel, hogy vannak Jézusnak oly kijelentései, melyek értelmében csak a szegényekért, a betegekért, a bűnösökért jött; melyek értelmében csak ezeket hívja. Megállapítottuk, hogy a Szeretet-Isten hívása egyetemes jellegű, senkit sem kihagyó hívás. **Ahhoz azonban, hogy ez a hívás sikeres legyen, az Isten fenti hívása még nem elegendő.** Ahhoz, hogy Jézus ténylegesen eljött legyen értem, személyes közreműködésekre van szükség. Ez a személyes közreműködés a Hozzá-menésben, tudatomnak az Örömhír tartalma szerinti átalakításában áll. Ha ez megtörténik bennem, akkor Jézus szűkebb értelemben is hív, akkor az Atya vonz. Ebben az esetben már Jézus értem jött; ebben az esetben kiválasztott. A szűkebb értelmű hívás, a vonzás, az értem jövés, a kiválasztás - mind ugyanazt jelentik.

Semmi nyoma annak, hogy Jézus problémát csinált volna abból, hogy az időtlenül egyetemesen hívó és időtlenül szűkebb értelemben hívó Isten miként veheti figyelembe az én időben bekövetkező személyes döntésemet. Alighanem úgy gondolta, hogy amennyiben a

mindenható Isten szabad és üdvözítendő embert akart teremteni, akkor van módja megtenni azt, amit akar. Van módja az embert a személyes közreműködés megállapított és kívánt feltétele ellenében üdvözíteni. Aligha éltek Jézus tudatában oly előfeltevések, amelyek szerint ez az isteni szándék ellentétben áll saját mindenható szabadságával. Sőt szándékát a maga szentháromsági valójával szép harmóniába levőnek élhette meg: **a szabadon szerető Isten a szabadon szerető embert teszi kiválasztottá.** - Diszkrimináció-ízű megnyilatkozásait tehát nem a Benne meg nem levő predestinációs tudat magyarázza. Éppen ellenkezőleg, annak lemérése, hogy népének bizonyos rétegei elzárkóztak az Örömhírről szemben, s hogy bizonyos rétegei pedig nyitottságot mutattak ugyanazzal szemben.

Idegen tehát teljesen Jézus tanításától a valakiket Országába nem hívó, oda eljuttatni nem akaró, tőlünk függetlenül eleve elrendelő, eleve választó Isten. Csak az Ő juhait követik Őt; de aki Hozzá megy (bárki legyen is az), azt nem dobja ki; (Jn 6,37) bárki mehet Hozzá, bárki az Ő juhává lehet. A Messiás nem akadályozza meg őt.

g) A "kiváltságoltak"

Ország okán jött. Egy Ország Örömhírét hirdette. Valakiknek hirdette, mert Ország nincsen nép nélkül. Az Országfőnek népet kellett szereznie magának. E nép megszerzéséért jött.

De tudta, mi van az emberben. (Jn 2,25) És így tudta, hogy gazdagok, egészségesek, társadalmilag megbecsültek, fizikai és eszmei terhektől el-nem-gyötörtek, nyugtalanságot nem érzők, szomjúságot nem ismerők - nem igen fognak megindulni Feléje. Ennek tudatában fogalmaz diszkrimináló jelleggel. **A tényleges, tehát Magából-Belőle kiinduló diszkrimináció az Isten képére teremtett ember igazságosság-igényével a legsúlyosabb ellentétben volna.** Még akkor is, ha a diszkrimináltak nem kerülnének pokolra. Az eleve kiválasztást az Isten által megteremtett ember erkölcsi tudata csak képtelenül súlyos belső töréssel teheti magáévá. Olyasmit kell tudomásul vennie az Istenről, amit emberre vonatkozóan etikailag elfogadhatatlannak tart; a családi, társadalmi, nemzetek közötti diszkriminációt. Ha e törést nem vállalja, el kell utasítania a belétermelt erkölcsi eszményeket meghazudtoló torz Isten-fogalmat; s ennek nyomán esetleg magát az Istent is.

Nem Jézusból indult ki a diszkrimináció, de le kellett mérnie, hogy Ország és **Örömhíre nem kell mindenkinek.** A társadalmi gúla alsó felében levőkre, a helyzetükkel, életükkel elégedetlenekre számíthatott; azokra, akiknek nem volt jó úgy, ahogy volt. "Kiváltságoltjai" így nem az evilági ország kiváltságoltjaiból kerültek ki. A szegényekhez jött. Ő is, mint megannyi társadalmi forradalmár és örömhír-hirdető - előtte és utána egyaránt.

Mi lehet a tartalma annak az Örömhírnek, amely a szegényekhez, elégedetlenekhez fordul a gazdagok "kizárásával"? A kérdés nem is volna kérdés, ha Jézus nem onnan jött volna, ahonnan jött. Enélkül Örömhíre lényegében azonos lett volna minden más örömhírről, amelyet Előtte s Utána szegényeknek-elégedetleneknek kihirdettek; nem a Szeretet és nem a szeretet örömhíre lett volna.

Az Örömhír-hirdető a világba jött, de nem a világból érkezett. Az időtlenből jött, s az Isten időtlen közösségi életének étoszát hozta magával örömhírként. **Hogyan fordította le a Szeretőközösség** vonatkozási pontjainak **magatartását** az ember nyelvére - a Tanító mondta el nekünk. - A következő fejezetben az Országról szóló Örömhír tartalmát kezdjük nyomozni.

A TANÍTÓ

14. A TANÍTÁS

a) Jézus szokása

Akiket az Atya vonz, azok Jézushoz mennek, "mindnyájan az Isten tanítottjai lesznek". (Jn 6,45) **Isten tanítja az Ő népét.** Ahogyan az Atya tanítja a Fiút (4c num), a Fiú is tanítja az Atyától hallott tanítást, amiként a Fiú Lelke is tanítani fogja az Ország népét. (Jn 8,28; 7,16; 14,26; Lk 12,12) Ország nincsen tanítás nélkül, hiszen ez teszi ismertté az Ország törvényét. Az evangéliumok közel ötven ízben jelölik Jézus magatartását a "διδασκειν" (tanítani) igével.

"Ismét nagy tömeg gyűlt köréje, és szokása szerint tanította őket" (Mk 10,1) - olvassuk Róla. **Az evangélisták keveset foglalkoznak Jézus szokásaival.** Összesen háromszor tesznek említést róluk. Egy jeruzsálemi és két Jeruzsálemhez nem kötött szokásáról számolnak be. Jeruzsálemben "szokása szerint kiment az Olajfák hegyére". (Lk 22,39) Másik két szokásának egyikét már láttuk. A másik, szintén tanításra vonatkozik: "bement szokása szerint szombaton a zsinagógába és felállt olvasni". (Lk 4,16)

Sok beteget meggyógyított, sok bűnösnek megbocsátott, mégis egyszer sem teszik az ezekről szóló leírások elé: "szokása szerint". Egész nyilvános **működésének legkiemelkedőbb, legátfogóbb, leggyakoribb,** s éppen ezért leginkább szembeszökő **mozzanatáról van tehát szó.** A tanítás - ez a mozzanat.

b) Hol, mikor, mennyit?

Hol tanított? Ő maga adja meg a választ kérdéseinkre, mikor megkérdezik tanítványai és tanítása felől a nagytanácsban: "a zsinagógákban tanítottam és a templomban, ahová a zsidók mindannyian összegyűlnek". (Jn 18,20) Jó volt azonban a tanításra Jézusnak nemcsak ez a két erre szentelt hely, hanem jó volt minden hely, ahová utánajöttek, ahol megtalálták. Tanított tereken, úton, hegyen, sík mezőn, elhagyott helyen, tó mellett. (Lk 13,26; 24,32.35;) A templomban közelebből hol? Ahol csak embereket talált: a piacnak használt templomudvaron (pogányok udvarán), a kincstárnál s az evangélisták által a templomnak meg-nem-jelölt egyéb helyein is. (Mk 11,15-17; Jn 8,20)

Milyen földrajzi határok között? Tanított Názáretben, (Lk 4,16; Mk 6,1-2) Kafarnaumban, (Mk 1,21; Jn 6,59) egész Galileában, (Mt 4,23; Mt 9,35; Lk 4,4-5.31.44) s Galileán túl egész Zsidóországban, (Mk 10,1) közelebből meg-nem-nevezett városok zsinagógaiban. (Mk 3,1; Lk 13,10) Tanított a Júdeával szomszédos Jordánon túli területen, Szamáriában és a hosszú úton Jeruzsálembe menet a közben érintett városokban és falvakban. (Mk 10,1; Jn 4,40-1; Lk 13,22) Csak a tényállást foglalják össze a főpapok Pilátus előtt: tanít "egész Zsidóországban, Galileától kezdve egészen idáig". (Lk 23,5)

Mikor tanított? A zsinagógákban szombatonként, a jeruzsálemi templomban azonban naponként, mégpedig egész nap és csak éjszakára megy ki az Olajfák hegyére. (Mk 1,21; Lk

4,16,31; 6,6; 13,10; Mk 14,49; Lk 21,37) Egész nap! Tanított olyan semmi kényelemre és következményre nem néző intenzitással, hogy evésre sem volt ideje, s hogy azt hitték Róla, hogy megháborodott. (Mk 3,20-1) A kenyérszaporításokra is úgy került sor, hogy Jézus "sok mindenre kezdte oktatni" a Hozzá jövő népet, s egyszerre csak "későre jár az idő"; és úgy, hogy a nép már "harmadnapja kitart Jézus mellett" (Mk 6,34-5; 8,2) - azaz Jézus már harmadik álló napja tartja szóval őket. Nemcsak a Tizenkettőt tanítja tehát három éven keresztül, **a helyenként és alkalmilag összeverődőket sem hatásos tízperces prédikációkkal táplálja.**

Ebből is nyilvánvaló, hogy **tanítás közben ült.** Ültek hallgatói is; mind a megfigyelő írástudók és farizeusok, mind a nép. (Mk 2,6; 3,32) Ülve mondja el a Hegyi beszédet, ül a tóparton, majd kicsit beljebb a hajóban, mikor elmondja példabeszédét a magvetőről; ülve tanít a csónakból a halfogás előtt, ülve a két kenyérszaporítás előtt is. Ülve a templomban, mikor odahozzák elébe a házasságtörő asszonyt, s ülve magyarázza meg Kafarnaumba érve övéinek, hogyan lehet nagyobbak lenni Isten Országában. (Mt 5,1; 13,1-2; Mk 4,1; Lk 5,3; Jn 6,3; Mt 15,29; Jn 8,2; Mk 9,35) A templomban is leül a kincstárral szemben, amikor meglátja a szegény asszonyt két fillérjével, s az Olajfákhegyén is, átellenben a templom hatalmas épületével, ülve magyarázza a város és a világ végét. (Mk 12,41; 13,3; Mt 24,3) S ha a zsinagógában - liturgikus szokás szerint - állva olvassa is az Írást, utána leül. (Lk 4,16.20)

Szabad-e ebből az ülőhelyzetből arra következtetnünk, hogy **Jézus nem szónokolt?** Minden bizonnyal szabad. Nemcsak az ülőhelyzet, hanem tanításainak nem korlátozott időtartama, hallgatóságának nem zárt jellege - jöhettek s el is mehettek közben, hiszen a szabadban voltak - s beszédmódjának szövegeinkből megállapítható magyarázó jellege is emellett szól.

c) A tanítás nyilvánossága

Az Országának népet szervező Jézus **nem tartott titkos**, bárki elől is elkonspirált **összejöveleteket.** Ezért utasíthatja vissza összekötözött kezekkel is a főpap bírói kérdését: "Én nyíltan (παρησια = parrészia) beszéltem a világnak. Mindig a zsinagógában és a templomban tanítottam, ahova minden zsidónak bejárása van. Titokban nem mondtam semmit". (Jn 18,20)

Semmiféle evilági ország nem nézheti közömbösen, ha területén országot szerveznek, s ha a szervezőt csapatosan követik az evilági ország állampolgárai. Mégis ehhez a konspirációmentes tanításhoz akkor is tartotta magát, amikor a helyzet közte és a hatalom képviselői között már elmérgeződött. Ki is váltotta magatartása a csodálkozást: "Nem ez az, akinek életére törtek? Nézzétek, nyíltan beszél...". (Jn 7,25-6)

Más dolog azonban a **nyilvános beszélés**, és más dolog a példákat, képeket elkerülő - **nyílt beszéd.** (A görögben ez is "παρησια".) Beszélt a maga haláláról képpen: "Bontsátok le ezt a templomot...", ill. "A gonosz és hűtlen nemzedék nem kap más jelet, mint Jónás prófétáét"; és beszélt róla képek nélkül, leíró jellegű hűséggel is (25c,d num): "...az Emberfiának sokat kell szenvednie...egész nyíltan beszélt minderről". (Jn 2,19; Mt 12,39; Mk 8,31-2) Ez utóbbi értelemben tehát Jézus **nem beszélt mindig nyíltan.** Tanítványai előtt sem, külsők előtt sem. Más szempont indokolta e példabeszédes formát a tanítványok, és más szempont a külsők esetében. **A tanítványok esetében pedagógiai megfontolások irányították** Jézust. Alkalmazkodnia kellett felfogóképességükhöz, teherbírásukhoz, előrehaladásuk adott fokához. "Még sok mondanivalóm volna - mondja az Utolsó vacsorán -,de nem vagytok

hozzá elég erősek". Később majd erősebbek lesznek, akkor jöhet majd a nyílt beszéd: "Ezeket példabeszédekben mondtam nektek. Eljön az óra, amikor már nem példabeszédekben szólok, hanem nyíltan beszélek az Atyáról". (Jn 16,12.25) S mikor a következőkben Jézus két egyszerű mondatban összefoglalja számukra a maga egész üdvtörténeti szerepét, a tanítványok megállapítják, hogy amit hallottak, "nyílt" beszéd: "Most nyíltan beszélsz és nem mondasz semmi példabeszédet". (Jn 16,29) - Igyekezett e példabeszédeket úgy megfogalmazni, hogy a tanítványok magyarázat nélkül is értsék: "Több ilyen példabeszédben hirdette nekik az ígét, amennyire csak föl tudták fogni". Megszidta időnként őket, ha lassúnak látta szellemi előrehaladásukat: "Még mindig nem értitek ti sem?". János evangélista meg is jegyzi a jó Pásztorról szóló példabeszéd végén: "de ők nem értették, mit akart vele mondani". (Mk 4,33; Mt 15,16; Jn 10,6) Ha a tanítványok nem értették a példabeszédet, "amikor magában volt a tanítványokkal, mindent megmagyarázott nekik". (Mk 4,34)

Kezdetben nem tett különbséget hallgatóságán belül. Ugyanazt és ugyanúgy mondta, ha voltak jelen "külsők", (Mk 4,11) ha nem. **A helyzet elmérgesedtével kezdi tanításait példabeszédekbe öltöztetni**, a galileai esztendő második felében (lásd az Eseményrendet a 118 num után). Fel is tűnik az új tanítási forma a tanítványoknak: "Miért példabeszédben beszélsz hozzájuk?" Jézus Izajást idézve magyarázza meg, hogy az új tanítási forma azoknak szól, akikhez nem jött. Kritikusai nem, de a szomjazó magatartást tanúsítók megkapják a példabeszéd magyarázatát: "Nektek adatott, hogy megértsétek a mennyek országának titkait, nekik azonban nem...", ill. "nektek adatott az Isten Országá titka". (Mt 13,11; Mk 4,11) Mikor nemcsak tanítványaihoz szólt, akkor "példabeszédek nélkül nem beszélt", (Mk 4,34; Mt 13,34.18) de tanítványainak megmagyarázta: "Halljátok tehát a magvetőről szóló példabeszéd értelmét". (Mt 13,18) A tanítványok megértették az új tanítási formát létrehívó szándékot, és akkor kérték a meg-nem-értett tanítások magyarázatát, amikor magukra maradtak Jézussal. A konkolyról szóló példabeszéd elmondása után Jézus "elbocsátotta a népet és hazatért. Tanítványai pedig odamentek Hozzá, mondván: magyarázd meg nekünk a példabeszédet", ill. "amikor egyedül maradt, megkérdezték Őt a körülöttelevők a Tizenkettővel együtt a példabeszéd értelméről". Vagy más alkalommal: "amikor a tömeg elől betért a házba, tanítványai megkérdezték Tőle a példabeszéd értelmét". (Mt 13,36; Mk 4,10; 7,17)

Így alakult ki Jézus "nyílt" és "nem-nyílt", tehát példabeszédek nélküli és példabeszédes tanítási stílusa. Bizonyos megszorítással így is mondhatnók: az övéinek szóló és a kívülállók számára szóló. Megszorítással, mert időnként csak övéi számára is igénybevette a példabeszédes tanítást. Pl. Péter az egyik - nyilván szűkebb körben elmondott - példabeszéd után megkérdezi: "Uram, nekünk mondd ezt a példabeszédet, vagy egyúttal mindenkinek?". (Lk 12,41) E "nem-nyílt" tanításra utal az is, hogy volt, amit Jézus "sötétben" mondott övéinek, amit azok "fülbesúgva" hallottak csupán. (Mt 10,27) Mindezzel nem került ellentétbe a főpaprak mondott szavával. **Nem titkos tanítás volt az, amit a sötétben mondott, amit fülbesúgott.** Tekintettel volt szavainak várható reakciójára és biztosítania kellett, hogy legyen ideje elmondani, aminek elmondásáért jött. Az utolsó félév jeruzsálemi működése csak a nem-egészen nyílt tanítás mellett volt lehetséges. Aki akarta érteni szavaiból, hogy Ő a Messiás, érthette belőle; de tételesen nem állította. "Ha nem hiszitek, hogy **ÉN VAGYOK**, meghaltok bűneitekben". (Jn 8,24) Látható, kimaradt egy szó - a Messiás - a mondatból, bár a vájtfülűek felfigyelhettek a Jahvéra emlékeztető szavakra. A "Ki vagy Te?" kérdéssel nyílt beszédre akarják kényszeríteni, hogy mielőbb elkészülhessen az istenkáromlás vádjá. A válasz ismét nem ez: "Én vagyok a Messiás, az élő Isten Fia". Majd a nagytanács előtt nyílt lesz a válasza; majd amikor a rábízott tanítást már átadta. Ezért formálódik így a válasz: "Éppen az, amit kezdettől fogva mondom nektek". (Jn 8,25) Ezt a nem-nyílt tanítást feltételezi a templomszentelés ünnepén elhangzó támadás: "Meddig tartasz

még bizonytalanságban minket? Ha te vagy a Messiás, mondd meg nekünk nyíltan". S a jézusi válasz - "Mondom nektek és nem hiszitek" - ismét csak nem a későbbi nyílt, a nagytanácsbeli. (Jn 10,24-5) A karok még így is túl gyakran és túl gyorsan lendültek kőhajításra. Egyfelől csak így tudta ellenségeivel kiváratni a nagypénteket, másfelől csak így tudta az utánamenők körében fékezni sikereit, megakadályozni a királlyá tevést.

A "fülbésűgés" és a példabeszédek otthon a tanítványoknak megmagyarázás információanyaga az informálás pillanatában csak szűkebb körnek szól. E kapott információknak háztetőkről történő továbbadására Jézus szándékai szerint csak későbbi időpontban kerülhet sor. Jézus tehát háromféle módon adott információt:

a. nyilvánosan és nyíltan (= példabeszédmentesen), b. nyilvánosan és nem nyíltan (= példabeszédekben), c. zárt magánkörben és nyíltan.

Ha ez utóbbi módon is, akkor hogyan tagadhatta le a főpap előtt ezt a harmadik változatot? Úgy, hogy ennek anyaga nem tartalmazott olyant, ami a lényegét tekintve eltért volna a nyilvánosan tanított anyagtól. Az evilági országot építés konspiráló kommunikációjától nagyon is különbözik az Országé. Ez utóbbiban nincs titkos szöveg, amelyet le kellene tagadni. De a megfogalmazás módja a zártkörű megbeszéléseken nyilvánvalóan sajátos, mert meghatározza azt a jelenlevők tudati fejlettsége, elkötelezettségi szintje s a zárt kör intimitása. Ennek ellenére Jézusnak és az Ország népének nincsen "két szövege". Vállalják a maguk fülbésűgött tartalmaikat is, amelyek teljes harmóniában vannak azokkal, amelyeket **már most** hirdetnek a háztetőkről. Nemegyszer az intim anyag "kiszivárgása" adja meg a lökést, hogy a fülbésűgött tartalmak háztetőkről hirdetett tartalmakká legyenek.

d) A tanítás ereje

Jézus Kafarnaumba költözik. Bemegy a zsinagógába tanítani, s a hallottak alapján a kafarnaumiak lemérik, hogy valami változás történt a megszokottal szemben. Eddig az Írást ismerő írástudókat hallották, akik mondták, ami az Írásból levezethetőnek, abból igazolhatónak látszott számunkra. A Názáretből való próféta másképpen járt el. Benyomásaikat így összegezik a szinoptikusok: "Csodálkoztak tanításán, mert úgy tanította őket, mint akinek hatalma van, és nem úgy, mint írástudók", ill. "... hatalommal szólt". (Mk 1,22; Mt 7,29; Lk 4,32) Máténál a Hegyi beszéd végén találjuk ugyanezt a mondatot. Mi volt a Hegyi beszédben más, mint az írástudók beszédeiben? Miből következtetett hallgatósága arra, hogy aki beszél, annak a tanításkor és a tanításban hatalma van? Abból, hogy bár egyfelől az Írásra hivatkozik ugyan, másfelől **szembe és fölibe helyezkedik az Írásnak**: "Mondatott a régieknek... Én pedig mondom nektek". Tanításának forrása nem az Írás, hanem Önmaga. Önmaga és Küldője, az Atya. Csak Magára és az Atyára hivatkozik - ez a "hatalommal" tanítás. Szavainak nincsen kisebb hatása Jeruzsálemben sem. "Ez valóban próféta!" mondják a tanítást hallók a sátoros ünnepen. "Ember így még nem szólt" - védekeznek a főpapi szolgák. "Ezek nem ördögösnek a szavai" - kelnek védelmére a Jópásztor-beszéd után. (Jn 7,40.46; 10,21) Az utolsó napokban mondott beszédeinek ily irányú hatását Máté így foglalja össze: "és senki sem merte...kérdetni Őt többé". (Mt 22,46)

e) A tanító

A választott nép életében a legjelentősebb ember. Kezdetben Mózes ez a tanító, akin keresztül kapták a törvényt. Majd a próféták. Jézus napjaiban a próféták sorzárója, az Útkészítő.

Mindennapos és minden város- és falubeli használatra pedig az írástudók, "akik Mózes **tanító** székében ültek". (Mt 23,2) Az írástudók a rendes, a próféták a rendkívüli tanítók. Az előbbieket az Istennek már régebben adott üzeneteit magyarázzák, az utóbbiak új üzeneteket is hoznak. De mindketten tanítók, bár a próféta nemcsak tanító: csodákat is tesz Isten erejével.

Tettei és tanításai alapján egyaránt **prófétának tekinti Jézust a választott nép**. Még a főpapok és a törvényszolgák is: a bekötött fejű Jézusnak ki kellene tudnia találni, ki üti a fejét; "Prófétálgatunk nekünk Messiás, hogy ki ütött meg téged!". (Mk 14,65; Mt 26,68; Lk 22,64) A csalódott tanítványok is: "...a názáreti Jézus esete, aki tettben és **szóban** nagyhatású próféta volt" - mondják az emmausziak. (Lk 24,19) Nemcsak tettei adnak erre alapot, szavai is. (Jn 4,19; 7,40) Fülöp Cezáreában a tanítványok hosszú idő tapasztalatát foglalják össze válaszukban: "a régi próféták közül támadt fel valaki", (Lk 9,19) - így látják Őt az emberek. S ha Önmagát kifejezetten nem is mondja prófétának, názáreti sikertelenségére a saját hazájukban sikertelen próféták sorsát hozza analógiául. (Mk 6,4; Mt 13,57; Lk 4,24; Jn 4,44)

Egy ízben **kapcsolatba hozza szerepét az "Írástudóéval"** is. Az Ország dolgaiban kellő tanultsággal rendelkező írástudót a kincseiből régieket és újakat előhozó családtyával hasonlítja össze. Az Országról mondott példabeszédeket zárja Jézus ezzel a mondattal. (Mt 13,52) A példabeszédekben megszólaltatta ugyanis azt, ami alapjaiban ismert volt az Ószövetségből, s a régihez hozzáadta azt, ami új volt tanításában.

Mindenki előtt világos volt, hogy más és több, mint írástudó. Megoszlottak a vélemények, hogy próféta-e. (Lk 7,39; Jn 7,52) De **senki előtt nem volt kétséges, hogy - tanító**. Ezt Ő maga is vállalta: "Ti tanítónak hívtok engem. Jól teszitek, az vagyok. Ha tehát én, a tanító megmostam lábatok...". Sőt, az Isten Országában lefoglalja ezt a nevet kizárólag a maga számára: "Ti pedig ne hívassátok magatokat mesternek, mert egy a ti mesteretek a Messiás...tanítónak se hívassátok magatokat, mert egy a ti tanítótok, a Messiás". (Jn 13,13-4; Mt 23,8-10) A héber rabbi és a görög "διδασκαλος" (didaskalos), (Jn 1,38) az "επιστατης" (episztaész), "καθηγητης" (kathégétész) szavai mind rokonértelműek; ezeket a magyar fordítások a rabbi, mester, tanító, doktor szavakkal adják vissza. Közel ötvenszer szólítják e szavak valamelyikével Jézust az evangéliumok szereplői; (ennél gyakoribb csak az "Úr" megszólítás, megnevezés - kb. kilencvenszer). A tanítványok is, a kívülállók is így fordultak Hozzá. Tanítónak szólították Őt még a gyógyításra váró betegek(!) is. A hatalmasok világa is így tisztelte: a gazdag ifjú, Nikodémus. Az írástudók is minden esetben, akik rendre megadták Jézusnak ezt a megtisztelő címzést, amit a maguk számára is igényeltek. Ezt a "tanító" címzést mindig megadták, de "Úrnak" sohasem szólították.

Hogy **Ő maga is** mennyire **tanítónak tudta magát**, azt legjobban az árulja el, hogy követőit tanítványoknak nevezte: "nem nagyobb a tanítvány a tanítónál...elég a tanítványnak, ha olyan lesz mint tanítója". (Mt 10,24-5; Lk 6,40) Jézus követőinek neve: "tanítványok". Ha orvosnak tudták volna, tudta volna Önmagát, akkor az Őt követők "a betegek" lettek volna. Ha ügyvédnek, akkor az "ügyfelei", ha politikusnak, a "párthívei".

Nos, az evangéliumok világos képet rajzolnak: **Jézus mint tanító jelent meg népe tudatában**. Tanítóként. Olyannyira, hogy fel sem merült a gondolat, hogy pappal, áldozatbemutatóval állnának szemben. Papokról egyébként is kevésszer tesz említést. Csak a leprások gyógyításakor, a kalásztépés kapcsán és nagyon nem előnyösen az irgalmas samaritánusról mondott példabeszédben. - A legsajátabb papi funkcióról, az áldozatbemutatásról is keveset szólt. Egy ízben utal rá, hogy az áldozatokat is megsózzák, s más ízben a hatalom vérengzéséről szólva megemlíti, hogy áldozatbemutatáskor történt az.

(Mk 9,49; Lk 13,1) Amikor tételesen szól róla, hangja elutasító, illetőleg kevésre értékelő. Kétszer is halljuk ajkáról: "Irgalmat akarok és nem áldozatot". (Lk 16,31-2; Mt 9,13; 12,7) Az éhező ember jóllakatására felhasználhatónak mondja az áldozatul szánt kenyeret; (Mk 2,26; Mt 12,4; Lk 6,4) és igen nagy dicsérettel illeti a felebaráti szeretetet minden áldozatbemutatásnál többre értékelő írástudót. (Mk 12,33)

Majd pünkösöd után a Lélek világítja meg Isten népének a **Jézus életében jelentkező papi szerepkört**, az áldozatbemutatást. Azt, hogy saját maga életének önkéntes feláldozása volt a Messiás papsága (Zsid 9,11-4). E papi szerepköre azonban tanítói szerepköréből nőtt ki, s csak az tette lehetségessé. A tanító tanítása következtében támadhattak azok, akik el akarták venni életét. Életét, amelyet nemcsak elvettek Tőle, hanem amelyet önként oda is adott. Önmagát feláldozó papi szerepköre e tanítás nélkül - nincs.

15. AZ ORSZÁG IGÉJE-TÖRVÉNYE

a) Az ige és az Ige

Mit tanított a Messiásnak jött Fiú, az Isten Országának írástudója-prófétája-tanítója? Az Ország titkait. Az Örömhír meghirdetése után az Örömhír tartalmának megmutatása következett. Ez a tartalom korábban nem volt ismert; titok volt számunkra. De az Atya és a Fiú övéiknek felfedte, kinyilatkoztatta (αποκαλυπτειν = apokalüptein) azt, ami korábban csak az Ő számukra volt ismert. (Lk 10,21-2; Mt 11,25-27; 16,17) "Nektek adatott **tudni** (γινωσκειν = gnónai!) a Mennyek Országának titkait". (Mt 13,11; Mk 4,11; Lk 8,10) Nem is használja többé Jézus a titok (μυστηριον = müstérion) szót. **Ami idáig számunkra elrejtett volt, felfedté lett.** Jézus felfedő tevékenységének következtében tudottá-értetté-ismertté lett. Éppen ezért a "μυστηριον" szó helyét a jézusi tanításban elfoglalja a "ῥημα" (rhéma = beszéd) és a "λογος". Ez utóbbi jelentése: "szó", mely szemben áll a merő "hanggal"; szemben, mert az értelem munkáját, a "tant" jelenti e "szó", az ige. Százharminc ízben kerül elő szavunk az evangéliumokban, ebből Jézus ajkán hatvanszor; és csakúgy szava a szinoptikusoknak, mint Jánosnak. Jézus nem érthetetlen tartalmakat akart közölni velünk.

Legsűrűbben ez a szó jelöli az Örömhír tan-tartalmát. **Az ige a felfedett, a megismert titok.** A titok, amely ily módon a választottak számára a felfedés következtében megszűnt titok lenni és értelmes emberi szó, logosz lett belőle (45 num). Mivel ez az ige az Örömhír tan-tartalma, mivel az Ország titkának megmutatása, ezért az Ország igéje. "A magvető az ígét veti ...a mag az Isten igéje", és van, "aki hallgatja az Ország igéjét, de meg-nem-érti". (Mk 4,3-4.14; Lk 8,4-5.11; Mt 13,3-4.19) Mivel az Ország Istené, ezért az Isten igéje szükségképpen az Ország igéje is. Így van, mert az Országban foglalt közösség gyökere el nem választható Istentől (119 num). A Küldött természetesen mindenekelőtt az Atya igéjének tudja ezt a logoszt: "Az ige, amelyet hallotok, nem az enyém, hanem az engem küldő Atyáé" - mondja tanítványainak az Utolsó vacsorán; a főpapi imában pedig Atyjához szól ebben az értelemben: "Átadtam nekik a Te ígédet...az ígéket, amelyeket adtál nekem, odaadtam nekik...a Te ígéd igazság". (Jn 14,24; 17,14.8.17) Mivel azonban a Küldött ajkán lesz ez a logosz az Ország népe számára hallható, ezért az esetek nagyobb részében mint az Ő igéje szerepel: "Ég és föld elmúlnak, de az én ígéim el nem múlnak". (Mk 13,31; Mt 24,35; Lk 21,33)

Ha tudatosítjuk, mi mindennek mondotta Jézus e logoszt, és hogyan rajzolta meg az emberek magatartását ugyanezen ígével szemben, aligha csodálkozhatunk **János** evangelistán, hogy **megszemélyesítette e szót**. Bár Jézus nem mondotta: Én vagyok az Ige, az evangelista mégis az Ő szándékai szerint személyesítette meg e szót: "Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt...". (Jn 1,1-5) Állítjuk ezt mindannak alapján, amit Jézus a logoszról tanított.

Mivel a logosz Jézus számára alapvetően az Atyától hallott tanítás, ezért Jézus maga is "megőrzi" azt. Megőrizvén magként veti, beszél és adja nekünk. (Jn 8,55; 17,6 - Mk 4,14 - Mk 2,2; 4,33; Lk 24,44 - Jn 17,8.14) E nyilatkozataiban a logosz, mint Jézustól különböző valóság jelentkezik. Úgy jelenik meg, mint Tőle kiinduló vonatkozásoknak tartalma, mint birtoka. - **E különbözőségnél jóval gazdagabban dokumentált az azonosság**. A logosz azonos a Fiúval; minek következtében a logosz funkciói is egybeesnek a Messiásként jött Fiú funkcióival.

A logosz és a Fiú azonossága. - Olyan állítmányokkal látja el a logoszt, mint Önmagát. A logosz **lélek és élet**: "Az igék, melyeket mondtam nektek, lélek és élet". A logosz **igazság**: "A Te igéd igazság". A logosz az **egyetlen szükséges**: míg Márta szorgoskodik, Mária "az Úr lábánál ülve hallgatja az Ő igéit", s az Úr nem küldi ki a konyhába szorgoskodni, mert Mária választotta a jobbik részt, az Ő igéjének hallgatását, mint egyedül szükségeset. (Jn 6,63; 17,17; Lk 10,39.42)

A logosz funkcióinak és a Fiú funkcióinak azonossága. - Ez az egyedül szükséges logosz **megismerteti az igazságot**: "ha megmaradtok az Én igémbe, valóban a tanítványaim lesztek és megismeritek az igazságot" (16a num). A logosz **megszabadít**; a fenti szöveg így folytatódik: "és az igazság megszabadít titeket". A logosz **megtisztít**: "Ti már tiszták vagytok az ige által, amelyet mondtam nektek". A logosz **örök életet ad**: "aki az Én igémet hallgatja...bíra az örök életet...és átmegy a halálból az életre...aki az Én igémet megtartja, halált nem lát sohasem"; s ugyanez Péter ajkán: "Uram, kihez menjünk, az örök élet igéit bírod". A logosz **ítél**: "aki nem fogadja el igémet, annak van is már elítélője: az Általam mondott ige, az fogja elítélni őt az utolsó napon". (Jn 8,31-2; 15,3; 5,24; 8,51; 6,68; 12,48) E Fiúval és funkcióival azonos logosz **el-nem-múló** - amint fentebb már idéztük.

A kinyilatkoztatás nem ismeri azt a jóval későbbi keletű filozófiai meggondolást, hogy az Isten tulajdonságai azonosak Önmagával (7a num). De a fenti anyag alapján megállapítható, hogy Jézus a fenti meggondolás tételes kijelentése nélkül is így járt el: Önmagát azonosította azzal a tanításanyaggal, amely felfedte övéi számára az Ország titkait. **A János-prológ ezt a nem-tételes azonosítást csak tételessé tette. Ennyit csinált és csak ennyit.** Azaz semmiképpen sem akarhatta ebben az azonosításban megjelölni a Fiú mivoltát az Atyához viszonyítva. Legalábbis a fentiekben bemutatott jézusi azonosítási anyag nem adhatott neki indítást arra, hogy a Fiú fiúságát létrehozó, magyarázó elvévé tegye e "Logoszt", mint az Atya időtlenül kimondott szavát. Ezért az értelmezésért a János-prológ aligha tehető felelőssé (9 num).

b) Ige és szakadás

Ha ezek után megvizsgáljuk Jézus tanítását az embereknek az ígével szemben tanúsított magatartásáról, még inkább szembetűnővé lesz a fent tárgyalt azonosság. A logosz ugyanis **két táborra osztja az embereket**. Bár mindkét tábor tagjai meghallják, magatartásuk mégis különböző a hallott ígével szemben. A logosz miatt szakadás támad az emberek között, baj és

üldözés jár elhangzása nyomán. Van, aki megőrzi; és van, aki nem őrzi meg azt. (Jn 10,19; Mt 13,19-21; Mk 4,16-7)

A logosz mellé állóknak a rajza. - Ezek nemcsak hallják, hallgatják, hanem szép és jó szívvel teszik ezt. Meg is értik, hisznek is neki. (Lk 8,15; Jn 8,47; Mt 13,23; Jn 4,50) Megtartják-megőrzik, sőt teszik is az igét. (Lk 11,28; Jn 14,23; 15,20 - Mt 7,24; Lk 6,47; 8,21) Ennek folytán megmaradnak az igében és az ige is megmarad bennük. (Jn 8,31; 15,7) Akik ilyen jellegű viszonyba kerülnek az igével, azok bensőséges kapcsolatban állnak Istennel. Akik hallgatják az igét, Istentől valók; akik megtartják, szeretik Jézust és Benne maradnak; akik megmaradnak az igében, Jézus tanítványai; akik teszik is az igét, Jézus testvérei. Az igét hallgatók és megtartók kapják meg az Ország tagjává avató állítmányt - ők a boldogok. (Jn 8,47; 14,23; 15,7; 8,31; Lk 8,21; 11,28)

A másik tábor azok alkotják, akik nem szeretik Jézust. (Jn 14,24) Ezek is hallják ugyan az igét, de meg-nem-értik; azaz nem engedik meg, hogy az ige átalakítsa gondolkodásukat: nem hisznek neki, nem fogadják el. (Mt 13,19; Jn 5,46-7; 12,48) Előbb-utóbb meghallgatni is képtelenek lesznek; hiába hallják, nem fog rajtuk - kemény számukra az ige. (Jn 8,43.37; 6,60-1) Megbotránkoznak rajta, nem őrzi meg magukban, nem marad meg bennük, szégyenlik azt és nem teszik. (Mt 15,12; 7,21; Lk 6,49; Jn 12,47; 5,38; Mk 8,38; Lk 9,26) S hogy egyéb, az igével szembenálló tanítást követhessenek, s közben még Istenre is hivatkozhasanak, kijátsszák az igét. (Mt 15,6; Mk 7,13) Végző megokolásként vehetjük tudomásul, hogy maga a Sátán veszi ki szívükből az igét, hogy nem híven annak, ne üdvözljenek, hanem a Sátán országának népét alkossák. (Lk 8,12)

Látnivaló: nemcsak a logosz és a Fiú funkciói esnek egybe, hanem **az embertől a Fiúig erő és az embertől a logoszig erő vonatkozások is egybeesnek.** Az Isten népe részéről csakúgy, mint a Sátán népe részéről. A logosz és Önmaga közti eme párhuzamot-azonosságot tételelesen is megfogalmazza Jézus: "Aki szégyell engem és az Én igéimet...". (Mk 8,38; Lk 9,26)

Örömhír - titok - ige! A Messiásként megjelent Fiú hozzánk intézett közleményeinek kibontása - a konkretizálódás irányában. A további bontás eljuttat bennünket a "törvény és próféták" kifejezéshez; hiszen az abban foglalt tanításnak volt történelmi folytatása az ige. A Keresztelőig tartott ez a tanítás. **Hogyan viszonylik a tanítóként eljött Messiás tanítása a törvény és a próféták tanításához?**

c) Törvénybeteljesítés

"Ne gondoljátok, hogy felbontani jöttem a törvényt és a prófétákat. Nem azért jöttem, hogy felbontsam, hanem hogy beteljesítsem". (Mt 5,17) **A logosz nem teszi érvénytelenné azt, ami előtte járt.**

Jézus kitart a Törvény mellett, bár ellenfelei e Törvényre hivatkozva utasítják Őt vissza, és arra hivatkozva akarják halálát. (Jn 12,34; 19,7) Szombatnapi gyógyításaival sem akarja felbontani a törvényt, annál kevésbé, mert érvényéből semmi sem veszt el; ég és föld elmúlása könnyebben megtörténik, mint a törvény érvényének megszűnése; olyannyira, hogy ég és föld elmúlásának feltétele a törvény beteljesedése, mégpedig betű és írásjel veszendőbe menése nélkül. Éppen e beteljesedés után következik majd ég és föld elmúlása. (Jn 7,23; Lk 16,17; Mt 5,18) Nemcsak ellenfelei tudják magukat a Törvény alapján állóknak, Jézus is. A Törvény meg-nem-tartásával vádolja őket. (Jn 7,19; 8,17; 10,34; 15,25; Mt 23,23) **Saját**

tanítását summázva újból és újból a törvényre hivatkozik. Az örökélet elnyerésének hogyanjáról érdeklődő írástudót a Törvényhez utasítja: "Mi van írva a Törvényben? Hogyan olvasod?" Ugyanígy jár el az ugyanezt kérdező gazdag ifjúval szemben is. (Lk 10,25-6; Mk 10,19) Mikor az utolsó napokban újra felteszik Néki ugyanezt a kérdést, az Ószövetség két főparancsát jelöli meg feltételként, s így tanítását megint csak a törvény és próféták summájának mondja. Amikor pedig a Hegyi beszédben egyetlen parancsot fogalmaz, a felebaráti szeretetet, ugyanígy hozzáteszi: "mert ez a törvény és a próféták". (Mt 22,40; 7,12) Ellenfeleinek a Törvény "súlyosabbjainak", azaz velejének, lényegének elhanyagolását hányja szemükre, nevezetesen az ítélet, az irgalom és a hűség elhanyagolását. (Mt 23,23) Tanításának döntő fontosságú pontjait az Ország Tanítója a maga tanítását megelőző Törvény lényegének tudja. Igen kicsi lesz az Országban, aki a Törvényből akár egyetlenegy, s bármily kicsiny parancsot is eltöröl; csak aki sértetlenül hagyja, az számíthat országbeli nagyságra. (Mt 5,19) Ellenfeleinek a magatartását, mint a Törvény kijátszását leplezi le, tanításaikat nem a Törvény parancsainak, hanem merőben "emberi parancsoknak" minősíti. De amikor ellenfelei ténylegesen a Törvényt tanítják, tanító munkájukat elismeri. Még akkor is, ha tetteikkel nem vállalhat azonosságot, ha Ellene dolgoznak: "Mózes tanító székébe írástudók és farizeusok ültek. Mindent, amit mondanak nektek, tartsátok meg és tegyétek...". (Mt 15,9; 23,2-3)

Miért jött a Messiás? Nem azért, hogy megszüntesse, eltörölje azt a törvényt, amely az Isten népét elvitte történelmileg az Örömhírig. Pályája zártakor, mennybemenetele előtt is azonosodik ezzel a múlttal: "Ezek azok az igék, amelyeket mondtam nektek, amíg veletek voltam, mivel be kell teljesednie mindannak, ami meg van írva Mózes törvényében...". (Lk 24,44) Jézus beteljesíteni jött a törvényt. Mit jelent e szó "beteljesíteni" (πληρουν = plérún)? Valósággá tenni, megvalósítani, megvalósuláshoz juttatni. Hogy ne csak papiroson és ajkon éljen, hanem a szívben és tettekben is. Ugyanezt az igét használja Jézus, mikor megmagyarázza Péternek, miért kell hüvelyébe visszadugni a kardot; amikor magyarázza, miért árulja el Őt Júdás, miért kell szenvednie. (Mt 26,54; Jn 13,18; 17,12; 15,25) A megokolás: be kell teljesednie annak, amit az Írás megjövendölt. Ami addigélé csak szó volt könyvben és ajkon, annak át kell lépnie a valóságba, meg is kell történnie. **A Messiás a törvény megvalósulásáért jött.**

Jézus mellé állt az ellenfelei által is képviselt isteni törvénynek, de szembefordult a hagyományokkal. Ez a számunkra pozitíven csengő szó (hagyomány = παραδοσις = paradoszisz) öt ízben kerül Jézus ajkára és mind az öt ízben Jézustól elítélt tartalommal. A jeruzsálemi írástudók és farizeusok rosszállják, hogy Jézus tanítványai nem mosnak kezet étkezés előtt: "Miért hágják át tanítványaid a vének hagyományait?". (Mk 7,3-5; Mt 15,2) Jézus szembeállítja a vének, az emberek, az írástudók és farizeusok hagyományával Isten parancsát, Isten igéjét. Rámutat arra, hogy a vádlók a maguk emberi hagyományait tekintik fontosnak, de Isten parancsát, igéjét nyugodtan semmibeveszik: "Ti pedig miért hájátok át Isten parancsát hagyományotok kedvéért...érvénytelenítettétek Isten igéjét hagyományotok kedvéért...elhagyván Isten parancsát emberek hagyományát nyomatékozzátok...megvetitek Isten parancsát, hogy a hagyományotokat tartsátok meg... hatálytalanítva Isten igéjét a hagyományotokkal". (Mt 15,3.6; Mk 7,8-9.13)

A törvényteljesítő Jézus szembekerült a hagyományvédőkkel. Nemcsak a kézmosás, hanem a válás kérdésében is; még akkor is, ha az Isten parancsait megkerülő hagyományt a mózesi törvény is képviselte. (Mt 19,8; Mk 10,5) Jézus az emberi természetbe is beleírt isteni törvény áthagyományozását akarta szolgálni; azt, ami már "kezdetben" is megvolt. (Mt 19,8) De erre nem alkalmazta a "hagyomány" szót. **A vallási hagyományok semmibevevéseért kellett keresztre kerülnie.**

d) Törvénytökéletesítés

Van ennek a beteljesíteni-beteljesedni igének még egy jelentése: teljessé, tökéletessé tenni. Mózes még nem mondhatta a teljest, a tökéletest. Neki még számolnia kellett a szívek keménységével. (Mt 19,8) A beteljesedett idő (Mk 4,5) Küldöttje az utolsó Küldött, Aki az idők végezetéig érvényes tanítási tartalmat hirdet, már nem lehet tekintettel a szívek keménységére. **Az idő megért a teljes és tökéletes tanítás közlésére**, ezért a logosz immár a teljessé és tökéletessé tett törvény, amely a maga teljessége és tökéletessége folytán alkalmas rá, hogy az idők végezetéig, ég és föld elmúlásáig eligazítója legyen az emberiség életének.

A Máté-féle Hegyi beszéd megszerkesztése jól tükrözi a Messiás e törvénytökéletesítő funkcióját. Egy féltucat döntő fontosságú tárgyban megfogalmazza a Tanító először a szívek keménységét még tekintetbe vevő Törvényt, majd utána elmondja az erre már nem tekintő tökéletesített újat, a végsőt - az ígét. "Mondatott a régieknek...Én pedig mondom nektek...". (Mt 5,21-48)

Ne ölj!	- Ne is haragudjál!
Ne törj házasságot!	- Még vágyban sem!
Váláslevéllel válj!	- Sehogyan se válj!
Hamisan ne esküdjél!	- Sehogyan se tedd!
Méltányosan állj bosszút!	- Ne állj ellene senkinek!
Csak ellenségeidet gyűlöld!	- Senkit se gyűlölj!

Izrael Országá evilági ország és előkészítő jellegű Isten Országá volt egyetlen egységben. Mivel evilági ország is volt, helye volt benne tehát szükségképpen a iustitia-nak, a társadalmi igazságtévesnek (szemet szemért, fogat fogért); ugyanezen okon szükségképpen helye volt benne az ország megvédésének az ellenséggel szemben (gyűlöld ellenségedet). Szükségképpen. Az evilági országnak az adásvételi ügyletekben, a törvénykezésben ugyanígy szüksége volt az esküre, méghozzá a nem hamis, az igaz esküre - az ügyletek, a törvénykezések lebonyolítása érdekében. Az evilági országnak szabályoznia kellett férfi és nő kapcsolatát is; akkor is, ha felbomlott az, ami szeretetközösségnek indult.

A fenti két hasábra írt szembeállítás egyértelművé teszi, hogy a Messiással elközelgett, **beköszöntött a nem előkészítő jellegű Isten Országá**. Az előző bekezdésben felsorolt feladatokat csinálhatja továbbra is (és kell is csinálnia) a nem előkészítő jellegű Isten Országától immár elválasztott evilági ország. Ezekből a funkciókból azonban azok, akik megértik és teszik az ígét, azaz az Istennek a Messiástól összegyűjtött új népe, az Ország fiai - már kimaradnak. Nem veszik igénybe pereskedésükkel az evilági ország bíróságát - nem kell tehát esküdniök. Nem állnak ellene a gonosznak - nem foglalkoznak tehát igazságtévesssel, azaz a társadalmi iustitia megsértőinek büntetésével. Fajra, nemzetre, országra való tekintet nélkül mindenkit meg akarnak nyerni az Ország számára - nincsen tehát kit ellenségnek tekinteniök; nincsen kit gyűlölniök. Férfi és nő kapcsolatának mintája az Isten közösségi élete - hogyan lehetne azt levéllel vagy anélkül szétszakítani? Hogy a törvény és próféták végső értelmét, a felebaráti szeretetet teljesíthessék, embertársaik ön- és fajfenntartó jogai és igényei ellen még gondolatban sem vétkeznek, hiszen csak ezt a normát elvállalva (Ne is haragudjál! Még vágyban sem!) lehet reményük rá, hogy a tettig nem jutnak el soha.

Harmadik könyvünk tárgyalja majd e tökéletesített törvény, a végleges és teljes tanítás, a **logosz egész és konkrét tartalmát**. Azt, hogy milyen magatartás ellenében lehet a Messiás örömhirdetése nyomán tetszenünk az Atyának. Azt, hogy mit mutatott be erről a maga életének példájával az emberré lett és emberi mintaéletet élénk élő Messiás, és hogy miként tanította szóban is az Ország népe számára azt, amit Ő, az Ország Feje élénk élt. Ennyit azonban már itt el kellett mondanunk.

A próféták beteljesítője is a Messiás? Két értelemben is. Életével beteljesedéshez juttatja a Róla szóló jövendöléseiket - ez az egyik. Folytatja a prófétai szerepkört: mondja a jövendőt - ez a másik. Előre mondja, ami Vele s ami az Országgal történik. Izrael pusztulását, az annak helyére álló ország sorsát az idők végezetéig, majd ég és föld elmúltakor az ítéletet: jutalmat és kárhoztatást, valamint ezek végrehajtását.

Pontot tehetünk egy gondolatsorra. Az írástudó-próféta-tanító Messiás az örömhirdetés és tanítás alapján jövendöli az eljövendőket, és tanítja a beteljesített és tökéletesített törvényben konkretizálódó felfedett titkot, az ígét. Ez az, amit a Hirdető által hívottaknak meg kell ismerniök és meg is kell tenniök. Az ígét tenni kell, s az ige a fenti tökéletesített törvény. **A Messiás csak e tökéletesített törvény vállalóival azonosítja magát:** "Anyám és testvéreim azok, akik Isten ígését hallgatják és teszik". (Lk 8,21) Csak ezek a választottak. Csak ezekért "jött"!

A Törvény értelmezésében és védelmében legfelsőbb illetékességgel rendelkező Nagytanács azt állította, hogy e Törvény mércéje szerint a Názáretinek meg kell halnia. (Jn 19,7) Kortársai, a nép vezetői, a Törvény tudói e Törvény védelmében vívták Ellene a Kafarnaumtól a pretóriumig szélesedő harcot. **Ki védte igazán a Törvényt e két Törvény-védő (Jézus és az írástudók) közül?** Az objektív harmadik kinek adhatna igazat? Az objektív harmadiknak mindenekelőtt azt kellene megállapítania, hogy ebben az ádáz vitában az ékvivokáció (a kétértelműség) tipikus esetével állunk szemben. A "Törvény" szó Jézus ajkán nem ugyanazt jelenti, amit az írástudókén. Az írástudók számára fontos a Törvény minden betűje és vesszeje, még azok a századok érlelte magyarázatok is, amelyek kifejtik és tovább bontják e Törvény tartalmát. Az egészségügyi-vallási előírásokat tartalmazó Leviticus csakúgy fontos, mint a Thóra bármelyik könyve és mondata. Nem így áll a dolog a Messiás esetében.

Neki is nagyon fontos az, amit Törvénynek tekint. S abból, amit Ő Törvénynek tekint, ugyanúgy nem enged elveszni egy betűt sem, egy vesszőcskét sem, miként az írástudók. Ő azonban képes arra, ami az írástudóktól idegen. Képes kivenni a nagyszámú tekercsek valamelyikéből egyet, majd abból kiolvasni egy mondatot, (Lev 19,18) s azt állítani, hogy ezen a mondaton "függ az egész törvény és a próféták". (Mt 22,40) Sőt képes arra is, hogy a tekercsek tízezernyi mondata helyett fogalmazzon egy másikat, s erről kijelentse, hogy ez a mondat tartalmazza a törvényt és a prófétákat: "Mindazt tehát, amit akartok, hogy nektek tegyenek az emberek, ugyanazt tegyétek ti is nekik. - Mert **ez** a törvény és a próféták". (Mt 7,12) A Messiás is tudja a Törvény lényegét. S ennek alapján ki tudja keresni Ozeás tekercséből azt a mondatot, amellyel elintézheti az írástudók törvényt védő buzgalmát. (Mt 9,13; 12,7) E lényeg birtokában megmondhatja, mi az, ami Mózes részéről kompromisszum volt, a Törvény helyes tartalmától eltérő! **A Messiás Törvényen azt értette, ami abból megegyezett az Általa hirdetett ígével.** Eljárása nem volt önkényes. Nem, mert a Törvényt az az Isten adta a maga népének, aki az ígét is adni akarta e népnek. Az az Isten, aki csak azért adta a Törvényt népének, hogy e Törvény előkészítse népét az ígére. **A Messiás a Törvény haladó** (Önmaga s az ige felé haladó) **hagyományait értékelte csupán** országhirdető

munkája során. Az írástudók a Törvény egész hagyományát, a megszentelt hagyományok megtipróját láthatták csupán ennek következtében a Názáretiben. A Messiás viszont szükségképpen a vámosokban és az utcanőkben is több fantáziát látott ügye szempontjából, mint a megszentelt hagyományok legbuzgóbb védelmezőiben. (Mt 21,31-2) Ma így mondanók: Jézus valláskritikát alkalmazott. Újat hozott és szembekerült a régivel. A régiből csak azt vette át, ami beleillett abba az újba, amit hozott.

16. BIZONYSÁGOT TESZ AZ IGAZSÁGRÓL

a) Léttartalom

Ugyanaz, aki a Hegyi beszédben azt állítja, hogy törvényt beteljesíteni-tökéletesíteni jött, Pilátus előtt összekötözött kézzel ezt mondja: "Én azért születtem és azért jöttem e világra, hogy bizonytságot tegyek az igazságról; és mindaz, aki az igazságból való, hallgatja az Én szavamat". (Jn 18,37) A mondat utolsó szavából világos, hogy tanítását, a fentiekben látott ígét ("szavamat") mondja igazságnak. Ez az igazság (αληθεια) a logikai igaz (αληθης) melléknév főneve; különbözik tehát az etikai igaz és igazság (Istennek-tetsző és Istennek-tetszés) már látott tartalmától (12a num). Micsoda ez az "αληθεια"? **Más és valamivel absztraktabb megnevezése Jézus ajkán az igének.** De nemcsak az igének, hanem az Igének is.

Nyilvánvaló, hogy a szóban forgó "igazság" **kultúrkörünkön belül logikai fogalom.** Akárhogyan határozzák is meg, mindenképpen a valóság tudatbeli képét értjük rajta, amennyiben ez a kép megfelel a valóságnak. Jézus is használta e teljes szélességű logikai értelemben e szót: a számariai asszony az igazságot mondja, mert valóban nincsen férje; Jézus is az igazságot mondja, mert Illés valóban csak a szareptai özvegyel és a szír Námánnal tette, amit tett. (Jn 4,18; Lk 4,25-7) De a Jézus ajkán megtalálható előfordulások elemzése mást is kimutat Jézus igazság-fogalmáról, mint ezt az adaequatio rei cum intellectu-t. Mást is, mert az igazság Jézusnál nemcsak az igével, de az Igével is egybeesik. Ennek megmutatását kezdjük azzal, hogy megvizsgáljuk, mit tanított az ige és a tanítványok viszonyáról.

Tanítványairól azt állította, hogy azok megmaradnak az igében. A Benne megmaradóról (tanítványairól) pedig azt, hogy az ige megmarad bennük. (Jn 8,31; 15,7) Sajátos viszonyt tanít tehát az ige és a tanítványok között. Egymásban levést. Az ige a tanítványokban és a tanítványok az igében. Viszonyt, melynek ősmintája Atya és Fiú egymásbanlevése (5d num). **Éppen ezért az ige több, mint tanítás. Léttartalom, Isten léttartalma, maga az Isten** - az "Isten azonos a Maga tulajdonságaival" tétel alapján. Amit az igéről e tekintetben tanít, még inkább tanítja az igazságról.

Az utolsó vacsorán azonosítja az igazságot Önmagával, s három ízben az Igazság Lelkének mondja a Maga Lelkét, ami a fenti azonosításnak további háromszoros nyomatékozását jelenti. (Jn 14,6.17; 15,26; 16,13) Lelkének és az Igazságnak e szoros kapcsolata kitetszik már a számariai asszonynak mondott szavakból is: Lélekben és igazságban kell imádni az Atyát. (Jn 4,24) Mivel a Fiú egy az Atyával, és mivel a Lélek az Atya Lelke is, az Igazságnak azonosnak kell lennie az Atyával is. Szentháromsági különböztetés nélkül is állítja tehát Jézus Isten és az Igazság azonosságát. Isten szavait, az igazságot mondja ugyanis hallgatóinak. Továbbá hitelt ad szavainak, aki Istenből való; nem ad hitelt, aki nem Istenből való. Aki

Istenből való, az ad hitelt az igazságnak - mondja Jézus az utolsó jeruzsálemi őszön. Félévvel később Pilátussal pedig azt tudatja, hogy aki az igazságból való, az ad hitelt szavainak. (Jn 8,46-7; 18,37) **Isten és Igazság - egyet jelent tehát számára**; az Istenből valók ugyanazt teszik, amit az Igazságból valók.

Az ember lehet tehát ebből az igazságból való. Mond többet is: a Vele szembe fordulóban nincsen meg ez az igazság. (Jn 8,44) Következik ebből, hogy a Jézussal szembe-nem-forduló nem pusztán az Igazságból való, hanem van is benne igazság. Ennek alapján érthető, hogy az igazságban meg is tud állni az, akiben benne van ez az igazság. A Sátán nem, de Jézus tanítványai megállnak benne. Meg, mert bennük van. Mindezek alapján az igazság - Isten is, Istenből való is, övéiben levő is, valamint az is, amiből valók az övéi. S mindez úgy mondatik el Jézus részéről, hogy az Isten mivoltát, léttartalmát adó **eme igazságnak és mi magunknak egymásban-levése nélkül nincs mód reá, hogy igaznak tartsuk azokat a tartalmakat, amelyeket Jézus tanít.**

Nyilvánvaló, hogy a fentiekben e szó Jézus ajkán már **nem merő logikai, hanem lételeméleti fogalom is.** Az igazság a fentiekben - Isten léttartalma. Az ember lehet ebből a léttartalomból való. Ez esetben meg is van benne ez a léttartalom, amelyben meg is tud állni. E benne levő léttartalom erejében lesz képes igaznak látni, amit a Messiás tanít. A Vele szembenállók közül hiányzik e léttartalom, s ennek helyét egy más léttartalom foglalja el. Sajátja ez a másféle léttartalom a Szembenállónak; hazug állításai ebből a saját léttartalomából fakadnak, amely léttartalmat Jézus - a maga logikájához hűen - hazugságnak állít. (Jn 8,44) Az igazság léttartalmának hiánya a hazugság léttartalmának birtoklását jelenti. Jézus gondolkodása szerint a Sátán mondhatná magáról: Én vagyok a Hazugság (123 num).

b) Tárgya

Megjelölte Jézus az igazság tárgyát-tartalmát elvi általánosságban is, konkretizálva is. Elvi általánosságban: **az Isten szava az igazság.** Aki az igazságot mondja, nem magától beszél. Nem magától, mert azt mondja, amit hall Istentől; Jézus esetében: amit hall az Atyától, ill. a Fiútól - a Lélek esetében. (Jn 8,40; 16,13) Tételünk a Szeretet-közösség mindhárom vonatkozási pontjáról dokumentálva van Jézus tanításában. "Atyám, a Te igéd - igazság" halljuk a főpapi imában; Jézus az igazságot mondja nekünk, sőt ennek velünk való közléséért jött a világra; a tanítványokat tanító Lélek pedig a "teljes igazságra" vezeti el őket. (Jn 17,17; 8,45-6; 18,37; 16,13)

Ez elvi általánosságú fogalmazás is sejteti, hogy **Jézus logikai igazság-fogalma nem azonos kultúrkörünk igazság-fogalmával.** A különbség nyilvánvalóan nem az "adaequatio" mozzanatban van. Hiszen az imént mondottak éppen azt nyomatékozzák, hogy az igazságot mondhatásnak feltétlen feltétele, hogy az ember ne magától beszéljen, hanem azt mondja, amit tanul Attól, aki maga az Igazság. Sőt, az adaequatio-nak ezen túlmenő biztosítéka is van Jézus tanításában, hiszen az isteni igazságtartalmat csak az fogadhatja be, akiben benne van a léttartalom-igazság. E léttartalom-igazság biztosítéka a logikai adekvát megragadásának. A különbség a "res" mozzanatban van. A "res" szélesebb, mint az a valóság, amelyről az Atya igéje szól, amiről Jézus bizonysgot tenni jött, amire a Lélek majd elvezet minket. A tapasztalható valóság a maga teljes egészében beletartozik abba, amit ez a szó "res" (dolog) jelent. Az anyag összetételéről, tömegéről, súlyáról, kiterjedéséről, valamint a dolgok tenger egyéb fajáról és tulajdonságáról az Atya Igéje, Jézus bizonysgtevése, a Lélek vezetése nem

tájékoztat minket. **A logikai igazság** tárgya-tartalma **Jézusnál szűkebb terjedelmű**, mint a "dolog", a valóság egésze.

Most nézzük meg azokat **a konkrét tartalmakat**, amelyeket Jézus, mint igazságokat közöl velünk. Az ítélete szerint az Országtól-messze-nem-levő írástudó igazságként állítja, hogy Isten egyetlenegy; s igazságként állítja azt is, hogy az embernek szeretnie kell az Istent, és hogy a felebaráti szeretet többet ér az áldozatbemutatóknál. (Mk 12,32-3) A Keresztelő igazságnak mondta Jézus bizonyágtevésének egészét, a jeruzsálemiek pedig a Keresztelőnek Jézusról tett állításait. Látható, hogy a "res" köre meglehetősen szűk; és az is látható, hogy merrefelé szűkül. Jézus ajkán még jobban beszűkül. A Keresztelő is, az Atya is bizonyágot tesz az igazságról - és e bizonyágtevés tárgya: Jézus az Atya Fia, ill. a Fiú az Atya Küldötte. (Jn 3,31-3; 10,41; 5,32-3) Az utolsó jeruzsálemi őszön az igazság tárgya a "Te ki vagy?" kérdés helyes megfelelése; tehát az az igazság, hogy Jézus a Messiás. (Jn 8,14-8.26) Ugyanekkor az igazság tárgya az is, hogy Jézus a világ világossága (17 num). Jézus és az Atya közös bizonyága állítja azt az igazság-tárgyat, hogy Jézus a várt Messiás.

A jézusi logikai igazság tartalma tehát ez: Ő az Atya Küldötte, Ő az igazságtartalmak tudója. Az az igazság, amit Ő mond. **Az igazságról bizonyágot tenni jött Jézus tehát nem beszélt mindenről.** A "res" hatalmas gazdagságából egyetlen tárgyat választott ki magának: az Országot. Az Országra vonatkozó mondanivalói - ezek az Ő logikai értelemben vett igazságának tárgyai. Vagy más szóval - ahogy az adópénzzel kísértők fogalmazták; nem őszintén, de a valóságnak megfelelően - "az Isten útja" e jézusi igazság tartalma. (Mt 22,16)

A jézusi logikai értelmű igazság tehát szűkebb körű, mint a logika által tárgyalt igazság. Ez utóbbival állunk szemben, ha az értelem helyesen tükrözi a valóság bármely szeletét: adaequatio rei cum intellectu - generaliter. A jézusi logikai igazság viszont: adaequatio rei cum intellectu - specialiter. Azaz egy sajátos témakör csupán a tárgy: Isten Országá.

c) Hatásai

Az ige hallható, az igazság megismerhető. (Jn 8,47; 18,37; 8,32) Az igazság megismerésének megismerésen túli következményei is vannak: "Ha megmaradtok az én igémben...megismeritek az igazságot és az igazság majd megszabadít titeket". Mitől szabadít meg? A bűntől, tehát az Istennek tetszés ellentmondásától, **a Sátán országának legfőbb formai etikai értékétől szabadít meg az igazság** (21d num). A tudatátalakítás felhívásával induló Messiás tisztában van a tanítás, a tan és tételek erejével. Az átalakított látásmód elvégzi a maga munkáját az emberen. A jézusi igazság megismerése, bennünk maradása elvégzi az Istennek nem tetszés kiiktatását az életünkéből. El, ha belekerül előzőleg tudatunkba a dikaiosüné tartalmáról szóló tanítás - az igazság (αληθεια).

Fogalmazza Jézus az igazság hatását pozitíve is. Az igazság nemcsak kiiktatja belőlünk a sátánit, hanem **olyanná is tesz bennünket, mint amilyen az Isten.** Szentté. "Tedd szentté őket az igazságban...és én értük szentelem magam, hogy ők is szentek legyenek az igazságban" (Jn 17,17-9) - imádkozza szenvedése előtt. További következmény: az igazság alapján állva lehetséges az Isten igazi imádása, s az igazság határozza meg a cselekedetekben kibontakozó egész emberi életet, mert az igazságot csakúgy, mint az ígét tenni kell. (Jn 4,23; 3,21) A jézusi logikai igazságban benne levő adaequatio nem merőben statikus adaequatio; dinamikája is van. Folyik ez a jézusi igazság-tárgyból: egy Ország ez a tárgy, amely az emberből csak a melléállás vagy az elleneszegülés magatartását válthatja ki. Ha az igazság

tárgya viszont például egy tetszőleges anyag vegyi összetétele, akkor **ezzel** az igazsággal nem kell feltétlenül valamit csinálnunk is. Ez az igazság nem szólítja fel az embert sem melléállásra, sem elleneszegülésre. **Az Ország igazságai azonban felhívást tartalmazó igazságok.** Nem lehet ellene vagy mellette állást nem foglalni - ahogyan ez Jézus éveiből, s az üdvösségtörténet minden szakaszából nyilvánvaló; hacsak nem cserélődik le a jézusi igazság valami felhívást nem tartalmazó ártalmatlan semmire. Jézus Nikodémusnak az éjszakában utalt a léttartalmi értelmű igazságra: az igazságot cselekvő az Istenben teszi, amit tesz. De ezen túlmenően szólt neki az igazságot tevőknek az Ország melletti állásfoglalásáról is: "a világosságra megy" - az igazságot cselekvő. (Jn 3,21)

Megkövezni akaróinak arról beszél, hogy a Hazugság az atyjuk, s arról, hogy e Hazugság kezdettől fogva embergyilkos volt. (Jn 8,44) Láttuk már, hogy az embereknek tetszeni akarók gyilkosai az Istennek-tetszőknek (12c num). A hazugság csakúgy gyilkossá tesz, mint az embereknek tetszeni akarás. A jézusi igazság vállalása csakúgy áldozattá tesz, mint az Istennek-tetszés: a Hazugság jeruzsálemi gyermekei Jézus felé akarják hajítani a köveket. Miből ered ez az aktív és passzív funkció-azonosság? **Mi a viszony a dikaiozüné és az alétheia között?** A dikaiozüné magatartás, az alétheia (a logikai!) pedig tan ugyanerről a magatartásról. Az igazság az, hogy Istennek kell tetszeni. Nincs ugyan ily kijelentésünk Jézus ajkáról, de az Ország végső formaetikai értéke szükségképpen kitüntetett tárgya a jézusi igazságnak. A páli levelek több ízben viszonyítják majd e két kifejezést. (Róm 1,17-8; 2Kor 6,7; Ef 4,24; 5,9; 6,14) Az Ország igazságai végső soron mind ilyen felhívásos jellegű, dinamikus igazságok.

d) Bizonyságtevés

Miért jött a Messiás? Hogy bizonytságot tegyen az igazságról, annak minden tartalmáról. Bizonyságot tenni = "μαρτυρειν". Főneve: bizonytságtevő = "μαρτυς" (martüsz). Rangos szó lett belőle az Isten népe között. **A vérehullásáig menő bizonytságtevőt jelenti** később, a vérrel tanúzó, a vértanút. A mártír szó rangja Jézusnál kezdődik. Tíz esetben tette önmagát a "μαρτυρειν" ige alanyává. Bizonyságot olyanok előtt tette, akik Golgotára juttatták. Bizonyságtevése tartalmaként olyan tárgyakat választott, amelyekből a bizonytságtevést hallgatók indítást kaptak arra, hogy Golgotára juttassák Őt. Vértanú-készségű bizonytságtevések voltak bizonytságtevései. Bizonyságtevése már említett tárgyának, az igazságnak, ezt az ellenszegülést kiváltó, tehát Golgota-jellegét már láttuk. Miről tett még bizonytságot? Arról, amit az Atyánál lát (Jn 3,11) - ez lett az ellentmondás oka. Arról, hogy Ő a Fiú, a Messiás (Jn 5,31-2.36-7; 8,14.18; 10,25) - ez lett ellene a halált kérő vád. Arról, hogy Júdás átvált a Gonosz oldalára, és arról, hogy a Világ gonosz (Jn 13,21; 7,7) - ennek Fejedelme jött Ellene.

Bizonyságot tenni jött a Messiás. Az Országról és a róla szóló tanról: az igazságról. Ellenfelei, ha nem is őszintén, de mondják, ami Róla köztudomásszerű volt: nem érdekelte semmi más, csak az, hogy az igazat, az igazságot, az Isten útját mondja. (Mk 12,14) Nem volt tekintettel az emberi vélekedésekre, a Vele szemben támasztott igényekre; mondta az igazságot - került, amibe került. Ennek magyarázatát abban jelölte meg, hogy nem a maga dicsőségére dolgozott, az Atyát akarta megdicsőíteni. (Jn 7,18) Ezért volt képes a Vele szemben támasztott igények-várakozások ellenére is elmondani az Ország igazságait - Golgota-áron is.

Hirdetni az Isten Országá örömhírét - ezért jött. Bizonyságot tenni az igazságról - ezért jött. E kettő egy, mert az örömhír az ige, és az ige az igazság. Az az igazság, hogy az Isten Országá az örömhír az ember számára. **Az az igazság, hogy a Messiás, aki ismerte az embert, tudta, hogy csak az Ő híre a tényleges öröm az ember számára;** tudta, hogy az Általa hirdetett Isten Országá nélkül nincs öröm, nyugalom, megpihenés - egyetlen szóval: kielégítő életmegoldás. Azzal tesz bizonyyságot az igazságról, hogy az ember történelmi útjába beállítja Isten Országát.

Tökéletesíteni a törvényt - ezért jött. Bizonyságot tenni az igazságról - ezért jött. **Az az igazság, hogy a törvénytökéletesítés az örömhír az ember számára.** E nélkül a törvénytökéletesítésnek nem volna értelme. A Szentháromság világából jött Tanító nem vállalkozhatott volna az "Én pedig mondom nektek" tartalmának közlésére, ha tudott volna más örömhírt, más ígét, más igazságot az ember számára. Semmiképpen sem vállalkozhatott volna reá, ha látott volna egyéb utat is. Nem látott, mert nem láthatott. A lenyomatot ugyanis meghatározza az Ősminta; az istenképiségünkben adott lételméleti alap meghatározza az ebből és csak ebből kinőhető emberi értékvalósítást. Az ember számára - lenyomat-voltából folyóan - csak az Ősminta élete lehet a megvalósításra felhívó értékrend (71c num). Az Alkotó erre az értékrendre hívta létbe az embert. A napraforgó napra forog. A szemünk Nap-szerű, és ezért látunk. Az ember istenreforgónak teremtett. Az ember Messiás-szerű,...istenszerű, az ember szeretetre lett. Ha nem így volna, reménytelen volna a Messiás küldetése.

Történelmi útján az ember messzire elkanyarodott az Ősmintától és annak értékétől - a Szeretettől. Ősminta és annak értéke megtestesülvén egy emberben (Jézusban), ez az ember **nem tehetett bizonyyságot másról, csak arról, ami Ő Maga;** csak arról, ami a testet magára öltötte, azaz a Szeretetről. Így hát a törvénytökéletesítés tartalma küldetésének - e kettős okon - elmaradhatatlan lényegi velejárója; kettős okon: egyfelől a Szeretet, másfelől az ennek mintájára megteremtett ember - ez a két ok. Az emberré vált Szeretet ennek következtében lefordítja emberi viszonylatokra a Szentháromság étoszát - a szeretetet. Az Ország új törvénye ki akarja iktatni az Ország meghívott-választott fiainak az életéből mindazt, ami ellenkezik a szeretettel. Emberölést, ellenségeskedést, megtorlást egyfelől, válást és paráznágyat másfelől, s az esküt, amelyre nincsen szükségük a szeretet értékét valósítóknak.

A "tanító" azért lett a Messiás legszembeűnőbb, minden mást szinte elhalványító profilja, mert küldetésének döntő és középpontú jelentőségű tárgya volt - a tanítás és annak tartalma. - Ország okán jött a Messiás, s a Tanító a törvényeit mondta el annak az Orzágnak, melynek közénk plántálásáért jött. **Könyvünk kérdésére a Tanító összefoglaló szava ez: elmondani az Ország törvényét - ezért jöttem!**

17. A VILÁG VILÁGOSSÁGA

a) Fényforrás

"Aki az igazságot teszi, az a világosságra megy" - mondja Jézus Nikodémusnak...az éjszakában. (Jn 3,21) Az Ország örömhírét-titkát-ígét-törvényét-igazságát velünk közlő Messiás az Ország e tan-tartalmának tevését, megvalósítását is kívánja. Nemcsak azért jött,

hogy közölje, hanem hogy felszólítson a megvalósítására is. **A megvalósító - "világosságra" (φως = phósz) megy. Mi ez a Jézus tanításában annyiszor előforduló "φως"?**

A világosság nem lehet meg fényforrás s a forrást tápláló anyag nélkül. Az öt balga szűznek nem volt olaja, s azért lámpásuk (Mt 25,1-10) nem tudott világítani; a nem világító lámpással viszont nem tudtak elébe menni a Völegénynek, nem tudtak bejutni a menyegzőre. Kívül rekedtek az Országban. A példabeszédben a fényforrás a lámpás. A tápanyag az olaj; ennek jelentéstartalma: az adás (54e num). Fényforrásként Jézus még a mécsest (λυχνος = lüchnosz) említi. Öt vonatkozásban, összesen tíz előfordulással. A drachmáról szóló példabeszédben talán még minden képletes értelem nélkül szerepel. De az urukat váró szolgák példabeszédének bevezetéseként elhangzó felszólítás - "legyen derekatok felővezve és mécsesetek meggyújtva" - mécsese már ugyanazt a szerepet tölti be, amelyet az okos szűzek lámpása. (Lk 15,8; 12,35) Egészen kétségtelen a szimbolikus, országbeli jelentéstartalma és szerepe a Keresztelőről mondott jellemzésnek: "égő és világító mécses volt". (Jn 5,35) A fényforrás-szimbolika kidolgozásában a színoptikusok Jézusáé a pálma.

Az emberi test mécseseként a szemet jelöli meg. (Mt 6,22-3; Lk 11,34-6) A test (σωμα = szóma) általában az egész embert jelöli (40b num). Biológiaiilag a szem az, ami a test számára a világosságot biztosítja; szemben a test többi részével, amely nem biztosítja. Azaz biológiaiilag a testen belül a szem - "φως"; a test többi része viszont a phósz ellentéte: a sötétség (σκοτος = szkotosz). Ha a szem nem funkcionál, akkor nem phósz; ekkor a szem maga is "szkotosz": "Ha tehát a benned levő világosság sötétség, akkor mekkora a sötétség?" ti. benned, azaz a test egészében. Nem funkcionál a szem, ha beteg, ha vak. A példabeszéd azonban nem egészséges és beteg, ill. vak szemről beszél, hanem egyszerű (°απλους = haplusz) és gonosz (πονηρος = ponérosz) szemről.

Ezek a jelzők nem biológiai jelentéstartalmúak. Etikiaiak, jelentésük országbeli. A "°απλους" csak ehelyt kerül elő Jézus ajkán, a "πονηρος" jézusi jelentéstartalma azonban jól ismert (21g,h num): a dikaiosz ellentéte, sátáni. A "°απλους" ennek az ellentéte. E szó ó- és újszövetségi jelentéstartalma formai és alaperény jellegű, miként a dikaiosz is formai megjelölése a legkülönbözőbb tartalmú erényeknek. Hogy Jézus az "egyszerű szem" esetében közelebbről milyen erényre gondolt, ebben segítséget nyújt, hogy a "gonosz szemmel" van szembeállítva. Az egyenlő bérfizetés miatt méltatlankodó szőlőmunkásnak is ilyen a szeme: "avagy a szemed gonosz, mert én jó vagyok?" A gonosz szem a kinyilatkoztatás világán belül az irigységet jelenti; magyarázat nélküli, egyértelmű szókapcsolatként szerepel az embert tisztátalanra tevő magatartások jézusi lajstromában is. (Mt 20,15; Mk 7,22) Ennek ellentéte a nem irigység, tehát a jószívűség. **A jelentéstartalom tehát egyértelműen a szeretet, az adás világa felé mutat,** miként az olaj. A nem biológiai értelmű szem tehát szimbolikus fényforrás. De csak abban az esetben, ha ez a szem-mécses "°απλους". Ha "πονηρος", akkor nem mécses, nem fényforrás: "Vigyázz, nehogy a benned levő világosság sötétség legyen!". (Lk 11,35; Mt 6,23) A világosság forrása tehát a lámpás, a mécses, a szem. A forrás tápanyaga az adás, a jószívűség; egyetlen szóval: a szeretet.

b) A világítási funkció

A fényforrásnak az a dolga, hogy világítson. Ezért a mécsesnek mécses-tartóra (λυχνια = lüchnia) kell kerülnie. Nem véka alá, nem rejtekbe, éppen ezért nem is fedik le edénnyel, nem is dugják az ágy alá. (Mt 5,15; Mk 4,21; Lk 8,16; 11,33) Azért mécses, hogy világítson. A phósz főnév a "φωσ"-töből származik, melynek igéje "φαινειν" (phainein = világítani).

Szótári alapjelentése: napvilágrahozni, megjelentetni, láthatóvá tenni. Azért kell tehát a mécsesnek a tartóra és nem máshová kerülnie, hogy valamit napvilágra hozzon, megmutasson, láthatóvá tegyen. Ami korábban el volt rejtve, annak kell láthatóvá lennie (phanerosz és phanerún); a fenti helyeken az Ország titkainak, azaz igéjének kell láthatóvá lennie. (Mk 4,22; Lk 8,17)

A "phainein, phaineszthai, phanerún" igékkel Jézus világító tevékenységet jelöl, a mécses funkcióját. **Vizsgáljuk ezeknek az igéknek "fényénél" anyagunkat.** Láttuk már, hogy a Keresztelő is mécses volt; Jézus állítja, hogy "égő és **világító**" mécses volt. Az Ország titkain és a Keresztelőn felül kik és mik világítanak még tanításában? Mindenekelőtt maga az Isten: az Isten tettei, az Atya neve, Jézus újraeljövele, s az Emberfia jele az égen. (Jn 9,3; 17,6; Mt 24,27.30) De világít az Országba tartozó ember is: azoknak cselekedetei, akik az igazságot teszik, s azoknak mécsese, akiknek megfelelő a szemük. (Jn 3,21; Lk 11,36)

Nem Jézus ajkán - az evangéliumokban mindenekelőtt **Jézus** világít. Így mondja Zakariás, így a Keresztelő, a benne újraeljött-Illest látók, Jézus rokonai s János evangelista, aki a sötétségben világító világosságnak mondja Őt. (Lk 1,79; Jn 1,31; Lk 9,8; Jn 7,4; 1,5) Hasonlóképpen világítanak - Jézus gyógyításai, csodatettei, s az ezekből nyilvánvaló dicsősége is. (Mt 9,3; 12,16; Mk 3,12; 6,14; Jn 2,11) Különösen gazdag a rajza ennek a világításnak a feltámadott Jézusra vonatkozóan. (Mk 16,9.12.13; Jn 21,1.14) A görög szöveg olvasásakor mind e helyeken érezhető a "φων"-szótó fényvillódzása. Attól kezdve, hogy az angyal világít az alvó Szent Józsefnek, a csillag a napkeleti bölcseknek, tehát a megtestesüléstől kezdve a feltámadásig valami mindig világít. (Mt 1,20; 2,7) Jézus ez a világító. Ő az evangéliumok elsődleges fényforrása, lámpása, mécsese.

A világító funkciónak az a következménye, hogy **valami megvilágosítottá, világossá** (φωτεινος = phóteinosz) **lesz**. E világosságnak fokozatai vannak. Intenzitásának foka a "sötét" teljes kikapcsolásán fordul. Az egész ember lesz világos, ha világít a mécses, melynek tápanyagát a szem-mécses "haplúsz"-volta adja; (Mt 6,22; Lk 11,34.36) "ha tehát egész tested világos lesz úgy, hogy semmi része sem sötét, akkor teljesen világos lesz, olyannyira, mintha a villám mécsese (fényforrása) világítaná meg".

A **theo-phan-iák** leírásának állandó alkateleme ez az intenzív "világos". Ilyen a színeváltozás hegyén Jézust, Mózeszt, Illest körülvevő felhő; ilyen Jézus arca, mely úgy világított, mint a nap; ilyen a ruhája is, amely "fehér volt mint a hó", ill. "fényes lett, igen fehér, mint a hó, mihez hasonlót a ruhafestő itt e földön nem fehéríthet". (Mt 17,5.2; Mk 9,3) E ragyogás szimbolikus jellegét aláhúzza az a "sötét" (σκοτεινος = szkoteinosz), amely a gonosz szem következménye, s még inkább a "sötétség" (σκοτος, σκοτια = szkotosz, szkotia), amely a Sátán országát jelzi Jézus tanításában (36 num).

c) Mi a világosság?

Ezek előrebocsátása után jutunk el ahhoz a numerust indító "világossághoz", amelyre megy az, aki teszi az igazságot. A táplált fényforrás megvilágítja Jézust, megvilágítja a Hozzá tartozó embert, s ennek eredményeképpen világosság támad. Az egész szó-komplexumból ez a "világosság" szó a leggazdagabban dokumentált Jézus ajkán. - Mi ez a világosság? A szeretet és adás irányába mutató (és fényforrás-tápláló) olaj, ill. "°απλους" szem végső következménye. Egy birtokosjelzős kapcsolat mondja e tekintetben a legalapvetőbbet: "...aki engem követ (a követés = hűség, s a hűség a szeretethez való hűséget jelenti 47c num), nem

jár sötétségben, hanem birtokolni fogja az élet világosságát". (Jn 8,12) **A világosság tehát az Élet birtoka, velejárója, tulajdonsága.** Azé az életé, melynek táplálója a szeretet, az adás. Jézus azonosította magát az Élettel is, a Világossággal is. Világosságnak mondta Magát a sátoros ünnepeken és az utolsó napokban a jeruzsálemiek előtt; tanítványai előtt és Nikodémus előtt is annak vallotta Magát. (Jn 14,6 - Jn 12,35.36.46;9,5; 3,19) A Prológusban az evangélista is egybekapcsolja e két fogalmat: "Benne élet volt, és az élet volt az emberek világossága". (Jn 1,4)

A világosság ez "élet"-tartalmát elmélyíti a "sötétség" által hordozott tartalom. A sötétségben meg lehet maradni, s ki lehet kerülni belőle. Aki jobban szereti, mint a világosságot, az a sötétségben jár. Ez a sötétség elnyeli őt és az általa elnyelt ember azt sem tudja, hogy hova, merre megy. (Jn 3,19; 8,12; 12,35.46)

E sötétség sötétségforrása, azaz okozója - a "πονηρος" szem, azaz a szeretet, az adás hiánya. (Mt 6,23; Lk 11,31-5) Azonos a Sátán országával, mert a Sátán hatalma, a "sötétség hatalma"; (Lk 22,53) úgyannyira, hogy a Sátán véglegesült országa a "külső sötétség" nevet viseli. (Mt 8,12; 22,13; 25,30) Életnek és világosságnak tehát ellentétpárja: halál és sötétség; a halálból megy át az életre, aki részese lesz az Ország életének. (Jn 5,24) Halál és sötétség - bejárt gondolatpálya, szókapcsolat a kinyilatkoztatás világán belül. Máté is, Zakariás hálaéneke is idézi Izajást: "A nép, amely sötétségben ül, nagy fényt látott, és fény ragyogott fel a halál sötétségében és árnyékában ülőknek". (Iz 9,1-2; Mt 4,16; Lk 1,79)

d) Ki a világosság?

A világosság-élet ugyanúgy velejárója tehát az Orzágnak, mint a sötétség-halál velejárója a sátni orzágnak. Következésképpen **mindenekelőtt az Ország Feje Jézus - a világosság.** Azonosította Magát e tulajdonságával, mint más tulajdonságaival is. Ezzel sűrűbben, mint a többivel.

De nemcsak Önmagát minősíti világosságnak. Bár a Prológus szerint a Keresztelő nem a világosság, de a jézusi nyilatkozat szerint neki is volt világossága. (Jn 1,9; 5,35) Bárki emberben meglehet, ha a szeme "οαπλους", ha van olaja. Máté Jézusa egyenesen a tanítványokon végzi el azt az azonosítást, amelyet János Jézusa Önmagán: "Ti vagytok a világ világossága". (Mt 5,14-6) Ezt az újabb azonosítást alátámasztja az a tanítása, hogy az ember "fia" lehet a világosságnak. (Jn 12,36) A Messiás tulajdonságáról, léttartalmáról van itt szó, amelyben a Vele való kapcsolat következtében övéi részesednek, amelybe belekerülnek, amellyé lesznek - ha vállalják a feltételeket. A már említett tápanyagmozzanatokon felül ily feltétel még - a hit Jézusban: "Amíg birtokoljátok a világosságot, higgyetek a Világosságban, hogy a Világosság fiait legyetek". (Jn 12,36) Ilyen feltétel az ígérel való azonosulás is, mert az ige az a mécses, amelyet övéinek a mécsesstartóra kell helyezniök és nem máshová. Ily feltételek mellett, ill. ezek hiányában történik az ember csatlakozása a Világossághoz, ill. a Sötétséghez. Aki követi Jézust, aki teszi az Általa hirdetett Igazságot, az a világosságra megy; a gonoszat-tevő nem szereti, gyűlöli a világosságot, és ezért nem is megy a világosságra. (Jn 8,12; 3,21.19-20) - Világosság tehát az Ország Feje és az Ország tagjai is, akik a jézusi igazság elfogadásával és annak tevéseével csatlakoznak e Világossághoz, és így maguk is világossággá lesznek.

e) Világosság és Istennek tetszés

E ponton e jézusi világosság-fogalom **mintha fedésbe kerülne** a jézusi Istennek-tetszés fogalmával. Az Istennek tetszés is az Országé; ott is elsősorban Jézus az Istennek tetsző, és másodsorban övéi, amennyiben elfogadják az Atya és a Fiú szempontjait, s ezekhez igazítják életüket. Mintha azonos tartalmú mondatokat kapnánk a két szó felcserélésével. Például: Úgy világoskodják a ti Istennek-tetszéstek, hogy az emberek lássák és dicsérik...; vagy: Ha nem lesz különbség a ti világosságtok az írástudók és farizeusok világosságánál, stb.. (Mt 5,16.20)

E tartalombeli rokonság nélkül nem érthetők azok a szavai, amelyeket akkor mondott tanítványainak, amikor azok féltek Lázár meglátogatásának esetleg végzetes következményeitől. Ezt mondta nekik: "Nemde tizenkét órája van a napnak? Ha valaki nappal jár, nem botlik meg, mivel látja evilág világosságát. De ha valaki éjjel jár, megbotlik, mivel a világosság nincs benne" (εν αυτω = en autó); tehát nem az éjszakában (εν αυτη = en auté), hanem a járóban nincsen világosság. (Jn 11,9-10) A választott tanítványok nem érthették szavát úgy, hogy Jézus nem éjjel, hanem nappal akarja meglátogatni Lázárt, hiszen felkiáltottak volna, hogy nappal veszélyesebb, mint éjjel. "Nappal, éjszaka, világosság, megbotlik" mind országabeli értelemű ebben a mondatban. A megbotlás az Atyával szembekerülést jelenti. Amíg az Atya akaratát teljesíti - márpedig Lázár megkeresése az Ország ígét, Jézus küldetését jelentősen előrevitte -, addig nem lehet országabeli botlásról szó. Ha életét féltve - nem tenné, amit Lázárral majd tesz, az lenne a megbotlás; mert nem tenné, amire küldték, amiért jött. **Az Atyához igazodó küldetésteljesítést, a Neki tetszést fejezi itt ki a nap világossága;** ennek nem teljesítését pedig az éjszaka világosság-hiánya. Nem volna Jézusban (εν αυτω) világosság, ha nem menne Lázárhoz.

E két fogalom egymással való rokonsága kétségtelen. Azonos is egymással ez a két fogalom? Minden rokonságuk ellenére is **rámutathatunk két különbségre**. Az egyik abban áll, hogy a **dikaoszüné** mint magatartás rajzolódk elénk, a **phósz** pedig mint láttuk - léttartalom-hangsúlyú. Ez utóbbi azonos az étellel is, amely különféle magatartások hordozóját, alapját jelöli. A másik különbség is ily hangsúly-jellegű különbség. Bár a dikaoszüné-nek is megvan a maga sugárzó, az Ország számára népet verbuváló feladata, mégis a dikaoszüné jézusi fogalma az Atya felé néz, és éppen az emberek felé néző, hamis, látszat-dikaoszüné ellentétéként formálódott ki. A phósz-fogalom azonban alapvetően az embert, az emberek összességét, a világot tartja szem előtt. A Világosság-Jézus a világba jött és a **világ számára** való világosság. (Jn 3,19; 8,12; 9,5; 12,46) Övéi ugyanígy. (Mt 5,14) A Prológus, mint az "emberek számára" világító Világosságot rajzolja meg Őt. (Jn 1,4-9) A világosság sugározni akar, mégpedig bele a sötétségbe, hogy kimentse abból az elnyeléssel fenyegetetteket. (Jn 12,35.46) Neki is, övéinek is világítás a küldetése: "a hegyen épült város el nem rejthető"; övéi sem rejthetik el kapott fényüket, melynek rendeltetése az Atya dicsőítésének előidézése. (Mt 5,14-6) **Akiben dikaoszüné van - az tetszeni akar az Atyának. Akiben phósz van - az világítani akar az embereknek.** Mind a kettő ugyanazt az országbeli funkciót jelenti, a kétfelé irányultság egy-egy irányát (Isten felé, emberek felé) hangsúlyozva (132c num). Mind a kettő magatartás, de a phósz lételméleti alap is és hangsúlyozottan sugárzási funkció is. Egybekapcsolva e két jézusi fogalmat: a **phósz a dikaoszüné-nek** egyfelől lételméleti alapja, másfelől ember-irányú sugárzási funkciója is.

f) Örömhír és tragédia

Ebbe a phósz-ba megy bele az, aki a Tanítóval, annak tananyagával azonosodik; azaz elfogadja és teszi is azt, életét a tanhoz igazítja. A Tanítóval való szóbaállás az embert a Világosság és az Élet felé viszi. **Az Ország nem merőben ige-törvény-igazság, nem merőben tan.** Nem, mert az örömhír metanoiára-újjászületésre szólít fel. Az Ország tartalma nem a már országbeli emberi életek hordozóihoz szól. Nem a meglevő életet szólítja fel, hogy az örömhír, s annak tan-tartalma szerint alakuljon tovább. Nem, mert a metanoia újjászületési igényt föltételez (13c,e num), és ezért akik meghallják az örömhírt, még a halál árnyékában és sötétségében ülnek. Abban ülnek, ha egyszer nem ismerik még az örömhírt.

Az Ország nemcsak tant ad, hanem **új élet igényét ébreszti és új életet ígér.** A phósz fogalma, mint lételméleti fogalom, éppen az örömhír elfogadásával velejáró Élet felé fordultságunknak a fogalma: aki a phósz felé fordul, az Élet felé fordul. Az Ország nemcsak egy új tanításnak, egy új törvénynek az Ország. Egy lételméletileg értett új életnek is az országa. Aki Világossággul jött a világba, nemcsak tant hozott az emberek számára, hanem egy új és más Élet világosságát is. Miért jött a Messiás? Világossággul. Azért, hogy megadja azt az Életet-Világosságot, melynek elibe megy a metanoia, az újjászületni-akarási. A tudatát átalakító számára a Világosság-Messiás Életet hoz; kiragadja őt a Sötétség és Halál országából.

A Messiás nemcsak örömhirdetőnek, nemcsak tanítónak jött, hanem életadónak is. S ezzel együtt Haláltól-Sötétstől megmentőnek is. Küldetésének elfogadását egyenlővé tette az ember és az emberiség életlehetőségével; annak megtagadását az ember és az emberiség halálával. **Az örömhírrrel az emberiség tragédiája áll szemben.** Az örömhír elutasítása elveszi az embertől annak a lehetőségét, aminek megszerzésére kapta a létét. Az Élet lehetőségét veszi el tőle. Sötétség, külső sötétség - ez a jézusi szóval való megjelölése ennek a tragédiának.

A NYÁJAJUHÁSZ - I. AZ ÉLETADÓ

18. SZOLGÁLNI JÖTT

a) Szolga-alak

Ennek a Tanítónak tanításon túlmenő ambíciói voltak. Nem érte be azzal, hogy átadott egy gondolatrendszert. Nem elégítette ki, hogy az igazságot mondta el, hogy gondolatrendszere híven tükröztesse teljes lényegi szélességében - ősminta és lenyomat - a valóságot. Nem elégítette ki, mert a lenyomat a valóság időbeli fele, változó és így alakulásra képes valóság; az időtlen fele pedig a maga változatlanosságában ősmintája ennek az időbelinek. Ebből folyóan voltak tanításon túlmenő ambíciói. **A tanítás Nála csak szolgálja volt a nagyobb feladatnak:** az időbeli valóságot a maga konvergencia pontja, az ősminta felé formálni az időben... amíg majd az időbeli beleválik az időtlenbe, s a lenyomat elszakíthatatlanul eggyé lesz az ősmintával.

A tanítás csak szolgálja volt e nagyobb feladatnak..., az ige csak szolgálja volt..., ill. az Ige szolgálja volt annak a feladatnak, amelynek elvégzésére közénk jött. S bár senki szolgának nem szólította, s bár Maga sem nevezte önmagát szolgának, **eszményként állította oda tanítványai elé saját magatartása alapján a SZOLGÁT**; mert ezt az eszményt csakúgy eléjük élte, mint a többi, amelyet átadott nekik. Az ige (tanítás és tanító) szolgálja volt az Országnak, hiszen annak volt a tanítása, annak a tanítója. S mivel mint minden ország, az Isten Országja is emberekből tevődik össze, az Ige embereket szolgált; éppen azokat, akiket ebbe az Országba hívott, akiket kiválasztott.

Jézus nagy jelképes cselekedete, a lábmosás - ezt akarta a szívünkbe írni. Azt, hogy az Isten Fia közénk jöve "a rabszolga (δουλος = dúlosz) alakját vette fel". (Fil 2,7) A tanítványoknak tisztában kellett lenniük a vacsoravégi lábmosás jelképi értékével. Avval, hogy az Úr nem a lábmosást adta parancsba nekik. A lábmosás csak előttük eljátszott élőkép volt; kép, amely jelzett egy magatartást, a Messiástól eléjük élt szolgál-magatartást. Miután a vacsorát az "ezt cselekedjétek az én emlékezetemre" szavakkal befejezi, az ezt követő lábmosás után új felszólítást kapnak: " ...nektek is mosnotok kell egymás lábát. Példát adtam ugyanis nektek, hogy amiként én tettem veletek, úgy tegyetek ti is egymással". (Lk 22,19; Jn 13,14-5) Világos volt előttük, hogy a lakomára vonatkozó parancs teljesítése a lakoma ismételtetését kívánja, s hogy **a lábmosásra vonatkozó parancs** teljesítése nem kívánja a lábmosás ismételtetését. Míg a lakoma a gyülekezetek életének pünkösdtől kezdve mind a mai napig középpontja lett, a lábmosás sem kezdetben, sem azóta nem lett azzá. Míg az Isten fiainak szolgaszerepe, a "szolgálat", a "szolgálni", a "szolga", a "rabszolga" (διακονία - διακονειν - διακονος - δουλος - δουλευειν = diakonia - diakonein - diakonosz - dúlosz - dúleuein) szavak központi jelentőségükké válnak a kezdet kezdetétől, már az Újszövetség könyveiben is (csakúgy, mint maga a lakoma), addig ugyanezen könyvekben a lábmosásra csupán egyszer történik utalás. (Csel 2,42; Mt 5,10)

b) Szolgálat és ősminta

E szimbolikus aktus csak pecsétköve volt Jézus e szolgamagatartásának. Eléjük élte három esztendőn keresztül a csak értük, a csak másokért levés életét, s amikor a tanítványokat elkapja a "nagyság", az "elsőség" szele, mindig a szolgát, sőt a rabszolgát dicséri, mert ezek a nagyok, az elsők az Országban. **A tanítványok megújuló meteorizálása, magasra emelkedési vágya** ad újra és újra alkalmat Jézusnak arra, hogy elmondja küldetésének ezt a tartalmát (67-9 num). Azt, hogy a Fiú, az Ország felkent Királya s Ura azért jött el, hogy szolgáljon. A Zebedeus-fiak fölibe szeretnének emelkedni tíz társuknak, s Jézus elébük rajzolja azt a szolgál-eszményt, melynek Ő a legteljesebb valósítója. "Ha valaki közületek nagy akar lenni, legyen a ti szolgátok. Ha valaki közületek első akar lenni, legyen a ti rabszolgátok. Ahogyan az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy Ő szolgáljon ...". (Mk 10,43-5; Mt 20,26-8) Lukácsnál az utolsó vacsorán újból előkerül a tanítványok versengése, s alighanem ez adta Jézusnak a lábmosás hirtelen ötletét, melyről János számol be. A versengésbe beleszóló Úr szavai úgy indulnak, mint a fentebbi vitában, de olyan irányt vesznek, mintha a lábmosást vezetnék be. "Aki közületek nagyobb, legyen olyan, mintha legfiatalabb volna; aki közületek vezető, legyen olyan, mint a szolga. Ki a nagyobb? Az, aki asztalnál ül, vagy az, aki (fel)szolgál? Ugye az, aki asztalnál ül? S én mégis úgy vagyok köztetek, mint aki szolgál". (Lk 22,26-7)

A Messiás azért az országért jött el, amelyben királynak vallotta magát. Ő ebben az országban a "vezető" (ἡγουμενος = hégumenosz) és mégis Ő szolgál, miközben alattvalói ott ülnek az

asztalnál. A vezető ebben az országban is nagyobb, csakúgy mint minden országban. De a nagyság az Isten Országában másképpen jelentkezik, mint a többi országban. A többiben a vezető ül az asztalnál és felszolgálnak neki. Az Istenében **a Vezető szolgál és lábát mossa asztalnál ülő alattvalóinak**. Honnan ez a furcsaság? Az Ősminta világából. A menyegzőről hazajövő urukat virrasztva váró szolgákat azzal jutalmazza az Úr, hogy asztalhoz ülteti őket, feltűri ingeujját, s elkezd felszolgálni nekik. (Lk 12,37) Jézus e története természetesen csak hasonlat, példabeszéd. Kérték-e a tanítványok ennek megmagyarázását, nem tudhatjuk. Ha kérték (azonfelül, hogy a menyegzőről visszatérő úr az Emberfia, és a virrasztó szolgák az Istennek-tetszők), mondott-e egyebet nekik - nem tudjuk. Megmagyarázta-e, mit jelent, hogy a Fiú feltűri ingeujját és felszolgál az asztalhoz ülőknek? Nem tudjuk.

De valami szentháromsági valóságnak kell lennie a kép mögött. Valóságnak, ami magyarázata annak, hogy a közénk jött Isten szolga alakjában és minket szolgálni jelent meg. S ez a valami ismét nem lehet más, mint az ősminta ősténye: a szeretet. **A szeretet**, amely legbensőbb tartalmánál fogva s így **szükségképpen szolgálatban nyilvánul meg**. Láttuk ugyanis, hogy a szeretet adás-vonatkozásban nyilvánul meg, s az adás-vonatkozást mindig a vonatkozási 2. pont java, érdeke, igénye határozza meg. Annak szolgálatában áll. Ezért aki szeretetet mond - önkéntes szolgálatot mond. Azonos szélességű a két fogalom.

Az Ország ura, a várt Messiás, **túl a tanító-alak botrányán, szolga-alakban jelent meg köztünk**. Akármennyire folyt is ez az időtlen Ország lényegéből, még nehezebbé tette, hogy felismerhessük Őt.

19. A JUHOT KERESŐ PÁSZTOR

a) Keresés

A közénk jött Fiú elvállalta az "Úr" nevet, de köztünk leélt élete nem "úr-kodás", uralkodás, uraskodás volt, hanem szolgálattevés. Életét, annak napjait-órát szolgálatunkra adta. Azzal töltötte, hogy járt utánunk. **Kereste azokat, akikért jött**. Kereste, hogy megtalálja őket. Két ízben tette Magát a "ζητεῖν" (dzétein = keresni) ige alanyává. Először akkor, amikor tömegével mennek Hozzá a vámosok és bűnösök; fogadja őket, s a farizeusok megbotránkoznak. Jézus a kilencvenkilenc juhát a hegyek között hagyó ember példabeszédével válaszol, aki "megy keresni az eltévedt juhát". Másodszor a jerikói fővámos házában vett szállás nyomán újra elszabaduló botrányozásra válaszolva mondja: "Az Emberfia ugyanis azért jött, hogy keresse, ami elveszett". (Mt 13,11; Lk 15,1-2; 19,10)

Azért jött, hogy hívjon valakiket. Ennek folytatása és teljesebbé tévése: **Azért jött, hogy valakiket megkeressen és szolgáljon és hazavigyen**. A valakikért jövésnek az intenzitása jut kifejeződésre ebben a keresésben. Kész otthagyni kilencvenkilenc meglevő juhát is az egyetlen keresendőért. Minden egyebet félretevő szenvedélyes akaratot és elszántságot tükröz ez a szó, sőt kizárólagosságot is (47b num). E semmi másra nem tekintő és kizárólag a céltól meghatározott magatartást színes képben mutatja be a tékozló fiú atyjának öröme az elveszett, de megtalált fiún: "illet, hogy vígadjunk, mert ...elveszett, de megtaláltuk". (Lk 15,32)

A botrányozók "bűnöst" emlegetnek, Jézus eltévedtekről, elveszettekről beszél. E két kifejezés kiegészíti azoknak vonásait, akiket úgy hívott, hogy jött is értük. **Az eltévedteket-**

elveszetteket jött hívni. A juhokról szóló példabeszéd Máténál szerves része a gyermekek-kicsinyek országbeli jelentőségéről szóló tanításnak. Ezek a kicsinyek azok, akiknek elveszését nem akarja a Mennyei Atya;(Mt 18,14) ezeknek fedte fel az Ország titkait, s ezeknek Hozzá jövését akarta a Messiás az akadékoskodó apostolok ellenére is. Jézus is bűnösnek tudta azokat, akiket a botránkozók bűnösnek mondtak. De eltévedt, elveszett bűnösöknek. Jézus szemlélete szerint minden bűnös elveszett, de különböztet közöttük. Azokat keresi, akik eltévedve vesztek el, s akik éppen ezért, ha megkeresik, megtalálják őket, haza akarnak menni. Az eltévedt bűnös - a metanoiára kész bűnös (21g num).

b) A jó Pásztor

A szolga-szereppel az úr-szerep áll szemben. A másokat szolgálással pedig az, hogy engem kiszolgáljanak. Jézus a maga szolga-szerepét egy nem "úri", nem hatalmat gyakorló, hanem termelői-tenyésztői foglalkozással jelölte meg, a pásztoréval. S így nemcsak tanító-tanítvány viszonyban rajzolta meg a maga országos munkáját, hanem a pásztor-juh viszonyban is. A "keresésre" említi egy ízben a drachmát kereső asszony képét is, de **a "pásztor-juh" kép végigkíséri egész tanítói pályáját.** Lássuk! Küldetése Izrael házának elveszett juhaihoz szól. A kenyérszaporításra az indítja, hogy "megesett a szíve rajtuk, mert olyanok voltak, mint a pásztor nélküli juhok". A vámosok és bűnösök keresését a nyáját egyetlenegy eltévedt-elveszett juhért is odahagyó pásztor képével magyarázza. Övéi alkotják a kicsiny juhnyáját, melynek nincs mitől félnie, mert nekik adja az Atya az Országot. A megbotránkozás, a tanítványok széjjelszaladásának éjjelén a pásztort verik meg, és a juhok szélednek szét. Pétert az utolsó napokban azért kell háromszor megkérdeznie szeretete felől, hogy reá bízassa juhainak legeltetését, őrizését. Juhokként küldi a Tizenkettőt próbaútra, és Izrael házának elveszett juhaihoz küldi őket. S végül az összes nemzetek megítélésének nagy napját is ezzel a képpel írja le: "Elébe gyűlnek az összes nemzetek, Ő pedig elválasztja őket egymástól, mint ahogy a pásztor elválasztja a juhokat a kosoktól". (Mt 15,24; Mk 6,34; Mt 18,12; Lk 15,3-4; 12,32; Mk 14,27; Mt 26,31; Jn 21,15-7; Mt 10,16,6; 25,32)

E javarészt szinoptikus képet János Jézusa tömöríti: "Én vagyok a jó pásztor". (Jn 10,11.14) **Ebbe a pásztorképbe Jézus ugyanúgy besűríti a messiási magatartást, mint az "igébe".** A juhoknak a Pásztor iránti magatartásában ugyanolyan összefoglaló képet kapunk az Ország népének a maga Fejéhez való viszonyáról, mint amilyent az igével szemben tanúsított magatartásunk rajzából kaptunk. A Pásztor szeretetének nincsen határa. Kész az ősmintából való mindentadásra értük: "a jó pásztor életét adja juhaiért". Ez a szeretet ugyanúgy ismerésből nő ki, mint a szentháromságbeli: a jó pásztor ismeri és nevükön szólítja juhait. Szándéka egyenes, jót akar juhainak; az ajtón keresztül megy be aklukba és nem máshonnan; nem úgy, mint azok, akik nem a juhok javát nézik. Kiengedi őket az akolból, legelőre viszi őket. Úgy vezeti juhait, hogy előttük jár, mert meg akarja menteni őket a veszedelmektől. Gondja van minden juhára, a más aklokban levő juhait is elhozza magához, mert minden juhának jó pásztora akar lenni. Nem kevesebbet, mint az életet akarja biztosítani számukra, méghozzá a bőséges életet. (Jn 10,1-16)

c) A béres és az idegen

Ezúttal is az ellentétezést választja a gondolat minél teljesebb kibontására. Szembeállítja a jó pásztorral a "béres" és az "idegen" képét. Ami egymást kizáró jellegű ellentmondás, azt sohasem hozza közös nevezőre. Etekintetben semmiképpen sem jellemző reá a "nemcsak, hanem...is" kötőszó. Eszményei nem ellentmondásosak, hanem egyértelműek.

A béres nem érdemli meg a pásztor nevet. A béresnek a juhok nem sajátjai. Bérért dolgozik; a bér fontos neki. Amikor farkast lát, otthagyja a juhokat; elfut, s a farkasnak hagyja őket. (Jn 10,12-3) Nyelvünkben a más juhait legeltető pásztor - a számadó juhász s a juhászbojtár. A maga juhait legeltető pásztor a nyájajuhász. A görög "ποιμην" (poimén) jelentése: pásztor, ill. juhász. Ha tudjuk, hogy juhokat legeltet, akkor egyértelműen juhász. **Ha** azt is tudjuk, hogy **saját juhait legelteti, akkor nyájajuhász.** "Én vagyok a jó nyájajuhász" - fordíthatnók pontosan Jézus e kétszer is elhangzó nyilatkozatát.

Az "idegennel" (αλλοτριος = allotriosz) való szembeállítás még teljesebbre rajzolja a Nyájajuhász alakját. (Jn 10,5) Összerakjuk alakját a példabeszéd elemeiből: az idegen nem az ajtón keresztül jön be a juhok aklába, hanem máshonnan, hiszen a Messiás az Ajtó. Aki nem Rajta keresztül közeledik a juhokhoz, az tolvaj és rabló. Nem csupán nem törődik a juhokkal, miként a béres, hanem ellenséges szándékú is velük szemben. Ezt az ellenséges szándékot képviseli az "idegen" szövegbeli változata, a "farkas". A Nyájajuhász juhokért érzett gondjával, a béres közönyével áll szemben ez az ellenséges szándék, melyet egy egész szó-sorozat hordoz: idegen, tolvaj, rabló, farkas, nem az Ajtón keresztül közeledő. Az Idegen célja nem a juhok bőséges életének biztosítása; célja ellentétes ezzel, célja az, "hogyan lopjon, mészároljon, pusztítson", mert a "farkas elragad és szétszór". A példabeszéd nagyon általánosnak látja ezt az ellenséges magatartást, melynek gyökérmozsanatát abban jelöli meg, hogy nem az Ajtón keresztül közelíti meg a juhokat. Nagyon általánosnak: "Mindazok, akik előtttem/helyettem jöttek, tolvajok és rablók". A Messiás előtt/helyett jövők, az "Ajtó" előtt/helyett érkezők - **mind.** (Jn 10,1-12)

A Törvény és Próféták, a Keresztelő is Jézus "előtt" jöttek. A szónak nem lehet tehát időhatározói értelme. A "mindazok" kitétel nem engedi meg, hogy két csoportra bontsuk a Jézus-előttieket: Jézusnak tetszőkre (mert a juhok érdekét nézik) és tovajokra-rablókra. Csak magatartásra gondolhat itt Jézus, **amely magatartást nem érik el, nem képviselik azok, akik "előtte vannak".** Ez a "προ εμου" (pro emou = előtttem) megengedi a "helyettem" és a "nevemben" fordítást is. S ez esetben tolvajok és rablók azok, akik Messiásként, az ember számára a bőséges élet biztosítójaként jönnek, de a Messiástól eltérő örömhírrrel, eltérő magatartással - bármikor jönnek is. Míg ezek az előtte-jövők pusztítják és szétszórják a nyáját, addig a Nyájajuhász "megmenti" és egybegyűjti a nyáját. (Jn 10,9.16)

A juhoknak csak a Nyájajuhással és az Idegennel szemben tanúsított magatartása rajzolódik meg. A béressel szembeni magatartásukról nem esik szó, nem rajzolódik meg, hiszen elfutásával a béres az Idegen kezére dolgozik; lényegében egy az Idegennel. A juhok nem ismerik az Idegennek a hangját, nem hallgatnak rá, azaz nem engedelmességek neki: nem mennek utána, elfutnak tőle. A Nyájajuháshoz egészen másképpen viszonyulnak. Őr van közöttük, ajtónálló, aki kinyitja Előtte az aklot, mert a juhok ismerik Őt. Ismerik és meghallják a hangját, hallgatnak is rá: követik, utánamennek és legelőre találhatnak. Mivel a Nyájajuhász számukra Ajtó is, ki-bejárnak rajta, s így találják meg - ami a bőséges élethez kell nekik -, a legelőt. (Jn 10,3-10)

A szolgálni jött Emberfiának megesik a szíve az elcsigázott és kimerült, pásztor nélküli juhokon. **Felcsap tehát pásztornak,** s megy Izrael házának eltévedt-elvesztett juhai után. Élete árán is megvédi juhait az idegentől. Vállára véve viszi haza az akolba az elvesztettet. Gondja van rá, hogy minden juha hazakerüljön, hogy a juhnyáj megkaphassa az Atya által nekik ígért Országot, melyet maga a Pásztor fog odaadni nekik kiválasztva őket az összes

nemzetekből, elválasztva őket a kosoktól - az eljövétel nagy napján. - Ez a Messiás szolgálatának, szolgáló-kereső-megtaláló munkájának Jézus megrajzolta képe.

20. AJTÓ AZ ÉLETRE

a) Megmentődés

Ha nem feledjük, hogy egy ország okán jött, akkor szolgálai-nyájajuhászi szerepkörének végső, mert cél-mozzanata: az Ország biztosítása a kisdéd juhnyáj számára. A cél azonban csak a szándékban első mozzanat, a végrehajtásban utolsó. Így hát a szolga, a Nyájajuhász kereső tevékenységének **közvetlen célja: a megmentés**. Az Ajtón ki-bejáró juh megmentődik. A Messiás azért jött, hogy megmentse azokat, akikért jött. Azokat, akiket szolgál és keres. Zakeus megtisztelését s a kicsinyek megnem-vetését indokolva hangzik el ajkáról a tétel: "Az Emberfia azért jött, hogy keresse és megmentse az elveszettet". (Jn 10,9; Lk 19,10; Mt 18,11)

Mit értett Jézus "megmentésen"? Zakariás hálaéneke(Lk 1,69.71.77) tisztán tükrözi e "σωτηρια" politikai tartalmát, amelyet az előkészítő jellegű Isten Országának egyúttal evilági ország volta érthetővé tesz. A Márk-evangélium rövid záradékának befejező szavai "örök sötétiáról" szólnak. (Mk 16,20) Jézus ajkán e szó elveszti korábbi tartalmának eme politikai részét (10e num). Teljes egészében országbeli jelentést kap. Még akkor is, ha a megmentődés gyógyulást jelent ("a te hited megmentett téged"), mert a gyógyulás-tartalmú megmentődésnek feltétele az abban a Jézusban való hit, aki nemcsak orvos, és elsődlegesen nem is az. De azért is, mert e gyógyulások az Ország erejét hivatottak jelezni a Sátán felett. Jeruzsálem pusztulása kapcsán a megmentődésnek Jézus biológiai tartalmat ad(Mk 13,20; Mt 24,22) - de ez kivétel.

A jézusi megmentődés tartalma átlós ellentéte a biológiai megmentődésnek. "Aki meg akarja menteni életét, elveszti azt; aki pedig elveszejtí életét értem és az örömhírért, megmenti azt". (Mk 8,35; Mt 16,25; Lk 9,24) A politikai megmentődés helyébe egy olyan megmentődés kerül, amelynek feltétele az Országot alkotó emberek biológiai értelmű életvesztése. Nehéz órában a Messiás is biológiai megmentődést kér az Atyától a maga számára, de reflektál és már tudja is, hogy nincs ily tartalma e szónak az Országban: "Atyám, ments meg ettől az órától...de hiszen ezért az óráért jöttem". (Jn 12,27) A jézusi megmentődés többi feltételei ugyanebbe az irányba mutatnak. Mindenekelőtt az örömhír, a tanítás elfogadása a feltétel. (Mk 16,16; Lk 8,12; Jn 5,34; 12,47) Következményeiben részletezi ez az elfogadásfeltétel a fent említett biológiai kiszolgáltatottságot. A tanítványok az üldözések állhatatos vállalása következtében mentődnek meg; s míg a vagyonát eladni nem hajlandó gazdag ifjú nem mentődik meg, addig a vagyona felét a szegényeknek ígérő Zakeus - igen. Ugyanez képpen kifejezve: csak azok mentődnek meg, akik a szoros kapu, a szűk ajtó felé törekednek. (Mt 10,22; 24,13; Mk 13,13; Mt 19,25; Mk 10,26; Lk 18,28; 19,9-10; 13,23-4)

Tartalmának élesebbé tévése céljából **a pusztítás-elveszejtés és az ítélet fogalmát állítja szembe a maga megmentés fogalmával**. A szállást adni nem hajlandó számariaiakkal szemben tanítványai kérésére sem mutat erőt, mert "az Emberfia nem embereket pusztítani, hanem megmenteni jött". (Lk 9,56) Éppen ezért vállalt szolga-pásztor szerepet, mert nem akart erőmtutató, ítélő szerepet vállalni: "Nem azért küldte Fiát Isten a világba, hogy ítélje a

világot, hanem hogy megmentődjék általa a világ". (Jn 3,17) A pusztítást és ítéletet kizáró megmentés azonban az erőtmutatás világán belül nem biztosít biológiai megmentődést azoknak, akik jézusi megmentődésük érdekében eleve vállalják ezt a biológiai meg-nem-mentődést. A jézusi megmentődés a juhoknak szól, akik elfogadják Őt Ajtónak, s ez az ajtó sem a maga számára nem tudta megtakarítani a Golgotát, sem övéi számára nem tudta hatályon kívül helyezni az Istennek-tetszők földi sorsát.

A zakariási szótéria-fogalomtól nemcsak **különbözik a jézusi**, hanem szükségképpen hiányzik az utóbbiból az, ami ott feltétlen tartalom. Biológiai megmentődés és országbeli pusztulás - e két fogalom közé Jézus egyenlőségjelet tesz. Ugyanígy a biológiai pusztulás és az országbeli megmentődés közé is - amennyiben a biológiai pusztulást önként és Érte vállaljuk. Alighanem ezért kellett Jézusnak a maga megmentő szerepkörét a Sótér-től különböző szóval, az Ajtóval jelölnie. A megmentés igéjének (σωζειν) mai fordításai - a magyarban: "üdvözíteni" - a tiszta jézusi jelentéstartalmat hordozzák.

b) Elveszés

A megmentődés jézusi ellentétpárja, az elveszés, elmélyíti a fenti képet. Az örök megmentődés fogalmával szemben áll az örök elveszés: "az én juhaim el nem vesznek örökre". A próféták elveszejtése, s általában a tolvajok juhok elleni munkája biológiai elveszést eredményez. (Lk 13,33; Jn 10,10) Láttuk, hogy **az országbeli megmentődésnek feltétele ez az elveszés**, mert aki biológiailag veszni nem kész, önmagát veszíti el. (Mt 5,29-30; Lk 9,25)

Tehát nem a biológiai elveszés az ellentéte a jézusi megmentődés fogalmának. "Elvesztettek" azok a bűnösök, akiknek a pásztor utána megy, Izrael juhai, a hegyekben eltévedt századik, a tékozló fiú, Zakeus. (Mt 10,6; 15,24; Lk 15,4.6.24.32; 19,10) Ez országbeli értelemben elvesztetteket hívja a Messiás metanoiára, hogy ne legyenek elvesztettek, hogy megtalálván hazavihesse őket. Isten azért adta oda Fiát a világnak, "hogy aki hisz Benne, el ne vesszen", az Atya azt akarja, "hogy egy se vesszen el a kicsinyek közül". A kiválasztottak el-nem-veszése újra és újra visszatérő témája tanításának, imádkozásának. (Jn 3,16; Mt 18,14; Jn 6,39; 17,9.12)

Ezeknek a nyilatkozatoknak sorába tartozik az is, hogy övéit gyűlölni fogják, de "hajszál sem fog elveszni fejükéről". (Lk 21,18) A "hajszál" piciny-jelentéktelen volta jelzi, hogy az üldözők gyűlölete semmiben sem kisebbiti meg övéi országbeli el-nem-veszését, megmentődését. Övéi nem vesznek el. Csak a metanoiát nem vállalók, tanításával nem azonosodók vesznek el ugyanebben a jézusi értelemben. A nem metanoiázók "mind" elvesznek; elvesznek ebben az országbeli értelemben, amiként a torony ledőlte vagy Pilátus kardja folytán egyesek biológiailag vesznek el. (Lk 13,3.5) A kardot ragadók is elvesznek a maguk megragadta kard által (61b num) - ugyanebben az országbeli értelemben. (Mt 26,52) **Az elveszés tehát csakúgy országbeli fogalom Jézusnál, miként a megmentődés.**

Ami részünkről megmentődés, ill. elveszés, az az Isten részéről **megmentés és elveszejtés**. A senkit elveszejteni nem hajlandó Messiás kemény és határozott szavakkal szól az Isten elveszejtő tevékenységéről (36f num), amely ugyancsak nem eredményez evilági-biológiai elveszést. Éppen ezért csak az Istentől kell félnie az embernek (84c num), mert Neki van hatalma "lelket és testet elveszíteni a gyehennán". (Mt 10,28) Az Ország okán jött Nyájajuhász-Messiás megmentő munkája az ember Országba juttatni akarásában áll. Az idő

világában nem érvényesülő, de földi létünk befejeztével érvényre jutó elveszejtés - az Országban kívülre rekesztődésben áll. Az elveszni (απολλυειν) ige főnévi alakját (απωλεια = apóleia = elveszés) kétszer találjuk Jézus ajkán, és mindkét esetben országbeli értelemben. A tágas kapu és a széles út olyan elveszésbe visz, amely az élet ellentéte, tehát a kárhozatba - ez az egyik előfordulás. A másik: Júdás "az elveszés fia", tehát a kárhozaté. (Mt 7,13-3; Jn 17,12)

c) Az Ország Ajtaja

Az "azért jöttem" és az "én vagyok" stílusfordulatok Jézus kiemelkedő jelentőségű nyilatkozatait hordozzák. **E két stílusfordulat nemegyszer azonos tárgyat hordoz.** Világosságul jött és Ő a Világosság - amint láttuk. Azért jött, hogy életünk legyen és Ő az Élet - mint majd látjuk. A szolgáló-kereső-nyájajuhászi munkájában, a megmentésben ugyanezt tapasztaljuk. Miért jött? Azért, hogy megmentse az elveszetteket. És ki Ő? "Én vagyok az Ajtó. Ha valaki bemegy rajtam keresztül, megmentődik...". (Jn 10,9.2.7)

Nemcsak a Jópásztor-beszéden belül van az ajtónak ily megmentő szerepe. Lukács elmondja, hogy a Jeruzsálem felé vezető úton valaki megkérdezi Jézustól, hogy "kevesen vannak-e, akik megmentődnek". Jézus válasza ez: "Törekedjete a szűk ajtón bemenni". (Lk 13,23-4) A szűk ajtón bemenő megmentődik tehát. A szűk ajtó a megmentő, ill. legalábbis megmentődésünk eszköze. A zörgetés, kérés, keresés, agonizálás (harcerejű törekedés-keresés) parancsa, (Lk 11,7; 13,24-5) amely az ajtó számunkra megnyílását célozza - aláhúzza az ajtó e megmentő szerepkörét. Méginkább aláhúzza az, hogy a meg-nem-nyílt ajtón kívül sírás és fogcsikorgatás hallható tehát a sötétség-halál birodalma terül el ott. (Lk 13,25-8)

Az ajtó - az akolé. Az akol Jézusé és Ő annak a pásztora. Ez az akol egyetlen akol, és Ő egyetlen pásztor. Az "akol" szó által kifejezett tartalom az "Ország" szóval kifejezett tartalom vonalában áll tehát (119c num). A Mennyek Országának is van kapuja, kulcsait Péter kapja meg. (Mt 16,18)

Csak ezen az ajtón keresztül ki-bejáró juhok találnak legelőre, ami pedig a juhok számára élet és nem-élet kérdése, az élet feltétele, hiszen legelő nélkül nincs élet, és ajtó nélkül nincsen számukra legelő. Az Ország Ajtaja ez az ajtó, mely bezáródik azok előtt, akik Istennek-nem-tetszőket cselekszenek. (Mt 25,10; Lk 13,25-27) Az Országé, amely az olajjal jelképezett adás és az Istennek-tetszés Országáa.

Ország okán jött a Messiás. Szolgáló-kereső-nyájajuhászi szerepe **a konkretizálódás irányában előrehaladva megmentő-ajtó szereppé lesz.** Az Ország ajtajának jött, hogy bemehessünk az Országba. Tovább kell haladnunk a konkretizálás irányában. Mi ennek a megmentésnek a tartalma? A megtestesülést hírül adó angyaltól József ezt a mondatot hallja: "Ő majd megmenti bűneitől népét". (Mt 1,21)

21. MEGSZABADÍTÓ

a) Szókins

A szolgálni jött és juhokat kereső Nyájajuhász megmentő munkája az országbeli életet akarja biztosítani a juhok számára. Ennek az élet-biztosításnak **két eleme van**. Egyfelől **elhárítja** a Messiás azt, ami ennek az életnek akadálya, másfelől **adja** azt az életet, amellyel élni lehet az Országban. Az előbbinek a bűnbánattartás értelmű metanoiával megy elébe az ember, az utóbbinak az újjászületés vágyával-igényével.

Jelen numerusunk a Messiás akadályt elhárító küldetéséről beszél. Ezt az elhárító jellegű megmentési vonatkozástartalmat nyolc különböző ige hordozza tanításában. Lássuk mindenekelőtt ezek szótári jelentését:

ελεειν (eleein)	= részvétellel lenni, megkönyörülni
σπλαγχνιζεσθαι (szplanchnidzeszthai)	= megkönyörülni
ιλασκεσθαι (hilaszkeszthai)	= kiengesztelődni, kegyelmezővé tenni
αφιειν (aphiein)	= szabadonengedni, megbocsátani
ελευθερουν (eleutherún)	= szabaddá tenni, felszabadítani
ρυομαι (rhüomai)	= megmenteni, megvédeni
απολυειν (apolüein)	= eloldozni, szabadon engedni
λυτροειν (lütroein)	= váltságdíjért szabadon engedni

A bennük kifejezett magatartás előfordul olykor főnévi alakban is. A magatartást hordozó vonatkozási 1. pont, valamint az ezzel a magatartással elért vonatkozási 2. pont is szerepel egyiküknél-másikuknál melléknévi formában. Végül főnévi formában a magatartás eszköze is.

Az alábbi táblázat feltünteti, hányszor fordulnak elő e kifejezések az evangéliumukban Jézus ajkán, és (+) ajkára nem adva.

Összesen 111 előfordulás adja anyagunkat, melyből 78 Jézus ajkán található.

A magatartás			a vonatkozási	
igével	főnévvel	eszköze	1. pont	2. pont
elein 4+10	eleosz 4+5	eleémoszüné 5+0	eleémón 1+0	
szplanchnidzeszthai 5+7				
hilaszkészthai 1+0			hileósz 1+0	
aphiein 40+3	aphesziész 40+3			
eleutherún 2+0				eleutherosz 2+1
rhüomai 2+0				
(apo)lüein 3/1+0				
lütroein 0+1	(apo)lütrosziész 1+2	lüttron 2+0		
58+22	9+10	7+0	2+0	2+1

Nézzük szavanként a bennük közös tartalomként meglevő megszabadítás-megbocsátás jézusi tartalmát.

b) Könyörület (az első három szó)

Izrael az Istent a maga népén könyörülő Istennek tudta. A Szűz hálaéneke kétszer is említi ezt az isteni irgalmat, amely nemzedékről-nemzedékre megnyilvánul gyermeke, Izrael iránt. (Lk 1,50.54) Hogy öregségében Erzsébet fiút szülhetett, ez is az isteni irgalom megnyilvánulása volt. Zakariás az atyákkal kötött szövetségben és a nép bűneinek megbocsátásában látja megnyilvánulni az irgalmat. (Lk 1,58.72.78) Mindhármukból a Messiás közeli eljövételének reménye váltja ki az isteni irgalomnak a dicséretét.

Az evangelisták **a messiási irgalom tárgyaként** legáltalánosabban a gyógyításokat, ill. a halott-támasztást említik. (Mt 9,13; 20,30-1.34; 15,22; 17,15; Mk 10,47-8; Lk 18,38-9; Mk 5,19; Mt 14,14; 20,34; Mk 1,41; 9,22; Mt 8,3; Lk 7,13) De nemcsak ezt. A meggyötört és pásztor nélküli juhokként elterült tömegben megesik a Messiás szíve, és ennek következtében övét pásztorokért imádkoztatja, hiszen nagy az aratás és kevés az arató. (Mt 9,36-8) Márk így írja le az első kenyérszaporítást: "...és megesett rajtuk a szíve, és elkezdte tanítani őket". (Mk 6,34) Nemcsak gyógyításban és halott-támasztásban tapasztalják meg a Messiás irgalmát, hanem pásztorokért, aratókért imádkozásban és tanításban is.

Jézus ajkán találkozunk az ember könyörületével, az Isten könyörületével is. **Az Országba tartozó ember könyörületéről** szól, annak tárgyát meg nem jelölve és megjelölve is: a pokolban levő dúsgazdag számára egy csepp víz is megnyilvánulása lenne az irgalomnak. (Mt 5,7; 23,23; Lk 16,24)

A rablók kezébe esett ember számára irgalom mindaz, amit a szamaritánus tett vele;(Lk 10,33.37) a szegények számára a birtok-eladásig menő alamizsna;(Mt 6,2-4; Lk 11,41; 12,33) a fizetni nem tudó adós számára a tartozás elengedése. (Mt 18,33)

Az isteni irgalom ugyanígy szerepel tárgy megjelölése nélkül is tanításában(Mt 5,7) és tárgymegjelöléssel is. Az éhező tanítványok számára a kalásztépés meg-nem-tiltása, a pusztában az Őt étlen-szomjan követők számára a megvendéglés - az irgalom. (Mt 12,7; 15,32; Mk 8,2)

Az Ország Urát példázó ember könyörülete - adós és adósság elengedését jelenti. (Mt 18,27) A templomba felmenő vámos számára bűneinek megbocsátása; Máté, a bűnös vámos számára az, hogy Jézus barátságába fogadja őt; a tékozló fiú számára pedig, hogy atyja csókkal, öleléssel siet elébe - ez az irgalom. (Lk 18,13; Mt 9,13; Lk 15,20)

Az egész anyagot egybefoglalva a könyörület tartalma ez: Messiást-adás és biológiai igények kielégítése; **Jézus ajkán viszont elsősorban tartozást-elengedés és bűnt-bocsátás.**

c) Megbocsátás (a negyedik szó)

A könyörület három szava után következő többi öt szó a könyörület végső tartalmával, a bűnbocsánattal foglalkozik. Legnagyobb előfordulási számban az "αφειν", az "αφεσις". A szó elsődleges jelentését világosan mutatják a názáreti zsinagógában idézett izaiási szavak: "hogy a foglyoknak **elengedést** hirdessek...,hogy **elengedjem** az összetörteket". (Lk 4,18) Izajás itt a Messiást egy fogságba hurcolt, az ellenségtől összetört nemzet szabadítójaként rajzolja meg. Nyelvünkben is az elengedés, szabadonengedés, az **elbocsátás**, szabadon**bocsátás** nagyon is képszerű tartalmából fejlődött ki a másodlagos jelentéstartalom: a "**megbocsátás**". A Messiástól rajzolt megbocsátás tartalma különbözik a fenti izaiási politikai szabadítástól. A zakariási hálaének a politikai tartalom mellett tisztán éneklő a bűnöktől való megszabadítást is. Fia pedig az alámerítés jelképes aktusával majd erre a **bűnökből való megszabadulásra** teszi működésének hangsúlyát. (Lk 1,77; Mk 1,4; Lk 3,3)

Akármily váratlanul is érje népének vezetőit, de már a kezdet kezdetén megmutatja a messiási küldetés tárgyát az inaszakadtat meggyógyító Jézus. "Az Emberfiának hatalma van a bűnök megbocsátására..."; s él is ezzel a hatalmával. (Mk 2,5.7.9.10) Él vele, mert küldetéséhez tartozik; oly jelentős funkciója ez az Országának, hogy ügye folytatói számára is biztosítja a hatalmat. (Jn 20,23) Ennek az Istentől jövő messiási **szabadonbocsátásnak-megbocsátásnak egyfelől van, másfelől nincs határa**. Egyfelől van: a metanoiát kizáró Szentlélek-ellen-szólás esetén nincs bocsánat. (Mt 12,31-2; Mk 3,28-9; Lk 12,10; Mk 4,12)

Másfelől nincs határa a megbocsátásnak: ha megvan a metanoia, akkor ez feltétlenül maga után vonja ezt az elengedést; akármilyen legyen az, amit el kell engedni. Együtt jár a kettő. (Lk 24,47; Mt 6,12.14.15; Mk 11,25-6) Határtalan ez a megbocsátás más tekintetben is: egyetlen ember esetében is sor kerülhet rá akárhányszor. Akárhányszor, ha elébe megy a metanoiával a megbocsátásnak. (Mt 18,21-22.27.32; Lk 17,3.4)

Pusztító, önmagát pusztító szenvedélye a Messiásnak ez a megbocsátás. Ezért, "a bűnök bocsánatáért" ontja vérért értünk a Golgotán. (Mt 26,28) E mindenkit megmenteni akaró, mindenkin könyörölni akaró, mindenkinek megbocsátást szerezni akaró szenvedélytől indítva imádkozik azokért is, akik Őt a bűnösök kegyetlen sorsára juttatták. Szempontot keresve és

találva, melynek alapján meg lehet menteni őket, meg lehetne könyörölni rajtuk, meg lehetne bocsátani nekik. Bár jól látta a három esztendő során, "hogyan nincs mentség bűnükre", mégis az utolsó pillanatban megpróbálja megtalálni ezt a mentséget: "Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek". (Jn 15,22; Lk 23,34)

Hajlandó kiállítani legádázabb, Őt végső gyötrelmeiben is kicsúfoló ellenségei számára a minden bíró előtt felmentést biztosító bizonyítványt beszámíthatatlanságukról. Az utolsó pillanatban **megpróbálja a megbocsátást (semmilyen kivételt nem ismerően is) határtalanná tenni**, hogy még a Messiás gyilkosai se vétkezzenek megbocsáthatatlanul, hogy tettük csak az Emberfia ellen szólásnak minősüljön, hogy bűnük ne legyen Szentlélek elleni bűn.

A megbocsátást megelőzi, majd követi egy szeretetvonatkozás. (Lk 7,47-8) Ez utóbbival az ember felel arra a mindig adott szeretetvonatkozásra, amely Istentől emberig ér: "Bocsánatot nyernek bűnei, mert nagyon szeretett; akinek keveset bocsátanak meg, kevésbé szeret". Egyfelől tehát az Isten szeret, mert kész a megbocsátásra. Másfelől pedig az Isten sokat bocsát meg, mert Magdolna nagyon szereti az Istent. Vonatkozási egységet hoz tehát létre a megbocsátás Isten és ember között. Ezzel egyidejűleg megszűnik egy másik vonatkozási egység, amelyet a bűn hoz létre. A megbocsátás következő négy ígéje a fénycsóvát e másik vonatkozási egységre, ill. annak felszámolására veti.

d) Szabaddá tévés (az utolsó négy szó)

"Aki bűnt cselekszik, az rabszolgája a bűnnek" és a "rabszolga nem marad mindörökké a házban" - mondja Jézus a jeruzsálemieknek, (Jn 8,34-5) akik egyébként származásukra, meg-nem-levő nemzeti függetlenségükre hivatkozva tiltakoznak az ellen, hogy Jézus felszabadítsa őket. A Messiás azonban úgy gondolja, hogy attól, hogy Ábrahám ivadéka, még nyugodtan lehetnek rabszolgák a fenti értelemben. Szükségük is van a felszabadításra, mert ahogy a rabszolgát bármikor eladhatják és így házon kívülre kerülhet, a jeruzsálemiek, mint a bűn rabszolgái kívülkerülhetnek az Isten házában, Országában, amelyen ezidáig belülmaradhettek az Ábrahámtól való származás erejében. "Ha megmaradtok ígéimben...és megismeritek az igazságot, akkor az igazság felszabadít titeket...ha tehát a Fiú felszabadít titeket, valóban szabadok lesztek" ("ελευθερουν", "ελευθερος"). (Jn 8,31.36) Ha ez az ígében való megmaradás, az igazság megismerése, azaz a házon belüli Fiú szabaddá fogja tenni őket, akkor nem lesznek többé a bűn rabszolgái.

Ez csak úgy lehetséges, hogy az ige, az igazság, a Fiú ráveszi őket, hogy ne legyenek többé bűnt cselekvők. A bűnt cselekvés tesz ugyanis rabszolgává. **Felszabadulás és bűnt-cselekvés egymást kizáró fogalmak tehát Jézus gondolkodásában.** A bűnt cselekvő felszabadítás nem lehet tehát jézusi teológia.

Amíg előző ígénk tartalma az volt, hogy Isten megbocsátja a bűnösnek a **bűnt**, addig itt az Isten megszabadítja a **bűnöst** a bűntől. Ott az Isten magához öleli a bűnöst, itt az Isten elvágja az ember bűn-kötélét, eltépi rabláncát. Amint már említettük, az egyik vonatkozás megszűnt egyúttár a másik létrejöttével és fordítva. **A két ige jelentéstartalmában tehát csak hangsúlybeli a különbség.**

E sátrani bűn-kötélét széjjeltörésére teszi a hangsúlyt a "ορυσμα" ige is. Zakariás a Messiástól azt reméli, hogy a nép **megszabadul** ellenségeinek kezéből; a főpapok a keresz-

alatt konstatálják, hogy Isten nem **szabadítja** meg Azt, aki Istenfiának mondotta magát; s Jézus arra tanítja övéit, hogy imádkozva kérjék a Mennyei Atyát, szabadítsa meg őket a Gonosztól. (Lk 1,74; Mt 27,43; 6,13) Az ellenség, a főpapi bírói hatalom s a Gonosz felel meg az előző ige "bűn" szavának. Ez a rabtartó. Itt is és ott is az Isten a szabadító. Itt is és ott is az ember a megszabadított.

Az "απολυειν" Jézus ajkán **csak három ízben** szerepel átvitt értelemben és **jelent megbocsátás értelmű feloldást, elengedést**. Lukács Hegyi beszédében tárgy nélkül szerepel: "bocsássatok meg és nektek is megbocsátanak", míg a harmadik előfordulásban a könyörülő királyi ember - jól látható képben - feloldja kötelékeitől, elengedi, szabaddá teszi az adóssága folytán eladhatóvá lett szolgát. (Lk 6,37; Mt 18,27) A "λυειν" (lüein) igét használja Jézus a feltámadás után: "Akiknek megbocsátjátok bűneit...". (Jn 20,23) Ez az ige is a rabság megszüntetésére teszi a hangsúlyt.

A "λυτροειν" ugyanígy, de **hoz egy új mozzanatot is**: a megvásárlás, az árat, **váltságdíjat lefizetés mozzanatát**. Az emmauszi tanítványok szerint Jézus lett volna a "λυτροειν" által kifejezett magatartásnak vonatkozási első pontja, Izrael pedig a második. A vonatkozási tartalom pedig: a római iga összetörése: "Ő fogja megváltani népét, Izraelt". (Lk 24,21) Zakariás ugyanebben az értelemben beszél a "λυτρωσις" (lütrószisz)-ről, s alighanem Anna prófétaasszony jeruzsálemi hallgatói is erre vártak. (Lk 1,68; 2,38)

Jézus ajkán az "απολυτρωσις" (apolütrószisz)-ban (Lk 21,28) a vonatkozási 1.pont az eljövendő Emberfia, a 2. pontot övéi alkotják, maga a vonatkozástartalom pedig a végső jutalom, mint minden szenvedéstől való megszabadulás. Mindezekben a helyeken arról, váltságdíjról (λυτρον) nem esett szó. A Zebedeus-fiak kérése kapcsán kialakult beszélgetésben azonban Jézus ajkára kerül: az Emberfia azért jött, hogy: "életét adja **váltsággént** sokakért". (Mk 10,45; Mt 20,28) A vonatkozási 1.pont Jézus, a 2.pont a "sokak", a vonatkozási tartalom nincs kifejezve. De mivel a váltságdíj: életének odaadása, meg van jelölve, ennek következtében a vonatkozási tartalom csak a szó által jelzett megvásárlás, szabadítás lehet.

Jól láthatók tehát annak a vonatkozásnak elemei, melyből a megbocsátó Isten kiszabadítja az embert. A vonatkozási 1. és 2. pont: a bűnt cselekvő bűnös, ill. a Bűn, a Gonosz; a vonatkozási 3. pont pedig a Bűnt szolgálás, a vétkezés. **A jézusi szabadítás ezt a vonatkozást szünteti meg.**

E vonatkozás pontos tartalmának meghatározására nézzük meg ajkán ennek a rabság-vonatkozásnak a szavait is.

e) A sááni vonatkozás

A magatartás		
igéi	főnevei	melléknevei
vonatkozási 3. pont		vonatkozási 1. és 2. pont
hamartanein 7+3	hamartia 29+8	hamartólosz 13+14
opheilein 9+0	opheilé(ma) 2+0	opheiletész 3+0
blaszphémein 4+7	blaszphémia 6+4	-
adikein 2+0	adikia 6+0	adikosz 5+0
-	anomia 4+0	anomosz 1+0
-	paraptóma 3+0	-
-	ponéria 3+0	ponérosz 39+1
-	-	szaprosz 5+0
-	-	phaulon 2+0
22+10	53+12	58+15

Az összesen 180 helyen előforduló és 143 helyen Jézus ajkára kerülő fenti szavak szótári jelentései:

αμαρτανειν (hamartanein)	= eltéveszteni a célt, eltévedni tőle
οφειλειν (opheilein)	= adósnak lenni, tartozni
βλασφημειν (blaszphémein)	= gyalázni, sérteni, főleg Istent
αδικειν (adikein)	= Istennek nem tetszeni
ανομειν (anomein)	= törvény ellenére cselekedni
παραπτωμα (paraptóma)	= mellélépés, elhibázás
πονηρος (ponérosz)	= használhatatlan, gyümölcstelen, kártékony,
veszedelmes, gonosz, bűnöző - a gonosz	
σαπρος (szaprosz)	= lusta, rossz
φαυλον (phaulon)	= gyenge, értéktelen, rossz

A "αμαρτανειν" igénél a vonatkozási 1. pontot az ember alkotja, a vonatkozási 2. pont vagy az Isten vagy az ember, vagy mindkettő. Az akárhányszori megbocsátás kapcsán ember ellen történik a vétkezés; a tékozló fiú tudja, hogy az ég és atyja ellen vétkezett; a 38 év óta beteg ember és a házasságtörő asszony esetében nem jelölődik meg a vonatkozási 2. pont. A tanítványok a vakon született emberrel kapcsolatban csak az első pontot teszik kérdésbe; Júdás pedig tudja, hogy vétkes magatartásának vonatkozási 2. pontja Jézus. (Mt 16,15.21-2; Lk 17,3-4; 15,18.21; Jn 9,2-3)

Az "οφειλειν" esetében részint az Istent példázó királyi embernek, részint a nem-könyörülő szolgának tartozik az adós ;(Mt 18,28.30.34) Isten és ember együtt tehát a vonatkozási 2. pont. A Magdolnát példázó adós - embernek tartozik, de a példabeszéd embere az Istent helyettesíti. Ugyanez a helyzet a hűtlen sáfárról szóló példabeszéd adósainál. Végül a Miatyánk adósainak vonatkozási 2. pontja - az ember. (Lk 7,41; 16,5; 11,4)

A "βλασφημειν" vonatkozási 2. pontja mindig az Isten; Emberfia és Lélek megkülönböztetésével. (Mk 3,28-9)

Az "αδικειν" vonatkozási 2. pontja - az ember, mindkét helyen. (Lk 10,19; Mt 20,13)

A fenti igékben kifejezett magatartás az esetek nagy részében tárgyi megjelölés nélküli, s ezért a vonatkozási tartalom nem határozható meg. A meghatározható helyek a következő tartalmakat mutatják: az első ige esetében - a tékozló fiú vétke a tékozlás, Júdásé az árulás, a házasságtörő asszonyé a házasságtörés. A második ige vonatkozási tartalma: tartozás a kölcsönzőnek. A harmadiké: lelkiismeretünkkel szembekerülve gyalázni Jézust. A negyediké: meg-nem-adni az illő bért a munkáért. Mindezt egybefoglalva: e sátáni magatartás indítója lehet akár az ember, akár a Sátán. (Lk 10,19) **A magatartás irányulhat Isten vagy ember ellen, s e kettő átfedi egymást**, a magatartás tartalmát pedig az imént felsoroltak konkretizálják.

f) A vonatkozás genezise

A főnévi alakok többet árulnak el a vonatkozási tartalomról. Egybefoglalva vizsgáljuk az 53, ill. 65 hely vallomását.

Az Istennek-nem-tetszés (αδικια) csalásban, az anyagi javak szolgálatában, az özvegynek igazságot nem tévésben nyilvánul meg. A törvényszegés mellérendelődik a képmutatásnak, a csalásnak és kapzsiságnak. Mindezek összefoglaló tartalma: nem hinni Jézusban; azért fogja a Szentlélek a világot vádolni a bűnről, mert nem hitt Jézusban. (Lk 16,8,9; 18,6; Mt 23,28; Mk 7,22; Lk 11,39; Jn 16,9)

A főnévi alakok feltárják e sátáni vonatkozásnak a genezisé is. A vonatkozási tartalom csak látóké lehet, vakoké nem. Tudnom kell, hogy vétkezem - csak ekkor vétkezhetem. (Jn 9,41)

Azért van ez így, mert az ember tudás-törekvés központjából, a szívből jöhet csupán a vétke. (Mk 7,22; Mt 15,19) A megbocsátás megszünteti a vétket, s a megbocsátás nélkül "megmarad" a bűn az emberben. (Jn 9,41) Megmarad, ha világosan látja, hogy rossz, amit tesz, és mégis ragaszkodik hozzá. A Messiás jeruzsálemi ellenfeleinek azért nincsen mentségük, mert annak ellenére, hogy eljött hozzájuk, hallották szavait és látták tetteit, mégis állást foglaltak Ellene, mégpedig lelkiismeretük hangját megtagadva. (Jn 15,22,24) Ezzel a megátalkodottsággal követték el **a Szentlélek elleni bűnt, amely éppen a "megmaradó", mert "mentséget" nem ismerő bűn**, (Mt 12,31) hiszen tusakodás a meglátott igazság ellen. A megmaradó bűn elpusztítja azt, ami szemben áll vele: "mivel a gonoszság elhatalmasodik, sok szívben meghül a szeretet". (Mt 24,12) A megmaradó bűn a szeretetet pusztítja el.

A vonatkozási 1. pontot illetően is mélyítik eredményeinket a főnévi alakok. **Összeférhetetlen a bűn az Istennel.** Jézusban nincsen bűn - állítja önmagáról; s ellenfeleit is bátran megkérdezi: "Ki vádol engem a bűnről?". (Jn 7,18; 8,46; Mt 22,18) Annál inkább megvan ellenfeleiben; névszerint említve: Pilátusban, és méginkább a nagytanácsban. (Jn 19,11) Akikben van bűn - azoknak összefoglaló neve: a Világ; ezt a világot fogja érni Isten Lelkének vádja a bűnről. (Jn 16,8,9)

Láttuk a bűn ellentétének, az Istennek-tetszésnek szoros összefüggését a világossággal, amely az élet világossága. Az Istennek-nem-tetszés ugyanilyen szorosan kapcsolódik a sötétséghez, amely a halál sötétsége. **A bűn az Országán kívülre kerülést eredményezi** annak számára,

aki csinálja;(Lk 13,27; Mt 7,23; 13,41) "belehaltok bűneitekbe" - mondja Jézus három ízben is jeruzsálemi ellenfeleinek. (Jn 8,21.24)

Végezetül a főnévi anyag meg is személyesíti a bűnt. Úrnak mondja Jézus a Bűnt, hiszen szolgálja van. (Jn 8,34)

Ezek szerint a bűn nem merőben vonatkozási tartalom, nem merőben valakinek a magatartása. **A bűn valaki is** (121c num). A melléknévi alakok vizsgálata erről teljes képet fog adni.

g) A bűnös és a gonosz

A nyolc melléknévi alakból az "αδικος" tartalmát ismerjük már (12e num), az egyszer előkerülő "ανομος" s a háromszor előforduló "οφειλετης" pedig nem gazdagítja a vonatkozási 1. pontot illető ismereteinket. **Annál nagyobb figyelmet érdemelnek a** sűrűn használt "ομαρτωλος" és a "πονηρος", mely utóbbinak egyenértékű változata a "σαπρος" és "φουλον". A bűnös és a gonosz között határozott a jelentésbeli különbség.

Lássuk az elsőt: "ομαρτωλος". **Jézusnak két hangja van a bűnösről, egy elítélő és egy magához ölelő.** Lássuk az elítélőt. Egy sorba teszi a bűnöst a megvetett, mert bűneiből titkot nem csináló, azokat az egész társadalom előtt büntudat nélkül vállaló vámmossal. (Mk 2,15-6; Mt 9,10-1; Lk 5,30; Mt 11,19; Lk 7,34) Ezek a bűnösök csak éreklközösségüket szeretik: csak azokkal tesznek jót, azokon segítenek, akiktől várhatják ugyanezt a maguk számára. (Lk 6,32-4) Ők azok, akik nem vallják meg, szégyenlik Jézust, életére törnek és elveszejtik Őt. (Mk 8,38; 14,41; Mt 26,45; Lk 24,7)

Van azonban Jézusnak egy egészen más, meleg hangja is a bűnösökről. Ezek azok, akiknek hirdeti az örömhírt, akikért jött. Ezeket hívja tudatátalakításra. E bűnösök felkeresik Őt, és Jézus fogadja is őket. A társadalom mélyen megbotránkozva könyveli el őket Jézus barátaiként, mert a Messiás elfogadja meghívásaikat, sőt a maga kezdeményezéséből is szállást vesz náluk. (Lk 15,1-2; 7,34; 19,7; Mt 11,19) Amikor imádkoznak, irgalomért-bűnbocsánatért könyörögnek, a metanoiájukkal igen nagy örömet okoznak a mennyben. (Lk 18,13; 15,7.10)

Az elítélő hang a megmaradó bűn alapján születik meg Jézusban; a meleg hang pedig a meg-nem-maradó bűn, azaz a megbocsátásnak metanoiával elébe menés alapján.

Nyoma sincs e kétféleségnek a "πονηρος" esetében. Tartalma egyértelműen elítélő: a "jó"-nak az ellentéte. (Mt 5,45; 22,10) Mellérendelődik az Istennel kötött házasságot-szövetséget megtörőnek, mellé az Isten iránt hálátlannak. (Mt 12,39; 16,4; Lk 11,29; 6,35) Az ilyen szemű ember irigy, azaz jószívűséget, szeretetet nem ismerő. (Mt 6,23; 20,15; Mk 7,21-3; Lk 11,34) Az ilyen szolga nem ismer könyörületet embertársa iránt; az Istentől kapott hívásra nem felel, mert a rábízott talentumot-mínát nem kamatoztatja; vagy összefoglalóbban: mert nem teszi az Ország dolgát. (Mt 18,32; 25,26; Lk 19,22) Az ebben a szóban foglalt tartalom olyan negatív, hogy tartalmát az Isten népéről csak hazudni lehet. (Lk 6,22; Mt 5,11) A gonosz csak biológiai övéit szereti. (Mt 7,11.13)

Az eddigiek nagyjából megfelelnek az elítélő tartalmú "ομαρτωλος" jelentésének. De a "πονηρος" kapcsán Jézus mélyebbre is hatol. Nem pusztán jellemzője a vonatkozási 1.

pontnak és jelzője a vonatkozási tartalomnak, több is annál. **Léttartalom is, amiből kinő a vonatkozási tartalom:** "Viperák nemzedéke, hogyan tudátok jót szólni, amikor gonoszak vagytok?" - mondja a Belzebúb-vádat megfogalmazóknak. (Mt 12,34) Különböztet léttartalom és megnyilvánulás között, s mind a kettőt megkülönbözteti az embertől, akinek léttartalmáról és megnyilvánulásáról beszél: "A **gonosz** ember **gonosz** kincséből **gonoszat** hoz elő". (Mt 12,35; Lk 6,45) A "kincs" az emberi tudás-törekvés központot jelzi, miként a szív. Ellenfeleinek a szívében gondolódik ki, ami gonosz. (Mt 9,4)

Egy másik kép is szolgálja a léalap (tartalom) és létmegnyilvánulás megkülönböztetését: "a fa és a gyümölcs"-kép: "a gonosz fa gonosz gyümölcsöt terem". (Mt 7,17; Lk 6,43) Hordozó és megnyilvánulás különbségére hívja fel Jézus a figyelmet akkor is, amikor azt állítja, hogy jobban szeretik a sötétséget, mint a világosságot azok, akiknek gonoszak a cselekedetei; vagy amikor azt, hogy aki gonoszat cselekszik gyűlöli a világosságot, nem megy a világosságra. (Jn 3,19-20) A gonoszok sorsa: "az ítélet feltámadása", a tüzes kemencébe vetés, a gonoszságban egyre mélyebbre süllyedés. (Jn 5,29; Mt 13,49; 12,43-5)

A "πονηρος"-nak nincs köze az Országhoz; a metanoiázó "πονηρος" képe egyszer sem kerül elő. A "ο αμαρτωλος" a bűnben esetleg megmaradót, az azt esetleg elhagyót jelenti; a "πονηρος" csak a megmaradót. Az Országgal szemben álló "Világ"-nak is ez a jelzője. (Jn 7,7)

h) A Gonosz

Szerepel ebben a főnevesített alakban is. Jézus **gazdag képet nyújt e megszemélyesített Bűnről**. Az eddigiek során is felfigyelhetünk arra, hogy a Sötétséget szeretők, a gonosz ember, a Világ adják azt a talajt, amelyben virágoznak a gonosz cselekedetek. Egyes számú alakban (többes számú értelmet nem is mutatva) szerepel Jézus ajkán újra és újra a Gonosz. Az Isten nagy ellenlábas, az Ország ellensége. Ő veszi ki az emberi szívekből az ige oda behulló magját, az ő fiait jelzi az Isten búzájába behullajtott konkoly is. (Mt 13,19.38) Ő az, akitől a hazugság világából való esküdözés származik, s akinek eszközeit, harcmódorát Isten népe nem veheti át. (Mt 5,37.39)

Ő az, akinek hatalmától meg akarja szabadítani, őrizni a maga népét a Messiás - erről beszél a Miatyánk és a főpapi ima is. (Mt 6,13; Jn 17,15)

A megmentésért jött Nyájajuhász keblére ölelve akarja hazavinni az elveszett juhot az egyetlen akolba. **Van valaki, aki nem akarja ezt. A Gonosz**. Ezért imádkozza az Atyához az aki az Országba akar tartozni: "Szabadíts meg a Gonosztól". Ezért hangzik az Ország Fejének népéért mondott imája így: "Őrizd meg őket a Gonosztól".

A megszemélyesített Bűn, a főnevesített Gonosz - úr (121d num). Úr, és ezért rabságában, szolgálatában akarja tartani az embert. A bűnös ember az ő rabja. A rabságot megszüntető, a "megbocsátó" Istennek magatartása ezért elengedés-elbocsájtás, megszabadítás, kötelékektől feloldás, visszavásárlás. Ezért összefoglaló szava mindezeknek - a könyörület.

22. ÉLETET ADNI JÖTT

a) Kétféle élet

A jeruzsálemiek belehalnak bűneikbe, de a bűnbánatot tartó tékozló fiú, bár halott volt, újra él. A megmentés-elvesztés fogalompár a megszabadítás-rabság fogalompáron keresztül az élet-halál fogalompárig ér. Az országbeli élet akadályát, a Sátán rabságában levést, a Messiás elhárítja a megbocsátás, a megszabadítás munkájával. Elhárítja az akadályt, és adja az Ország életét. Ahogy a metanoia és az újjászületés igénye széjjelválaszthatatlanul egy az emberben, ugyanúgy **széjjelválaszthatatlanul egy a Messiásban a megszabadítás és az Ország életének adása.**

Az Ország élete (dzóé - 40f num). - **Más mint a biológiai élet.** Már a pusztai kísértőnek is utal reá: "nemcsak kenyérrel él az ember...". Az országbeli halál is más, mint a biológiai: "hagyd a **halottaknak** eltemetni halottaikat..." - mert akik temetnek, biológiai értelemben élnek. A szadduceusokkal folytatott vitában régvolt embereket mond Jézus élőknek, és biológiai képtelenséget állít róluk: "meg sem halhatnak többé". Az országbeli életnek az életfeltételei is mások, mint a biológiai életé: "Nem az anyagi javak bőségében áll az ember élete". (Mt 4,4; 8,22; Lk 20,38.36; 12,15)

Stílusa nemegyszer játszik az egy ugyanazon szóval kifejezett két valósággal: egyfelől a biológiai étellel (BÉ) és az országbeli étellel (OÉ), másfelől a biológiai halállal (BH) és az országbeli halállal (OH). Játszik és **nyelvi paradoxonokat teremt.** De olykor megkülönböztetésül kiteszi: **örökélet, örökre** meghal. Példamondatok:

BÉ - OÉ: "Aki gyűlöli életét ebben a világban, örökéletre örzi meg azt".

BÉ - OH: "Aki szereti életét, elveszti azt".

BH - OÉ: "Aki bennem hisz, ha meghal is, élni fog".

OH - BH: "Hagyjátok a holtaknak eltemetni halottaikat".

OH - OÉ: "A fiam halott volt és most újra él; aki ígémet hallgatja...átment a halálból az életre".

BH - BÉ: "Lázár ha meghalt is, élni fog". (Jn 12,25; 11,25; Lk 9,60; 15,24; Jn 5,24; 11,25)

Az országbeli élet a megmentés és világosság tartalmainak, az országbeli halál az elvesztés és sötétség tartalmainak vonalában áll. Az elvesztés és halál tagadásával, valamint a feltámadás állításával dolgozza ki Jézus az országbeli élet fogalmát. Az **elvesztésével:** A Messiás azért jött, hogy "aki Benne hisz, el ne vesszen, hanem örökélete legyen" - mondja Nikodémusnak; ill. "örökéletet adok nekik, és nem vesznek el örökre" - mondja juhairól. (Jn 3,16; 10,28)

A **halálával:** "aki hisz Annak, aki küldött engem...átment a halálból az életre". A **feltámadásával:** "a jót cselekvők az élet feltámadására mennek". (Jn 5,24.29)

b) Az Ország életének eredete

Megrajzolja a nem-biológiai életnek az eredetét. Abból a világból ered, ahonnan a Messiás jött. A Szentháromság világából, amely csak az élet-fogalmon keresztül közelíthető meg: "nem a holtak, hanem az élők Istene"; olyannyira, hogy "mindannyian az Istennek élnek". (Lk

20,38) **Halált nem ismerő világ az Isten világa.** Az időtlen Szeretetközösség vonatkozási 1. pontja él; mégpedig olyan életet él, amely minden élet ősforrása: önmagában való életet. Tőle árad ez az élet a Szeretetközösség 2. pontja felé abban a Lélekben, amelytől elválaszthatatlan az élet. (Jn 6,57.63; 5,26) Olyan szoros az élet kapcsolata a Szeretetközösséggel, hogy annak emberi alakot öltött tagja hallható szóval végezte el számunkra az azonosítást. Két ízben is. Mártárhoz szólva Betániában: "Én vagyok a Feltámadás és az Élet" - amikor Lázaron készült bemutatni, hogy az Ország élete halált nem ismerő. Tanítványaihoz szólva az utolsó vacsorán: "Én vagyok az Út, az Igazság, az Élet" - amikor halálra készülön is diadallal van tele, mert a Golgotán keresztül is a halált nem ismerő élet szeretetközösségének Fejéhez megy. (Jn 11,25; 14,6)

Ettől a Szeretetközösségtől árad ki ez a biológiai túl élet (ζωη). E közösség az Élet közössége, és mindhárom tagja "élővé teszi" azt, akire kiárasztja a maga életét. "Ahogy az Atya halottakat támaszt és élővé tesz, úgy a Fiú is élővé teszi, akiket akar...a Lélek az, aki élővé tesz". (Jn 5,21; 6,63) A küldés és a küldött működése elválaszthatatlan ettől az életkiáradástól. Tovább áramlik felénk a Fiú Atyától kapott élete: "De ti megláttok engem - mondja a halálba készülő Messiás övéinek a vacsorán -, mert én élek, és ti is élni fogtok". (Jn 14,19) Az Atya hatalmat adott a Fiúnak e szentháromsági élet továbbárasztására: "hatalmat adtál neki minden ember fölött, hogy mindazoknak, akiket neki adtál, örökéletet adjon" (Jn 17,2) - imádkozza a főpapi imában. A Fiú nem jöhetett másért, mint amire küldték. Életet reánk árasztásért küldték, s Ő szembeállítja magát az életet pusztító előtte-jöttekkel, hogy kiemelést biztosító háttért kapjon az ünnepélyes stílusfordulatú bejelentés: "Én azért jöttem, hogy életük legyen és bővelkedjenek benne". (Jn 10,10)

A "bővelkedés" utal a szóban forgó élet ősforrásának halált-nem-ismerő, és minden tekintetben kimeríthetetlen jellegére.

S ha azért jött, hogy övéi birtokolják, akkor **oda is adja nekik.** "Én örökéletet adok nekik és nem vesznek el örökre" mondja juhairól. (Jn 10,28) Képtelen árlefizetésre is képes (27c num), csak hogy megkaphassa tőle ezt az életet az az emberiség, amelyért a Fiú emberré lett: "A kenyér, amelyet én majd adok, az én testem a világ életéért". (Jn 6,51)

A közénk Tanítónak eljött Fiú tanító szava, ígéje - maga is élet: "a szavak, amelyeket mondtam nektek Lélek és Élet". Akik hitelt adnak ezeknek a szavaknak, azok birtokába is kerülnek ennek az életnek: "aki hisz bennem, még ha meghalt is, élni fog". Aki hitelt ad nekik, azzal szemben tehetetlen lesz a halál, mert belekerül abba az életbe, amely nem ismer halált. Az Életben fog élni, azaz Abban, aki Életnek mondotta magát: "aki bennem él és hisz, nem hal meg örökre". (Jn 6,63; 11,26) Az Élet közénk áradásának következtében **az Élet bennünk van, és mi az Életben vagyunk.** Ugyanazzal az **egymásbanlevéssel** (28b num), amellyel ezt az ígérel, az igazsággal és a világossággal kapcsolatban már láttuk.

c) Az élet elfogadása

Gazdag kifejezéskincsrel rajzolja meg a Messiás az élet megkapását.

Megkapjuk az életet: "Senki sincs, aki ne kapjon százszor annyit...és az örökéletet". (Mk 10,30; Lk 18,30) Megkapván **birtokoljuk** azt. (Jn 3,15.36; 5,24.39.40; 6,40.47) Sőt, a Szövetség népe, Ábrahám örökségének tekintve ezt az életet, **örökl**i is azt: a gazdag ifjú, a

törvénytudó az örökélet örököltetésének hogyanjáról érdeklődik, (Mk 10,17; Lk 18,18; 10,25) s egy ízben Jézus is magáévá teszi ezt a kifejezést. (Mt 19,29)

Az élet ország jellegét húzza alá a **bemenni** (εἰσερχεσθαι = eiszerkheszthai) szó: "Ha be akarsz menni az életre...", vagy "jó neked sántán bemenni az életre..." vagy "és bemennek majd az Istennek-tetszők az örökéletre". (Mt 19,17; Mk 9,45; Mt 18,8-9; 25,46) Az Életet meg is lehet **lát**ni, ugyanúgy, ahogy a halált is, hiszen mind a kettő - ország: "aki nem hú a Fiúhoz, nem látja meg az életet", de "aki megőrzi az ígéret, a halált nem látja meg soha". (Jn 3,36; 8,51) Sőt, aki megőrzi ígéit, "nem **ízleli** meg a halált örökre". (Jn 8,51) S mivel a megkapott és birtokolt élet további birtoklása a biológiai halál bekövetkeztéig még bizonytalan, ezért **őrizni** is kell ezt az életet: "aki gyűlöli lelkét/életét ebben a világban, örökéletre őrizi meg azt". (Jn 12,25)

Ez a megőrzés már arról beszél, hogy ezt az "életadó" Messiást csakúgy el kell fogadni, miként az örömhirdetőt és a tanítót. Az örömhír is csak azoknak örömhír, akik elfogadják; tanítása is csak azok számára igazság, akik elfogadják. Életet is csak azok számára jött adni, akik elfogadják Tőle az életet.

Kik fogadják el? "Keskeny az az út, mely az életre vezet és kevesen vannak, akik megtalálják azt". (Mt 7,14) **Az élet elfogadása egyet jelent ennek a keskeny útnak a vállalásával.** Harmadik könyvünk tárgya lesz e keskeny út: azok a követelmények, amelyeket Jézus az élet megkaphatása ellenében feltételként állít. Az alábbiakban az "élet" szó nyomán egybefoglaljuk e keskeny utat. Az írások vizsgálatával vagy anélkül, de Jézushoz kell menni, és utána menve követni kell Őt. (J5,39.40; 8,12; 10,28) Nézni (θεωρεῖν = theórein) kell a Fiút - tágra nyitott szemmel. (Jn 5,25; 6,63; 10,27) Hallgatni kell a szavait, (Jn 6,40) hinni kell Benne, (Jn 11,25.26; 3,15.36; 5,24; 6,40.47) el kell ismerni az Atyát Istennek és Küldöttét Messiásnak. (Jn 17,3) Tetszeni kell az Istennek parancsai megtartásával. (Mt 25,46; 19,17; Mk 10,17; Lk 18,18; Jn 12,50) Termést kell gyűjteni az örökéletre - irgalmat gyakorolva, jót cselekedve. (Jn 4,36; Lk 10,28.29; Mt 19,16; Jn 5,29) Járnunk kell e keskeny út legkeskenyebbén: el kell tudni hagyni mindenünket, meg kell tudni válnunk botránkoztató féllábunktól, félkezünkötől, félszemünkötől; (Mt 19,29; Mk 10,30; Lk 18,30; Mt 18,8-9; Mk 9,43-7) gyűlölünk kell életünket e világon, hogy képesek lehessünk elveszejteni azt. (Jn 12,25; Lk 17,33)

Ez az élet az ítélet után véglegesül és lesz teljessé; ennek következtében a Messiás **bőven használ jövő időt**, és sokat emlegeti az élettel kapcsolatban a feltámadást. **De jelen időt is használ.** Jelen időben adja és jelen időben kapjuk az életet. "És én örökéletet adok nekik" - mondja juhairól. A Benne való hit és Testének megevése az élet birtokolhatását jelenti - jelen időben: "aki hisz benne, bírja az örök életet...aki engem eszik, belőlem él...aki eszi ezt a kenyeret örökre él". (Jn 10,28; 3,15; 6,57-8) Egyes mondataiban tetten érhetjük **az élet elnyerésének jelenben lejátszódó folyamatát:** a tékozló fiú "halott volt, és él". Van olyan mondata is, amelyben **múlt idő** utal az élet már bekövetkezett megszerzésére: "aki hallgatja ígéret...már átment a halálból az életre". (Lk 15,32; Jn 5,24)

A megmentő szerepkör rajzának során is láttuk már az országbeli megmentődés és evilági elveszés egymást feltételezését. Az élet adásának és elfogadásának rajza ugyanezt mutatja. **Az élet megkaphatásának keskeny útjában a Messiás a biológiai élet odaadását rajzolta meg.** A Nyájajuhász a maga juhokat kereső útjának végén majd egy hegyre ér. Mintha egész rólunk való szemléletét is meghatározná az, hogy merre tart.

Mikor fog végre mást és kevesebbet kívánni tőlünk, mint amit juhokat kereső útja megszab Ön maga számára? Mikor? Az Életadó mégiscsak örömhír-hirdetőként mutatkozott be előttünk. Mi lesz az örömhírről ezen a nyájajuhász úton? **Nem szomorú** hír ez az örömhír (24 num)? Válaszunk egyelőre ez: tovább kell mennünk tanításában, a tanítás belső logikájának fonalán. Életadónak jött - a szolgálni, juhokat keresni hozzánk érkező Nyájajuhász, aki kiragad bennünket az Idegen nyájából, aki megszabadít és életet ad nekünk. Miül és minek és miért jött még?

Azért is jött, hogy táplálja ezt az életet.

23. ÉN VAGYOK A KENYÉR

a) Életfeltételek

Minden életnek vannak feltételei. A biológiai életnek alapfeltétele a víz. Az ember csak ott tud élni, ahol ez van. Folyók mentén alakulnak a kezdeti közösségek, folyamok mentén alakulnak ki a nagy kultúrák. Innen veszi az analógiát a Messiás, mikor az országbeli Életről, s ennek az életnek feltételeiről beszél. A számariai asszonyoknak olyan "élővizet" helyez kilátásba, amelytől nem leszünk újra szomszások, amely mindörökké eloltja az ember minden szomjúságát. Láttuk már Jézus tanításában **a szomjazás szimbolikáját** (13f num): az Isten Országának végső értékének keresését jelenti. Az asszony aligha értette Jézus szavait: "aki iszik a vízből, amelyet én adok neki, olyan vízforrássá válik az benne, amely örök életre bugyog fel benne". A sátoros ünnepen újra szól erről: "Ha valaki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék... belsejéből élővíz-folyamok fognak áradni", s az evangélista megmagyarázza olvasóinak, hogy Jézus Lelke fog így kiáradni azokból, akik hisznek Benne, miután majd elnyerik a Szentlelket. (Jn 4,10.14.15; 7,37-9)

A teljes kép: Jézus gondoskodik az Országba meghívottak számára az élet elemi szükségletéről, a vízről. **Vizet ad, amely örökre eloltja a szomjat.** Vizet ad, amely forrássá lesz abban, aki issza. E forrás vize örök életre bugyog, azaz örök életre viszi azt, akiből bugyog. Olyan vizet ad, hogy annak ivójából élővíz-folyamként fog áradni ez a víz, amely magával sodorja azokat, akiket útjában talál, s viszi őket az örök életre - a Lélek munkájának megfelelően.

A víz feltétele ugyan a biológiai életnek, de nem elég hozzá. Kell még a kenyér is. Szó szerinti értelemben is, jelképi értelemben is. Jelképi értelemben **a "kenyér" mindaz, ami a biológiai élethez kell.** Reggeltől estig dolgozunk, hogy "kenyeret" keressünk; népünk a kenyérgabonát "életnek" mondja, s az ország népe is a biológiai élet minden szükségletét kéri, mikor a mindennapi "kenyérért" imádkozik. Mondhatjuk tehát: a víz csak kell az élethez, de a kenyér már maga az élet. Túl kell nézni a biológiai életet ahhoz, hogy kevés legyen az élethez. Jézus túlnézett: "nemcsak kenyérrel él az ember...". Túlnézve gondoskodott az ígéről is, s az ígén túlmenően adott még kenyeret is a biológiai túlnező élethez. Mit tanít erről a kenyérről?

Az első kenyérszaporítás után Jézust a tömeg királlyá akarja tenni. Elmenekül előlük. Másnap sikerül Reá találniok a kafarnaumi zsinagógában. Elcsodálkozik ügyességükön, s ezt a mindeneken keresztül való ragaszkodást használja fel a "kemény beszéd" elmondására: "Kerestek, mert...jöllaktatok,...de ne veszendő ételért dolgozzatok". (Jn 6,26-7) Azoknak

mondja, akik bizonytalanra is átkeltek Érte a tengeren, hátha megtalálnák. A veszendő ételért fáradozók védik magukat. Mózesre hivatkoznak: a manna is veszendő kenyér volt, s mégis Isten adta atyáiknak. Jézustól is ezt várják. Megkérdik Tőle: Ő mire képes? Erre válasz a kemény beszéd.

b) Az élet kenyere

"Atyáitok ették a mannát a pusztában és meghaltak". Az Ország elközelgett, amely nem ismeri a halált, s ennek következtében a manna nem országbeli étel, nem igazi-valódi (αληθινός = aléthinosz), oda és abba való étel. Igazi étel csak az lehet, amely a halált nem ismerő életet táplálja. Éppen ezért az Emberfia és Atyja igazi ételt kínál fel. (Jn 6,49.27.51.32.55) Mennyből való lesz ez is, mint a manna. (Jn 6,32.33.41.51.58) Onnan hullik, száll alá, (Jn 6,33.41.50.51.58) mint a manna. De nemcsak égből hulló, Istentől való étel lesz, hanem ennél több; az "Isten kenyere" is. (Jn 6,33) **Nem pusztán Tőle, hanem Belőle való.** Nem abban az értelemben, hogy az Isten ezt eszi, mert Országában nincsenek biológiai funkciók; még azokban sincsenek, akik oda bekerülnek. (Mk 12,25)

Hanem abban az értelemben, hogy **az Isten mivoltából való ez a táplálék.** Jól kitetszik ez az étel hatásaiból.

"Étel" - ez a szó absztrakció. A konkrét valóság mindig valamiféle étel: hús, leves, tészta, főzelék, stb. Mi lesz ez az Istenből való, mennyből leszállott igazi étel? Kenyér lesz. (Jn 6,32.33.35.41.48.50.51.58) Nem olyan kenyér lesz, amilyent naponként ettek idáig és esznek ezentúl is. Nem olyan, amellyel tegnap Ő is táplálta őket a pusztában. Nem olyan, mert ezt hiába eszik, meghalnak tőle biológiailag is, meghalhatnak tőle az Ország értelmében is. Ez a kenyér igazi és élő kenyér lesz. (Jn 6,32.51) A mindennapi kenyér, bár csak szerves anyag, élőből lett. Ez a kenyér nem ezen a biokémiai síkon másképpen élő kenyér, mint a mindennapi, hanem országbeli síkon. Ez az élő kenyér az "élet kenyere" is. (Jn 6,35.48) Az országbeli Élet kenyere. Olyan kenyér, amely nem a biológiai életet táplálja, hanem az országbeli életet (ζωή). **Táplálja azok életét, akik beállnak a Messiástól meghirdetett Isten Országába,** és teszik mindazt, amit tanítása szerint tenniük kell az országbeli élet birtoklásáért. Ezeket fogja táplálni, hogy képesek legyenek mindezt továbbra is tenni.

Csendben és feszült figyelemmel hallgatják fejtegetését, de amikor pontot tesz rá: "Az az Isten kenyere, amely **leszáll a mennyből** és életet ad a világnak", akkor kirobban a feszültség. Úgy látják, hogy érdemes volt bizonytalanra is átkelniük a tengeren, mert akármit is értsenek szavain, tetszik nekik, amit mond, és akarják ezt a kenyeret: "Add nekünk mindig ezt a kenyeret!" - ez a válaszuk. S kihallható belőle: Hol ez a kenyér? Hogyan lehet hozzájutnunk? Hol lehet vételezni? Mennyit egyszerre? Mondd meg nekünk!. (Jn 6,33.4) Minden visszajára fordul, amikor Jézus magára mutat, amikor félreértést kizáró módon ismétli: "Én vagyok az élő kenyér, amely leszállt a mennyből". (Jn 6,50.58.51.35.41.48) Bár Jézus igyekezett felkészíteni őket erre a képtelennek tetsző fordulatra - higgyenek az Isten küldöttjének! - most mégis kitör a vihar. A lelkesedés viharát felváltja a felháborodásé: "Nem Jézus ez, a József fia? Hogyan mondhatja tehát...?". (Jn 6,29.42)

De Ő tovább mondja, amit megkezdett. A felháborodás nem akadályozza meg, hogy elmondja azt is, aminek következtében az Érte bizonytalanra is tengeri utat vállalók majd kifordulnak a zsinagógából és otthagynak Őt, akit tegnap még királyuknak akartak; ott, mert "kemény beszéd ez, ki képes erre hallgatni?". (Jn 6,66.60) Folytatja és **behelyettesíti** főnévvel,

főnevekkel az **"ez"** és **"én"** névmásokat. A "húsa-teste" (σάρξ = sarx - 40d num) az igazi étel; a húsa-teste az igazi kenyér; a húsa-teste a mennyből alászállott igazi és élő kenyér; a húsa-teste az élet kenyere. (Jn 6,55.51.53.34) De nemcsak hús az, amire rámutatott. Azt az "ént" nem meríti ki - a hús. Evés után iszik az ember. Az "ez" és "én" tartalmazza az Országnak nemcsak ételét, de italát is. Folytatja tehát a behelyettesítést: a vére az igazi ital, élő ital, az élet itala. (Jn 6,53-5)

Aki akarja az Országot és annak életét, annak akarnia kell az Ország ételét és italát. **Az Ország fiainak enniük kell az Emberfia húsát és inniük kell az Emberfia véré.** Kétségtelenre rajzolja ezt a következtetést. Feltétlen feltétele ez az életnek az Országban. Teljesítése életet biztosít. Nem teljesítése kizár az Ország életéből. Teljesítés: "aki eszik belőle, örökké él...aki eszi testemet, bírja az örök életet". Nem teljesítés: "Ez a mennyből alászállott kenyér, hogy aki eszik belőle, meg ne haljon"; tehát ha nem eszik, meghal. De kifejezetten is: "Ha nem eszitek az Emberfia testét, nem lesz élet tibennetek". (Jn 6,51.54.40.53)

Ugyanez áll az Ország italára. Teljesítés: "Aki issza a vérem, bírja az örök életet". Nem teljesítés: "Ha nem isszátok az Emberfia véré, nem lesz élet tibennetek". (Jn 6,54.53)

c) Kemény beszéd és keményszívűség

Mire mindezt elmondja, oszlik is már a zsinagóga közönsége. Nem is Vele, egymással beszélnek meg a hallottakat: "Hogyan adhatja ez(!) testét ételül nekünk?". (Jn 6,52) De Jézus nem módosít szavain, hanem kerekre rajzolja a "Milyen csodát művelsz?"-kérdésre adott feleletet. Élő kenyeret ad, az Élet kenyerét adja, **kenyeret ad**, amely életet ad a világnak. Sőt: "a kenyér, amelyet én adok, az én testem a világ életéért". Akik elfogadják, amit felajánlott, örökké élnek: "aki eszik belőle, örökké él... aki eszi ezt a kenyeret, örökké él...aki eszi a testemet, issza a véremet, bírja az örök életet". (Jn 6,51.35.48.27.50.53.33.51.58.54) - Mártának majd ezt mondja: "Mindaz, aki bennem él...nem hal meg örökre". (Jn 11,26) Erre a "benneélésre" (29b num) azzal is megadta a lehetőséget, hogy ezt mondta: "Én vagyok a kenyér". Szövegünk hétszer adja az Úr ajkára a felszólítást, hogy együk ezt a kenyeret. Az első három alkalommal a "φαγεῖν" (phagein = enni) ige szerepel. (Jn 6,50.51.53) A második használat után csattan fel a megbotránkozás. Válaszának első mondatában még ezt az ígét ismétli, de a következő négyben már egy erősebbet használ, a "τρώγειν" (trógein) ígét: "aki megrágja az én húsomat...", és "aki megrágja ezt a kenyeret...". (Jn 6,54-6.58)

A biológiai élet területét vette - mint annyi más tekintetben is - alapul. A biológiai élet fenntartásához enni, rágni, inni kell. Ennek az eredménye az asszimiláció: a megevett, megrágott, megivott anyag magunkhoz hasonítása. Nem marad meg kenyérnek, húsnek, hanem önmagunkká, testünké válik. A biológiai élet csodálatos metamorfózisával. - Ugyanezt akarja Országában is. Együk, rágjuk a testét, igyuk a véré. Kerüljön belénk. Legyen bennünk. Éljen bennünk. Így akarta: "aki megrágja a húsomat és issza a véremet...abban benne maradok". (Jn 6,56) Akart tehát asszimilációt is; de a biológiai fordítottját. Nem azt akarta, hogy Ő formálódjék, alakuljon át az Őt evő-ivó emberré; hanem azt, hogy **az ember alakuljon át Azzá, akit megevett-megivott**. Méltóbb is, érdemesebb is - de mindenképpen az egyetlen lehetséges, mert az időtlen Isten - túl az inkarnáción - nem alakulhat át semmivé. Erre a fordított asszimilációra utalnak szavai: "aki megrágja húsomat és issza véremet, az bennem marad ...ahogy én élek az Atya által, úgy, aki engem megrág, az

általam él". (Jn 6,56-7) Belénk kerül és bennünk él, és átalakít bennünket, s már mi élünk Benne.

"Ettől fogva sokan visszavonultak tanítványai közül és nem jártak többé vele". (Jn 6,66) Mert nem módosított. Hagyta kiürülni a zsinagógát. Esztendő múltán az utolsó vacsorán sem módosít.

Nem felfogható az ember számára? Attól még valóság lehet. Az Isten sem felfogható úgy, ahogy van. Valamit megérthetünk belőle. Ha módja van az Istennek belekerülnie teremtményeibe, miért ne lenne módja a belénk kerülésnek erre a változatra is?! A belénk kerülése az igazán nagy dolog, és ezt érthetjük. Majd ez is világos lesz... Feltámadt testünket is látjuk majd, pedig ellent mond emberi felfogóképeségünknek - **ma!** A Messiás a test feltámadását ugyanilyen keményen tanította. Ott sem riadt meg attól, hogy keménynek tartották a tanítást. A kemény szívűeknek kemény a tanítás, a "bölcseknek és okosoknak"; mindazoknak, akiket hiába hív. - "A Lélek (πνευμα) az, aki élővé tesz, a test (σαρξ) semmit sem használ". (Jn 6,63) Ez sem volt meghátrálás. Ha az lett volna, visszafordultak volna a kifelé tartók. A fenti szavakkal a Lélekből való újjászületni akarás hiányát hányja szemére azoknak, akik megmaradnak az újjá nem született "test" gondolkodási szintjén (40d num). "A szavak, amelyet én mondtam nektek, Lélek és Élet". (Jn 6,63) Ha "test" hallgatja azt, ami "Lélek" - semmire sem megy. Az Élet szavai, az örök élet igéi - ezek a szavak. (Jn 6,63.68) A szavak tartalma: az élő kenyér táplálja az életet.

Az örök élet táplálása - ez a kenyér rendeltetése. Ezt fel tudjuk fogni. Hogyan lehet a teste étel, ezt nem tudjuk felfogni. De ettől még táplálhatja az életünket. Félő, hogy nem is táplálná tovább, ha e kemény beszédet behelyettesítenők valami egyébvel. Az ember istenszerű és istenhordozásra teremtett lény. A megehető és megíható Fiú csak képbe öltözteti az egymásban levés tényét. Ezen nem kell botránkoznunk.

Az Út nagyobb botrány, mint a Kenyér. S aki az Utat vállalja, boldogan fogadja ezt a teljesen meg-nem-értett táplálékot is. Boldogan, mert átéli, hogy enélkül nem is volna ereje hozzá. A Kenyér a Jézust királlyá tenni akarók számára lett botrány Kafarnaumban is, tehát az Utat meg-nem-értők, elvállalni nem akarók számára. A kemény beszéd behelyettesíteni akarása valami egyébvel - ez alighanem mindig következmény. Következménye az Út behelyettesítésének valami egyébvel, ami nem a Messiás Útja!

d) Sort zárás és sort helyettesítés

"A kenyér, amelyet **majd** én adok, az én testem a világ életéért". (Jn 6,51) Amit a kafarnaumi zsinagógában megígért, beváltotta a jeruzsálemi vacsorateremben - az utolsó vacsorán. **Négy leírásunk** van róla. Mind a négyben megtaláljuk a kézbe vett kenyeret és azt, hogy a kenyér Jézus teste. Mind a négyben megtaláljuk a kelyhet (benne bor) és azt, hogy az Jézus vére. Odaadta nekik, azok megették, megitták.

Teljesítette, amit megígért. S ezzel teljessé tette a tanítványok számára az élet elnyeréséhez szükséges feltételek sorát. - A következőkben a négy leírás összesített rajzát adjuk (Mt 26; Mk 13; Lk 22; 1Kor 11); a versszámok ebben a sorrendben a négy szerző megjelölt fejezeteire utalnak.

A vacsora során (26,22,--,--)
kenyeret vett kezébe (26,22,19,23),
megáldotta (26,22,--,--), hálát adott (--,--,19,24),
megettörte (26,22,19,24),
majd odaadta (26,22,19,--),
tanítványainak (26,--,--,--), nekik (--,22,19,--)
és ezt mondta (26,22,19,24):
vegyétek (26,22,--,--) és egyétek (26,--,--,--):
EZ AZ ÉN TESTEM (26,22,19,24)
értetek (--,--,19,24) odaadva (--,--,19,--).
Ezt tegyétek az én emlékezetemre (--,--,19,24),
Majd vevén (27,23,--,--) a vacsora végeztével (--,--,20,25),
a kelyhet (27,23,20,25), benne a szőlő származéka (29,25,18,--),
hálát adott (26,23,--,--),
odaadta nekik (27,23,--,--) **ezt mondva** (27,23,20,25):
igyatok ebből mindnyájan (27,--,--,--)
és ittak belőle mindnyájan (--,23,--,--)
EZ AZ ÉN VÉREM, A SZÖVETSÉGÉ (28,24,--,--), ill.
EZ A KEHELY AZ ÚJ SZÖVETSÉG AZ ÉN VÉREMBEN (--,--,20,25),
amely kiontatik (28,24,20,--)
sokakért (28,24,--,--) ill. értetek (--,--,20,--)
a bűnök bocsánatára (28,--,--,--).
Ezt tegyétek, valahányszor isszátok, az én emlékezetemre (--,--,25).

Ígéretét beváltotta, az Élet feltételeinek sorát teljessé tette. **Kinek adja az Emberfia az Országot s annak életét?** Azoknak, akik látják, hozzámennek, hallgatják, hisznek Neki. Akik követik, tanítását megtartják, nem a kenyérért, hanem az Országért fáradoznak, azt keresik. Akik vállalják a biológiai élet csonkaságát, elvesztését, gyűlöletét és...akik eszik az Ő testét. Sort zár ez az utolsó feltétel, és nem sort helyettesít. Ha sort helyettesíthetne, nem kétszer szolt volna róla három esztendő alatt. Ha sort helyettesíthetne, nem beszélt volna három álló esztendőn keresztül a sorról. Akármekkora is a jelentősége e sort záró feltételnek, az életre vezető út megmarad keskenynek és a kapu szűknek. (Mt 7,14) **A Kenyér evése nem ment föl bennünket az Utat járás alól.** Ellenkezőleg: képessé tesz az Utat járásra.

24. BÉKÉT, ÖRÖMET ADNI JÖTT

a) A Messiás és az adás

Az Atya annyira szerette a világot, hogy elküldte Fiát. A Fiú eljött és Emmánuel, azaz Velünk-az-Isten lett számunkra. S ez a Velünk-az-Isten-Messiás nem vett el tőlünk semmit. Nem is szerzett magának egész messiási működése alatt a földön szereshető dolgokból semmit. Izzadságos, fárasztó munkával előtte is csak annyit, hogy létben maradjon a küldetés megkezdéséig. Ekkortól kezdve alamizsnából, mások adakozásából élt. Adott és adásra tanított.

Nem vett el senkitől semmit, nem szerzett magának semmit. Messiási élete nem ismerte ezeket a vonatkozásokat. Más volt az Övé. **Ezek ellentéte: az adás** - ez volt az Ő vonatkozása. Amit adott, ellenszolgáltatás nélkül, "ingyen" adta. (Mt 10,8) Ebben az

ingyenadásban került kapcsolatba az emberekkel. Ez volt messiási működésének szenvedélye. Az "adás" az az absztrakció, az a kategória, amelybe belefér mindaz a konkrétum, ami messiási munkájának tartalma volt; amelybe belefér mindaz, amit idáig végiggondoltunk, felelni akarván kérdéseinkre: Miért jött?

Adott, amikor hírnökszerepre vállalkozott és hirdetni kezdte az örömhírt. Adott, amikor hívni kezdte a szegényeket, a betegeket, a bűnösöket, a meghívottakat és a választottakat; azért hívott, hogy adhasson meghívottjainak. Adott életének egyetlen szokásával, a tanítással. Adott azzal, hogy átadta az ígét, az Ország tökéletesített törvényét. Adott azzal, hogy bizonyosságot tett az igazságról és felragyogtatta előttünk az Istennek-tetszés és a Világosság fényét. És csak ebbe az adás-vonatkozásba fér bele lábmosó-szolga szerepe, s a juhok kereső pásztor alakja. Csak ebben a vevést nem ismerő adásban foglalható egybe, hogy nem elveszíteni, hanem megmenteni jött, hogy szenvedélye a megszabadítás-megbocsátás, és hogy az Atyától való életet akarja **adni** nekünk. **S ez az adás már-már paroxizmusig ér** Kafarnaumban és a vacsorateremben, mikor öntestével, önvérével akarja táplálni bennünk ezt az Ő adta életet.

Akarta ezt a megállíthatatlannak látszó fokozódást az adásban. Azért jött, hogy ne akárhogyan, hanem "bőségben" legyen életünk. (Jn 10,10) A feléje tett lépések ellenében adást adásra halmoz, legyenek ezek a lépések tanítványi ragaszkodás vagy az Ő adta talentum forgatása, az eredmény ugyanaz: még ad annak, akinek már úgymond van, hogy bővelkedjék. (Mt 13,12; 25,29; Mk 4,25; Lk 19,26; 8,18) Csak az tetszik Neki, ami bőséges. Legyen az akár az emberi szív, amelynek bőségéből szólnia kell a szájnak az Ő Országában, (Mt 12,34; Lk 6,45) akár az ebből fakadó tett: "Mi bőségeset tesztelt, ha csak barátaitoknak köszöntök?". (Mt 5,47) Az előző két numerusban is ezt a bőséget láttuk, mert **ha bőséget nem ismerő Élet találkozik a mérték világából való emberrel**, és ennek adni akar, akkor **szava** nem a "kicsi, szűk, kevés, valami", hanem a **"bő"** lesz.

b) Az Ő békéje

Az ember végső soron mindent a tudatállapotán keresztül mér le, s **így bárminek értékét végső soron az dönti el, megadja-e ez számára a békét, az örömet**. A tudatállapot békéjének ellentéte a békétlenség, nyugtalanság. Forrása a kielégületlenség, a hiányérzet. A Messiás a mértéket nem ismerő Isten Országából jött, ahol a hiánynak nincsen értelme. Az Isten kielégült. Láttuk ezt az Atyára vonatkozóan, akinek rendre kedvét keresi a Fiú, és aki jókedvét is leli a Fiúban (4b num). A Szeretetegység következtében nem lehet más helyzetben a Fiú, a Lélek sem. Az Isten tudatállapota - a béke. Az isteni léttartalom szeretetteljességének, hiányt nem ismerésének szükségképpen következménye ez.

Kedves szava is volt a Messiásnak a béke. Ennek a kívánása volt az Ő "jónapot"-ja is: "Békesség nektek!". (Lk 24,36; Jn 20,19.21.26) Erre a köszöntésre tanította tanítványait is "Békesség e háznak!". (Mt 10,5) A viszontlátásra helyett is ezt mondta: "Menj békével!". (Mk 5,34; Lk 7,50; 8,48) S ami talán legtöbbet mond: egy alkalommal az Országba tartozót a "békesség fiának" mondotta. (Lk 10,6)

A "béke" szót is két értelemben használta. Az "én békém" ez volt az országbeli béke, a "világ békéje" - ez volt az evilági országe. (Jn 14,27) Ez utóbbit a Messiás nem hozta, nem adta nekünk, a Maga békéjét azonban igen: "Békét hagyok rátok, az én békémet adom nektek". (Mt 10,34; Lk 12,31; Jn 14,27) Búcsúbeszédét is vele zárja: "Ezeket mondtam nektek, hogy birtokoljátok a békét bennem" - a világban való szorongatásai ellenére is

bízva a Messiás és az Ország győzelmében. (Jn 16,33) A Messiás békéjének teljes tartalma akkor bontakozik majd ki, amikor szembeállítjuk azzal a tartalommal, amelyet a "világ békéje"-fogalmával gondolt (30d num). Addig legyen elég ennyi; a tudatállapot síkján a Messiás az Isten békéjét hozza, adja azoknak, akiket hív, hogy "nyugalmat találjon lelkünk". (Mt 11,29)

c) Ország és öröm

A tudatállapot rajzára volt még egy szava; s nem kevésbé gyakori szava, mint a "béke". Az öröm - ez a szó. Ha a "béke" a kielégült tudatállapot nyugalma teszi a hangsúlyt, akkor **az öröm** talán ennek **a tudatállapotnak az eufórikus jellegét hangsúlyozza**. Már útját is ez készíti. A mágusok "nagy örömmel örvendezve" látják meg csillagát, születését "nagy örömmel hirdetik" az angyalok. (Lk 2,10) Országát meghirdetését fellépésétől kezdve végig a három esztendőn keresztül "örömhírnek" mondja. Az Ország népe "örömmel" fogadja az ígét, az Ország törvényeit. (Mt 13,20)

Örömfogalma azonban ismét más, mint a világi. Országbeli öröm. Tetten lehet érní e kettő különbségét a hetvenkét tanítványnak mondott szavaiban: "Mindazonáltal ne annak örüljete, hogy a szellemek engedelmeskednek nektek, hanem annak örüljete, hogy neveitek be vannak írva a mennyekben". (Lk 10,20) A világi öröm alapja a biológiai öröm, amely nem más, mint a természetből fakadó igények kielégültén érzett kellemes tudatállapot. Ebből a biológiai természetből fakad a hatalom igénye is, s a hetvenkettő ennek kielégültén érezte az örömet. (Lk 10,17) Az országbeli öröm alapja azonban csak az újjászületésből fakadó, az országbeli élet természetéből fakadó igények kielégülése lehet. Ez az országbeli öröm tehát csak azé lehet, aki birtokolja (részben máris, részben még reményben) az Országot. Országbeli örömmel tehát csak annak örülhet a hetvenkettő, hogy be van írva a nevük, hogy az Országhoz tartoznak. Semmi más, csak ez a feltétele az országbeli örömnek. Ha ez a feltétel adva van, semmi sem teheti lehetetlenné. Még a Messiás miatt ebben a világban üldözöttek is örülhetnek és ujjonghatnak, hiszen "nagy a jutalmuk a mennyekben". (Mt 5,12; Lk 6,23) Örülhetnek Mesterük szorongattatásainak elébe nézve is, mert Atyjához megy, hogy helyet készítsen ott nekik. (Jn 14,28)

Hogy mennyire ez a tartalma Jézus örömfogalmának, azt talán legélesebben az mutatja, hogy **egy alkalommal "örömmel" mondja magát az Országot**. Ismerős stílusának ez a sajátossága. Az Orzágnak, amelyből jött, csak állandó tulajdonságai vannak, azonosítja tehát ezekkel a tulajdonságokkal az Országot. A tudatállapot síkján a létjelenségnek szükségképpen velejárója az öröm is, tehát az Ország maga az öröm. Az öt talentumból tizet csináló szolgának mondja: "Menj be urad örömébe". (Mt 25,21) Ez az öröm mindenekelőtt az Ország Urának az öröme, az Istené. S mivel Ő a mértéket-nem-ismerés világa, ezért öröme is a mértéket-nem-ismerő, teljes öröm. A maga mértéket-nem-ismerő adási szenvedélyében a Messiás ezt a teljes örömet akarja adni népének, s ezért a maga örömével ajándékoz meg bennünket. Csak azért kívánja parancsainak megtartását, "hogy az én örömöm legyen bennetek és teljessé legyen az örömetök". (Jn 15,11) Főpapi imájában is azért könyörög Atyjához, "hogy az én teljessé lett örömetet bírják önmagukban". (Jn 17,13) Az Atya is ezért fogja teljesíteni a tanítványok kéréseit, hogy birtokába jussanak ennek az örömnek: "kérjete és kapni fogtok, hogy az örömetök teljes legyen". (Jn 16,24) Az evilági öröm elveszíthető, s az élet végén feltétlenül el is vész. Az országbeli öröm nem az idő világából való, és így el nem veszhető öröm: "de újra meglátlak titeket, és örül majd a szívetek, és örömetöket senki sem veszi el tőletek" - mondja az övéinek örök lakóhelyet készítő Messiás. (Jn 16,22)

Mivel a Messiás öröme **az Ország öröme, egyfelől csak az Országba tartozóké, másfelől mindig "országos" jellegű dolgon kelt öröm.** Ok az örömré, ha megkerül egy elveszett juh; megtalálása nagy örömet kelt az Ország véglegesült népében. (Mt 18,13; Lk 15,5.7.10) Ok az örömré, ha aratni lehet az Országban; örül ilyenkor az arató a vetővel együtt, mert gyűjteni lehet a termést az örök életre. Ok az örömré az Ország Fejének megláthatása. Ok az örömré, ha az Atya teljesíti népének "országos" kéréseit. (Jn 4,36; 16,22.24) De mindenekelőtt maga az Ország az ok az örömré. Bármilyen legyen az Ország megszerzésének feltétele, aki megtalálja - örül. Akkor is, ha biológiai mindenétől kell megválnia érte az embernek. Aki megtalálja a szántóföldbe rejtett, az Országot jelképező kincset, az "efeletti örömében megy és eladja mindenét, amivel csak rendelkezik és megveszi a földet". (Mt 13,44) Örömében eladja mindenét!

Mindezekből látható, hogy annak a világnak, ahonnan a Messiás eljött közénk - az öröm világának kell lennie. Meg kell tehát állapítanunk: éppen azért, mert a Szeretet és az AKI VAN egybeesik, éppen azért, mert a Szeretet a lételjesség, éppen azért **az időtlen szeretet világának a tudatállapot szempontjából is hiánytalannak kell lennie.** S így legmélyebb okon a Messiás azért nevezte küldetését örömhírné, örömhirdetésnek, mert azt az Országot hirdette meg nekünk, amely a hiánytalan tudatállapot, a nem rész szerint való, hanem a teljes kielégültség, a mértéket nem ismerő, kisebbet és nagyobbbat meg nem engedő, határtalan és valóban (tehát aktuálisan) végtelen béke és öröm országa. Mindez azonban a szeretet és az adás szálán függ. S ha a Messiás bele akarta plántálni az emberbe az onnan való örömet, akkor belénk kellett plántálnia az onnan való szeretet és adás egész teljességét. Közénk plántálta a nagyobb boldogság: az adás, és az ezzel együttjáró kapás világát. De mindenképpen a boldogságát, a szeretet, az adás végső alapján. (Csel 20,35)

d) Élet és szeretet

A Messiás a Szentháromságból való életet akarja átplántálni közénk. Ugyanazt az életet, amelyet Isten már a teremtés hajnalán belénk táplált. Csak azért kell újra plántálnia, mert elkorcsosodtunk, mert nem a kezdetnek megfelelő gyümölcsöket termettünk. **E Szentháromságból való élet - a szeretet élete.** Ezt a szeretet-életet mutatja be a szolgáló és juhot kereső Pásztor. Ezt a szeretet-életet adja nekünk a lakomát készítő Messiás. A szeretet-életért hozza nekünk az Országot.

Az ember számára a szeretet - az élet. Létünk Szentháromságból való voltának következtében van ez így. A szeretet ellentmondása, a szeretet megtagadása - számunkra a halál. Ugyanazon okon. Az országbeli életet csak a szeretet megtagadása, csak a szeretet elutasítása öli meg. Az ember belehal, ha nem szeret. Átmegy a halálba az, aki nem szeret. A szeretet - Istennek tetszés. A nemszeretés - Istennek nemtetszés. **A nemszeretés - a bűn.**

A Messiás merész kézzel választja el a számunkra Isten parancsa-ként - létünkbe írt parancsa-ként - adott szeretetet és az ettől független hagyományokat. Az ettől független hagyományok megtagadását nem tekinti bűnné. Csak azt tekinti bűnné, ami ellenkezik a szeretettel. Kiragadja tehát az embert az obszervanciák, a tabuk, a szeretetből le nem vezethető hagyományok parancsainak a világából. Csak akkor követünk el bűnt, csak akkor kerülünk a halálba, csak akkor esünk ki az Ország életéből - ha szembekerülünk a szeretettel. Isten népét csak a szeretet kötelezi. Isten népe csak akkor követ el bűnt, ha elutasítja magától a szeretetet. Megszüntette a szeretettől független hagyományok kötelező erejét, a Messiás a szeretet

egyetlen parancsával létrehozta azt a közös nevezőt, amelyen elérhet egymás mellett a korábban törzsi, nemzeti, faji hagyományok parancsaival megosztott és egymás ellen fordított emberiség.

A Messiás csak-szeretet-parancsot hoz. A Messiás életet ad. Ez a két tétel ugyanazt jelenti. Szeress, és tégy, amit akarsz - mondta Ágoston. A Messiástól tanulta. Az ember tehet, amit akar, csak ne vétsen a szeretet ellen. A Messiás mérlegelni kész és mérlegelni alkalmas, tehát nagykorú embert feltételez. Olyan embert, aki szabad a bűntől (a nem szeretéstől) és szabad minden parancstól, amely nem a szeretet-parancsból való. Bátran megtagadott minden ilyen parancsot. Erre tanította tanítványait is. Drága árat kellett fizetnie ezért. Drága árat kellett fizetniük ezért. Megfizette. Megfizették. Megérte Neki. Megérte nekik. Az Országért tette. Az Országért tették.

A NYÁJAJUHÁSZ II. AZ ÉLETÉT ADÓ

25. A TÉNY: ÉRTÜK SZENTELEM MAGAM

a) A netovább

Van-e még tovább? Adása kezdődött azzal, hogy örömhírt hozott az Országról, s eljutott oda, hogy adta az Ország fogyhatatlan életét. Adta mindezt bőségben és úgy, hogy a maga fogyhatatlanul teljes isteni békéje és öröme legyen népének szívében. Van-e tovább? Van, mert a részekből össze-nem-tett - kimeríthetetlen. A méregetéshez szokott emberi elme akkor jut el az Isten adás-gazdagságának végére, **amikor a Messiás kimondja szavával és életével a kimeríthetetlenségnek a mi világunkban lehetséges megfelelőjét - a mindent.**

Mit adott még oda nekünk? Miután mindent odaadott már abból, ami az Övé, egy maradt még hátra. Miután Vele-egy tulajdonságait: az ígét, az igazságot, a világosságot - már mind odaadta, ezeken túl odaadta nekünk...Önnönmagát is. Mivel **ezzel már nemcsak mindenét adta, hanem mindent is adott...**mivel ezt a többé már nem fokozható és kimeríthetetlen Mindent adta...itt van a netovább. Itt van, és emögött már csak az Őstény van, melynek az életét éppen a netovább-adással biztosítja majd számunkra.

b) Az "odaadás"

Negyedik könyvünk, amely a küldetés Golgotába fulladásának okait kutatja, részletesen foglalkozik majd ez életodaadás és életeltevés tényével és körülményeivel. Jelen numerusunk csak Jézus idevágó nyilatkozataival, erre vonatkozó bejelentéseivel. **A Messiás "adásnak" élte meg azt, ami a Golgotán történt.** A jeruzsálemi templomban az utolsó télen elhangzó jópásztor-beszéd négy ízben visszatérő gondolata ez. Nem a "διδωμι" (didómi = adni), hanem a "τιθημι" (tithémi = odahelyezni, odafektetni, odavinni) ígét használja, mégpedig öt esetben. Életét odaadása nem öngyilkosság formájában történt. Nem dobta el magától az életet, csak kitette magát annak a lehetőségnek, hogy elvegyék életét. Ez az élet-odahelyezés. Nem Ő dobta el, elvették életét. Kétféleképpen lehet elvenni valakinek az életét. Úgy, hogy ellenállást

tanúsít, és úgy, hogy nem tanúsít ellenállást. A Messiás nem tanúsított ellenállást, Ő "odahelyezte" életét: "Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor odahelyezi életét a juhaiért...ismerem Atyámat és életemet odahelyezem a juhokért...azért szeret engem az Atya, mert én odahelyezem életemet...senki sem veszi el tőlem, hanem én helyezem azt oda magamtól és hatalmam van odahelyezni azt...". (Jn 10,11.15.17.18)

Ez az odahelyezés hangsúlyozottan tartalmazza az önkéntességet. Az ellenállást nem tanúsító Messiás hangsúlyozni akarja, hogy a golgotai eredmény nem erő-mérkőzés következménye lesz. A fenti mondatban az "elvenni" (αἰρεῖν = airein) ige az erők mérkőzéséből győztesen kikerülőnek a magatartását, életét elvevő magatartását jelöli. Nem úgy fogják elvenni életét, hogy legyőzik Őt. A Messiás nem mérkőzik meg ellenfeleinek erejével. Ugyanezt az ígét használja az eucharisztikus lakomát követő búcsúbeszédében is: "Senki sem birtokol nagyobb szeretetet annál (a szeretetnél), mintha valaki (mint az, aki) életét helyezi oda barátaiért". (Jn 15,13) Az adás önkéntességét, az elvevés lehetőségét és a Messiás részéről erőt nem alkalmazást - e három mozzanatot van hivatva hordozni a "τιθημι" ige alkalmazása.

A Zebedeus-fiak kérelmével kapcsolatos nyilatkozatában azonban már a "δίδωμι" (adni) ígét találjuk. **A Messiás oda is adja az életét.** Még hozzá a megszokott ünnepélyes stílusfordulattal: "Az Emberfia azért jött...hogy életét **adja** váltságul sokakért". (Mk 10,45; Mt 20,28) Ezzel a szóval találkozunk a kafarnaumi nagy ígéletben: "az a kenyér, amelyet majd **adok**, az én testem a világ életéért". (Jn 6,51) Az ígélet beváltásakor is, mert a Márk és Máté által közölt: "Ez az én testem" szavakat Lukács kiegészíti: "értetek oda**adva**". Pontosabban: "Ez az én értetek odaadott testem". (Lk 22,19) A "test" (σάρξ és σωμα) jelenti nemcsak a testet, hanem az egész embert is, s méginkább annak életét (40bd num). Van Jézusnak végül egy harmadik ígéje is e tartalom hordozására: a szentté tenni (ἁγιάζειν = hagiadzein). "És én szentté teszem magamat értük..." - halljuk a főpapi imában. (Jn 17,19) Értük szenteli magát. Odaadottá teszi magát, akit megszenteltté, odaadottá tett az Atya (4e num).

Mind e fenti nyilatkozatokban a maga életének odaadását a Szentháromság rajzában oly nagy jelentőségű "adás" absztrakcióval jelöli. Mégpedig szimbolikus kép nélkül, az odaadás lebonyolódásának történeti jellegű riportanyaggal végzett konkretizálása nélkül. De jelöli képek egész sorával és a lebonyolódás folyamatának gazdag és sokszori reportszerű konkrét rajzával is messiási pályájának ezt a mozzanatát. Anyagának gazdagsága fényt vethet reá, mekkora jelentőségűnek élte meg a Messiás a maga hozzánk jövésének **ezt** a célját.

c) Képek

A **Jónás-kép** a legkorábbi. A Messiás-voltát igazoló égi jelet követelők a feltámadás jelét fogják megkapni, s ez a feltámadás a Messiás Jónás-sorsából nő ki: "amiképpen Jónás három éjjel és három nap volt a cethal gyomrában, azonképpen az Emberfia is három nap és három éjjel lesz a föld gyomrában". (Mt 12,39-40; 16,4) E képben homályban marad az odaadás is, az elvevés is; **dominál benne az eredmény:** az Emberfia életének elveszése, a föld gyomrában levés.

A **templombontás-kép** ugyancsak a feltámadás felé néz. "Bontsátok el e templomot és három nap alatt megépítem azt". E kép meg-nem-értése vádanyagot szolgáltat a már nagytanács elé állított Messiás ellen. A tanúk nem értik e kép képjellegét. Nem értik, hogy "saját testét" jelöli a templom, de tanúzásukkal egy nem valószínűtlen hitelességű változatát

adják a szóban forgó jézusi képnek: "Én lebontom ezt a kézzel épített templomot...", ill. "el tudom bontani az Isten templomát...". (Jn 2,19.21; Mk 14,58; Mt 26,61) A jánosi többes szám második személy, a szinoptikusok egyes szám első személy szembenállása ("bontsátok el" és "elbontom") tovább viszi **az élet**, a test odahelyezésének (első személy) és **valakik által történő elvevésének** (többes második személy) **az egységét**.

A **megvetett-elvetett kő képe**. A gonosz szőlőmunkásokról szóló példabeszéd - gyilkosságtörténet. (Mt 21,33-46; Mk 12,1-12; Lk 20,9-19) Élet-elvevési történet. De benne van az erővel szemben erőt nem alkalmazó életet odahelyezés is. A családapa részéről kockázatos volt a vállalkozás, hiszen előzőleg küldött szolgálait megverték, megölték, megkövezték. A családapa ennek ellenére elküldte hozzájuk fegyveres kíséret nélkül a fiút. A történet így annyira képtelenség, hogy aligha van apa és fiú, akikről ez a küldési-elmenési magatartás elképzelhető. Ha mégis akadna, akkor egyfelől nincs, aki el ne marasztalná az apát a mérhetetlen felelőtlenség bűnében. Mert ki menthetné fel őt az előzményektől egyáltalán meg nem alapozott reménykedése - "A fiamat majd csak tisztelni fogják..." - alapján? S hol van az az apa, aki a fiút-vesztés után akárcsak önmagát is felmenthetné a vád alól, hogy vétkes könnyelműségével maga okozta annak halálát. Másfelől pedig a fiú hajlandó volt ily körülmények között is és fegyvertelenül elmenni apja sokszorosán gyilkos szőlőmunkásai közé... A kezükbe helyezte életét! - A nép vezetői megértik a nekik mondott példabeszéd jelentését, s miután megértik - az életét Jeruzsálemben fegyveres védelem nélkül a kezükbe adó-tevő Messiás kőnek mondja magát, amelyet azok megvetnek, elvetnek. A nyílt szenvedésbejelentésekben több ízben találkozunk még a megvetés-elvetés igéjével. **Az egész kép éles hangsúlyt tesz az életet elvevésre is, az életet odahelyezésre is.**

Az **alámerítődés képe**. A föld gyomrába kerülés, a templomelbontás, a kő-elvetés képei még homályban hagyják az odakerülést, az **elbontódás és az elvetetté válás fájdalmas útját**. Az **alámerítődés képe** viszont már **ide reflektoroz**. A galileai esztendő megghiúsult kísérlete (91c num), galileai nyájának össze nem gyűjthetése hozza Jézus ajkára első ízben ezt az új képet. Küldetésének "szétválasztás" lett az eredménye, és ennek folytán az erőalkalmazást nem vállaló Messiás sorsa nem lehet más az övéitől elválasztott-elváló és így Vele szembenálló csoport erő-alkalmazása következtében - mint az alámerülés. "Alámerítéssel kell alámerítődnöm, és mennyire szorongok, amíg be nem teljesedik". (Lk 12,50) A "szorongok" (συνεχομαι = szünechomai) szó nem hagy kétséget, mit jelöl az alámerítődés képe. Az evangéliumokban még hatszor kerül elő ez az ige: Jézus meggyógyítja a betegségektől és gyötrelmekről szorongatottakat, Péter anyósát nagy láz, a gerazénusokat - a sertésnyáj pusztulása után - nagy félelem szorongatja, Jézust a legalább ruháját érinteni akaró tömeg, Jeruzsálemet pedig a majdani ostromlók szorongatják majd mindenünnen; s végezetül a főpap udvarában "a férfiak, akik szorongatták Őt, gúnyolták és ütötték". (Mt 4,24; Lk 4,38; 8,45; 19,43; 22,63) Ahogy betegség-gyötrellem, láz, félelem, tömeg, ostromgyűrű, fogdmeg-pribékek szorongatnak, "körben-birtokolnak" (συν-εχομαι) valakit, úgy fogja körül a Messiás tudatát az alámerítődés-képtől hordozott tartalom. Szorongást idéz Benne elő, melynek Getszemáni-beli folytatását jól ismerjük (5i num). Szorongást, amely nem ér véget, "amíg be nem teljesedik", amíg el nem hagyja majd ajkát a "beteljesedett" szó. Újra használja e képet a Zebedeus-fiak kérelmére válaszolva: "Képesek vagytok-e alámerítődni azzal az alámerítéssel, amellyel engem alámerítenek?". (Mk 10,38)

A **kelyhet kiívás képe**. A Zebedeus-fiak fenti jelenetében használja először, mégpedig mellérendelve a szorongást kiváltó alámerítődési képnek: "Ki tudjátok-e inni a kelyhet, amelyet én kiíszom?", ill. "amelyet én kiinni készülok-szándékozom?" (Mk 10,38; Mt 20,22) A kehely-kiívás ugyanazt a tartalmat hordozza, amelyet az alámerülés is hordoz. Az ezzel

kapcsolatos szorongást a Getszemániban mondott szavak rajzolják meg. "Ha lehetséges, múltjék el tőlem ez a kehely", ill. "Minden lehetséges Neked, múltjék el tőlem ez a kehely", ill. "Minden lehetséges Neked, távozzék el ez a kehely tőlem", ill. "Vidd el ezt a kehelyt tőlem". Végül is elfogadja a kehelyt, és mikor hüvelyébe dugatja Péterrel a kardot, már ismét készül-szándékozik kiinni azt: "A kehelyt, melyet Atyám adott nekem, ne igyam ki?". (Mt 26,39; Mk 14,36; Lk 22,42; Jn 18,11) Az eucharisztikus vacsorán pedig a kehely már több, mint kép, áthajlik a riport felé. Vér van benne, a Messiás értünk kiontott vére. - **Ez utóbbi két kép a szenvedésre és annak vállalására teszi a hangsúlyt.**

A megmagasodás képe. Az utolsó őszön halljuk Tőle először. "Ha majd megmagasítják az Emberfiát..." - akkor majd megtudják a megmagasítók, hogy mégiscsak Ő a Messiás. Elmondja e képet a megmagasítást majd végrehajtó nagytanács egyik tagjának is: "meg kell magasítódnia az Emberfiának..." Utolsó nyilvános beszédében újra előkerül e kép: "Amikor majd fölmagasítanak a földről, mindenkit magamhoz vonzok". Olvasói számára ez alkalommal szükségesnek tartja az evangelista a magyarázatot is: "jelezte milyen halállal készül meghalni". (Jn 8,28; 12,32; Jn 3,14) A tömeg megbotránkozó és elfordulást jelző támadó-kérdése - "Mi azt hallottuk a Törvényből, hogy a Messiás mindörökké megmarad; hogyan mondhatod tehát: fel kell magasítódnia az Emberfiának..." (Jn 12,34) viszont mutatja, hogy kortársai magyarázat nélkül is értették ezt a képet. A pusztai kígyó képe és a római hatalom kivégzéseinek képei óhatatlanul tudatába ugornak hallgatóságának, amikor a "megmagasítani" (υψουν = hüpszún) igét hallják ajkáról. A Jézus ajkán kétszer is előkerülő "kell" s az evangelista "készül-szándékozik" igéje jelzi ezen a képen belül is a szóban forgó odaadás komplex-voltát: **valakik megmagasítják majd Őt, de nem az erők mérközésének eredményeként.** A megmagasítást az teszi lehetővé, hogy adva van a Messiásban egy "kell", azaz adva van az életét odahelyező Pásztor legbensőbb szándéka is.

A búzaszem képe. Van a szorongás igéjének egy megfelelője is Jézus ajkán: a "megzavarodás" (ταρασσειν = tarasszein) igéje. Lázár halálakor, a vacsorán, Júdás árulásának bejelentésekor ezzel az igével jelzi János az Úr tudatállapotát. (Jn 11,33; 13,21) Ezt a tudatállapotot idézi elő Benne a búzaszem-kép bontogatása is; de ezúttal saját megállapítása szerint: "Most az én lelkem megzavarodott!", Jeruzsálemi dicsősége csúcspontján, amikor már az ünnepre Palesztinán kívülről érkezők is látni akarják, ítéli elérkezettnek az időt, hogy újabb lépést tegyen az életét odahelyezés felé. Oly időpontban, amikor Kaifás és a nagytanács teljes energiával dolgozik már az élete elvehetéséért. S ezt a lépést a búzaszem-kép vezeti be. Az Emberfiának meg kell dicsőülnie, s ehhez búzaszemmé kell lennie. A búzaszemnek pedig az a törvénye, hogy behull a földbe, és ott meghal. Rendeltetését nélkül nem töltheti be. Ahhoz azonban, hogy a Messiás-búzaszem beleeshessék a földbe, és ott meghaljon, ahhoz életet-odahelyezés kell. Ezt végiggondolva az élet önkéntes elveszejtéséről kezd beszélni. Az élet elveszejtés készségének azonban az idő előrehaladtára való tekintettel lassan végrehajtássá, tetté kell érnie. Ez pedig nem lehet másképpen, **csak a Messiás Önnönmaga ellen fordulásának útján**, amit a megvalósításra érés időpontjában nem tud másképpen megélni, mint önnön életének, önnönmagának gyűlöletét ebben a világban. Gyűlölnie kell önnön életét, önnönmagát, ha búzaszemmé akar lenni. Pedig az akar lenni, mert ez a Messiás rendeltetése. Ettől a gondolatmenettől "zavarodik meg" Jézus. Ez hat ilyen eredménnyel tudatára. Ez idézi elő a fenti tudatállapotot: "Ha a földbe esett gabonaszem el nem hal ...aki gyűlöli a maga életét e világon...most az én lelkem megzavarodott; és mit mondjak?". (Jn 12,23-7)

Az óra képe. Utoljára hagytuk. Utoljára, mert ünnepélyes stílusfordulatú bejelentés fűződik hozzá. Ajkán az "óra" szó jelzi az Ország legnagyobb fontosságú eseményeit (33c num).

Használja már pályája elején. Elérkezett vele az Atya imádásának új módja: a Lélekben és Igazságban történő imádás: "Eljön az óra, amikor sem ezen a hegyen, sem Jeruzsálemben...eljön az óra, és most van az, amikor az igazat imádók..."(Jn 4,21.23) halljuk már Szikharban. A Messiással érkezett a halottak feltámadásának megvalósulása is: "Eljön az óra, és most van az, hogy a halottak meghallják az Istenfiának szavát...eljön az Óra, amelyben előjönnek a jókat cselekvők az élet feltámadására". (Jn 5,25-9) Jelzi az "óra" a parúzia nagy és mindent lezáró eseményét kifejezetten is. (Mt 24,36)

De mindenekelőtt az életét odaadás középponti jelentőségű, országos eseményét jelzi. Az elfogatását, a tanítványok Őt elhagyását is, de még inkább a véres eseményt és az ebből adódó megdicsőülést. "Íme eljön az óra, és el is jött már, hogy...engem egyedül hagytok..." - mondja övéinek a vacsorateremben. "Ez a ti órátok és a sötétség hatalmának (órája)" - mondja a letartóztatást végzőknek a kertben. Beszél megdicsőülésének órájáról utolsó nyilvános beszédében és a főpapi imában. (Jn 16,32; 12,23; 17,1; Lk 22,53) S beszél arról, ami elhagyatás-letartóztatás és megdicsőülés között van, mint azokat összekötő láncszem, azaz beszél arról az óráról, amelyért eljött közénk. A búzaszem-kép fejtegetése, az általa előidézett tudatállapotbeli zavar vezeti be élete odaadásának óra-képét. "Most az én lelkem megzavarodott. És mit mondjak? Atyám, ments meg ettől az órától. De ezért az óráért jöttem"(Jn 12,27)

Az órától mentse meg, melyben elveszik életét; az élet-elvevéstől, élet elvesztéstől mentse meg. És mégse mentse meg; hiszen ezért az óráért, élete odahelyezéséért jött.

d) Riportok

A szinoptikusok egyöntetűen számolnak be három történetkonkrétságú, riportjellegű előre-bejelentésről, melynek tárgya: életének odaadása. Az első bejelentés által kiváltott péteri kérdés: - "Könyörülj meg magadon!"(Mt 16,22) - világossá teszi, hogy a Tizenkettő a Messiás megölését csak úgy tudta elgondolni, hogy a Messiás hagyja magát. A nagyon kemény és elutasító messiási válasz pedig kétségtelenné teszi, hogy a halálának hogyanjáról készült riport - élet-odahelyezésről beszél. Az mondja a keményszavakat, **aki nem könyörül meg magán**, aki hagyja magát, tehát nem alkalmaz erőt a vele szemben erőt alkalmazók ellen.

Az első bejelentés közvetlenül követi Péter vallomását arról, hogy a Tizenkettő Messiásnak tudja a Názáretit. A második kevéssel később és nem sokkal a színeváltozás után történik, nehogy megtévessze őket a látott fényesség, nehogy arra gondoljanak, hogy nem jön el az "óra". A harmadik a Jeruzsálem felé vivő utolsó úton, Jerikó előtt. E háromszor három, tehát összesen **kilenc jelentéshez hozzáteszünk még hármat**. Kettőt Máténál, ill. Márknál találunk, közvetlenül a színeváltozást követően, s egyet Lukácsnál a második és harmadik közös szenvedésbejelentés között. Ezt a jelentést kapjuk:

Az Emberfia, ahova mennek,

JERUZSÁLEMBEN(Mt 16,21; 20,18; Mk 10,33; Lk 18,31)

EMBEREK KEZÉBE KERÜL, (Mt 17,22; Mk 9,31; Lk 9,44)

ÉS BETELJESEDIK MINDAZ, AMIT MEGÍRTAK A PRÓFÉTÁK. (Mk 9,12; Lk 18,31)

SOKAT KELL SZENVEDNIE A VÉNEKTŐL, FŐPAPOKTÓL ÉS ÍRÁSTUDÓKTÓL, (Mt 16,21; 17,12; Mk 8,31; 9,12; Lk 9,22; 17,25)

ÁTADATIK NEKIK, (Mt 20,18; Mk 10,33)

AKIK ELVETIK ÖT (Mk 8,31; 9,12; Lk 9,22; 17,25)
 HALÁLRA ÍTÉLIK, (Mt 20,18; Mk 10,33)
 ÁTADJÁK A POGÁNYOKNAK, (Mt 20,19; Mk 10,33; Lk 18,32)
 CSÚFOT ŰZNEK BELŐLE, (Mt 20,19; Mk 10,34; Lk 18,32)
 MEGGYALÁZZÁK, (Lk 18,32)
 LEKÖPDÖSIK, (Mk 10,34; Lk 18,32)
 MEGOSTOROZZÁK, (Mt 20,19; Mk 10,34; Lk 18,33)
 KERESZTREFESZÍTIK, (Mt 20,19)
 MEGÖLIK, (Mt 16,21; 17,23; Mk 8,31; 9,31; 10,34; Lk 9,22; 18,33)
 DE HARMADNAPRA FELTÁMAD. (Mt 16,21; 17,23; 20,19; Mk 8,31; 9,31; 10,34;
 Lk 9,22.44; 18,33)

Kivégzési helyének ismeretében teszi át működésének súlypontját a galileai esztendő múltán Jeruzsálembe. E bejelentések megtörténte után választja működési helyül Jeruzsálemet. A bejelentésekben felsorolt személyek fogják elvenni életét. Helyet és körülményeket jól tudva megy tehát a Messiás fegyvertelenül Jeruzsálembe. Ezért is "élet-oda-helyezési" riportok a fentiek.

A karddal vacsorázni menő Tizenkettőben ott él a sejtés, a félelem, hogy erőszakot fognak alkalmazni Mesterükkel szemben. A Messiás pedig halála torának is szánja a vacsorát. Miközben odanyújtja vacsoratársainak a kenyeret s a kelyhet, választ ad arra, ami válaszatlan maradt a kafarnaumi zsinagógában: "Hogyan adhatja ez húsát ételül nekünk?". (Jn 6,52) De arra is hogyan adhatja véréit italul. **Mély szimbolikát sejtet**, amit mind a négy leírás közöl: mielőtt odaadta övének a kenyeret, "megtörte" (Mt 26,26; Mk 14,22; Lk 22,19; 1Kor 11,24) azt, ahogy majd testét megtörik. A mozdulat szimbolikáját követi a szó szimbolikája: "Ez az én értetek **odaadott** testem (Lk 22,19) és "Ez az én sokakért **kiontott** vérem, (Mt 26,28; Mk 14,24; Lk 22,20) melynek ontása hamarosan kezdetét veszi. A kafarnaumi bejelentések magyarázata itt történik meg a vacsora-teremben, s a szemléltető bemutatás kezdetéig is már csak órák vannak hátra.

Ha a tanítványok elhitték volna az elmúlt esztendő sokszorosan megismételt szenvedésbejelentéseit, Jézusnak nem kellett volna felvetnie Júdás árulásának problémáját ahhoz, hogy figyelmüket a hamarosan bekövetkezőkre fordíthassa. **Számukra talán nem is hatott szenvedés-bejelentésként a kenyért és bort odanyújtás.** Számunkra kétségtelenül akként hat. A tanítványoknak új bejelentésre van szükségük. Jézus megteszi. Az árulás és a tagadás megjövedölése még csak sejteti számukra sorsát. Annak, akit elárulnak, akit megtagadnak. De Lukács beszámol róla, hogy a Getszemániba indulás előtt a kardot-vevés kapcsán - túl a sejtetésen - új riportot ad: "...még ennek az írásnak be kell teljesülnie rajtam: És a gonoszok közé számláltatott". (Lk 22,37)

Izajás passiójára, Jahve szenvedő szolgájára hivatkozik. A jánosi vacsoraleírásban pedig az Úr, a halotti tor hangulatát feloldandó, "Atyához menésként" jelzi előre, újra és újra, a goltai történetét. (Jn 16,10.17.28; 14,12.28)

e) Kiknek adta oda életét?

Valakik elvették ezt az odahelyezett életet. Azoknak adta oda, akik elvették? Az odaadási vonatkozás második pontja egybeesik az életelvévési vonatkozás első pontjával? **Az életelvévőknek is odaadta a maga életét?** - A jó Pásztor - **juhaiért** adja oda életét. A

búcsúbeszéd Jézusa - **barátaikért**. A főpapi ima Jézusa - az ottlevő tizenegyért, s a lukácsi és páli vacsoraleírásban ugyancsak az ottlevő **tanítványokért** töri testét, ontja véré a Messiás. (Jn 10,11.15; 13,13; 17,19; Lk 22,19-20; 1Kor 11,24) A Zebedeus-fiak kérése nyomán támadt vitában azonban **sokakért** adja életét, és a Máté-Márk-féle vacsora leírásban is sokakért ontja véré a Messiás. (Mt 20,28; Mk 10,45; Mt 26,28; Mk 14,24)

A Nikodémussal folytatott beszélgetésben viszont a **világot** (120d num) szereti az Isten Fia a maga életének odaadásával: hogy **minden benne hívőnek** örök élete legyen. Kafarnaumban is a **világ** életéért adja testét, és később a megmagasítódás által az életét odaadó Fiú is **mindenkit** magához vonz. (Jn 3,16; 6,51; 12,32)

Mindezek alapján felelhetünk már kérdésünkre. A **hívás egyetemességének megfelelően** a Messiás a világnak, az emberek egyetemének, mindenkinek adja oda a maga életét. Tehát azoknak is, akik elveszik Tőle életét. A hívásra felelők, a Benne hívők, a választottak e világnak csupán egy csoportját alkotják. E csoport jellemzője, hogy az ehhez tartozók nem veszik el a Messiás életét, hanem elfogadják a Messiás élet-odahelyezését. Az életét odaadó Messiásból kiinduló adás-vonatkozás 2. pontja tehát az egész emberiség. **Ennek azonban csupán egy része válaszol** a megkapott messiási élet birtokában és annak megfelelően erre az adásra. Az emberiségnek ez a része termékenyül meg csupán ettől a messiási adástól. Csak ez a rész zárja be a messiási adástól meghatározott válasz-magatartással a vonatkozási kört. Amikor e csoportra gondol csupán Jézus, akkor juhainak, barátainak, övéinek, sokaknak adja oda életét; sokaknak, de nem mindenkinek. Ha pedig a meghívás egyetemességére, akkor a világnak, mindenkinek adja oda életét.

A juhokért, barátaikért, értetek, sokakért, stb. Azonosítható ez az **-ért** a **-nak**, **-nek** raggal? Azaz **mondhatjuk-e, hogy azoknak adta oda életét, akikért odaadta?** Mondhatjuk. Fényt vetít erre az eucharisztikus lakoma, amelyen odaadta "tanítványainak", ill. "nekik" az **értük** odaadott testét; s amely vacsorán odaadta "nekik" a **sokakért, értük** kiontott véré: "ittak belőle mindannyian". (Mt 26,26.27; Mk 14,23-4) - Ennek az azonosításnak jogosultságát még világosabbá fogja tenni az odaadás céljának megvilágítása (27 num).

26. AZ OK: A LEGNAGYOBB SZERETET

a) Kell!

Meg kell értenünk a szőlőt ültető családapa felelőtlenségét fiával szemben. Meg kell értenünk a fiú felelőtlenségét önmagával szemben. Gazdag anyagot nyújt erre Jézus. Kellett gazdag anyagot nyújtania, mert kortársai, tanítványai, a Tizenkettő mindent vártak a Küldőtől és a Küldöttől, csak ezt a fejleményt nem. Olyannyira, hogy képek és riportok gazdag sora ellenére is értetlenül álltak szemben az eseményekkel. Akkor is, amikor azok még készültek; még inkább, amikor megtörténtek; és még annak utána is (115 num). A legelső riporttól kezdve a mennybemenetelt megelőző utolsó tanításig újra és újra megtaláljuk élete odaadásának ténye mellett annak általa adott megokolását is. **A szőlősgazda két lehetőséggel számol, fia is két lehetőséggel indul végzetes útjára:** "talán" meg fogják becsülni a küldöttet. S e "talán" nélkül lélektanilag érthetetlen is lenne a galileai esztendő lendülete és célkitűzése (88b num).

De a galileai esztendő sikertelenségének láttán a felhangzó kép- és riport-szenvedésbejelentések már nem ismerik ezt a "talánt". **A Fiú sorsa ezekben már szükségképpeninek megélt sors.** A péteri vallomás után "kezdte Jézus megmutatni tanítványainak, hogy Jeruzsálembe **kell** mennie és sokat szenvednie...megöletnie", ill. "és elkezdte tanítani őket, hogy az Emberfiának sokat **kell** szenvednie és megvettetnie...és megöletnie...". (Mt 16,21; k 8,31; Lk 9,22) Az Ország eljövételéről érdeklődő farizeusoknak megrajzolja az "Emberfia napját", amely miként a villám, eget és földet fog beborítani ragyogásával, "de előbb sokat **kell** szenvednie és megvettetnie". (Lk 17,24-5) Nemcsak övéivel, nemcsak a farizeusokkal, közli a nagytanács képviselőjével is, hogy miként Mózes megmagasította a kígyót a pusztában, "úgy **kell** megmagasítnia az Emberfiának is...". (Jn 3,13)

Amikor ez a "kell" az "óra" elérkeztekor teljesedésbe megy, övéi felmondják a hűséget Mesterüknek. A feltámadás után **új hűségre összeszedésüknek is ez a "kell" a vezérmotívuma** (117d num). Lukács fényes öltözetű két férfia erről beszél húsvétvasárnap hajnalán az asszonyoknak: "Emlékezzetek reá, mint beszélt nektek, amikor még Galileában volt, mondván: az Emberfiának bűnös emberek kezébe **kell** kerülnie és megfeszíttetnie ...". (Lk 24,6-7) Az Emmausz felé vezető úton Jézus felveszi a pár napra abbahagyott tanítói szerepkörét és ezzel folytatja: "Avagy nem ezeket **kell-e** szenvednie a Messiásnak és úgy bemennie dicsőségébe?". (Lk 24,26)

b) Az Írások beteljesedése

A "kell" ugyan a szükségképpeniség világába emeli azt, ami a tények világában megtalálható, de még nem magyarázza, nem okolja meg a szőlősgazda és fia életkockáztató, életét odahelyeztető és odahelyező magatartást. A szövetség és az ígélet népének **a szükségképpeniségre adva volt egy magyarázaton inneni magyarázat.** Ha valamit az Isten előre megmondott, akkor annak teljesülnie kell, valósággá kell lennie. A tanítványok számára képtelenségnek tetsző tény szükségképpeniségének elfogadtatását a Tanító mindenekelőtt ezen az úton remélhette. Annak megmutatásától, hogy a Messiás e maga életét odaadó szerepköre - előre jelezve - megtalálható az Írásokban. S ha megtalálható, akkor az ígélet népe esetleg hajlandó szóbaállni egy olyan ténnyel is, amelynek tartalma egyébként minden várakozásával, minden reményével szöges ellentétben áll.

A harmadik szenvedésbejelentés során elhangzik már ez a magyarázaton inneni magyarázat: "Íme, felmegyünk Jeruzsálembe és **beteljesedik** minden az Emberfián, amit a próféták megírtak. Mert a pogányok kezébe adatik...". (Lk 18,31-2) Ez a "beteljesedik" az ígélet Istenének népe számára erősebb és világosabban beszélő szó, mint a puszta "kell". Valamelyest megokolt szükségképpeniséget jelent. Folytatja ezt a módszert a vacsorán: "még ennek az írásnak **be kell teljesülnie** rajtam: És a gonoszok közé számláltatott. Mert amik reám vonatkoznak, elvégeztetnek". (Lk 22,37) Ami meg van írva, annak el kell végződni. Ami meg van írva a Messiásról, annak a Messiáson meg kell történnie. Mert az Isten akarata áll amögött, amit a megígért Írás tartalmaz. Magyarázat is tehát e nép számára az Írás jövődőlő szava, nemcsak szükségképpeniség. **Magyarázat is: így akarja az Isten!** Izajást idézi Jézus a vacsorán, s a tanítványoknak szóba kell állniok mindavval, ami meg van írva Mesterükről: "Meggyötörtetett, s Ő alávetette magát; és nem nyitotta meg száját: viszik, mint a juhok leölésre...nem cselekedett gonoszságot, sem álnokság nem volt szájában, és az Úr akarta összetörni Őt...életét bűnért való áldozatul adta...s az Úr akarata az Ő keze által teljesül...halálra adta életét, s a gonoszok közé számított és sokaknak a bűnét hordozta; és Ő

a törvényszegőkért imádkozott". (Iz 53,7-12) "Mi módon teljesednének be akkor az Írások, hogy így kell lennie...", ha Péter nem dugná hüvelyébe a kardját, - folytatja nyilatkozatai sorát a Getszemániban. (Mt 26,54) A magyarázaton inneni magyarázat abban áll, hogy **meg van írva**, hogy életét áldozatul adta. A megírtság tényén és a szükségképpeniségen túl a fenti szöveg kifejezetten is említi ezt a már-megokolást; ez az Úr akarata és a Messiás akarata... S ez már lépés is előre, a teljes megokolás felé.

Az emmauszi úton Jézus azért korholja utitársait, mert **nem hatott rájuk ez a magyarázaton inneni magyarázat**: "Óh, balgatagok és restszívűek mindazok elhívésére, amiket a **próféták szóltak**... Aztán Mózesen kezdve valamennyi prófétánál megmagyarázta, ami az Írásokban Róla szól". (Lk 24,25-27) Végezetül a mennybemenetel előtt a búcsúzáskor újra nyomatékozza ezt a magyarázaton inneni magyarázatot: "Be kell teljesülnie mindannak, amit Mózes törvényében a prófétáknál és a zsoltárokból megjövendöltek rólam...**így van megírva és így kellett** szenvednie a Messiásnak"(Lk 24,44.46) - A Messiás odaadta az életét. Ennek okait keressük Jézus tanításában. Szükségképpen volt - ez az első válasz. Szükségképpen, mert így volt megírva Róla - ez a második válasz. Ez utóbbi azonban már előre mutat az Isten gondolatának, akaratának tartalma felé.

c) Az Isten gondolata

Miért kellett? Mert így volt megírva? **Miért ez volt megírva?** Mikor először hallanak róla, Péter a maga és a Tizenkettő nevében azonnal tiltakozik az élet-odaadás ellen: "Könyörülj meg magadon, Uram. Ne történjék ez Vele!". Jézus lesátánozza Pétert ezért a megnyilatkozásért. (Mt 16,22-3) Érve: **nem az Isten gondolatait gondolja Péter**, az emberek gondolatait gondolja. Az "emberek" Jézus ajkán nemegyszer a sátáni ország tagjait jelöli (40a num). A lesátánózott és az emberek gondolatait gondoló Péter - a Sátán gondolatait gondolja. Az életodahelyezés isteni gondolatával szemben az életet-oda-nemhelyezés sátáni gondolatát. Mert a "könyörülni" igének az Országon belül hiányzik az első személyű alakja. Csak 2. és 3. személye van itt ennek az igének: könyörülni rajtad, rajta tehát könyörülni másón. Ha a Messiás hajlik Péter szavára és megkönyörül "mágán", és megteszi azt, aminek következtében nem történik meg Vele, amit megírtak Felőle - akkor a Messiás az "emberek" gondolatait gondolja, és abszurdumként maga is kiérdemli azt a titulust, amelyet Péternek adományozott. Mit kell tennie a Messiásnak, ha meg akar könyörülni önmagán, ha meg akarja akadályozni a történendőket? Vagy abba kell hagynia az Ország hirdetését és törvényeinek tanítását, vagy pedig a hirdetés és a tanítás által Maga ellen támasztott erővel hatékonyan szembe kell szegülnie. Ezek az erők "erőt" alkalmaznak. Erővel szemben Neki is erőt kell alkalmaznia. Hagyni a Péter kardját kívül a hüvelyén, és hogyha a "két kard" nem elég, kérni az Atyától tizenkét ezred angyalnál is többet.

A Messiás csak úgy hajolhat Péter szavára, ha átáll az "emberek", a Sátán táborába. De akkor minek jött el? Akkor kár volt belefogni a vállalkozásba. Országot teremthet ugyan, de az nem lesz az "Ország". Nem lesz az, ami nem "ebből a világból való". Lesz olyan, amelyet a pusztai Kísértő felajánlott Neki. De nem lesz mása annak az Országnak, amelyből jött.

Az Isten "gondolata" folyik az Isten mivoltából. Az Isten mivolta **csak** az adást ismeri, mégpedig azzal a totalitással, amely szükségképpen velejárója annak az isteni valóságnak, amely mértéket-nem-ismerő, mert nem részekből összetett. Az Isten megnyilvánulása a mindentadás, a szeretés. Ennek hordozó alapja tehát az, amiből ez kinő, a szeretet. Az élete odaadását megokoló tanítás el is jut ehhez a végső alaphoz.

d) Az Atya részéről

A messiási élet-odaadás túlmutat a messiási önkéntességen. Mögötte parancs is van. Az Atyáé. Ő küldi a világba, Ő nyújtja Neki a "kelyhet", mert Ő az, aki "megszenteli". A családapa fia önként megy a gonosz szőlőmunkások közé, de önkéntessége mögött ott van a családapa őt küldő akarata. A fiú élet-odahelyezése mögött ott van az apa fiát-odaadása, a fia életét odahelyezése is. **A Küldött magatartása nem érthető meg Küldője nélkül.** Mindenekelőtt e Küldő magatartását kell világosan látnunk, ha a Messiás adásának e legnagyobb tárgyát nemcsak tudomásul venni, hanem okaiban megérteni is akarjuk.

Úgy küldte Őt az Atya, hogy "megszentelte". Láttuk, hogy a megszentelés éppen az Atya Fiút-odaadását jelenti (4f num). A küldés elválaszthatatlan az odaadástól, a megszenteléstől. **E megszentelés egyet jelent azzal, hogy maga nyújtja a Fiúnak a kelyhet.** (Jn 3,16; 10,36; 18,11) Mindez az Emberfia számára egyet jelent a parancssal: "...van hatalmam odahelyezni azt...ezt a parancsolatot vettem az én Atyámtól" - mondja a jó Pásztor. Letartóztatásának helye felé készülődve elébe is megy élete elvevőjének, "hogyan megtudja a világ, hogy...úgy cselekszem, amint az én Atyám parancsolta nekem". (Jn 10,18; 14,31)

Az Atya szeretete a Fiú iránt abban valósul, hogy mindenét odaadja a Fiúnak (4c num). Itt azonban arról van szó, hogy az Atya adja oda a Fiú mindenét, életét - valakiknek. Valaki másoknak..., akik nyilvánvalóan nem a Fiú. Olyan adási vonatkozás ez, melynek első pontja ugyan még mindig az Atya, de 2. pontja már nem a Fiú, hanem azok, akiknek adja, amit ad. A Fiú ebben a vonatkozásban vonatkozási tartalom. Ezzel a megszenteléssel, küldéssel, kelyhet-nyújtással, parancssal ugyan kifejeződésre jut az Atya Fiát-szeretése is (4c num), de nemcsak ez van benne. **A parancsadás tényével ugyan a Fiát szereti, de a parancs tartalmával nem a Fiút szereti, nem a Fiúnak ad.**

Kinek ad és kit szeret? "Úgy szerette Isten a világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta...". (Jn 9,16) Ha a világot szerette az Atya ezzel az adással, akkor ez a "világ" a vonatkozási 2. pont ebben a szeretet-adás vonatkozásban. S ez a létrehívó oka ennek a vonatkozásnak: az Atya szeretete a világ iránt. Azért küldte a "nem fogják megbecsülni" szavakba forduló "talán"-nal a gonosz szőlőmunkások közé szeretett Fiát, mert **szerette ezeket a gonosz szőlőmunkásokat.** A családapa felelőtlenségének saját Fia életével szemben, s Önmaga Fiút-vesztésével szemben - nincsen ennek más magyarázata, csak ez: szerette őket. A gonosz szőlőmunkásokat? Igen. Mert Ő az, aki "napját felkelti jókra és gonoszokra, esőt ad a neki tetszőknek és nem-tetszőknek...", mert Ő az, aki "jóságos a háládatlanok és a gonoszok iránt". (Mt 5,45; Lk 6,35)

e) A Fiú részéről

Apja parancsát vállalva megy el a szeretett Fiú a szőlőmunkások közé, akik nem kevés küldött-elődjének meggyilkolásával máris rászolgáltak a "gonosz" jelzőre. Parancsot teljesít, mert parancsot vállal a Fiú, amikor "jön", amikor kelyhet iszik ki, amikor elindul letartóztatásának helye felé. De **vállalta** a Fiú a parancsot, amely végső soron a Golgotára lett kiállítva. Az a kérdésünk, hogy **miért vállalta.** Kérdezzük, mert élete odahelyezésének okát kutatjuk.

"Ismerem az Atyám és életemet helyezem oda a juhokért". (Jn 10,15) Az "és" e mondatban et consecutivum, "következményes és". Nem merő igazolása küldött-voltának az "Atyát-ismerés", hanem ok-adatolása a Szeretetnek, az adásnak is (5a num). Ismeri az Atyát, ismeri az Országot, amelyből jött. Ez az ismeret és az ebből az ismeretből szükségképpen fakadó szeretet teszi szeretetközösséggé azt az Országot. Benne a Fiú léttartalma az, ami **az Atyáé: A Fiú ugyanúgy a "Szeretet", mint ahogyan az Atya a Szeretet.** Ha a Fiú belép az idő világába, megmaradva annak, ami, tehát Szeretetnek, akkor elhoz az idő világába egy magatartást, amely a Szeretet Országából való. A mindentadást.

Az időtlen világban a mindentadás nem jár kifosztódással, kiüresedéssel. Ott éppen a mindentadásból van a mindent-bírási. De az idő világában a mindentadás mindent-vesztéssel jár; a mindentadásnak kiüresedés, mindent vesztes a következménye. Mondhatni: ha a Mindentadás átlép az időtlen világból az Idő világába, akkor ez az átlépés mindent-vesztést eredményez. Mondhatni: ha a Mindentadás, ha a Csak-szeretet belép az "Erőalkalmazás" világába, akkor sorsa meg van pecsételve. Ha a Fegyvert-nem-ismerés eljön a fegyverek világába, a Fegyvert-nem-ismerésnek **mi más sorsa lehet itt, minthogy hulla legyen belőle.** Elkerülhetetlenül. Az Isten mértéket-nem-ismerő szeretete szükségképpen kihívja maga ellen a nem-szeretet sátáni világát (118c num).

Jézusnak erre szebb szavai voltak, mint amilyen a "hulla": a cethal gyomra, az elbontott templom, az alámerítődés, a kehely-kiívás, megmagasodás, búzaszem. Szebbek, de ugyanazt jelentők. **Az Istennek, ha elszánja magát reá, hogy közénk látogat - már régen rossz.** Isten legyen annak irgalmas, aki fegyvertelenül eljön oda, ahol végső soron semmi sem számít, csak a fegyver. Isten legyen irgalmas, mert aki a fegyvert a kezében tartja, az nem lesz az. A Szeretetnek - szeretetkapacitásának "mértéke" miatt - nem lehet más sorsa közöttünk, csak az, hogy hulla legyen. Aki nem akar közöttünk hulla lenni, védje magát. Mit akar itt a Messiás a maga önnönmagát nem védő élet-odahelyezésével? Akármit is akar, csak hulla lehet belőle.

Miért akart hulla lenni? Hogy az Atya miért küldte hullajelöltként közénk, arra már kaptunk magyarázatot. **Szerette a hullacsínáló gonosz szőlőmunkásokat.** A Fiú miért vállalta el a hullajelöltséget? Nem bújhatott ki alóla, mert ismeri az Atyát. Nem bújhatott ki alóla, mert azt hordja magában az Atyától megkapott szeretet következtében, amit az Atya. A szeretetet. Nem bújhatott ki alóla, mert Ő is - a Szeretet. S a Szeretet az szeret. És nemcsak az Atya szerette a világot, hanem az Atya Lelkéről-Lelkével lelkedzett Fiú is szerette. A világot? A hullacsínálókat is? Igen azokat is, akik Belőle-Magából csináltak hullát.

"Nagyobb szeretete senkinek sincs annál a szeretetnél, mintha (értsd: amely abban nyilvánul meg, hogy) valaki életét adja barátaiért". (Jn 15,13) Az Atya a világot szerette és elküldte neki a Fiút. A Fiú a barátait szerette és odaadta életét értük és nekik. Aki szeret valakit, azért ad; aki szeret valakit, annak ad. A Szeretet mindent és mindenét és önmagát adja azért és annak, akit szeret. Ezért mondhatta a parancsokat teljesítő Fiú, hogy "magamtól helyezem oda az életem. Hatalmam van odahelyezni azt". (Jn 10,18) Benne volt a Fiúban a **szeretet**, amely az Atya iránt úgy nyilvánult meg, hogy teljesítette parancsait; a világ, a barátai, az emberek iránt pedig úgy, hogy nem parancsból, hanem **önként, saját elszántából adta oda életét.** A Golgota érthetetlen botrány, mert **ok-talan**, amíg az Ok-ot meg nem találjuk. Oka - az Ország, ahonnan jött.

Csak az élet-odahelyezés okát vizsgáltuk. Az élet-elvevés és az élet-elvevők okaival nem foglalkoztunk. Negyedik könyvünk feladata.

27. A CÉL: MEGSZENTELŐDÉSÜNK

a) Megdicsőüléséért

A Messiás egy Országból jött és egy Országért jött. **Élete odaadásának célja ennek megfelelően kettős.** Jelentősége van az első, és jelentősége van a második szempontból.

Az "Atyához-menés" nemcsak félig-kép, félig-riport megjelölése élete odaadása tényének; cél is, élete odaadása árán jut vissza az Atyához. "Nem ezeket kellett-e szenvednie a Messiásnak és úgy bemenni dicsőségébe"(Lk 24,26) - halljuk Tőle az Emmausz felé vezető úton. A szenvedésbejelentések egy "de" köztűzés kapcsolással azzal végződnek, hogy "harmadnapra feltámad". Akinek "hatalma van az életét odahelyezni és hatalma van ismét felvenni" - ezt állítja: "odahelyezem az életemet, **hog**y újra felvegyem azt". (Jn 10,17)

Életének odaadása nem öncélú aktus tehát a Messiás részéről. Bár a Mindentadáson az idő világa elvégezheti a maga művét és Mindent-vesztéssé teheti Őt, de ereje csupán három napra szól. Három nap múltán a Mindentadás legyőzi az idő világot, s húsvétvasárnap hajnalán e háromnapos intermezzo után újra nyilvánvalóvá lesz, hogy a mindentadás - mégiscsak mindent-birtoklás. Nyilvánvalóvá lesz, hogy a Szeretet - Élet. Nyilvánvalóvá lesz, hogy a Szeretet - a létteljesség. Azaz egyfelől mindent-birtoklást biztosító tartalmi létteljesség, másfelől pedig meg-nem-szűnő, halált nem ismerő létezés. Minél inkább szeret valaki, annál inkább **van**. Ezért a létezésben és léttartalomban semmiféle korlátozást nem ismerő létező (tehát az, AKI VAN) - a SZERETET. A legteljesebb egzisztenciájú és a legteljesebb esszenciájú lét - a Szeretet. A sínai puszta égő csipkebokrának Istene és a maga testét-vérét vacsorázó társainak felkínáló legnagyobb Szeretet Istene - egymásba válik (69c num).

A Fiú részéről életének odaadása mindenekelőtt Atyát-visszaszeretési aktus volt. Az Atya indító szeretetére felelő válasz-szeretet, amellyel újra zárja a szeretetkört. Válasz-szeretet, amelynek erejében az időbe belépett Fiú újlag kedvessé teszi magát Atyja számára. Válasz-szeretet, amellyel "megmarad Atyja szeretetében". A kapott megbízatás végrehajtása, a kapott megbízatás teljesítésének végére jutás - ez eredményezi az Atya szeretetében való megmaradást; s a megmaradásnak megnyilvánulását-következményét: az Atyához mehetést.

Az élet-odaadásnak ezt az elhagyott Ország felé néző célját éli át Jézus a vacsorán, amikor a tanítványokat megpróbálja örömmre bírni az elkövetkezők felett. Ha szeretnék Őt, örülniök kellene e messiási életodaadásnak, mert a Messiás számára életadás és Atyához-menés elválaszthatatlan kapcsolatban, feltétel és annak teljesülése-viszonyban állnak egymással. Az "elhagyom a világot", a "nem láttok engem" körülírások az Atyához menést jelentik.

Ez az Atyához-menésben kifejezett élet-odaadás - egy azzal a megdicsőüléssel, amely az Ő jutalma a rábízott munka megtevéseért; az Ő jutalma e munka betetőzéseért: élete odaadásáért. (Jn 14,28; 16,28.10) Ahogy közeledik a megbízatás e záró aktusához, egyre sűrűbben kerül elő ajkán megdicsőülésének témája. A földbe eső és abban meghaló búzaszem-képét ez a mondat vezeti be: "Eljött az óra, hogy megdicsőüljön az Emberfia". Peregnék tovább az események, és amikor Júdás elhagyja a vacsoratermet, újra halljuk az utolsó napok e visszatérő motívumát: "Most dicsőült meg az Emberfia". A főpapi imát élete odaadásának óra-képével kezdi, s megint halljuk az ehhez kapcsolódó megdicsőülést: "Atyám, eljött az óra, dicsőítsd meg Fiadat...". Majd előrevételezve a szándékban már vállalt,

de csak órák s napok múltán elkövetkezendőket, élesre rajzolja a fentiekben látott egybetartozást: "elvégeztem a munkát, amelyet rám bízál, hogy végezzem azt. És most Te dicsőíts meg engem Atyám, tenmagadnál azzal a dicsőséggel, amelyet bírtam nálad a világ létrejötte előtt". (Jn 12,23; 13,31; 17,1.4-5)

b) Cur Deus homo crucifixus?

Élete odaadása **másfelől ama Ország szempontjából bír jelentőséggel, amelyért jött.** Az örömet hirdető egy Ország örömhírét jött hirdetni, a Tanító annak tökéletesített törvényét jött tanítani. Ennek az Orzágnak a számára népet keresni jött a bennünket szolgálni akaró pásztor, a Nyájajuhász. S ez a Pásztor az elveszettek számára megmentő - Ajtó. Láttuk, hogy e megmentés kétarcú: egyfelől megszabadítás a Sátán Országától, másfelől az egész jövésének célját jelentő Ország életének, az országbeli életnek odaadása (21-22 num).

Ha végigelemezzük azokat a nyilatkozatait, amelyekben élete odaadásának célját nem az - Atyához visszakerülése adja, hanem a célt mimagunk, az elveszettek, adjuk - csupa ismert célkitűzéssel találkozunk. Könyvünkben idáig ezt kérdeztük: Miért jött? S jelen fejezetünkkel azt kellett felelnünk reá, hogy Országért, megmentésért, megszabadításért, életadásért. Jelen numerusunkban pedig jövésének kiemelkedő megjelenési formáját, a golgotait tesszük kérdésbe: Miért adta oda az életét? Ha eddig ezt kérdeztük: Cur Deus homo? Most ezt kérdezzük: Cur Deus homo crucifixus?

Az előző numerus éppen azt tisztázta ki, hogy közöttünk, elveszettek között, **ha a "Deus" - "homo" lesz, szükségképpen "homo crucifixus" lesz** (26e num). De mi célból lesz azzá? Nos, a jézusi nyilatkozatok ugyanazt felelik a Cur Deus homo crucifixus? kérdésre, amit a Cur Deus homo? kérdésre is feleltek. **Azért adta oda életét, amiért jött is,** amiért emberré is lett: az Országért, megmentésünkért, megszabadításunkért és azért, hogy megkapjuk az Ország életét.

c) Az Országért

Az Országát közénk hozó Messiás a pusztai kísértéstől kezdve szembe találja magát az ellenség hadállásaival. Az óra elérkeztekor, az óra elérkeztével, az óra elérése által a Világ nevet hordó ellenséges ország ítélet alá kerül. Az óra elérése által eme Világnak nevezett ellenséges ország Fejedelme kidobatik a világból. Az órát elvállaló homo-crucifixus-Messiás célja az Országával szembenálló ellenség hadállásainak széjjelrombolása. Az Ellenség erejével szemben ezt az ellenség lelkéről lelkedzett erőt igénybevenni végső szorultságában, élet elvesztés árán sem hajlandó Messiás - halálos elvi csapást mért az ellenségre. **A Messiás keresztre feszítetté válik; és éppen azért, mert nem hajlandó erőt alkalmazni.** Ez a magatartása azon a földgolyón, amelyet a Sátán büszkén vall a maga kapott területének (amelyet hajlandó a Messiásnak is felkínálni, ha szolgálatába lép, ha alkalmazza azt az erőt, amely a Sátánból való). **Ellene mond a Sátánnak.** Ez az ellenemondás - az ítélet a Sátán és magatartása és ereje felett. A "kidobás" pedig végrehajtása a hozott ítéletnek.

Elvi ítélet és elvi végrehajtás. A Messiás nem deus-ex-machina pogány-ókori Messiásnak jött. Országot akar alapítani. Az elvi ítéletet és elvi végrehajtást gyakorlativá csak az alapítandó Ország népe teheti, melynek növekedése lépésről lépésre, azaz emberről emberre, teszi majd tapasztalhatóvá azt, aminek alapját a homo-crucifixus-Messiás vetette meg: "Ezért az óráért jöttem. Atyám, dicsőítsd meg nevedet...most van Evilág ítélete, most dobati kívülre

Evilág Fejedelme. És Én, ha felmagasíttatom a földről, mindeneket magamhoz vonzok". (Jn 12,27-32)

Csak az Ország népe, az Ország Fejéhez odavonzott nép teheti láthatóvá a Fejedelem kizorulását a Világból. Csak ez a nép, mégpedig a Messiás Fejedelmet-kiszorító magatartásának az útján. Az óra-kép és a megmagasítás-kép közé ágyazódik ez az ítélet és végrehajtás. S ha az óra-kép indítja a sátáni ország elítélését, a megmagasítás-kép indítja az Ország növekedését. Miért lett életét odahelyező a Messiás? A Sátán országa hatalmának megtöréséért és a maga Országa növekedéséért, hogy "mindenkit" oda vonzzon Magához. E két célkitűzés összefügg egymással.

A **Messiás** ugyanis nem csupán nem deus-ex-machina-Messiás, **nem is illuzionista.** A búcsúbeszéd egy későbbi pontján újra visszatér az óra-kép: "Íme eljön az óra és már el is jött, hogy szétoszlatok...és engem egyedül hagyjatok...". Felkészíti őket a most és később történendőkre, "hogy békességtek legyen énbenem". A maga szorongattatásának elébe menő Messiás két tételt tár övéi elé. Az egyik: "Evilágon szorongattatást fogtok bírni"; a másik: "Én legyőztem a világot". A Messiásban való békességük feltétele, hogy elfogadják-vállalják az első tételt, és ennek ellenére képesek legyenek szóbaállni az ezzel ellentmondásban levőnek látszó másodikkal: "Bízzatok!". (Jn 16,32-3) **Az ítélet és kidobás - elvi. A Sátán gyakorlatilag a Golgota után is hatalomban marad,** és szorongatja a Messiáshoz tartozókat csakúgy, mint korábban a Messiást. A világ marad továbbra is az erő-érvényesítés világa. De a Golgotára menés, mint elvi ítélet és mint elvi kívülre hajítás, mégis az ember egyetlen reménye - az Erő világának legyőzésére. S ennek következtében az életét odahelyező Messiás - bár ítélete és kívülre hajítása elvi csupán mégis legyőzte a világot.

Miért küldte el fiát a családapá? Miért vállalta az elküldést az egyetlen szeretett Fiú? Azért, hogy kapjon a munkásoktól a szőlő gyümölcséből. Ugyanezért adja oda szőlejét más munkásoknak: "és oly népnek adatik, amely megtermi annak (a szőlőskertnek a) gyümölcsét". (Mk 12,2; Mt 21,43.34) **A gyümölcsstermésért, a gyümölcsöt termő népért vállalja a Fiú a Golgotára szóló parancsot.** Ezért hajlandó búzaszemmé lenni: "Bizony mondom nektek, ha a földbeesett búzaszem el nem hal, csak egymaga marad. Ha pedig elhal, sok gyümölcsöt terem". (Jn 12,24) A szőlőskert az Ország. Annak gyümölcse a szőlőskert-országba meghívottak munkája-magatartása. A földben elhaló búzaszem-Messiás a maga elhalásával elindítja a szőlőskert-ország termési folyamatát. Amíg el nem jött, amíg oda nem helyezte életét, olyan búzaszem volt számunkra, amely "egymaga" volt. Azért jött el és azért halt el a földben, hogy ne legyen egymaga az Atya ügyének képviselőjeként, hanem hogy népe legyen. Hogy népe legyen annak az Orzágnak, amelyért jött. **Hogy megsokszorozza máshonnan való magatartását; sőt... hogy megsokszorozza, pontosabban kitágítsa önmagát - velünk.**

A Messiás ahhoz a néphez jött, amely annak az ágyékából származott, akivel Isten az ember teremtésében adott "szövetség" (διαθήκη = diathéké) után újra és első ízben szövetséget kötött. A szövetség népéhez. Az idő beteljesedésekor (értsd: amikor az Isten által kívánt feltételek beértek) szövetség-megújítás vált szükségessé Isten és ember között. Az Ábrahámval kötött szövetség egyfelől a körülmetélés életodahelyezést nem kívánó vér hullásához volt kötve, másfelől az Ábrahámval elfogadott fiút-feláldozás vállalásához. Ez utóbbi be-nem-következve is előre felé mutatott. Az atyai fiút-feláldozás a Fiú önkéntes áldozata révén valósággá és önfeláldozássá lesz a Golgotán. Az erről szóló utolsó vacsorai riport a vért-kiontatást a legszorosabban egybekapcsolja Isten egy újabb szövetségével. "Ez az én vérem, **a szövetségé**" - olvassuk Márk és Máté szövegében. "Ez a kehely **az új szövetség** az én véremben" - olvassuk Lukácsnál és Pálnál. Vére, "amely kiontatik" - olvassuk a

szinoptikusoknál. (Mk 14,24; Mt 26,28; Lk 22,20; 1Kor 11,25) A Golgotán életodahelyezésből önként kiontott vére - a Szövetség vére. **Önként kiontott vérében kötötte meg a szövetséget, az új szövetséget.**

Országgra, közösségre vonatkozott az Ábrahámval kötött szövetség is. Országgra, melynek Isten maga a feje; melynek népe e Szövetség Istenének a népe. Előkészítő jellegű volt ez az ország, a messiási szövetség Országára készített elő. Tény, hogy az Ábrahámval szóló szövetségi ígért nemzetről beszélt. E nemzethez "itt és ott"-tal meghatározott földet is ígért. És tény, hogy a messiási szövetség országa nem ismeri a hely-meghatározást, semmiféle "itt és ott" e szövetséget és országot meg nem fogja. (Lk 17,21) A maga kiomló vérében, az életodahelyezés, **az erő-nemalkalmazás következtében kiomló vérében köti meg a szövetséget, amely egyúttal ítéletet és végrehajtást mond ki az erőt alkalmazó világ sántái ura felett.** Az ebben a vérkiomlásban megkötött szövetség olyan országot eredményezhet csupán, amely éppen az erő-nemalkalmazás folytán képtelen evilági országot alkotni; amint azt már a törvénytökéletesítéssel kapcsolatban is említettük (15d num).

Márk és Máté Jézusa nem beszél új szövetségről. Csak szövetségről beszél, mert a Fiú jól tudja, hogy **Isten részéről a szövetség csak egyetlen lehet**, hiszen ez a szövetség nem más, mint a maga mindentadó szeretetének felkínálása. Szövetségújításra csak azon a címen kerülhet sor, hogy hűtlenségeivel az ember újra és újra elutasítja a felkínált egyetlen isteni szövetséget. Csak azon a címen, hogy hűtlenséget nem ismerő szeretetével Isten változatlanul kínálja tovább a maga egyetlen **hiába új, mégis időtlenül örök** - szövetségét.

Isten Jézusban a Golgotán ömlött vér által újítja a maga egyetlen és örök szövetségét. Ez a szövetségújítás fölibe emelkedik a korábbi és későbbi hűtlenségek által kiváltott és kiváltandó szövetségújításoknak. Két tekintetben is fölibe emelkedik. A szövetségújító Isten nem próféták, tehát nem emberek által ismerteti a szövetség tényét és tartalmát, hanem közvetlenül a maga Második Személye által - ez az egyik mozzanat. S a másik: az isteni mindentadás tényének szövetségkötő aktusát nemcsak ismerteti Jézus, hanem meg is mutatja a golgotai teljes önfeláldozás útján, ami nem jellemző minden prófétára. Mindez azonban nem teszi fölöslegessé a Golgota utáni szövetségújításokat. Újra és újra szükségessé válik ez az újítás, amikor a szövetségkötő ember, ill. nép hűtlenné válik a szövetséghez. Isten minden megbocsátó aktusa - szövetségújítás, azaz bizonyágtevés a maga változatlanul mindentadó szeretetéről.

Hogy mit kíván az ilyen módon létrejött szövetség a másik szerződő féltől, az embertől, - harmadik könyvünk mondja el, amely részletezi a tökéletesített törvényt.

d) Bűneink bocsánatáért

Az elveszetteket, hogy a Messiás által hozott Orzágnak népévé lehessenek, a Messiásnak meg kell mentenie. Nemcsak a juhok kereső Pásztor a megmentője az elveszetteknek, a juhaiért életét odahelyező Nyájajuhász is az. A Nikodémusnak mondott szavakból tudjuk, hogy "Isten úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát **adta** érte, hogy mindaz, aki Benne hisz, el ne vesszen..." "El-nem-veszni" - Jézus ajkán negatív alakja annak a szónak, hogy "megmentődni". De folytatódik a szöveg: "Isten nem azért **küldte** Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy megmentődjék a világ Általa". (Jn 3,16-7) Az el nem veszés és megmentődés azonosságából következik itt az adás és küldés azonossága. **A megmentődés**

csakúgy célja a Golgotának ("adta"), mint a megtestesülésnek ("küldte"). A Cur Deus homo? és a Cur Deus homo crucifixus? kérdésekre egyaránt felel ez a megmentés.

Láttuk, hogy a megmentésnek kettős tartalma van Jézus gondolatvilágában: **akadályelhárítás és út-szabadra-állítás**; azaz a Sátán országából való kiszabadítás és az Isten Országa életének odaadása. Lássuk az elsőt. Ennek anyaga a Márk és Máté szövegében található tétel: "az Emberfia is azért jött, hogy életét adja váltságul sokakért"; valamint az eucharisztikus lakomán mondott "bűnök bocsánatára", amely csak Máténál található; a lakoma másik három leírásában nem. (Mk 10,45; Mt 20,28; 26,28)

Mindenekelőtt vizsgálódásainkban **nem adunk helyet a Jézus ajkára adott szövegek megrostálásának.** A szövegek leírásának időpontjában hallható kérügma visszahatását a Jézus ajkára adott szövegekre, természetesen nem akarjuk ezzel tagadni. Mivel azonban hiteles rosta semmiképpen sem áll rendelkezésünkre, a rostálásnak helytadás óhatatlanul önkényességet szabadítana fel. Azaz a későbbi kérügma hatásának minősülhetne egy és más, ami munkahipotéziseinket nem támogatná, hanem zavarná.

A Deus homo és Deus homo crucifixus célkitűzéseinek azonossága folytán az eucharisztikus lakoma mátéi többletének a másik három leírásból való hiányzásának semmi jelentősége sincs. Az Emberfia bűnösökért jött; azért jött, hogy megbocsásson nekik. Azért, hogy elvágja a köteléket, amely a Sátánhoz kapcsolja őket. Amikor adásában eljutott a netovábbhoz, **ennek a netovább-adásnak céljai közül nem maradhatott ki az, ami korábbi-kisebb adásainak is célja volt.** Ugyanakkor azonban az is kétségtelennek látszik, hogy a szóban forgó hely nem ad alapot arra, hogy valami egyebet gondoljunk bele, mint amit a megbocsátás 78 és a bűn 143 előfordulási helye alapján megállapítottunk: a Messiás elébe megy a metanoizáló bűnösnek s a tékozló fiú atyjaként átöleli őt (21 num).

Ha a szóban forgó mondat valami lényegi többletet, valami lényegileg mást akarna kifejezni, mint amit a fenti 221 hely dokumentál, azt ez egyetlen mondat alapján (annak "αφεσις" és "ἁμαρτια" szavaiból) vizsgálatunk képtelen volna megállapítani. Az egész jézusi anyagból egy egyetlen mondat - amely szemléletében egyébként belesimul a jézusi tanítás egészének szemléletébe - **nem nyújt alapot arra, hogy valami mást lássunk benne, a sokszor hallottal szemben valami eltérőt.** És még kevésbé nyújt alapot arra, hogy ezt a meg sem állapítható egyéb tartalmat (későbbi teológiai gondolatot) tengellyé tehessük Jézus gondolati rendszerében.

Az élet-odahelyezés, mint az Atya emberig érő megbocsátás-vonatkozásának feltétlen feltétele, amely nélkül nincs bűnbocsánat - ez az a későbbi keletű teológiai szemlélet, amely anyagunkból ki nem elemezhető. Jézus megbocsátott a bűnösöknek már a Golgota előtt is. Az Isten megbocsátott a bűnbánóknak az Ószövetség idején is, a pogányoknak is. (Mt 11,21-2; 12,41; Lk 10,13-4; 12,32) **Nem is tudjuk Istent Istennek gondolni másképpen, csak úgy, hogy szövetségen belül vagy kívül, de megbocsát a Hozzá-menőnek.** Csak a tékozló fiú atyjaként tudjuk elgondolni Őt a jézusi anyag alapján. Arról pedig, hogy Isten mindezeket a Golgotára való tekintettel teszi - teljességgel hallgat a vizsgálat tárgyává tett anyag.

Mi akkor a szerepe a netovábbnak a bűnök megbocsátásában? Hogyan célja a netovábbnak a bűnök megbocsátása? Úgy hogy Jézus e netovább-bal tetőzte be, amit Országba jutásunkért tett. Azzal, hogy a tökéletesített törvényt megtartva odahelyezte életét s vissza is vette azt, **súlyt adott a törvénynek és az Orzágnak: megvalósítható a törvény, és Atyához jutást biztosít.** A feltámadásban megnyilvánuló életvisszavétellel együtt tette különösen hatékonyá

ez az életodahelyezés a messiási hívást, mert felfokozta a metanoia lehetőségét, s ennek nyomában a bűn megbocsátását is.

Ennyi és nem több az eredmény, amennyit az anyag megenged. **A Golgota előtt is volt bűnbocsánat, s a Golgota után is lesz bünt meg nem bocsátás.** Jézus tud Istennek-tetszőkről a Golgota előtti múltban is, másfelől megrajzolja a jövőt, amelyből nem hiányoznak majd az Istennek-nem-tetszők. Az Ádám vétke miatti golgota-előtti elvetettségünknek és a Golgota után ugyanezen ádami vétek miatt már el-nem-vetett voltunknak - nincs nyoma tanításában. **Említést sem tesz** soha egyetlen alkalommal sem a vétekről. **Sem az áteredő bűnről, sem az ősbűnről. Még magát Ádámot sem említi.**

Mindezt annál is inkább bátran megállapíthatjuk, mert ebben a kérdésben csakúgy, mint az összes többiben, nem az Újszövetség írásos kinyilatkoztatásának egészét vesszük figyelembe, hanem csupán a négy evangélium Jézus ajkára adott mondatait.

e) Váltásdíjul sokakért

Nem kérdőjelezi-e meg állításainkat a márki-mátéi mondat: "váltásdíj adta életét sokakért"(Mk 10,45; Mt 20,28)? Ahhoz, hogy fenntartsuk állításainkat, nem kell hivatkoznunk arra, hogy a szóban forgó mondat "λυτρον" szava, sőt a "λυτρ-" szótó bármely képzése összesen háromszor kerül elő Jézus ajkán. Állításunk fenntartása érdekében a szóban forgó mondat eredetiségét tagadó elgondolásokhoz sem kell folyamodnunk, amelyek részint a szótó e ritkás előfordulására, részint egyéb meggondolásokra is támaszkodnak. Nincs szükségünk rá. Nincs, mert az általa képviselt tartalom a ritkás előfordulás ellenére is - jól megtalálható Jézus egyéb szavakkal kifejezett gondolataiban. - **Élete odaadásával a Messiás váltásdíjkat fizet le sokakért** - ez volna a tétel.

Ezt kell elhelyeznünk a már megismert jézusi gondolatok rendszerén belül. Jól beleillik abba. Láttuk, hogy országbeli megmentődésem feltétele önmagam biológiai elveszejtése, azaz magam által is munkált elveszejtése. Azt is láttuk, hogy a jó Pásztor a juhok javára egyfelől Ajtó, másfelől életét-oda-helyező; azaz egyfelől őket megmentő, másfelől a maga biológiai életét elveszejtő. A Messiás gondolatvilágában tehát **aki meg akarja menteni a maga országbeli életét, annak el kell veszejtenie a maga biológiai életét; sőt, aki meg akarja menteni mások országbeli életét, annak is el kell veszejtenie a maga biológiai életét. Magam vagy mások országbeli életének megmentésének mindenképpen feltétele: a magam biológiai életének elveszejtése** (22 num).

Azt is láttuk, hogy az országbeli élet megmentése egyfelől a sátáni vonatkozás megszüntetését, másfelől egy isteni vonatkozás létrehozását jelenti. Nos, a fentiekből nyilvánvaló, hogy **a sátáni vonatkozás megszűnte nem jöhet létre a biológiai élet elveszejtése nélkül**; azaz nem lehetséges anélkül, hogy valami árat ne fizessünk érte. Hiszen e vonatkozás elvágása mint elengedés-elbocsátás-megszabadítás-megszabadulás jelentkezik Jézus gondolataiban, és láttuk, hogy ennek eszköze a magam javait odaadó alamizsna (ελεημοσυνη), ill. a magam életét odaadó váltásdíj (λυτρον). Azaz "adás" nélkül az ember nem képes a Bűn világából az Istennek-tetszés világába átmenni (21a num).

Ha Jézus tetszeni akart az Atyának, akkor annak feltételeit a Keresztelőtől való alámerítődéstől kezdve egészen a golgotai alámerítődésig végig vállalnia kellett. Árat, az alámerítődés árát kellett fizetnie érte. Ugyanúgy, ahogy árat, váltásdíjkat kell a vásárlónak

fizetnie a rabtartó markába, ha annak rabságából egy embert ki akar váltani. Jézus azonban csak használta ezt a "λυτρον" szót, de az "ugyanúgy"-analógiát nem érvényesítette a maga gondolatrendszerében. Önmaga esetében nem is érvényesíthette. Emberré levésével sem került a Sátán rabságába; az emberi természet felvétele Számára csak kísértést eredményezett, bűnt nem. Sem örökségként, sem személyes magatartása eredményeként nem volt Benne a Sátánnak semmije. (Jn 14,30) **Amikor igen súlyos Golgota-áron megvásárolja az Atyához visszamenést, nincsen a Sátán rabságában.** Az ár-lefizetés következik abból, hogy Ő mindentadó és így életét is odahelyező; a világ pedig az Erő csillagzata alatt áll. A Golgota súlyos árát tehát nem fizette le a Sátánnak, mint rabtartónak, mert a Messiás nem lehet a Sátán rabja, akármennyire is szeretne volna ezt a pusztai Megkísértő.

Ezzel szemben belefér Jézus gondolatvilágába a következő: **ha le nem fizeti a Golgota-arat, szembekerül az Atyával; s az Atyával szembekerülés pedig egyet jelent a Sátán rabságába kerüléssel.** Drága árat kellett fizetnie ezért, hogy ne kerüljön a Sátán rabságába. És ez áll nemcsak az Ország fejére, hanem annak népére is. Egy kiegészítéssel. Az Ország népe nemcsak a kísértést, hanem a bűnt is ismeri. **Az Ország népének árat kell fizetnie azért is, hogy ne kerüljön a Sátán rabságába; és azért is, hogy kiszabaduljon a Sátán rabságából.** Az Ország népének is csonkán, bénán, fél kézzel, fél lábbal, egy szemmel (Mt 18,8-9; Mk 9,43.45.47) kell bemennie az életre, annak is el kell veszejtenie biológiai életét, le kell fizetnie az árat, ha akarja az örök életet. Az "ezt is, azt is" ügyeskedése - sajnos vagy nem sajnos, de így van! - nemcsak az Ország fejének életéből hiányzik, hiányzik a nekünk elhozott örömhírből is.

A szóban forgó mondat fogalmazódhatott volna tehát így is: **életét váltságdíjul adta az örök életért az Ország Feje és népe egyaránt.** Jézus fenti gondolatvilágát fejezte volna ki, amely oly sokszor kifejeződésre jut a négy evangéliumban. De a fenti mondatban Jézus más fogalmazott: "sokakért" adja életét váltságdíjul. Ezek a "sokak" - az elveszettek, a bűnösök, akik a Sátán rabságában vannak. A Golgota nemcsak annak az ára, hogy Ő az Atyához mehessen, hanem annak is, hogy a "sokak" is az Atyához mehessenek. Láttuk, hogy az Atyához menés útja a Golgota előtt sem volt zárva az elveszett ember számára (21c num). Csak meg kellett fordulnia, ott kellett hagynia a Bűnt, s az Atya már jött is elébe, hogy el nem fogyott szeretettel átölelje tékozló Fiát. Metanoia (tudatátalakítás) és megfordulás (életodaigazítás) kellett (13c num), s ez kiváltotta Istenből a tékozló megszabadítását a Sátán kötelékeiből és a tékozló Magához ölelését. A Golgota után ugyanezt rajzolja az ember helyzetéről. A feltámadott Jézus ajkáról halljuk: "hirdetni kell...a metanoiát és a bűnök elengedését minden nemzetnek". (Lk 24,47)

Mi tehát e sokakért való váltságdíj lefizetésének értelme? Tartalmilag összefügg a "bűnök bocsánatára odaadott test" mátéi nyilatkozatával. **A Messiás célkitűzései között ott van a bűnbocsánat.** Nemcsak a Deus homo, hanem a Deus homo crucifixus célkitűzései között is. Ahogy emberré levését, úgy életének odahelyezését is az Országnak, s az Ország e megszabadító-megbocsátó célkitűzésének szolgálatába állítja. Élete odahelyezésével különösen is hatékonyá teszi e szerepkörét, ahogyan ezt a Máté-nyilatkozat kapcsán már mondtunk.

Mivel a négy evangélium Jézus ajkára adott nyilatkozatai nem tartalmazzák Ádám vétkét s annak következményeit, ennek következtében ezt a hatékonyságot olyan gondolati alapokba kell beleágyaznunk, amelyek a jelzett anyagon belül megtalálhatók. A Messiás világító világosság számunkra; minden szavával, minden tetteivel. Golgotai tetteivel még inkább. Nincs egyetlen szava, nincs egyetlen tette, amely olyan hatékonyan indítna metanoiára, mint ez a

golgotai ár-lefizetés. Ennek következtében az **ár lefizetésének nemcsak a maga Atyához visszakerülésének szempontjából van jelentősége, hanem a mi metanoiánk, a mi megszabadulásunk, a mi Atyához menésünk szempontjából is.** Harmadik könyvünk alapeszméje: Jézus számunkra adott példakép-szerepe. A golgotai árlefizetés funkciója e példakép-szerepen belül a hatékony ösztönzés arra, hogy az Ország népe hajlandó legyen lefizetni golgotai méretű és jellegű árakat, vagyis olyan árakat, amelyek a sátáni kötelék elvágásához, az Istennel való egybeölelkezéshez szükségesek. - **Nem helyettünk, hanem értünk és bennünket is hívva Maga után ment el a Messiás a Golgotára.**

Jézus gondolatvilágán belül az Ország népének is világosságnak kell lennie, annak is világitania kell. Éppen ezért **az Ország népe részéről történő magukat-veszejtő ár-lefizetések sem pusztán a lefizetők Atyához jutása szempontjából bírnak jelentőséggel.** Ahogyan a Tizenkettő Őt hallgatta, úgy kell majd másoknak hallgatniuk a Tizenkettőt. Ahogyan az Ő árlefizetése hatékonyan indította a Tizenkettőt az árlefizetésre, úgy kell majd ezek árlefizetésének indítania másokat az árlefizetésre. Mert árlefizetéseink nem az emberi egyed magánkapcsolatai Istennel és Sátánnal. Nem, mert az egyedek - népet alkotnak, az Ország népét. Az árlefizetések Országon belül történnek, azaz egyedtől egyedig érő összefüggéseken belül. **Aki árat fizet le, nemcsak a maga Atyához jutását segíti elő vele, hanem másokét is.** Morus Tamás a maga Golgotájának vállalásával - "szent" lett és éppen ezért "a man for all seasons" is lett (Robert Bolt). Árlefizetése mások számára is világitó - Atyát- és Fiút-dicsőítésnek is bizonyult. Nemcsak magáért fizette le a váltságdíjat.

Kinek fizeti az árat a Messiás? Kinek fizeti az árat a Messiás népe? Nem az Istennek és nem a Sátánnak. Isten még a tékozló fiútól sem kíván árlefizetést, csak a metanoiát kívánja tőle. A Sátán pedig sajátkezüleg vasalja be a Golgota-árat a Messiástól is, népétől is. Akkor hát kinek fizetünk? **Magunknak fizetünk.** A cél szolgálata sohasem lehetséges áldozat, árlefizetés nélkül. Amikor a Messiás szolgálatába szegődünk, ennek árat nem a Messiásnak, és nem a minket eltéríteni akaró Sátánnak fizetjük. Célunk szolgálatában magunknak fizetjük. Megengedem: nagyon nyakatekert ez a "magunknak fizetés". Ez is valószínűsíti, hogy a "λυτρον"-fogalom a későbbi teológiai gondolatfejlődés következtében kerülhetett bele a Jézus ajkára adott nyilatkozatokba. De ha nem akarjuk megrostálni a Jézus ajkára adott anyagot, akkor adott esetben csak ily nyakatekert módon biztosíthatjuk, hogy megőrizzük a Messiás gondolatvilágának "keveretlen"(Mt 10,16) egyértelműségét.

f) Életünkért, megszentelődésünkért

A megmentődés másik oldala: az Ország életének elnyerése. **A Golgota nemcsak megszabadít a Sátán Országától, hanem Isten Országának életét is biztosítja számunkra.** Állítja ezt már Kafarnaumban: "a kenyér, amelyet majd én adok nektek, az én testem a világ életéért". Mondja Nikodémusnak az éjszakában: "Fel kell magasítódnia az Emberfiának, hogy mindaz, aki hisz Benne, birtokolja az **örök életet**. Mert Isten úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy mindaz, aki hisz Benne...birtokolja az **örök életet**". Gyönyörű képből szól erről az életről a búcsúbeszédben a Tizenegynek: "Ne zavarodjék meg szívetek...Atyám házában sok lakóhely van...elmegyek helyet készíteni nektek...és ha majd elmegyek és helyet készítek nektek, újra eljövök és elviszlek titeket magamhoz, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is". (Jn 6,51; 3,14-6; 14,1-3) A tanítványok szíve az "elmenés", a Golgotára menés következtében zavarodik meg, és Jézus az elmenés gyümölcsével, a lakóhelykészítéssel akarja helyreállítani lelki egyensúlyukat. Odaadott teste, keresztfeszítése, az Atya Fiút-odaadása, a Fiú Atyához menése ezek jelzik a fenti

nyilatkozatokban a Deus homo crucifixus-t. S a miertre válaszol: az élet, örök élet (kétszer is!) és a lakóhely elkészítése számunkra.

Az Országért, az oda bekerülésünket biztosító megmentéséért, s e megmentés két arcáért: megszabadulásunkért, ill. az örök életért lett a Deus homo - Deus homo crucifixus-szá.

Van Jézusnak még két nyilatkozata, amely túlmutat a fentiekben. A főpapi imából valók: "Szenteld meg őket az igazságban... és én értük szentelem magamat, hogy ők is megszenteltek legyenek az igazságban". (Jn 17,17.19) Láttuk, hogy megszentelni annyit tesz, mint odaadottá tenni (4f num). Azt is látjuk majd, hogy az igazság tan a szeretetről; tehát azt, hogy az az igazság, hogy szeretni kell (73a num). A főpapi imában az élet teljes odaszentelésének vállalásával immár végleg elkészült Messiás adja elő a maga célkitűzéseit. Vállalásának egyik célkitűzése, hogy **az Ország népe "megszentelt", tehát magát odaadó nép legyen**, a szeretetről beszélő, a szeretetet tartalmazó igazság alapján. Annak a szeretetnek alapján, amelyet Jézus a mindentadásban rajzolt meg. Odaadottakká legyenek a mindentadásban. Vérpadra csalogat tehát bennünket a Messiás? Ez a Golgota végső értelme? Az Új Szövetség Szeretet-Istene nem elégszik meg a régi Szövetségben kívánt állatvérrel, s embervért kíván? Szembesülünk még ezzel a kérdéssel s látjuk majd, hogy nem a Golgota a cél, hanem a Szeretet, amelyet ilyen vagy olyan árlefizetések nélkül nem tudunk életünk közepévé tenni (64-5 num). Ez a fenti Atyához intézett kérés egyébként világot vet a Messiás további perspektíváira. Tovább bontja a feleletet könyvünk kérdésére; arra, hogy miért jött el közénk a közöttünk szükségképpen keresztfeszítetté váló Istenember, a Messiás.

28. ŐSTÉNY A VILÁGBAN

a) Agapan és philein

A Messiás netovább-adásának okát keresve eljutottunk az Őstényig, a szeretetig. Ugyanannak célját kutatva eljutottunk az Ország népének megszenteléséig. Szent, magát odaadó népnek kell lennie az Ország népének. S ezzel megint a szeretetig jutottunk el. **Szeretet az oka**, magyarázata és **szeretet a célja**, rendeltetése **is a messiási élet-odahelyezésnek**.

A Messiás eddig látott funkciói mind közös nevezőre voltak hozhatók az adásban. Ez az adás pedig az Őstény megnyilvánulása. Hátra van még tehát az Őstény hozzánk és közöttünk kiáradásának rajza - a Messiás tanításában. **Jézus ajkán két szócsaládot is találunk a szeretet jelölésére**. Az elsőt képviselik az "αγαπᾶν" (szeretni), "αγαπή" (szeretet) és "αγαπητος" (agapétoz = szeretett) szavak. A másikat a "φιλεῖν" (szeretni) és "φιλος" (philosz = barát) szavak. Előfordulásaik aránya:

A két szócsalád	Mt-Mk-Lk	János	Összesen
agapan, agapé, agapétoz	19+2+2=23	31+7+0=38	61
philein, philosz	5+13=18	6+4=10	28
Összesen:	41	48	89

János tehát egymaga többet dolgozik e szavakkal, mint a szinoptikusok együttvéve, s az első csoportot közel kétannyiszor adja Jézus ajkára, mint a szinoptikusok. **A szinoptikusok Jézusa számára talán túlságosan absztrakt ez a szó.** Jánosnál pl. öt ízben is találkozunk azzal a jézusi állítással, hogy az Atya, ill. az Isten szeret bennünket, (Jn 14,21.23; 16,27; 17,23; 3,16) míg a szinoptikusoknál egyetlenegyszer sem. Náluk konkrétumokban rajzolódik meg az Atya szeretete irántunk: tudja, hogy mire van szükségünk, táplál bennünket, napját felkelti reánk, esőt ad nekünk, résztvevő bajaink iránt, ad nekünk jó adományt. (Mt 6,8.32; Lk 12,30; Mt 6,26; 5,45; Lk 6,36; Mt 7,11) Megáld bennünket országbeli adományokkal: Szentleket, Országot, Jézus melletti ülőhelyet biztosít számunkra áldása. (Mt 25,34; Lk 11,13; 12,32; Mt 20,23) De talán mindezeknél többet mond a biológiai és országbeli szeretet-megnyilvánulásokat egyaránt tartalmazó példabeszédbeli atyának az a képe, amint fogadja tékozló fiát. A szinoptikusok hallatlan plaszticitással mutatják be e szeretet határt nem ismerő voltát, nemcsak a vonatkozási tartalmat illetően, de a vonatkozási 2. pont tekintetében is: napsütést, esőt és bőkezűségének egyéb megnyilvánulásait ugyanúgy biztosítja az Isten akaratát nem keresők, a gonoszok és hálátlanok részére, mint a kedvében járóknak. (Mt 5,45; Lk 6,35)

A 89 előfordulás kétharmada az első töre esik. Ez Jézus kedveltebb szava. Van a két tö között jelentésbeli különbség. Sok szónál tapasztaltuk, hogy két különböző értelemben is használja őket; biológiai és országbeli jelentésben. A jelen esetben Jézus elkerülhette az ékvivocitást: **az országbeli szeretetre használja az első, a biológiaiakra a második család.** Nem mutatja ezt a megkülönböztetést a 17 előfordulással szereplő "philosz" szó. Vegyes értelmű. Jelzi az országbeli szeretetkapcsolatot csakúgy, mint a nem-országbelit; egyfelől Jézus barátságát a vámosokkal, mindkét nembeli bűnösökkel, valamint tanítványaival, (Mt 11,19; Lk 7,34; 12,4; Jn 15,13-5; 11,11) másfelől a biológiai szintűeket. Az evangelisták is ezzel a szóval jelzik Pilátus és Heródes, valamint Pilátus és a császár barátságát. (Lk 21,16; 23,12; Jn 19,12) A megmaradó 72 előfordulás azonban - kevés kivétellel - igazolja fenti megállapításunkat. Az Atyától Fiúig érő, a Fiútól Atyáig érő, tehát a Szentháromságon belüli szeretetet az első szócsalád hordozza. Atya és Fiú hozzánk kinyúló szeretetét úgyszintén. Az Ország népében levő szeretetet (nyúljon az vissza a Messiás felé, avagy nyúljon ki az Ország tagjai felé) szintén az első szócsalád igéje fejezi ki: "Aki ismeri az én parancsaimat és megtartja azokat, az **szeret engem**...aki szeret engem...ha szerettek engem...", ill. "az az én parancsolatom, hogy úgy **szeressétek** egymást, ahogyan én szerettelek titeket". (Jn 14,21.15; 15,12)

61 esetben fordul elő **az első csoport** Jézus ajkán. **Két előfordulást leszámítva Szentháromságon belüli,** onnan közénk áradó, oda visszaforduló, ill. emberek felé továbbmenő **vonatkozást jelöl.** A vonatkozási 1. és 2. pont vagy Isten vagy ember. A Hegyi beszéd ezzel a szóval jelzi a bűnösök, pogányok, vámosok szeretetét is; de ezt a szeretetet Jézus nem azért utasítja el, mert vonatkozástartalmának nincsen helye az Országban, hanem azért, mert szűkre szabja a vonatkozási 2. pontot: csak a minket is szeretők férnek bele, ellenségeink nem. (Mt 5,46; Lk 6,32) E két esetben azonban valóban olyan szeretetet jelöl szótövének, amelyet elutasít a Messiás, amelynek nincs helye az Országban (38b num).

Ezzel szemben a "φιλειν" általában azt a szeretetet jelöli, amely ellenére van az Orzágnak. Általában, mert a 11 előfordulás négy ízben - rendhagyóan - országbeli szeretetet jelöl. Nézzük meg mindenekeelőtt a hét nem-rendhagyó használatot. A hétből négy esetben a vonatkozási 2. pont az ember: apját-anyját, ill. fiát-leányát, aki jobban szereti, mint Jézust, nem méltó Hozzá. Elveszti önmagát, aki szereti önmagát/életét; a Világ pedig gyűlöli a Messiáshoz tartozókat, csak a világból valókat, a magáét szereti. (Mt 10,37; Jn 12,25; 15,19) A Messiás elutasítja ezeket a magatartásokat, mert ellenére

vannak az Ország ura és tagjai iránti szeretetnek. A hétből három esetben pedig a vonatkozási 2. pont - tárgy. A szeretetet adásvonatkozásnak ismertük meg. Adni csak élőnek lehet, aminő az Isten és az ember is. Ha a vonatkozási 2. pont tárgy, akkor nem adásvonatkozással van dolgunk, hiába jelzi a vonatkozástartalmat a "szeretni" ige. A farizeusok szeretik a terek sarkain való imádkozást, az első helyeket a zsinagógákban és a köszöntéseket a piacokon. (Mt 6,5; 23,6-7; Lk 20,46) Közös szóval: szeretik az emberek megbecsülését. A tartalom nyilvánvalóvá teszi, hogy ez a "szeretet" nem hordoz adásvonatkozást. Valójában szerzési vonatkozásokkal állunk szemben: az emberek megbecsülését óhajtom megszerezni a magam számára; országon-aluli teljesítmény ez.

b) Rendhagyó használat

Nézzük ezek után a második család négy és az első család két rendhagyó használatát. Kezdjük azzal a négy esettel, amelyben Jézus rendhagyóan használja a "φιλειν" igét.

Első eset: "Az Atya ugyanis **szereti** a Fiút és mindent megmutat neki, amit csak csinál, és ezeknél nagyobb cselekedeteket is megmutat majd neki...". (Jn 6,20) A második szótő a Szentháromságon belüli szeretetet rajzolja! Hogy lehetséges ez? Úgy, hogy érzelmi hangszívallyal van dolgunk! Emberi életkép: apa és fia. Négy éves se voltam, s apám bevitt magával az elsőtétített fürdőszobába, hogy megmutassa, hogyan kell képet előhívni, hogy én is tudjam. Jézus most gyógyította meg a Juh-kapunál a 38 éve beteg embert. Támadói tudják, hogy csak az Isten tud gyógyítani. De minden cselekedetét megmutatja az Atya Neki, hogy Ő, a Fiú is tudja. Apának evilági fiához ragaszkodása - amely éppen erőssége miatt, mint láttuk ellentétbe kerülhet az országbeli szeretettel - **belekerül érzelmi színezőként a szentháromságbeli szeretet rajzába**. Mondjuk: "ragaszkodva szereti" itt az Atya a Fiút, akiről kétszer is elmondta, hogy "kedve telik Benne". (Mt 3,17; 17,5)

Második és harmadik eset: "Az Atya ugyanis **szeret** titeket, mivel ti szerettetek engem...". (Jn 16,27) A János leírta utolsó vacsora 33 ízben használja az első szótőt. Ebben a környezetben találjuk ezt a két helyet, amikor is országbeli értelmű szeretetet jelöl a "φιλειν". Stílushibáról nem lehet szó. Másolási hibáról sem; a kódexek tanúsága egyöntetű. Stílus-szándéknak kell mögötte lennie! Mi indokolja? A szóban forgó mondat - a búcsúbeszéd vége. Megelőzi a "kis idő és nem láttok engem" beszélgetés. Az egész vacsoraleírás legérzelmeibb jelenete. A vajúdo asszony szorongása és anyává levésének öröme a biológiai kép, melynek segítségével megközelíti a tanítványok érzelmi zavarát. Így születik meg a rendhagyó használat, amely ugyanazt **a kontraszthatást szolgálja**, amelyet az előző rendhagyás. **Ez is érzelmi ízű fogalmazás:** az Atya ragaszkodó szeretettel szeret titeket, mert ti is ragaszkodó szeretettel szerettek engem.

Negyedik eset: mindennél többet mond e tekintetben az utolsó előfordulás. Feltámadás után vagyunk a Genezáreti tó partján. Szereplők: Jézus és Péter. Juhait akarja rábízni Péterre. Ide kell írnom az egész párbeszédet.

- Simon, Jónás fia, szeretsz-e (αγαπας) engem jobban, mint ezek?

- Igen, Uram - feleli - Te tudod, hogy ragaszkodom (φιλειν) Hozzád.

- Legeltesd bárányaimat! - mondja erre neki. Azután másodszor szól hozzá:

- Simon, Jónás fia, szeretsz-e engem?

- Igen, Uram, Te tudod, hogy ragaszkodom Hozzád.

- Őrizd a juhaimat! - mondja neki. Harmadjára szól hozzá:

- Simon, Jónás fia, ragaszkodol-e hozzám? Elszomorodott Péter, hogy harmadjára is mondja neki: ragaszkodol-e hozzám, és így válaszolt Neki:

- Uram, Te mindent tudsz, Te tudod, hogy ragaszkodom Hozzád. Mire Jézus így szólt hozzá:

- Legeltesd a juhaimat. (Jn 21,15-7)

A jelenet magáért beszél. Péternek kevés és hűvös az "αγαπῶν". Csak az ebből a világból való szívével megtapasztalt, átélt "ragaszkodom" (φιλεῶ) az, ami kifejezheti szeretetét a Mester iránt, akit reá akar venni, hogy könyörüljön meg magán; akit megszaladva is követ a főpap udvaráig, hogy aztán e merészsége végzetévé legyen; akinek megtagadását keserves sírással bánja meg később. Az Úr a végén belemegy ebbe a makacs "ragaszkodásba" és átveszi Pétertől a Péter szeretetének ígését, mert ismeri őt, és nincs kétsége, hogy Péter szívében és száján többet és mélyebbet mond a "φιλεῖν", mint az "αγαπῶν". Ezért enged. Megérti őt, hiszen járt már így Ő maga is, amikor magyarázta, hogyan szereti Őt az Atya, no meg nem is olyan régen a vacsorateremben is...

Péterrel kapcsolatban gondolhatunk valami másra is. A gyengeségeinek tudatában levő Péter nem meri ajkára venni azt az ígét, melynek tartalmához - úgy érzi - csak az Úr irántuk tanúsított, mindenekfeletti szeretete érhet fel. Azt az ígét, amelyet csak az Atya és a Messiás szeretetének hordozására-jelölésére érez méltónak (117f num). - Akárhogyan is van, földi szeretet ad külön ízt, édes anyaföld-meleget annak a másik vakítónak, melynek teljes íze csak az Atya Országában fog elolvadni a juhok ajkán, majd ha odakerülnek. Meg kellene állapodni egy szóban. Talán ez lehetne: "Szívvel szeretni". Próbáljuk!: "Az Atya ugyanis szívével szereti a Fiút...az Atya ugyanis szívével szeret titeket, mivel ti is szívvel szerettek engem...Uram, Te mindent tudsz, Te tudod, hogy szívemmel szeretlek Téged".

S most lássuk az "αγαπῶν" rendhagyó használatát. - "Jaj nektek, farizeusok! Szeretitek a főhelyeket a zsinagógákban és a köszöntéseket a nyilvános tereken. Jaj nektek!..." (Lk 11,43-4) Kontraszthatás ez is. Csak az ellenkező irányban: "Nem csupán egyszerűen kedvelitek, hanem reátapad lelketek ezekre azzal a szomjúsággal, amellyel az Istennek-tetszést kellene szomjaznotok. Ez a ti Istennek-tetszések..." Úgy tetszik, mindez benne zúg abban, hogy Jézus ezt az ígét használja akkor, amikor jajokat zúdít a végzetes visszautasítók ellenébe, mintha azt mondaná vele, hogy ez a ti Istennek-tetszések, ez a ti istenetek, ezt imádjátok ti. Azonos a lélektani helyzet a másik rendhagyó használatnál. "A Világosság a világba jött, de jobban szerették az emberek a Sötétséget, mint a Világosságot". (Jn 3,19) A sátáni értéket, a Sátán leborulva "imádását" juttatja itt nyelvi kifejezéshez kontraszt-hatással Az, aki nemcsak a költői formáknak, hanem - a szájhagyományos továbbadás ellenére is megállapíthatóan - a stílusnak is mestere volt. Mester a tanítás tartalmában és Mester a tanítás formájában egyaránt.

Kétezer esztendő a keresztény kultúra. Belenyomódott-e Jézus e szeretetfogalmának gazdagsága a keresztény kultúrájú népek nyelvének szókincsébe, szavainak jelentésébe? Fordításaink, a magyar nyelvűek is, a négy egymástól eltérő jelentéstartalmat általában egy

ugyanazon szóval adják vissza. Pedig **a szókincs** minden nyelven belül **biztos megmutatója** azoknak a kultúrhatásoknak, amelyek a nyelvet beszélő népet érték. Nyelvünkben a "szeretet" elsődleges, legáltalánosabb jelentése a "rokonszenv", a "rokonszenvezés". Jézus ajkán sohasem szűkül le idáig az agapan! De Márk használja szavunkat Jézusnak a gazdag ifjú iránti rokonszenvére. (Mk 10,21)

c) Atyától - emberig

Az első szócsalád hordozza mindekelőtt az Istent alkotó Vonatkozási Egység vonatkozástartalmát. **Ez a szentháromsági szeretet kiáradt a világba.** S azért áradt ki, mert az Adás adni akar, s a Mindentadás még inkább. Szükségképpen? **Benső** természetből folyó - **szükségyszerűséggel**? Semmi nyoma Jézus tanításában e szükségyszerűségnek. A "kell" nem jövésének, hanem élete odaadásának a módbeli segédigéje. Nem találunk Jézus ajkán ilyesfajta megnyilatkozásokat: az Atya szerette a világot, el kellett tehát küldeni a Fiát; vagy ilyeneket: a Fiú szerette övéit, el kellett tehát jönnie hozzájuk. A "kell" csak a Golgotára vonatkozik, de még ott is feltételhez kötött. A Golgotához is kellett a Világ s annak Fejedelme, aki elvette a Fiú odahelyezett életét. Szabadnak rajzolja magát a Messiás még ennek a "kell"-nek a dolgában is; "magamtól" helyezem oda. Igaz, hogy a szeretet áradni akar, de áradásának tere adva van a Szentháromságon belül is. Méghozzá teljes kielégüléssel (24b num). Túláradás a Szentháromság határain - **szabad** áradása ez a Szeretetnek.

Mindazonáltal Jézus nem állítja fel ezt a kérdést tematikusan; nincs ugyanis oly nyilatkozata, amelyben tiltakoznék a szükségképpeniség ellen. Az Isten bennünket szeretésének **szabad** jellege egyébként akkor is biztosítva volna, ha ez a bennünket szeretése az isteni szeretet-természet szükségképpen folyománya volna. Biztosítva volna az Istenre sajátosan jellemző szabadság következtében. Az ember szabadsága abban áll, hogy tehet így és tehet úgy; hogy teheti a jót és teheti a rosszat. Az Istenre sajátosan jellemző szabadság pedig abban áll, hogy Ő maga konstituálja Önmagát azzá, ami. S ez a csak Istenre jellemző szabadság biztosítaná az Isten bennünket szeretésének szabadságát abban az esetben is, ha az Abszolútum természetével ellentmondásban volna, hogy tehessen így is, meg úgy is. Akkor is szabadon szeretne tehát bennünket az Isten, ha ez a bennünket szeretése szükségképpen folyománya volna a maga szeretet-természetének.

Láttuk már, hogy az Atya világig-emberig érő szeretetvonatkozása magyarázza a Fiút-küldést is, a Fiút-odaadást is. A főpapi ima mélyebb titokról lebbenti a fátylat: "...Te küldtél engem és szeretted őket, **ahogyan** engem szeretted". (Jn 17,23) Ahogyan! Hogyan szerette a Fiút? Az Őstény világán belüli, szeretetközösséget konstituáló mindent-mindenét-önmagát odaadással. **Az Atya ebben az emberig érő vonatkozásban ugyanígy mértéket nem ismerő Isten.** Legyen az emberi befogadóképesség akárminő is, az Atya szeretete, a Szentháromságból kinyúlva is, határt nem ismerő. A szinoptikusok Jézusa a gonosz szőlőművészek gazdájának rajzában ugyanezt mondja el.

d) Embertől - Atyáig

Az indító szeretet a Szentháromságon belül is válaszigényű szeretetnek bizonyult. Az indító férfi-szeretés alkalmazkodó női visszaszeretést igényel. Mivel az Atya a Fiút-küldésben, a Fiút-adásban adta oda Önmagát nekünk, s mivel ennek következtében az Atya Adománya élő, eleven emberi személy, ember, aki szeretetet igényel, ezért a **válasz-szeretetünknek mindenekelőtt embertől Fiúig érő vonatkozásnak kell lennie:** "a fiamat

talán megbecsülik ...". A fiát elküldő szőlősgazda a fiát-megbecsülést tekinti a szőlőmunkások helyes válaszmagatartásának, olyan szeretésre-szeretéssel-felelő szeretetnek, melynek ellenében megtartaná továbbra is a munkásokat a maga ültette szőlőskert munkásainak.

Az Atya Jánosnál is a Fiút-szeretést várja azoktól, akiket a fenti Adománnyal megszeretett. Ennek ellenében zárul be ez a szeretet-kör, melynek indító-kezdeményező felét (132c num rajzai) az Atya rajzolta meg, és éppen a Fiút-küldéssel-adással. **A Fiúval megajándékozott ember az Atyát Fiút-szeretéssel szereti vissza.** Ennek ellenében érvényesül tovább számunkra-javunkra az időt, szakaszt, szünetet nem ismerő Szeretet-Isten bennünket szeretése. A búcsúbeszédben így rajzolódik meg ez a válaszunkat követő és ennek folytán továbbérvényesülő bennünket-szeretése: "Aki szeret engem, azt szereti **majd** az én Atyám...ha valaki szeret engem...Atyám is szereti **majd**...maga az Atya **szeret** titeket, mivel ti szerettetek engem...". (Jn 14,21.23; 16,27) Az igeidők tisztán mutatják az atyai szeretet továbbérvényesülő jellegét. Az első két mondatban a "majd", az utolsóban az utóidejűség. Míg ezekben a mondatokban jelen és jövő idő mutatja e válaszunktól függő továbbérvényesülő szeretetet, addig az indítószeretről szóló mondatokban múlt idővel találkozunk: "Úgy **szerette** Isten e világot...te küldöttél engem és **szeretted** őket". (Jn 3,16; 17,23)

Miben nyilvánul meg az Atya e továbbérvényesülő szeretete? A szinoptikusoknál: nem venné el szőlőskertjének gondozását a munkásoktól, ha megbecsülnék a Fiát. Jánosnál: "Ha valaki szeret engem, Atyám is szereti majd őt, és Hozzá megyünk majd, és lakást készítünk majd **Nála**". (Jn 14,23) Az életét odaadó messiás egyik céljának - éppen ezt a lakást-készítést láttuk.

e) Fiútól - emberig

"Nagyobb szeretete senkinek sincs, mintha valaki életét adja barátaiért", (Jn 15,13) s a szőlősdazda fia el is megy a gyilkos szőlőmunkások világába barátai kedvéért. A mértéket és fokozást nem ismerő, tehát a Szentháromság világából való mindentadással szereti barátait a jövő és élet-odahelyezés atyai parancsát önként vállaló Fiú. Továbbárasztja a szentháromsági szeretetet. A búcsúbeszéd egy másik nyilatkozata **éles fényt vet ennek a szeretetnek az Őstény világából való voltára.** Megjelöli e felénk kinyúló szeretetének mintáját, az Ősmintát. Az Atya Fiúig érő szeretetvontakozása ez az Ősminta: "**Ahogy** az Atya szeretett engem, én is (úgy) szerettelek titeket". (Jn 15,9) Indító jellegű, mindenható férfi-szeretet. És válaszigényű szeretet is.

f) Embertől - Fiúig

Láttuk, hogy a Maga szeretetének továbbérvényesülése ellenében Fiút-szeretést kíván tőlünk az Atya. A Fiú is kívánja tőlünk ezt: "aki engem szeret...azt **majd** én is szeretem". (Jn 14,21)

De nemcsak ezt kívánja tőlünk: "**Ahogy** én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is egymást" - mondja "tanítványainak"; és "Az az én parancsom, hogy szeressétek egymást, **ahogy** én szerettelek titeket" - mondja "barátainak". (Jn 13,13; 15,12) Ahogy! A Fiú az Atyától kiinduló Fiút-szeretésre nemcsak Atyát-visszaszeretéssel válaszolt, hanem az "ahogy" erejében és módján - bennünket szeretéssel is. Azért, mert ez **a Szentháromságból való szeretet nemcsak visszaszeretést kíván. Kívánja a szeretet továbbáradását is;** azaz új, eddig még nem szereplő vonatkozási 2. pont keresését. Ahogy én Atyát és titeket

szeretéssel válaszolok az Atya szeretetére, úgy ti is Fiút és egymást (embereket) szeretéssel válaszoljatok az én szeretetemre - tanít bennünket a Messiás. Jelent azonban ez az "ahogyan" valami mást is számunkra. **Mértéket nem ismerő** (hiszen az Őstény világából való), mindentadó **szeretettel szeressetek** - hangzik a Messiás szava. "Aki utánam akar jönni, vegye fel a keresztyét..." - ismételteti a szinoptikusok Jézusa. A keresztet hordozva Atyát és bennünket szerető Fiú szeretetének e hogyanjára csak keresztet hordozó jellegű (Fiút- és embereket-) szeretéssel lehet válaszolnunk.

Ennek a válasz-szeretetnek ellenében **érvényesül tovább** számunkra a Fiú bennünket szeretése: "aki engem szeret, azt **majd** én is szeretem". (Jn 14,21) A jövő idő itt is tisztán jelzi a továbbérvényesülést, a választ a válaszra. Miben konkretizálódik ez a válasz-a-válaszra-szeretet? Előző nyilatkozata folytatásában: "...majd én is szeretem és kinyilvánítom (εμφανισω = emphaniszó) neki magamat". (Jn 14,21) A "φαν"-szótó villódzik megint: a Fiú a maga világosságának egy olyan megláthatását ígéri, amely együttélésük során nem volt lehetséges. Bár Tádé kérdése megakasztja, felvéve a fonalat tovább rajzolja e kinyilvánítás-megvilágosítás tartalmát: az Atyát viszi ahhoz, aki szereti Őt, ketten fognak odamenni, együtt fognak lakást készíteni annál. (Jn 14,23)

S ez egyúttal magyarázat arra is, miért kívánja a Messiás az emberi válasz-szeretet vonatkozási 2. pontjaként csak a Fiút és az embereket és miért nem az Atyát is. A szeretetáramlás vonatkozás-íve jobbra és balra indul; visszaér az engem megszeretőhöz, s előre hajlik az általam megszeretethez. S ennek folytán **az Atyát** (akinek végső soron köszönhetem, hogy a Fiút nekem adva megszeretett) a Tőle kapott Adományt) tehát **a Fiút) visszaszeretve - szeretem**. Miért? Mert e visszaszeretéssel benne maradok a Fiúnak a szeretetében, s ennek folytán a Fiúval együtt szeretem az Atyát: Vele együtt megyek az Atyához, Vele együtt készíték lakást az Atyánál (132c num rajzai).

g) A szeretet bennünk és mi a szeretetben

A szentháromsági szeretet közénk áradásával belénk kerül ez a szeretet. Jeruzsálemi ellenfeleit a Messiás azért illeti kritikával, mert "nem birtokolják magukban az Isten szeretetét". (Jn 5,42) A mondat birtokos esete genitivus possessivus is: Az Isten által birtokolt szeretetet is jelöli. Ha a jeruzsálemiek elfogadnák Őt, bennük lenne a Szentháromságból való szeretet. A főpapi ima kétségtelenné teszi e szemléletet: "...hogya a szeretet, amellyel engem szeretél, bennük legyen...". (Jn 17,26) **Az Atya által birtokolt szeretet kerül bele az emberbe** a szeretetkiáradás következtében. E szeretet birtoklásának erejében megy tovább a szeretetáradás embertől-emberig: "Abból tudja meg mindenki, hogy tanítványaim vagytok, hogy szeretetet birtokoltok egymás között". (Jn 13,35) **A szeretet bennünk!**

De nemcsak! Mi is a szeretetben! - "Maradjatok az én szeretetemben. Ha megtartjátok parancsaim, az én szeretetemben maradtok, ahogy én is megtartottam Atyám parancsolatait és szeretetében maradok". (Jn 15,9-10) Ha az Atyától indul ki a szeretet, akkor az Atya szeretetében marad meg az, aki szeretetválaszt ad az Atyának. Ha a Fiútól indul ki, akkor a Neki válaszoló marad meg a Fiú szeretetében. Ha az indító szeretet ily választ kap, akkor bezárul az a szeretetkör, amely az indítóé. Azaz a vonatkozási 2. pontba nemcsak belekerült a szeretet, hanem éppen a válasz, az indítónak kedvét keresés következtében benne is marad a vonatkozási 2. pont az indítónak a szeretetében. A válasz ugyanis az indítót szeretet-továbbérvényesítésre készíti, s a válaszolót e továbbérvényesítés ismét új szeretetválaszra

ösztökéli...és így tovább. Éppen ez a folytatódás ennek a "megmaradásnak" a tartalma. Atya és Fiú, Fiú és ember vonatkozásában egyaránt.

Miért jött a Fiú? Hogy belénk árássa azt a szeretetet, amely a szentháromsági élet legvégső oka-magyarázata. Hogy beleépítse az időbe az időtlent. Közénk jövésének is, **keresztthalálának is** - ez volt **nemcsak végső oka, hanem végső célja is.**

De nem hozhatta el közénk az Őstényt anélkül, hogy el ne hozta volna annak összes következményeit-velejáróit is. **Mik ezek a következmények?** Csak vissza kell lapoznunk első könyvünkhöz. A szentháromsági szeretetből folyik, hogy az Atya nem hagyta el, nem hagyhatta el a Fiút, és a Fiú nem hagyta el, nem hagyhatta el az Atyát (4g és 5i num). Olyan szorosan kapcsolja össze őket az Őstény, hogy az embertől Fiúig érő vonatkozás egyszersmind embertől Atyáig érő vonatkozás is (6a num). Olyan szorosan, hogy az Atyától emberig érő vonatkozás egyúttal Fiútól emberig érő vonatkozás is (6b num). A szeretet teljes léttartalmi azonosságot eredményez (6c num). Ez a léttartalmi azonosság elmosza a tapasztalati világból ismert személyi önállóság-fogalmat, s az Őstény által létrehozott vonatkozási Egység két vonatkozáspontjává teszi az Atyát és Fiút, akik egymásban vannak (6d num). S végezetül a szeretet ősténye megszünteti a kettősséget, mert szeretetközösséget eredményez, amelyben a vonatkozáspontok eggyé is lesznek (6e num). **Átplántálta közénk az Országot, ahonnan jött.**

29. HOGY EGGYÉ LEGYENEK

a) Velünk a Fiú

Ahogy az Atya el nem hagyja, el nem hagyhatja a Fiút, hanem Vele van (4g num) - ugyanúgy a közénk áradt Őstény erejében **nem hagy el és nem hagyhat el bennünket, hanem velünk van a Fiú.** "Velünk-az-Isten" - ezt a nevet adta Izajás a Messiásnak. (Mt 1,23) Méltán, mert jövésének éppen ez volt a célja. A Tizenkettőt is azért választotta, "hogy vele legyenek". (Mk 3,14) Kívánta, hogy ne vegyük tudatlanra-hallatlanra eljövését, hanem akarjunk Vele lenni: "Aki nincs velem, ellenem van". (Mt 12,30; Lk 11,23) Időnként terhesek voltunk számára. Olyankor, amikor gyenge volt a hitünk: "Meddig leszek még **veletek**? Meddig tűrjelek még titeket"? Meg olyankor is, amikor felfogóképességünk gyenge volt: "annyi ideje vagyok **veletek**, és még mindig nem ismersz engem? Fülöp...". (Mt 17,17; Jn 14,9) De azért végig kitartott velünk: "Amíg **velük** voltam, megtartottam őket a Te nevedben...és megőriztem őket...". (Jn 17,12)

S amikor eljön az idő, hogy mondania kell: "már csak kevés ideig vagyok veletek", **a velünklevés új módjairól gondoskodik.** Itt hagyja Maga helyett megtört testét, kiontott véréért táplálékul; elküldi Maga helyett önnön Lelkét, hogy az "mindörökre velünk maradjon". (Jn 7,33; 14,16) Arról is biztosít, hogyha akárcsak ketten-hárman összegyűlünk az Ő nevében, velünk, közöttünk lesz. Utolsó búcsúszóként mennybemenetelekor is ezzel biztat: "Én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig". (Mt 18,20; 28,20) Mondja ezt úgy, hogy megelőző szavaival - mintegy feltételként - átadja a tanítási és keresztelési parancsot. **Velünk,** tanítványaival, ügyének képviselőivel **lesz** mindennap az idők végezetéig - **a Lélek, a Kenyér által.**

De nemcsak így akart velünk lenni. Nemcsak, mert bár a világ végezetéig mindig együtt lesz tanítványaival a világban, az egyes tanítványok nem maradnak meg a világ végezetéig a világban. Csak biológiai haláluk órájáig. **Jézus azonban eme órájuk után is velük akar lenni.** S mivel itt tovább már nem lehet velük, elviszi őket oda, ahol együtt lehet velük. Elviszi őket Magához, Atyja házába: "Atyám házában sok lakás van. Ha nem volna, megmondottam volna nektek. És ha elmentem és elkészítettem a helyet nektek, újból eljövök és elviszlek titeket **magamhoz**, hogy ott legyetek **ti is, ahol én** vagyok...**nem hagylak árván** titeket, eljövök **hozzátok**..." "Aki szeret engem, azt szereti az Atya, és én is szeretem őt, és láthatóvá fogom tenni **magamat neki**... Ha valaki szeret engem és megőrzi tanításomat, azt szeretni fogja az Atya is, és **Hozzá fogunk menni**, és lakást **rendezünk be** Nála". (Jn 14,2-3.18.21.23) A búcsúbeszéd kezdő szakasza ez, s előmlik rajta a szívhang. Ahogy anya magyarázza totyogó apróságának, hogy ne sírjon, hiszen csak azért megy ki a konyhába, hogy ebédet hozzon neki; addig legyen jó, s aztán valami nagyon finomat fog kapni - úgy szól most Az, aki Golgotára készülön is tud másnak, övéinek a bánatával törődni.

Mindeme nyilatkozatok arról szólnak, hogy a nyájajuhászi szerepkört köztünk elvállaló Fiú **kiterjeszti reánk azt az együttlevést, amelyben a Szentháromságon belül az Atya a partnere.** Emberré lévén azért vállalta a búzaszem-szerepkört, mert nem akar a maga Östényből való mivoltával az emberek között "μovoς" (monosz = egyetlen, egyedi, egyedül-magányos) lenni. Ugyanezt a szót használja akkor is, amikor az Ősmintán belüli egyedül-nem-levését rajzolja övéinek. (Jn 12,24; 8,16.29; 16,32)

b) A Fiú bennünk és mi a Fiúban

Az örömhirdetés és tanítás szerepköre információkat biztosít számunkra. De a nyájajuhászi szerepkör immár nemcsak tudattartalmakat kíván nekünk adni, hanem tudatot és abból kinövő magatartást egyaránt meghatározó **léttartalmat** is. Újjászületés által. Csak **azért vállalja a** szolgáló és juhok kereső **pásztor szerepét, hogy** felszámolva léttartalmunk sátáni mozzanatait-jellegét, **az újjászületés által a maga léttartalmát közölje velünk.** Az újjászületést váltig ismételteti az éjszakában, bár elriasztja vele magától a nagytanács képviselőjét. Hogy ily felülről való, tehát a Lelkéből való léttartalmat-életet akar közölni velünk, megállíthatatlanul nyomatékozza ezt a kafarnaumi zsinagógában, bár annak kiürülését eredményezi ez a nyomatékozás. Saját testét és véréát adja nekünk úgy, hogy egy test, egyvér legyen velünk. Vallotta is magát nemegyszer testvérünknek. Az újjászületés, az átadott léttartalom erejében a Fiú és az ember - "két egytestvér" lett. A kafarnaumi nyilatkozat kétségtelenné teszi a nekünk átadott élet-léttartalom eredetét: "Ahogy engem küldött az élő Atya és én az Atya által élek, úgy aki engem eszik, általam fog élni". (Jn 6,57)

De ez a léttartalmi azonosság Fiú és ember között ugyanúgy maga után vonja az egymásbanlevést, mint az ősmintában. Az ősminta törvénye szerint, de egyúttal a lenyomat lélektani tapasztalatai szerint is, mert a szeretet egymásbanlevést eredményez (8d num).

Erről az egymásbanlevésről beszél már a "nevemben" kifejezés is. "Szent Atyám, őrizd meg őket a nevemben..." - halljuk a főpapi imában. (Jn 17,11) A "név" önmagában semmi más, mint elnevezés, szó - nem valóság. A név nem őrizhet meg senkit, csak az, akit vagy amit az a név jelöl. De a név utal a valóságra, és primitívebb kultúrfokon mágikus ereje van: a nevet megismerni annyi, mint kapcsolatba kerülni a név által jelzett valósággal, esetleg erővel, hatalommal. Nomád őseinknek igen nagy természeti veszedelmet jelentett a nyáját pusztító ragadozó, a farkas. Tudták a nevét, de nem mondták ki; farkkal bírónak, "fark-as"-

nak nevezték, ahogy minden más állatot is nevezhettek volna. Miért írták így körül? Mert féltek, ha kimondják nevét, már ott is van és pusztítja a nyáját. Nem maradtak fenn pogány istenneveink. Őseink féltek kiejteni nevüket csakúgy, mint a választott nép. Ha kiejtik nevét, megjelenik, s nem bírják el erejét.

Mikor Jézus ezt mondja: "nevemben", ez annyit jelent Nála: "bennem". Jutalmazza azt, aki nevében ad pohárvizet; nevében engedelmeskednek a tanítványoknak az ördögök, nevében kell hirdetniük a bűnök bocsánatát. (Mk 9,41; Lk 10,17; 24,47) Mind behelyettesíthető és behelyettesítendő erre: Benne. Mert Őbenne van az, aki pohárvizet ad, aki ördögöt képes űzni, aki bűnt tud bocsátani. És fordítva is: Jézus bennünk van, ha pohárvizet adunk, ha ördögöt űzünk, ha bűnt bocsátunk. Az ellenség is majd nevében érkezik övéi megtévesztésére, azaz az ál-krisztusok is azt akarják majd elhitetni, hogy Jézusban vannak. (Mt 24,5) Péternek pedig majd ez lesz Mesterétől tanult-hallott kedvelt szava; ahogy majd a főtanács előtt halljuk tőle: "mert nincsen más név... amelyben meg kell mentődnünk". (Csel 4,12)

Mostanra tartogattunk egy mondatot a kafarnaumi beszédből: "Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, BENNEM MARAD ÉS ÉN ŐBENNE". (Jn 6,57) **Világossága**,(Jn 8,12) **Teste-Vére, Neve, igéje (23b num)**,(Jn 8,31; 15,7)

Szeretete (28g num) bennünk és mi ezekben. Beszélnie kellett arról is, amit mind e felsoroltak csak helyettesítenek, Önmagáról is.

Arról, hogy **a Fiú bennünk és mi a Fiúban.** Megtörtént. Példabeszédben is, "nyílt" beszédben is. **Egy biológiai képen akarja búcsúbeszéde során nyilvánvalóvá tenni egymásbanlevésünket.** Szőlőműves, szőlőtőke, szőlővessző és szőlő (gyümölcs) - a biológiai kép elemei. A szőlőműves csak azokat a vesszőket tűri meg tőkén, amelyek szőlőt hoznak. Ennek előadása után hangzik el Jézus ajkáról az egymásbanlevés igénye, követelménye és ténye: "Maradjatok bennem és én is bennetek maradok". Majd felhasználja a biológiai képet: "ahogy a szőlővessző magától nem tud szőlőt teremni, csak ha rajtamarad a tőkén", övéi sem tudnak, ha meg nem maradnak Benne. Egymásbanlevés esetén azonban nagy lesz a termés: "aki megmarad bennem, és én őbenne, az sok gyümölcsöt terem". (Jn 15,1-5)

A léttartalmi azonosságnak feltétlen velejárója ez. Ugyanúgy, ahogy az Atya és a Fiú esetében. Vessző és töke ugyanazt teszi, ahogyan Atya és Fiú is ugyanazt teszik. **A szőlőműves és szőlőtőke harmóniája párhuzamos a töke és vessző harmóniájával.** Totálisra rajzolta az első harmóniát: "Semmit sem tud a Fiú magától tenni (ου δυνατοι ποιειν ουδεν = u dünatai poiein uden), csak azt, amiről látja, hogy az Atya is teszi, mert bármit is cselekszik Ő, azt a Fiú is teszi". És totálisra a másodikat is: "Rajtam kívül semmit sem tudtok tenni (ου δυνασθε ποιειν ουδεν = u dünasztthe poiein uden)". (Jn 5,19; 15,5)

A szentháromsági léttartalom és élet átadása tette lehetővé, hogy vacsoratársai vesszők lehetnek ezen a tőkén, amely Őmaga. A megtört testét, kiontott vérét nyújtó és életét odahelyező Nyájajuhász elvégezte, hogy vesszőként nőhessenek ki övéi belőle, a Szőlőtőből. A Messiás azonban túlnéz a léttartalmi alapok megteremtésén és tudatosításán, **várja övéitől a tőkén maradás következtében lehetségessé tett és lett "valamit" - szemben a Rajta kívüli "semmivel".** S ezért ezt a Bennemaradást lefordítja "szeretetlen-maradásra", s tovább fordítja: parancsainak megtartására. A bennünk maradását pedig lefordítja igéinek bennünk maradására...tovább fordítom: a tökéletesített törvény bennünk maradására. Lefordítja, mert

országbeli élet sincsen életmegnyilvánulások (szeretet, ige, tökéletesített törvény) nélkül. E megnyilvánulások elmaradása is egyet jelent az országbeli halállal. A Benne-maradás - élet; a Benne-nem-maradás - halál: "Ha valaki nem marad meg bennem, kívülre hajítódik (εκβληθη = ekbléthé), miként a szőlővessző, és összegyűjtik és tűzre vetik és elégetik". (Jn 15,6) Az Ország végrehajtó hatalma gyakorlásának sokszor emlegetett képeit (36e num) rajzolja fel, s ezek között ugyanazt az ígét használja a Benne-nem-maradóról, mint a Világ ítélet alá került Fejedelméről: az is kívülre hajítódik. (Jn 12,31)

A példabeszédmentes, "nyílt" nyilatkozatok a főpapi imában hangzanak el. Kifejezetten állított párhuzamban a szentháromsági egymásban-levésekkel, meg sem különböztetve egymástól az időtlent és az időbelit: **ahogyan** (καθως = kathós) - **úgy** (και = kai). A Fiú azért ismertette meg övével Atyja nevét, hogy bennünk lehessen: "És megismertettem velük a Te nevedet, hogy a szeretet, amellyel engem szeretted, bennük legyen és **én is bennük** (legyek)". Nem öncélúan akarta ezt. Nem, mert **bennünk-levéséből kell megtudnia az emberiségnek, hogy megtörtént a történelemben párját nem találjuk KÜLDÉS**. Ebből kell megtudnunk, hogy a sok mindennek elgondolt Isten számunkra megfogható tartalma az, hogy szeret bennünket: "Én bennük és Te bennem...hogyan megtudja a világ, hogy Te küldted engem, és hogy szeretted őket ...". A mi Fiúban levésünk célja ugyancsak a nagy történés tudtul adása: "Ahogyan Te, Atyám, bennem és én Benned,...úgy ők is bennünk legyenek, hogy a világ higgye, hogy Te küldted engem". (Jn 17,26.23.21)

Már a Kenyérnél láttuk, hogy az Isten asszimilálni akar bennünket. **Azt akarja, hogy olyanok legyünk, mint Ő**. Tovább segít a titok megértésében a búcsúbeszéd Szólótője. A Messiás szőlőtőnek jött. Annak, mert (az Atya a maga szőlőskertjében más tőkét el-nem-viselvén) csak úgy kerülhetünk oda, ha a szőlőtőn leszünk. A Tő pedig meghatározza fajtaját. Ha rajta maradunk a tövön, fajgyümölcsöt termünk: a tő fajtája szerintit, jézusit, messiásit.

Egymásban vagyunk, s ezért a tő a vesszőkön keresztül, a vesszőkben hatékony, azokban terem. Ahogy mi csak Benne termünk országbeli gyümölcsöt, **Ő is csak bennünk termi országbeli, országát építő gyümölcsét**. Csak bennünk és általunk hatékony. Mert bennünk és általunk akarja a művet végezni és elvégezni, amelyet útjára indítani jött - az Országot. Az egymásbanlevés világában minden azokon fordul, akik egymásban vannak. Egyfelől Jézuson, aki nélkül semmit sem tehetünk. Másfelől rajtunk, akik nélkül Jézus tehetetlen. Isten Országá nem közreműködésünk nélkül szakad reánk. Isten Országá nincsen a vesszők gyümölcséhezása nélkül. Úgy érkezik el hozzánk az Ország, hogy érkezése rajtunk fordul: "Az Isten Országá rajtatok fordul" (εντος ουμων εστιν). (Lk 17,21)

Atya és Fiú egymásbanlevése - azonos, egyazon, egyetlen természetet feltételez. Ebből fakad a teljes látásbeli és cselekvésbeli harmónia, a vért verítékezve is azonosulás. **Fiú és ember egymásbanlevése - sem lehetséges természetbeli azonosság nélkül**. De a teljes azonosság (ahogy az Atya és Fiú között) nem lehetséges. A Fiú teremtetlen, nem-függő, abszolút valóság. Az ember teremtett, függő, relatív valóság. **De kell valami azonosnak lennie az egymásban levőkben**, ami átjárhatja bennük egymást. Más a tő és más a vessző, de a tő mégis benne van a vesszőben, és a vessző mégis benne van a tőben. Egyetlen biológiai organizmust alkotnak, és ugyanazok az életnedvek járják át mind a kettőt. Ezt a "valamit", ezt hozta belénk az Ő Igéje, Világossága, Szeretete, Húsának rágása, Vérének ivása. S ez a "valami" Ő MAGA; de csak annyiban, amennyiben a végtelen befogadható a végestől, ha egyszer a végtelen odakínálja magát a végesnek. Ez a "valami" tehát - **valami Ő belőle**. S ahogy az Ősmintában a vonatkozáspontok számára a közös természet teszi lehetővé az egymásbanlevést, ugyanúgy a Fiú és az ember egymásbanlevését is ez a "valami Ő belőle",

azaz ez a **valami az Ő természetéből**, teszi lehetővé. - Valami? Mi? Az Ige révén valami az Ő látásmódjából, a Szeretete révén valami az Ő magatartásából. Világossága révén valami - egész Valójából. Részesedés Belőle, a Részelhetetlenből? Így kell mondanunk (jobb szó híján), mert a részek és mértékek világából való ember a részt és mértéket nem ismerő Istent is csak részben és mértékben képes befogadni. Pál majd bevezeti a charis (kegyelem) fogalmát, melynek nyomán majd megszentelő kegyelemről beszélünk.

Mindezt azonban Jézus nem precizírozta. Úgy állította egymásmellé a Szentháromsági egymásbanlevést és a miénket, hogy nem mondta hozzá: "ez persze csak analógia". Egyéb tanításában jól érvényesül Isten és ember különbözősége, kettő-volta. Hogy egymásbanlevésünkkel kapcsolatban erre nem mutatott rá - hangsúlyozottá teszi ezt a párhuzamot s annak tartalmát. Az Isten és az emberi személy különállását elmosó misztikus panteizmus kizárólagossá teszi az egymásbanlevésnek ezt a jézusi hangsúlyát. De a Messiás úgy hangsúlyozta az EGY-et, hogy még a Szentháromságon belül is megőrizte a KETTŐ-t, a többet. Az **egymásbanlevés** az EGY-nek logikai folyománya (6de num), de nem számolja fel az **egy-et** és a **más-t**, a kettőt. **A Messiás nem mossa el ezt a különállást, de olyan hangsúlyt tesz Isten és ember egymásbanlevésére**, amelyet egy majdani indiai keresztény teológia alighanem teljesebben fog kidolgozni, mint azt az eddigi "mediterrán" keresztény teológia tette.

c) A Fiú Lelke bennünk és mi a Lélekben

Nem lehet másmilyen a kapcsolatunk a Szentlélekkel sem, ha egyszer a Szentlélek a Fiú Lelke is (7a num). Miként a Fiúban, ugyanúgy benne vagyunk a Fiú Lelkében is; miként a Fiú, ugyanúgy a Fiú Lelke is bennünk van.

A Keresztelő bejelentését, hogy az Eljövendő a Szentlélekben fogja alámeríteni népét, (Mt 3,11; Mk 1,8) a Messiás megerősítette mind a tanítványokra, mind pedig a tanítványok tanítványaira vonatkozóan: "...ti pedig Szentlélekben merítődtek majd alá", ill. "Tegyétek tanítványokká az összes nemzeteket alámerítvén őket...a Szentlélek nevében". (Csel 1,5; 11,16; Mt 28,19) Ez az alámerülés a Lélekben léttartalmi jellegű változást eredményez az emberben. Olyannyira, hogy Nikodémussal beszélgetve Jézus új/felülről (ανωθεν = anóthen) születésről beszél, amely feltétele az országbeli életnek. Nem test születik testből ez újjászületés során, hanem pneuma a pneumából. (Jn 3,5-6) Csodálatos dolgok történnek az újjászületettekkel; oly kiszámíthatatlanok, mint ahogy ki nem számítható Nikodémus számára, hogy honnan jön és hová megy a szél: "Így van mindenki, aki Lélekből született". (Jn 3,8) Az ember az újjászületés, az alámerülés által pneumává lehet és a pneumában lehet. Ugyanaz a bensőséges kapcsolat jön tehát létre az ember és a Szentlélek között, mint az ember és a Fiú között, akinek a Szentlélek a Lelke. A Messiás ezt a bensőséges kapcsolatot állítja az üdvösségtörténet korábbi időpontjára vonatkozóan is: Dávid a Szentlélekben mondja a Messiást a maga urának. (Mk 12,36; Mt 22,43) A Garizim-hegyi kultuszhoz tartozó számáriai nőnek is Lélekben kell imádnia az Istent. (Jn 4,24) A Hegyi beszéd Jézus pünkösdi előtti hallgatóságát a Lélekben szegénységre biztatja (57a num). Úgy tetszik mindezekből, hogy **az Isten minden időben kívánja, hogy az ember az Isten Lelkében legyen, s a Pünkösdi** és ami utána következik nem más, mint **ennek az isteni szándéknak** intenzív, nyomatékos **kifejeződésre juttatása és biztosítása**.

Előző könyvünkben láttuk már az ember és a Szentlélek szoros együttműködését a Fiú világba lépésével kapcsolatban szerepet kapó személyeket illetően - az evangelisták ajkán (7d num).

Szemléletünket a fenti jézusi nyilatkozatok jézusi szemléletnek igazolják. De láttuk ezt ugyanott a messiási jelenre és a Pünkösddel kezdődő jövőre vonatkozóan is - mégpedig a Messiás ajkán. A következőkben közelebről megvizsgáljuk Jézus tanítását az előző bekezdés tételének reciprokát illetően: **A Lélek bennünk is van; nemcsak mi vagyunk a Lélekben!** Kimerítően tárgyaltuk már (7bc num), hogy az Atya és a Fiú küldi, sőt adja nekünk a Lelket, s mi meg is kapjuk: "Mennyivel inkább adja a Mennyei Atya a Szentlelket az Őt kérőknek!", ill. "...és más Paraklétosz-t ad majd nektek, az Igazság Lelkét", akit a világ nem kap meg, nem lát, nem ismer, csak az Ő tanítványai; ill. "Vegyétek a Szentlelket!". (Lk 11,13; Jn 14,16-7; 20,22) Az Isten adja nekünk a Lelket, mi megkapjuk, látjuk, ismerjük - mindez a bensőséges kapcsolat csak annak az erejében lehetséges, hogy a Szentlélek nemcsak "velünk marad", de "bennünk is lesz" és ebben a velünk alkotott léttartalmi egységben fog kibontakozni a Léleknek a Fiúig érő időbeli vonatkozásvilága (7e num). "Veletek marad és bennetek lesz"! A jövő idő a pünkösdi, pünkösöd utáni **intenzívításra** utal, hiszen a Messiás - Pünkösöd előtt - a számariai falu határában rosszállólag említi, hogy a Zebedeus-fiakban büntető csodát alkalmazni akaró pneuma van, (Lk 9,55) és ajánlatuk nem Szentlélekben elhangzó ajánlat. Aki megnyitja magát a neki a Lelkét odaadni akaró Istennek, abban a Lélek hatékony lesz. Nemcsak tanítani fogja az igazságra, (Lk 12,12; Jn 14,26)

nemcsak erőben fogja részesíteni, (Csel 1,8) hanem maga a Szentlélek fog beszélni benne. A bíróságok elé kerülő tanítványait ezzel biztatja "nem ti lesztek a beszélők, hanem a Szentlélek". (Mk 13,11) De nem rajtunk kívül, helyettünk fog beszélni: "Nem ti lesztek a beszélők, hanem Atyátok **bennetek** beszélő Lelke". (Mt10,20) Kétségtelen, hogy Isten azt akarja, hogy a Maga Lelke bennünk legyen.

Úgy tetszik, hogy **a Messiás szerinti emberfogalomhoz hozzátartozik, hogy benne van az emberben a Szentlélek!** Különbözik nem volna érthető, miért megbocsáthatatlan a Szentlélek ellen szólnunk. Mikor megbocsáthatatlan a bűn? Ha nincs bűnbánat. Mikor nincs lehetőség a bűnbánatra? Amíg tudom, hogy amit teszek, az rossz - addig van. De amikor el akarom hitetni magammal, hogy amit valójában rossznak tudok, azt nem tekintem rossznak, akkor nincs lehetőségem a bűnbánatra. A Messiás ítélete szerint a Belzebub-vád megfogalmazói megbocsáthatatlan vétkeket követnek el a vád megfogalmazásával. Nem azért, mert Őellene, hanem azért, mert a Szentlélek ellen szólnak. (Mt 12,31-2; Mk 3,29; Lk 12,10) A fentiekből világos, hogy az írástudók saját lelkiismeretük ítéletét hallgattatták el, saját lelkiismeretük ellen szóltak. A messiási nyilatkozat így módon feltételezi az emberi lelkiismeret és a Szentlélek valaminő azonosságát; **a "Lélek bennünk" pedig talán pontosan egybevág azzal a "lelkiismerettel",** amire Jézusnak talán éppen emiatt az egybevágás miatt nem is volt külön szava, bár az újszövetségi Szentírás több szerzője bőven használja a "lelkiismeret" (συνειδησις = -szüneidészisz) szót. Jézus legádázabb ellenfeleiben is benne van tehát a Szentlélek; csak a káromoltság állapotában.

A jelen esetben talán a végleges kiközösítettség állapotában; így érthető ugyanis, hogy Jézus "örök bűnnek" minősíti vádjukat. (Mk 3,29) S éppen az ilyen bűnt hordozók alkotják a Pünkösdkor eljövő Lelket meg nem kapható "világot" (120d num); azok tehát, akik a lelkiismeretükben élő igazságot, az Isten Lelkét ellene káromkodásokkal - ki akarják közölni magukból; azaz akik meg akarják ölni magukban a lelkiismeretet, a "Lelket bennük".

Kétféle bűnt ismer a Messiás. A gyengeségből és a megátalkodott gonoszságból elkövetett bűnt. A gyengeségből elkövetett bűnömről - elismerem, hogy bűn. A metanoia ott van tehát felhangként a bűn elkövetése előtt, alatt és után. Ezért a gyengeségből elkövetett bűn nem zár

ki az Országból. Nem, mert metanoia követi. Más a helyzet a megátalkodott gonoszságból elkövetett bűn esetében: tudom, hogy bűn, de nem akarom bűnnek tekinteni, s elutasítom magamtól a metanoiát. Ez a bűn már kizár abból az Országból, amelyet metanoiázó bűnösök alkotnak. Többet is kell mondanunk: **csak ez a bűn zár ki az Országból. Csak a Lélek ellen elkövetett bűn.** A gyengeségből elkövetett bűn nem. A tévedésből elkövetett bűn még kevésbé, ezért nem is vagyok felelős. (Jn 9,41) A tévedésből elkövetett bűn csak objektíve bűn. Az elkövető személyre vonatkozóan nem bűn. Elkövetője - szubjektíve - nem bűnös. Isten a tévedőnek nem tudja be a bűnt. A gyengeségből vétkezőnek - metanoiája miatt - megbocsát. A megátalkodottnak viszont - a metanoia hiánya következtében - nem bocsát meg. Ha később megtér, akkor természetesen megbocsát. De a megátalkodott ember a bűn elkövetésekor nem akar megtérni. Ennyiben a megátalkodottak bűne - "örök"; a megátalkodottak bűne "megmarad". (Mk 3,29; Jn 9,41)

Akárhogyan is áll a megátalkodottaknak metanoiához jutási lehetősége, annyi mindenképpen kétségtelennek látszik, hogy **Jézus a Lélek bennünk levését olyannak tekintette, ami bármely üdvtörténeti fázisban és bármely emberre vonatkozóan törvényszerű.** Törvényszerű, mert a fenomenológiai vizsgálat (9b4 num) az embert lelkiismerettel rendelkezőnek mutatja. Miért jött a Fiú? Hogy hatékonyabbá legyen az emberben az Isten Lelke - mind az Isten szándékainak világosabban látása, mind pedig e szándékok megvalósítani akarása tekintetében.

Mindebből az is nyilvánvaló, hogy az időtlen Szeretet-Isten szeretetáradása nincs és nem is lehet sem helyhez, sem időhöz kötve. Az Isten Lelke árad és áramlik, s eljut minden teremtményhez, amelyet Isten éppen ennek az áramlásnak a felvételére teremtett meg. A Fiút ellenfelei is olyannak tekintették, aki "nem nézi az emberek arcát", (Mk 12,14; Mt 22,16) hiszen az Isten útját tanítja. Aki az Isten útját tanítja, az nem lehet személyválogató, mert az Isten sem az. Nem, mert kivétel nélkül mindenkor minden embernek megadta a lelkiismeretet, amely a "Lélek bennünk".

A történelem egésze a Lélek története. Isten Lelke azonos intenzitással fúj végig az idő egészében. A változó eredmények az emberi befogadás változó mértékének a következményei.

d) A Fiú és az ember - egy

Az egymásbanlevés - akárcsak a Fiúval, akár a Fiú Lelkével is - csak akkor lehetséges, ha az "egy" és "más" nemcsak kettő, hanem **egy** is! Különös, de egymásbanlevésünk e logikailag szükségképpen előfeltételét elsősorban a szinoptikusoknál találjuk dokumentálva. A már tárgyalt embertől Fiúig, ill. Atyáig érő vonatkozások (6a num) - embertől emberig érő vonatkozásokként indulnak Jézus ajkán. Annak indulnak és ezeket minősíti embertől Fiúig érőknek. Láttuk, hogy az embertől Fiúig érő vonatkozások csak úgy lehetnek embertől Atyáig érők, hogyha a vonatkozási 2. pont nemcsak kettő, hanem egy is.

Tehát csak úgy, hogy az Atya és Fiú - egy. Ugyanígy **az embertől emberig érő vonatkozások csak úgy lehetnek embertől Fiúig érők, ha Fiú és ember - egy.**

Kilenc mondat áll rendelkezésünkre:

1.Lk 10,16	aki	hallgat	titeket	engem	hallgat	
2. Jn 13,20	„”	elfogadja	küldötteimet	„”	fogad	el
3.Mt 10,40	„”	befogad	titeket	„”	„”	be
4.Mt 18,5	„”	„”	gyereket			
5.Mk 9,37	„”	„”				
6.Lk 9,48	„”	„”				
7.Mt 25,40	dikaoszok	tették	legcsekélyebb testvéreim egyikének	nekem	tették	
8.Mt 25,45	átkozottak	nem tették	legcsekélyebbek egyikének	nekem sem	tették	
9.Lk 10,16	aki	megvet	titeket	engem	vet	meg

A vonatkozási 1. pont csak két esetben van megjelölve; de nyilvánvaló, hogy az "aki" az utolsó mondatban azonos az átkozottakkal, a többiben azonos a dikaioszokkal. **A vonatkozási 2. pont** már színesebb képet mutat. Négy esetben a tanítványokat (titeket, küldötteimet) éri a megjelölt vonatkozási tartalom. Három ízben a gyereket (παιδιον), és két ízben a legcsekélyebbeket -(ελαχιστος = elachisztosz). A "παιδιον" azon szavak közé tartozik, melyekkel Jézus azokat jelöli, akiket nemcsak hívott, hanem akikért jött is. Megfelelésben van tehát a "titeket" tartalmával. Következő könyvünkben lesz alkalmunk megmutatni, hogy az "ελαχιστος" azonos jelentést hordoz a "paidion" szóval (68c num). **A vonatkozási tartalom** hét mondatban absztrakcióval jelöl Országba beleillő (hallgat, elfogad, befogad), ill. oda nem illő magatartást (megvet). A 7. és 8. mondat konkretizál: az irgalom gyakorlása, ill. nem-gyakorlása a vonatkozási tartalom.

Összefoglalva: Országbeli ember országbeli cselekedetet gyakorol országba tartozó-tartozható emberrel szemben. A fenti mondatokban a Messiás állítja is, tagadja is az első helyen megjelölt vonatkozási 2. pontot. Tagadja is, mert behelyettesíti Önmagával. Az országbeli ember Őt hallgatja, Őt fogadja el, Őt fogadja be, Neki teszi, amit az irgalom diktál. A nem-országbeli ember Őt veti meg, Neki **sem** teszi. Ez utóbbi mondat (a "sem" szó) nem tagadja az eredeti vonatkozási 2. pontot, hanem az egyetlen vonatkozásból kettőt csinál. A hetedik mondat "testvéreimről" beszél. Jelzi a Messiás közelségét a fenti mondatok vonatkozási 2. pontját alkotó emberekhez. Azzal, hogy e mondatok egyetlen vonatkozási tartalmat állítanak, bár két vonatkozási 2. pontot jelölnek - **a Messiás egyé tette Önmagát testvéreivel.** Velejárója ez annak, amit a Fiú és ember egymásban levéséről tanított. Velejárója a léttartalmi megfelelésnek (296 num).

A vessző a tőnek hozza a gyümölcsöt. A nem termő vessző lekerül a töről. **A Messiás nem kapcsolható ki a messiási programból.** A jézusi gondolatok érvényesítése az Istenfia vállalása nélkül - sohasem lehet a messiási ajándékok adekvát megfogalmazása. És ugyanezzel a széjjelszakíthatatlansággal kell állítanunk a messiási gondolkodás egy másik alappillére is. Ha eltaszítjuk az embert, a Messiást taszítjuk el; ha befogadjuk az embert, a

Messiást fogadjuk be. Élet-halál következményű az ember befogadása vagy be nem fogadása ugyanúgy, mint a Benne megmaradás vagy meg nem maradás. S ez a kettő - egy. **Az marad meg Benne, aki befogadja az embert.** Aki nem fogadja be, az nem marad meg Benne. Megkapja a kezdettől fogva készített Országot, aki gyakorolja az irgalmat; kirekesztődik onnan, aki nem gyakorolja.

e) Ember és ember - egy

Ezzel eljutunk a **messiási program végcéljához**, az időbelihez is, részben az időn túlihoz is:

Az Isten egy, (Mt 19,17; 23,9; Mk 12,29.32) mert "én és az Atya egy vagyunk" (6e num). Az Ország, azaz az "akol", egy. Ennek birtokosa a jó Pásztor szintén egy. (Jn 10,16) Az Ország Tanítója egy, s az egyedül szükséges tanítás birtoklója is egy. (Mt 23,8.10; Lk 10,42) Az Ősminta is az egység világa, s ennek legközvetlenebb lenyomata: férfi és nő szintén egy. (Mt 19,5-6) **Az Ősminta nemcsak a család mintája. Az emberiség minden közösségének és egészének is mintája.**

Az emberiség eggyé levése tekintetében a Messiás tudata nem ismeri a pluralizmust. Akik előtte-helyette jöttek, szétszórják az emberiséget, csak Ő visz az egyetlen akol felé. Akik "Rajta kívül" akarnak szolgálni az egyetlen Országot, az emberiséget átfogó közösséget, - semmit sem tehetnek: "Aki nem gyűjt velem, szétszór". (Mt 12,30; Lk 11,23)

Érthető ez a pluralizmust nem ismerő látása. Érthető abból, hogy honnan jött. A kényszert nem ismerő, önmagát meghatározó szabadság világából ugyan - de az ott nem eredményez pluralizmust. Nem, mert ez a szabadság ott szeretetközösséget konstituál, amely eggyé teszi azt, ami több. Nem lehet a Messiás pluralista, mert éppen azért jött közénk, hogy átadja nekünk azt a tapasztalati alapú, élményszerű meggyőződését, hogy nincs más útja-módja az eggyélevésnek, mint a szeretet. A Messiás nem pluralista; azt képviseli, hogy **csak és egyes-egyedül a szeretet az emberiség eggyélevésének az útja.** Ezen a szeretetelven belül azonban már nagyon is ismeri a pluralizmust (56d num)!

Az ember egybegyűjtésének szándéka meghatározta egész messiási pályáját. A pályát mintegy lezáró főpapi imában súlyponti gondolattá válik e szándék. Őt ízben is előkerül. Övéért s az övéi által a minden nemzethez küldés erejében elérendő emberekért könyörög Atyjához, hogy "...egyek legyenek...hogymindnyájan egyek legyenek...hogymökéletesen eggyé legyenek". (Jn 17,11.21-3) Kristálytisztán látható az imaszándék: az emberiség mennyiségileg teljes ("mindnyájan"), minőségileg tökéletes egysége ("tökéletesen"), mégpedig egy efelé haladó folyamatban ("egy-gyé").

Ennek az egységnek lenyomategységnek kell lennie. Az Ősminta alapján kell létrejönnie. Azért könyörög, hogy "egyek legyenek, **amint** mi egyek vagyunk...hogymindnyájan egyek legyenek, **amint** Te, Atyám bennem és én Tebenned...". (Jn 17,11.21-2) Az emberiség egysége sem valósulhat meg másképpen, csak ember és ember egymásbanlevése által. **Ugyanazok a lételméleti és magatartásbeli alapok, amelyek létrehozzák Isten és ember egymásbanlevését, csak ezek tudják létrehozni ember és ember egymásbanlevését.** A főpapi ima visszahozza a Szőlőtő (Isten és ember egymásbanlevésének) messiási munkáját és követelményét. Azért könyörög, hogy "ők is **bennünk** legyenek...én bennük és Te énbennem". (Jn 17,21.23) Az emberiség csak az Atyában-Fiúban (az EGY-ben) lehet eggyé. Mégpedig a szeretetáramlás következtében s annak eredményeként. Mert az ős-szeretet

következtében az Atya belekerült a Fiúba ("Te bennem"), s a Fiú a Maga életútja-szeretete következtében belénk ("én bennük").

A legelső indító szeretetre a Fiú válaszolt, és lezárta az Atya körét. Ha az ember válaszol a második indító szeretetre, a Fiúéra, akkor zárja a második szeretetkört, a Fiúét. **De az ember ezt a választ csak a többi ember felé továbbárasztott szeretet erejében és általa adhatja meg.** Csak az Ösközösség szeretetáramlásának mintájára és abba visszaáramolva hozhatja létre a Messiástól megszeretett ember az emberiség növekvő közösségét és egységét. És megfordítva is: csak e növekvő közösség és egység megteremtése ellenében képes az ember visszaáramlani, azaz felelni a Messiás szeretetére (132c num rajzai).

Ez az egységre törekvés egyidős az emberiséggel, mert igénye bele van írva az emberi természetbe. Az immanens emberi élet teljes megoldásának ígéretként ragyog meg-nem-szűnően csillagként előtte. A Messiás látta ezirányú tehetetlenségünket. Eljött, hogy kielégítse igényünket. Küldetése immanens, itt megvalósulható céljának - ez vége és netovábbja.

Korunknak az időn túlnyúló, transzcendens jézusi perspektívák iránt egyre általánosabbnak tetsző érdektelenségét megérthetjük - történelmi teljesítményeink, pontosabban nem-teljesítéseink alapján. **De immanens célkitűzése és ígérete a transzcendenciát el-nem-fogadók számára** (történelmi nem-teljesítéseink ellenére) **sem lehet közömbös,** ha méltók akarnak lenni az utakat-lehetőségeket mindig kereső "ember" nevére. Lett legyen a magukat a Messiásról elnevezők kétezer esztendő útja akármilyen, négy kis könyvbe foglalva sokszázmillió példányszámban a kezünkben van az emberiség egységének megvalósítását ígérő koncepció. A kezünkben, ...ha nem is agyunkban és szándékainkban. De bármikor odakerülhet és történelemformáló erővé lehet - az emberi történelem eme immár eltűntethetetlen (mert négy könyvben foglalt) út-lehetősége. - A Messiás örök szövetséget kötött velünk. S éppen ezért ez az út-lehetőség - az idők végezetéig érvényben levő lehetősége az emberi nemnek.

f) Kitekintés

Cur Deus homo?

Hogy érvényesítse választottai körében azokat a lét- és értékrendi viszonyokat, amelyek a szentháromságos Isten lét- és értékrendi viszonyai. **Bármit emelünk is ki** küldetése-jövése céljának-értelmének Általa elmondott mozzanataiból-egészéből, **szükségképpen torzítást követünk el.** Torzítást, amely jól megfelelhet egy adott kor kérdésfeltevésére, de éppen ezért egy más kor más kérdésfeltevése el fogja utasítani, mint nem kielégítő választ.

Az egészet, az összes mozzanatot kell egybelátnunk. Kezdve attól a szótól, hogy "hirdetnem kell az Isten Országát, mert ez a küldetésem, ezért jöttem" - egészen a végsőig: Azt akarom, hogy a szentháromságos isteni élet mintájára egyek legyenek enyéim, tehát mindazok, akik szóba állnak meghívásommal. Ebben megkaphatja helyét a Tanítás: hogyan kell élniök övéinek ahhoz, hogy eggyé legyenek. Megkaphatja helyét a Kenyér is, mely táplálja őket, hogy tudják élni az Ország eggyé tevő életét. Megkaphatja helyét Életeodaadása is. Úgy is, hogy ez az életodaadás a bűnök bocsánatára történik, úgy is, hogy ez az életodaadás váltságdíj. De nem szabad e két utolsó tételét sem azzal a hangsúllyal érvényesítenünk, amely hangsúlytalanná tesz egyéb és ezeknél súlyosabb mozzanatokot is. Nem szabad, ha magunkévá akarjuk tenni a Messiás teljes látását.

Keresztény tudatunk "Meváltónak" tudja a Messiást. Az utóbbi századokban egyre inkább és inkább **megkérdőjelezi a Messiás nevére megkeresztelt ember ezt a "megváltást"**. Megkérdőjelezi, mert nem tapasztalja. Első reakciónk a bizonykodás volt. Ma túl vagyunk ezen, s a tegnapi bizonykodók kezdik megvallani, hogy bizony, bizony ők se látják. Ugyanakkor a bennünket a Messiáshoz kötő hűség bizonyossággal tölt el, hogy nem semmiért jött el közénk Isten Felkentje. Valami nagyon nagyért kellett történnie az Isten egyetlen Inkarnációjának.

A történelmi tegnapi feltett kérdésekre kielégítően válaszoltak az akkor készült feleletek. Egész zavarunk abból adódik, hogy **a már másképpen kérdező mának egy másképpen kérdező tegnapnak adott válasszal akarunk felelni**. A történelmi ma ezt kérdezi: Miben tapasztalhatom meg a megváltást? Az ember ellen elkövetett, békében és háborúban elkövetett erőszakorgia századában, kétezer esztendővel az emberiség megváltása után...miből láthatom, hogy meg vagyunk váltva?

Ha nem akarunk mit-sem-érő triumfalista és apologétikus hangokat hallatni, el kell jutnunk oda, hogy **elvi és nekünk Utat-mutató jellegű** volt a kétezer esztendővel ezelőtt ténylegesen megtörtént "megváltás". El kell jutnunk oda, hogy **ez a megváltás csak annyiban lehet tapasztalhatóvá, amennyiben a Messiás nevét viselők hajlandók járni a nekik megmutatott Utat**. Hajlandók tapasztalhatóvá tenni jövése végső céljának, az emberiség egygyélevésének szeretettől energetizált és történelmileg növekvő folyamatát. Az Utat járásunk nélkül - megtapasztalhatatlan a "megváltás".

De most - még az Úton innen - menjünk tovább! Minek mondotta még magát a Messiás? Mondott-e még mondatokat, amelyek így kezdődnek: "Én vagyok..."? És méginkább olyanokat, amelyek így: "Azért jöttem...!"?

A NYÁJAJUHÁSZ III. ÚJ NÉPET SZERZŐ

30. SZÉTVÁLASZTANI JÖTT

a) Akikért nem könyörög

"Nem a világért könyörgök, hanem azokért, akiket nekem adtál, mert a tiéd". (Jn 17,9) A Messiás mindenkit hívott, de mivel nem mindenki válaszolt hívására - nem mindenkiért jött. A Messiás a maga életét mindenkiért helyezi oda, de mivel nem mindenkinek van igénye erre a messiási életre - csak "értetek", csak "sokakért" ömlik vére a Golgotán. A Messiás megadja az emberiség egygyélevésének egyetlen lehetséges alapját, de mivel nem mindenki akar a Szőlőtől megmaradni, azaz nem mindenki akarja az egymásban levést a Messiással - **csak az Őt akarók lesznek egyek egymással**.

Az eszmehirdetőktől egyáltalában meg nem szokott realizmussal rajzolja meg eszméje jelen és majdani sikerének korlátozott voltát, annak történelmi sikertelenségeit, melyek kísérik majd ügyét az emberiség egész élete folyamán. Csak valakikért jött, csak valakikért adta oda életét, csak valakiket tesz eggyé - Az, aki elhozta közénk az egygyéválás egyetlen

lehetőségének eszmei és létfeltételei alapját. Az elutasítást részint tapasztaló, részint előrelátó Messiás elmondja e "csak valakikért"-nek logikai velejáróját is: valakikért nem jött!

Egyé tenni jött, s mivel valakik visszautasítják, ezért a Messiás **el- és szétválasztja az Őt vissza-nem-utasító övét az Őt visszautasítóktól**. A Messiás "kulturoptimizmusa" - ezek szerint súlyosan sebzett kulturoptimizmus. A messiási célkitűzés az idők végéig meg-nem-szűnően sikertelen **is** lesz az emberiség életének színpadán. E sebzettség csak a kulturoptimizmusok ágyaúl szolgáló aión teljes megszűntével számolódik fel: az új aiónban nem lesz már mód visszautasítani Őt. De amíg ennek az aiónnak színpadán folyik az emberiség élete, van mód rá. S e visszautasítók alkotják az emberiség egyik felét: a "világot", szemben azokkal, akiket az Atya odaadott a Messiásnak; szemben azokkal, akiknek egygyélevésére van mód, akikért tehát könyöröghet.

b) Egy futuribile

Zakariás, a Szűz és Simeon himnuszainak nemzeti örömujjongásába disszonáns hangként vegyül bele Simeon egy mondata. A Gyermeke karjában tartó Szűzhez intézi: "sokak elestére és feltámadására" fog szolgálni és "jelül, amelynek ellene mondanak"(Lk 2,34) - ez a Gyermeke. Felnővén - messiási pályája a nemzeti diszkrimináció hangjával indul majd: "A pogányokhoz vezető úton ne menjetek...csak Izrael házának elveszett juhaihoz vagyok küldve". (Mt 10,5; 15,24) S valóban **úgy tűnt fel örömhír-hirdetőként Izraelben, mint a nemzeti reménység és öröm letéteményese**. Történelmileg kialakult és adott nemzeti keretekben: a zsinagógákban és a templomban szólt népéhez, Izraelhez. Tanítása az évezredek nemzeti hagyományba kapcsolódott, népének tekerceit magyarázta. Népéhez szólt, népének megszentelt kereteiben, népének könyvei alapján.

De előbb népének egyes rétegeiben, majd az utolsó húsvét előtti napokban a nép egészében kétségtelenné ért, hogy ez **a Messiás abból, amit számukra ez a szó "Izrael országa" jelent, valami számukra nagyon jelentőset nem vállal**. Feltámadása után is kétségtelenségre rajzolja ezt: "nem a ti dolgotok..." - mondja tanítványainak, amikor azok Izrael királyságának helyreállítása felől érdeklődnek. (Csel 1,7) A Messiás perfektuálja ugyanis "Izraelből" az előkészítő jellegű Isten Országát, de kiejti küldetéséből, terveiből az evilági országot. Saját népén belüli "sokak" elestére szolgál: "Ha nem jöttem volna..., nem volna bűnük";(Jn 15,22) és betölti a Simeon-jövendölte jelszerepet is, mert ahogy megy előre az időben, egyre többen és többen mondanak ellene Neki. Saját országába jött és saját népe nem fogadta el - foglalja össze a végeredményt az evangélista . (Jn 1,11)

Álljunk szóba egy percre egy futuribilével: **Mi lett volna, ha a Messiás osztatlan sikert aratott volna a zsinagógákban, ha sikerült volna a beszélgetés Nikodémussal**, föl egészen a nagytanácsig, a papi fejedelmekig és Izrael főpapjáig? Ha Izrael egész népe azonosodott volna a Messiás koncepciójával? Ha elfogadták volna a jelenre vonatkozóan és a jövőre vonatkozóan is - mindaddig, amíg "be nem töltik idejüket" (Lk 21,24) - a pogányt, a Római Birodalmat, mint hatalmat gyakorlót, mint evilági országot a maguk számára? Mi lett volna, ha megértik a Messiás koncepcióját, hogy Izraelnek többé már nem az izraeli királyság helyreállítása a gondja, hanem az, hogy evilági országért többé gondot, hatalmat nem vállalva, Isten népeként az emberiség egészének kovásza akarjon lenni?

Az lett volna, hogy Izrael átalakulva hovatovább megszűnt volna földrajzi és etnikai vagy legalábbis politikai földrajzi fogalom lenni. **Az lett volna, hogy ma "izraelita" annyit**

jelentene mint "keresztény". Az lett volna, hogy nem került volna sor a Messiás és Simon között a Fülöp-Cezárea-beli jelenetre. Nem került volna sor rá, hiszen minek a Kéfás, ha ott van Kaifás! Kaifás, aki ez esetben nemcsak az Ószövetség utolsó pápája, hanem egyúttal az Újszövetség első pápája is lett volna.

A Messiás egész köztünk töltött idejét és kifejezésvilágát befolyásolta ez a futuribile. Befolyásolta annak ellenére, hogy isteni tudásával az első pillanattól fogva tudnia kellett, hogy ez csak futuribile marad. Akármennyire különös is, működése nem ezzel a szóval indul: "az én gyülekezetem". Ellenkezőleg: elég későn kerül sor erre a kifejezésre. **Induláskor a zsinagógákban és a templomban** és Izrael országának egészében **adva van számára a "gyülekezet"**, s Ő abban keres helyet magának, ahhoz szól. Mint zsidó szól a Szikar-beli asszonyhoz, (Jn 4,9) mint "nem-zsidóhoz": "Ti azt imádjátok, amit nem ismertek, mi azt imádjuk, amit ismerünk, mert a megmentődés a zsidóktól van". (Jn 4,22) A leprától megtisztítottakat működése kezdetén is, annak utolsó szakában is, a papokhoz küldi: "Mutasd meg magad a papnak, és vidd fel tisztulásodért, amit Mózes parancsolt, **bizonyságul nekik**". (Mk 1,44; Mt 8,4; Lk 5,14) **Bizonyságul**, hogy csoda történt, és **nekik**, hogy az Ószövetség autentikus képviselői is tudomást szerezzenek arról, ami történik; s arról is, hogy a Názáreti hozzájuk küldi őket. S bizonyságul most **nekünk** is, hogy nem a Messiáson múlt, hogy Kaifásból nem lett az Újszövetség első pápája.

Ez az Izrael-koncepció **még akkor is befolyásolja gondolkodásmódját, amikor már pályája vége felé jár.** Még akkor is, amikor az idők végének eseményeit rajzolja: a tanítványok az Emberfia második eljövetelkor Vele együtt ülnek majd tizenkét királyi székre "ítéletet tartani **Izrael** tizenkét törzse fölött" . (Mt 19,28; Lk 22,30) De talán mindennél többet mond idevonatkozóan a Pilátussal folytatott beszélgetés. Izrael vezetői az evilági országot csinálni akarás vádjával adják Pilátus kezére Őt: "Messiás-királynak mondja magát". A szinoptikusok Jézusa a pilátusi kérdésre "Te vagy-e a zsidók királya?" - a "Te mondd" választ adja. A maga sorsa szempontjából más lett volna az optimális válasz. Ez: Nem vagyok a zsidók királya; vagy egy kevésbé optimális: Nem a zsidók királya vagyok. János Jézusa megmagyarázza Pilátusnak a tömör szinoptikus-válasz értelmét; elmondja neki a zsidóktól meg-nem-értett, visszautasított Izrael-koncepciót: a nem-evilági-országot. (Lk 23,2-3; Mk 15,2; Mt 27,11; Jn 18,34-7)

De tett légyen a Messiás akármit és akármennyit is e szakítás nélküli új Izrael-koncepcióért, mégis az "izraelita" és a "keresztény" szavak ma két különböző magatartást, elgondolást és táborot takarnak. Az új-Izrael-koncepció alig talált halló fülekre Izraelben. Szóban és tettben nagyon korán megindul az elutasítás. A futuribile nem lehetett valóság, mert egy ellenkező feltétel következett be. **Izrael elutasítja a Messiást, népe nem fogadja el a koncepciót**, neki tehát új népről és Kaifás helyett új vezetőről kell gondoskodnia. Izrael közössége elveti Őt, és a Messiás új közösségről gondoskodik.

c) Új bor és új tömlő

Kezdetben egy pár fiatal férfi alkotja ezt az új közösséget, melynek vezetője maga a Messiás. **Zsinagógán és templomon belül van még e közösség, egymáshoz tartozásuk azonban hamarosan új szokásokat fejleszt.** Észlelhető ez már a kezdet kezdetén. Máté lakomájára oly napon kerül sor, amelyen a rendesebb zsidók böjtölnek. A rendesebbek. Tartozzanak akár a konzervatívabb, kiegyensúlyozottabb és történelmileg begyökerizettebb farizeusi táborba, akár a radikálisabb, szektaizű újabbhoz, az esszéus gyökerek formálta táborhoz, akik mint

"János tanítványai" szerepelnek szövegeinkben. Jézus egy ily napon lakomázik Máténál. A János-tanítványok számára talán még meghökkentőbb e tény, hiszen a volt János-tanítványok is ott ülnek az asztalnál. Ülnek és esznek, pedig nem is olyan régen ezen a napon még böjtöltek. Kérdőre vonják Jézust volt társaik dolgában: "Miért nem böjtölnek tanítványaid?" Válaszában a Messiás a helyzet rendkívüliségére hivatkozik: "Vőlegény" jelenlétében ki látott böjtölni? De "példázatot is mondott nekik", s a szinoptikusok rendre közlik a példázatot, amely jól mutatja, hogy más magyarázata is van e formatörésnek, mint a Vőlegény jelenlétének rendkívülisége. (Mk 2,21-2; Mt 9,16-7; Lk 5,36-9)

Társaságában valami új kezdődik, és ez az új összeegyeztethetetlen (οὐ συμφωνήσει = u szümphonészei) a régivel. A farizeusokat, a János-tanítványokat jelzi a régi ruha, a régi posztó. Bár foltozásra szorulna, hiszen "rég", a messiási új mégsem foltozhatja meg azt. Nem volna értelme. A Messiás új, nyers posztója csak nagyobbá tenné rajta a már meglevő szakadást. (Mk 2,21; Mt 9,16; Lk 5,36) A farizeusokat, a János-tanítványokat jelzi a régi tömlő, s a régi bor. A Messiás tanítása, magatartása - új bor. Nem öntheti bele borát a régi tömlőbe. Két okon sem: szétrepesztené a régi tömlőt és szétfolynék a maga bora is. Nincs mód a magatartások egyeztetésére. Magatartásának-borának bírálói a maguk régi borát hajlandók csupán inni. S így a Messiás a maga új borát csak új tömlőkbe öntheti. A régi borhoz szokott tömlők el-nem-viselnék azt. (Mk 2,22; Mt 9,17; Lk 5,37-9) Mindez a böjti napon történő lakomázás védelmében hangzik el. A régi szokásokhoz képtelen hozzáigazítani a maga új magatartását. Képtelen, mert azok a szokások is magatartásokból nőttek ki. Mégpedig másfajtaból, mint az Övé; és így a magatartások is, a szokások is összeegyeztethetetlenek; nem adhatnak együtt "szüm-fóniát".

Ismerjük nagyon sok forrásból a farizeusi koncepciót, s a holt-tengeri tekercsek felfedezése óta a János-tanítványokat befolyásoló esszénus koncepciót is. Mind a kettő végső gondja az "evilági ország helyreállítása", ami egyébként a tanítványoké is, még a mennybemenetel órájában is. (Csel 1,6) Mielőtt Jézus elhívta őket hálóiiktól, ez a két tábor hat rájuk, ez a két tábor neveli őket. Hogyan s milyen erővel, azt jól mutatja Jézus háromévi munkájának a fenti kérdésfeltevésben megmutatkozó eredménytelensége. A Messiás tudja, hogy nincs két végső gond: az egyik megeszi a másikat. **Az evilági ország + előkészítőjellegű Isten-Ország-koncepció összeegyeztethetetlen az evilági országot áthúzó, tökéletesített Isten-Ország-koncepcióval.** Ellentmondásban vannak egymással: az egyik állítja, a másik áthúzza a gondot az evilági országért. Ezért nincs mód foltozásra. Ezért nincs mód a régi tömlők felhasználására. A példabeszéd megfogalmazója jól tudja, hogy egy-két év és ellenfelei, mint ál messiást átadják majd Őt a pogánynak. Álmessiásként, mint az evilági országra vonatkozó reményeik be nem teljesítőjét. A nemzeti sorsért való felelősség is készteti őket erre a lépésre; határozottan képviseli ezt a jelenkori zsidó teológiai irodalom (Klausner).

A galileai esztendő során Jézus hangvételében egyre uralkodóbbá és élesebbé válik ez az összeegyeztethetlenség: "Boldogok vagytok, amikor gyűlölnek titeket az emberek, és amikor majd kirekesztenek maguk közül (αφορισωσιν = aphoriszószin = szétválasztanak) titeket". (Lk 6,22) Messze még a Néró-féle üldözés, amikor megindul övéinek ez a kirekesztése társadalomból és életből egyaránt - a pogányok részéről. Addig a nagytanács és a zsinagógák töltik be a szerepet. Jézus életét és nem egy tanítványának az életét még Izrael fogja elvenni; még Izrael fogja kirekeszteni őket az élők sorából. A Messiás tudja, hogy nem lesz módja a régi tömlők felhasználásának "harmadik útját" járni, mert majd Pilátus szájából fogja hallani: "saját néped és a főpapok szolgáltattak ki nekem". (Jn 18,35) Síró asszonyok, félő és elfutó tanítványok alkotják majd táborát; sírók és félők és megtagadók mert kirekesztettek. **És Izrael**

népe a maga egyházi-világi vezetőségének vezetésével lesz a másik tábor, amely "feszítsdmeg"-et kiált.

Mikor tehát elhangzik majd a galileai esztendő során a Belzebub-vád, erre a képtelen horderejű és Izraeltől kiinduló repesztésre **Jézus is repesztéssel, a táborok harmóniába hozhatatlanságának nyomatékozáásával válaszol.** Ha a csak természetfölötti erővel megmagyarázható jelet (melyet szemük láttára művelt) Sátánnal paktálással tudják csupán magyarázni, akkor nem lehet közössége velük. Nincs többé békés egymás mellett élés. Harcra kell hogy keljenek Ellene, mert a Messiás válasza (a Szentlélek ellen vétkeznek!) egyfelől elvitatja tőlük létük erkölcsi alapját, másfelől mert kizárólagos értékűvé teszi a maga táborát: csak Vele lehet Országot építő munkát végezni, gyűjteni. Aki nem az Ő táborában van, nem gyűjtheti egybe Isten népét; a másik tábor szétszórja azt. Az új bor és az új tömlő Messiása maradéktalanul maga mellé állást kíván; s a régi bor és a régi tömlő a Messiás és annak Országá ellen van. A harc feltartóztathatatlan: "Aki nincs velem, ellenem van, s aki nem gyűjt velem, szétszór". (Lk 11,23; Mt 12,30)

Ezért azután az Izrael elveszett juhait kereső Nyájajuhász "kicsi" nyájáról beszél: "Ne félj, te kicsiny nyáj! Úgy tetszett Atyátoknak, hogy **nektek** adja az Országot". (Lk 12,32) "Kicsiny" és "nektek"! Mérjük-e súlyát? **Dávid királyi székének örököse**, aki Jákob házán fog uralkodni, aki Izrael népét fogja megmenteni, aki e népnek fog dicsőséget hozni, akinek a nemzeti himnuszok várakozásának megfelelően meg kellene dicsőítenie a próféták sokszoros jövődölései szerint az országot és népét egyaránt, **egy kicsi nyájnak ígér Országot.** Jó szerencse, hogy követői azt hallják ki belőle, amit ki akarnak hallani, és így megmaradnak mellette. Megmaradnak, és készíthetik tovább lelkükben a virágvasárnapi jelszavakat (113e,f,g num).

d) Kétféle béke

A két koncepció különbözősége és összeegyeztethetetlen volta magyarázza, hogy az **a Messiás**, aki egybegyűjteni és eggyé tenni jött - **szétválasztani is jött.** Szétválasztani! Az ünnepélyes nyomatékú "azért jöttem"-stílusfordulatba öltözteti nyilatkozatát. Bár kifejezetten nem Izrael kettéválasztásáról szólt, hallgatósága akkor még csak Izraelben gondolkodhatik, hiszen a Messiás magát is és akkor még őket is, Izraelre korlátozza. Hallgatósága számára tehát kétségtelenül Izrael-értelmű az, amit mond; még ha a Messiás tudatában is van annak nem csupán Izraelre korlátozódó érvényével.

Máténál és Lukácsnál találjuk meg e nyilatkozatot. Lukácsnál: "Tüzet jöttem hozni a földre és mit akarok, ha már fölgerjedtet?" Ezután az alámerítődés bekövetkeztének szorongó várásáról beszélő, már tárgyalt mondat következik (25c num). Majd csak e benső szorongásból érthető fordulattal kérdést tesz fel övéinek: "Gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy békességet adjak e földön? Mondom nektek: nem, hanem szétválasztást (διαμερισμον = diameriszmon)". A következő két vers még kétszer említve a "szétválasztás" szót a legbensőségesebb családi kapcsolatokon mutatja be, hogyan választódik majd szét egy házon belül a kettő három ellen és a három kettő ellen. (Lk 12,49-53) Máténál: "Ne gondoljátok, hogy békét hozni jöttem a földre. Nem békét jöttem hozni, hanem kardot. Azért jöttem, hogy elválasszam (διχασσαι = dichaszai) az embert az apjától és a lányt az anyjától és az anyóst a menyétől; és ellensége az embernek saját házanépe."(Mt 10,34-6)

Menjünk sorjában. A "tűz" Jézus ajkán jelképes értelemben vagy a kárhozat tüzet (36d num) vagy az áldozati tüzet jelenti - "mindent tűzzel sóznak meg". (Mk 9,49) A következő mondat alámerítődésének Golgotára utalása alapján nem kétséges, hogy itt arról az áldozati tüzről van szó, amely ott Őt emésztí el. Mit tehet és mit akarhat a Messiás? Nem olthatja el, ha egyszer közénk jött, mert közénkjövésével maga gyújtotta fel azt a tüzet, amely elégeti Őt mint áldozatot. **Ha adva van az életét odahelyező Messiás és adva van a Vevés csillagzata alatt álló Világ - ez a kettő felgyullasztja a tüzet, és elégeti a Vevést-nem-ismerőt.**

A "gondoljátok?"-fordulat éppen erről az áthidalhatatlan ellentmondásról beszél. Lobogó áldozati tűz, amelyben a Világ elégeti a Messiást. Kehelykiivással kapcsolódó alámerítődés, amelyben a Világ a "fájdalmak emberévé" teszi a Messiást - ez van Jézus tudatában, amikor eljut a "béke" szavához. Ha van, ami ellentmondása, teljes kizárása a békének, akkor ez a Messiást elégető áldozati tűz és a riportok meggyalázási anyagában alámerülő Messiás, az. A régi és új ruha egybe-nem-dolgozhatása, a régi tömlők fel-nem-használhatása az Izrael testén ezáltal támadó repedést lassan szakadékká növteti. S ott lesz a szakadék tulsó oldalán az Ő népe, akihez jött. S az be fogja hajítani Őt e szakadékba. Gondoljátok, hogy békét jöttem adni a földön? Hogyan is jött volna ezt adni! **Ellenkezőleg, kiváltó oka lett annak, hogy magasra szálljon a gyűlölet feszítse-meg-kórusa.** Mindkét szöveg azonos élességgel tagad: nem békét, hanem elválasztást; nem békét, hanem kardot - jött hozni a Messiás. És éppen ezért meg fogja osztani Izraelt, Jákob egész házát. Sőt, a legszűkebb biológiai közösségekig fog nyúlni ez a szétválasztás: apa fiával, anya lányával fog szembekerülni aszerint, hogy melléállnak vagy ellenemondanak a Messiásnak.

Nem békét jött hozni a Messiás? Ennek szó és betű szerint ellenemond a búcsúbeszédnek és egész működésének "béke"-tartalma (24b num). Itt a helye a kitisztázásnak. Már a búcsúbeszédben különböztetett Jézus a maga békéje és a világ békéje között. Két értelemben használta ezt a szót is. Országbeli értelemben és evilági értelemben. Országbeli békét jött adni nekünk, de evilági békét nem. Ezért tagadja az adást ott, és állítja itt. Mi az egyiknek és mi a másíknak a tartalma?

Az evilági békét Jézus nem adja. Ezt a világ adja, amikor adja. Mi ez a béke? Három képet is rajzol róla: "Amikor az erős fegyveres őrzí a maga udvarát, **békében** van az, amit birtokol"; a tízezer-katonás király még akkor, amikor a húszezer-katonás király távol van, "követséget küld, hogy **békét** kérjen tőle"; s végül előre látva Jeruzsálem sorsát, hangosan siratva a várost mondja: "Vajha megismerted volna te is...amik néked a te békességedre valók". (Lk 11,21; 14,31-3; 19,42) Mind a három hely evilági békéről szól, mert mind a három békét fegyveres erő teremti meg, ill. fegyveres erő teszi lehetetlenné. **A világ békéje tehát: a fegyverek adta biztonság, az erősebb fegyver előtti meghajlás.** A béke hiánya, Jeruzsálem ostroma, éppen azért következik be, mert rosszul fogják megítélni az erőviszonyokat. Tévesen úgy gondolják, van elég fegyveres erejük, és így nem hajolnak meg a nagyobbak nem gondolt erő előtt. A világ békéje mindig a nagyobb fegyveres erő megtámadni nem-meréséből adódik. Az evilági országok szakemberei jól tudják ezt. Tudják, hogy a béke biztosítéka erőegységen belül az erőfölény, több erőegység között az erőegyensúly.

Ezzel a békefogalommal áll szemben a Messiás békéje. Semmi köze az erőhöz; sem egyensúlyhoz, sem fölényhez. Nem ismer fizikai erőt, nem ismer fegyvert. Ezért az a béke, amit Ő ad, független az evilági ország és az evilági országok béke-vagy-nem-béke-helyzetétől. Akármilyen is az, az Ország népe tudja, hogy a Fiú eljön érte, s elviszi őt magához az Atya házába, s amíg el nem jön ez a nap, addig is velük és bennük van a Fiú Lelke, aki védőként, ügyvédként (Παρακλητος) mellettük áll. A Messiás békéje

tudatállapotbeli nyugalom azokban, akik tudják, hogy ők az örökösei annak az Országnak és életnek, amely el nem múlik (24b num). - A másik békét viszont Krisztus nem hozta, nem adta. Ellenkezőleg, az ellentétét hozta: az elválasztást és a kardot, amelyből harc, ellenségeskedés születik meg; mégpedig végsőig menő, egészen az élet elvevéséig menő.

Nincs itt valami ellentmondás? Kardot hoz, aki nem ismeri a fegyvert? Az ellentmondást feloldja az, hogy ki használja a kardot és ki ellen. A fentiekből nyilvánvaló. A kardot Maga ellen hozta. Elválasztást-hozásával feszültséget teremtett a szétválasztottak között. Ez a feszültség természetesen két vonatkozási ponttal bír, s a két vonatkozási pontot két vonatkozási tartalom, két feszültség-ellenkezés köti egybe. Az Ország szembenállása a világgal és a világ szembenállása az Országgal: "Mostantól fogva tehát egyetlen házon belüli öt ember megoszlásban lesz: ketten három ellen és három kettő ellen; az apa a fiú ellen és a fiú az apa ellen, az anya a leány ellen, és a leány az anya ellen". (Lk 12,52-3) Minden feszültség szükségképpen kétoldalú, s a Messiás esetében is csak az lehet. **De a két feszültségi vonatkozási tartalom között mégis különbség van.** A Messiás így fogalmaz: "Aki nincs velem, ellenem van", és nem így: Aki nincs velem, annak ellene vagyok. A Messiás így fogalmaz: "Ellensége az embernek a házanépe", és nem így: ellenségei vagyunk háznak népének. (Lk 11,23; Mt 10,36) E szöveget Máté az Úr kereszthordozásra hívó szavaival folytatja, a jól ismert paradoxonnal: "És aki nem veszi fel keresztjét és nem jön utánam - a riportok útján! - nem méltó hozzám". (Mt 10,38)

A Messiás örömhíre széjjelválasztást eredményez. Az egyik táborba kerülnek azok, akiket csak hívott, a másikba azok, akikért jött is. Feszültség támad a két tábor között. Az első kezébe veszi a kardot, a másik el-nem-szaladva szabadra állítja a nyakát. Az első alámerít, a másik alámerül. Az első ellene van és ellensége a másodiknak, és használja a kardot. **A másik nem használja a kardot és nincsen ellene, és nem ellensége a kardot tartónak.** Nincsen ellene és nem ellensége a karddal reá lesújtónak. Még a sújtás pillanatában is "érte" van: mentő okot keres a karddal reá lesújtó számára, hogy bementhesse őt az Életre. (Lk 23,34)

A feszültségért azonban ketten felelnek: a farizeusok repesztenek, s a Messiás is repesztéssel válaszol. A szakadás lassan teljessé válik, s a Messiás részéről ennek gyümölcse Fülöp-Cezáreában érik be.

31. KÉFÁS ÉS KAIFÁS

a) Fülöp-Cezárea

Utolsó könyvünk foglalkozik majd a Messiás szociológiai fogalmaival, valamit azonban előre kell vennünk. A konkolyról szóló példabeszéd magyarázatában találunk egy mondatot, amely az első századokig visszanyúlóan keresztje az egzegétáknak: "Az Emberfia elküldi angyalait és azok összeszednek országából (εκ της βασιλειας αυτου = ek tész baszileiasz autú) minden botrányt és törvényszegést-elkövetőt, és a tüzes kemencébe vetik őket...". (Mt 13,41) Amint majd annak rendje és módja szerint megmutatjuk, a "világ" (többek között) az a földi szintér, (is) amiben vegyesen vannak övéi és a Sátáni (120c num); az "országa" pedig az, amiben csak az övéi vannak, akiknek készül a lakóhely az Atyánál (119b num). E jézusi nyilatkozat - egyetlenként! - **ellene mond a négy evangéliumon zavartalanul végigvonuló fenti szóhasználatnak;** az Emberfia országában vannak ugyanis ehelyt a botrányok és

törvényszegések. A magyarázatnak két útja lehetséges. Felbontani a Messiás következetesen kifejtett két fogalmát beleépítve azokba ezt az egyetlen zavaró helyet, s ezzel a fenti két éles fogalmat elmosni - ez volna az egyik út. A másik: feltételezni, hogy az Úr ebben a mondatban más értelemben használt egy szót, mint amilyenben minden más alkalommal használta. Csak ezt az utóbbi utat választhatjuk.

A galileai esztendő közepén vagyunk, amikor e magyarázatát mondja. Még nem **szakadt el lélekben egészen az új-Izrael-konceptiótól**; még él benne, hogy Izrael házának elveszett juhait keresi. Még emberi tudatának tudatalattijában nem számolta fel ezt az egyre reménytelenebbül reménytelenné váló koncepciót; még a maga országának tekinti Izraelt, Jákob házát az, aki "uralkodni fog Jákob házában mindörökké". (Lk 1,33) Arra a valóságos Izraelre gondol, amelyben él; amely részint hallgatja, részint visszautasítja Őt. Arra a valóságos Izraelre, amelyben már elkezdte ugyan a kettős tanítási - a nyílt és a nem-nyílt, a példabeszédes - formát, de még nem szakította el az utolsó szálat. Itt még "Izrael" egyenlő az "Emberfia országával".

Fülöp-Cezáreában már más az egyenlő az Emberfia országával, mert addigra ez a szál a Messiásban már elszakadt. Ott ejti ki először ezt a szót: "az én gyülekezetem". Kétségtelen, hogy a zsidó "kahal" szót használta, melynek jelentése: "Jahve közössége", a Jahve előtti kultuszra egybegyűlt kiválasztott Isten-népe. Ott kapja meg Simon, Jónás fia véglegesen a maga új nevét: "Te szikla vagy, és én erre a sziklára fogom építeni az én "kahal"-omat, és a pokol kapui nem fognak erőt venni rajta. És neked adom a Mennyek Országának kulcsait...". (Mt 16,18-9; Deut 23,2-5.9)

De a fenti konkoly-magyarázatban Izrael országa és az Ő "országa" még egyet jelent, és ez adja az egzegéták említett keresztjét. A Fülöp-Cezárea-beli mondatban viszont már az Ő gyülekezete egy a Maga "országával". Ez a magyarázata a helynek. S nem nyújthat alapot annak igazolására, hogy az Egyház nem a tiszták, a bünt-nem-ismerők gyülekezete. Ez nyilvánvaló anélkül is, hogy ez a hely igazolná. A Messiás a bűnösökért jött, s a metanoiázó bűnöst a magáénak tudja. Metanoiázó bűnösök alkotják az Isten népét, de a példabeszéd síró és fogcsikorgató tűzrevetettjei - nem. Ezek a Gonosz fiai; a Gonoszéi, akik egyértelműen a Sátánt, annak országát és népét képviselik. A kettő szimbiózisa az evilági országban van adva.

Az Isten Országának és a Sátán Országának viszont részint a metanoiázó bűnösök, részint a gonoszok minden evilági országát transzcendáló közösségei. Ha Jézus szavaiban a két tábor egy országban van, akkor a szöveg nem beszélhet transzcendens országról, csupán a beleszületettek által alkotott Izraelről. A megbánatlan bűn elveszi a körülmetélt ószövetségitől is, a megkeresztelt újszövetségitől is az Isten Országát. A körülmetélt is, a megkeresztelt is egyaránt lehet a Sátán népe és annak országába tartozó. **A beleszületettektől alkotott Isten Országának koncepció idegen volt attól a Messiástól**, aki a keresztséget csak a hűség ellenében engedélyezte, (Mk 16,16) s aki a megátalkodottnak a gyülekezetből való kirekesztődését kívánta. (Mt 18,17)

De ha így van, hogyan mondhatta a Messiás e nem-transzcendens országot az Emberfia "országának"? Bonyolult tudatfolyamatról informál ez a szóhasználat. **Benne rejtezik az új Izrael-konceptió is, benne van az attól elszakadás is**. Az új Izrael-konceptió a földrajzi Izraelből akar nem politikai-földrajzi, hanem transzcendens Izraelt teremteni. Ennek csődjét mutatja be a példabeszéd: Izrael nem lett transzcendens ország, maradt evilági ország, amely egyaránt teret nyújt a Messiásnak is, a Sátánnak is. - Alighanem ez, és nem más e rendhagyó használat magyarázata.

Ha lehetséges lett volna az Izrael-koncepció, nincsen "kicsi nyáj" és nincsen "én gyülekezetem", és nincsen Kéfás, mert van Kaifás, Izraelnek főpapja, aki 1200 év óta látható megszemélyesítője Izrael országának, mégpedig éppen mint előkészítő-jellegű Isten Országának. Ha nem Kéfásnak, de Kaifásnak nyilatkoztatja ki a Mennyei Atya azt, ami megelőzte az Egyházat alapító szavakat, akkor **az előkészítő jellegű Isten Országát átmehetett volna perfektuáltba**, s lett volna látható pásztora a nyájnak a mennybemenetel után - Kéfás nélkül is. De nagyon sok okon nem így történt, és sor került mindarra, amire sor került Fülöp Cezáreájában. Isteni tudásával jól tudta mindezt kezdettől fogva is a Messiás. S ezért kaphatja meg Simon a "Szikla" nevet már korábban a Jordán-vidéken, amikor először néz szemébe a Messiás. (Jn 1,42)

Az új ruhának és az új bornak innen már gyors és egyenes az útja a vérévé tett új borban megújított szövetségig. **FülöpCezáreától kezdve az Isten Országát már nem Izrael**; az Isten Országát innen kezdve már az Egyház. Nem pünkösdkor alapítódik, akkor csak láthatóvá válik szélesebb tömegek számára. Megvan már Fülöp-Cezáreában a Messiás és a Szikla közösségében. Fülöp-Cezáreában ott van már a Juhász és a kicsi juhnyáj. S ott van már a nyájban az "ajtónálló" (θυρωρος = thürórosz), aki őrzí az ajtót (θυρα = thúra), s nem enged be akárkit rajta. (Jn 10,3) S megvan már a Sziklára épített ház (οικος = oikosz), amelyet ezen a sziklán épít (οικοδομησω = oikodomészo) majd a Messiás. Harcos átellenben a Sátán házával-varával s az annak erejét jelző kapukkal. A Sziklára épített háznak-várnak is vannak kapui, melyeknek kulcsai odakerülnek Péter kezébe. A juhok ajtóőrzője egy a kulcsokat megkapóval. (Mt 16,18-9)

Fülöp-Cezáreában legeltet már a Nyájajuhász; megvan már a nyája, amelyet tanításával, példájával már dús legelőkre vezethet, hogy bőségben legyen életük. Megvan már a nyáj, amelyet hamarosan majd öntestével-önvérével táplál, mert életét adja érte. Legelteti majd akkor is, amikor visszamegy az Atyához, mert akkor is Ő építi a gyülekezetet. Ha rá is bízsa Péterre a legeltetést, Ő azért velünk és köztünk marad; ha odaadja is neki a várkapukulcsot, azért Ő építi majd a házat-várat - az egymásbanlevés erejében. A Sziklára építi; arra, aki látható pásztor lesz abban a nyájban, amelynek Ő mind az idők végéig láthatatlan pásztora. **Építi akkor, amikor még Ő a nyáj látható feje, és építi a jövőben is, amikor Ő már nem lesz látható.** Ez a mondat jövő idejének oka és tartalma.

b) Szegletkő

Az elvetésre válaszoló elvetést, melynek megnyilvánulása Fülöp-Cezárea is, szenvedését közvetlen megelőzően **közi is Izraellel**. Immár nem helyi zsinagógákban, nem a néppel, hanem Izraelnek, az előkészítő Isten Országának hivatalos képviselőivel, látható fejeivel. Nem korholó fenyegetések, hanem befejezett tény formájában. Sokszor küldtek ezek a fők már hozzá megfigyelőket és vádanyaggyűjtőket. Az utolsó napokban ők maguk mennek Hozzá - aki éppen fel s alá járva tanít a templomban (Mt 21,23; Mk 11,27; Lk 20,1) -, hogy kérdezzék Őt. A Messiás nem felel kérdésekre. Nem mondja meg nekik, miféle és kitől kapott hatalommal teszi, amit tesz. Nem mondja meg, de mond egy példabeszédet. A gonosz szőlőmunkásokról szólót.

"És amikor hallották a főpapok az ő példabeszédét, megértették, hogy róluk mondja". A Messiás eljött, hogy átvegye örökségét, Izraelt. Az örökség gondozásával megbízottak nem akarják odaadni, hogy megmaradjon nekik. Ezért megölik az örököszt, a Messiást. **Isten**

viszont elpusztítja e megbízottakat és **másoknak adja oda országát, amely eddig Izraelé volt.** "Amikor ezt hallották, így szóltak: Ne történjen ez!" Ő azonban rájuk nézett s ezt mondta nekik: "Hát akkor mit jelent az, ami megvan írva: A kő, amit az építők elvetettek, szegletkövé lett?". (Mt 21,45.41-3; Mk 12,7.9-10; Lk 20,19.15-7) - Vége a nagyon is átlátszó példabeszédnek, amelybe mint sorsukba élik bele magukat a történetet hallgató papi fejedelmek. S most már Jézus példabeszéd nélküli, nyílt szavai záporoznak reájuk: "Elvételük töletek az Isten Országá, és olyan népnek adatik, amely megtermi gyümölcsét" - amely országbeli gyümölcsöt terem. (Mt 21,43)

Simon lett a szikla, melyre épül a Messiás háza, de e Szentháromságból idehozott közösségnek-háznak a Szegletköve maga a Messiás. Azért lett elvetett kő, hogy az élete odaadását példázó kép mögötti magatartás által Szegletkö lehessen az ideáramlott Őstény köztünk épülő házában. **Az elvetett-kő-szerep vállalása árán lehetett Szegletkövé.** Azért jött el, hogy amikor az idő arra megérett, szegletkövévé legyen az új szövetségen épülő Isten Országának, Isten házának.

Izrael Messiást elvetésére a Messiás válasza: **az Izrael országa és az Isten Országá közti egyenlőségjel végleges törlése.** A Messiás Izrael-koncepciójának elvetése egyet jelent Izrael pusztulásával: "És aki erre a kőre esik, szétzúzódik; és akire reáesik, összezúzza azt". (Mt 21,44; Lk 20,18) Az Izajástól, Dánieltől vett kép az evilági ország pusztulásáról - a Messiás ajkán nem politikai-földrajzi értelmű pusztulást jelent. Az Isten Országá elvételének ez csak esetleges következménye, amely a történelem során bármikor felszámolódhatik; az evilági ország újra épülhet. Az országbeli életből zárja ki Izraelt, mint népi-faji-vallási közösséget. Az országbeli halálnak képei ezek Annak az ajkán, aki más népnek adja oda azt az Országot, olyan népnek, amelynek gyümölcstermése nem ismer kardforgatást, nem ismerhet tehát össze- és szétzúzást sem.

Az Országból zárja ki. S mivel kizárja, pár napon belül **Kéfással és a Tizenkettővel újítja meg a szövetséget.** Abban a vérben köti meg, amelyet már Kaifás és Izrael elvetélt - mert a Messiást elvető - tizenkét törzse fog kiontani. - Nem békét jött hozni. Vért, harcot, kardot. Tüzet jött hozni, áldozatot elégető tüzet. Kardot, amely Őreá csap. Tüzet, amely Őt égeti.

32. A KÜLDÖTT KÜLDÖTTEI

a) A küldöttek

Az előkészítő Isten Országá megszűnik Isten Országá lenni; ennek népe, Izrael megszűnik az Isten népe lenni. Új és másik közösség lesz az Isten Országá, új és másik nép lesz az Isten népe.

A Messiás ideje, a Küldött közöttünk levésének ideje azonban hamarosan lejár. Ő már nem megy tovább, nem lép túl Izrael országán, melyen kívül az Isten-eddigi-nem-népe tanyázik. Nem megy a "nemzetekhez" (gójim), amelyektől a most már megszüntetett szövetség idejében még féltő gonddal óvta övéit, Izraelt. Lelkét elküldi majd, de a Lélek meg nem testesül. A Messiás megmarad Szegletkönek, továbbra is építi az Országot, de látható testi alakban Ő sem lesz közöttünk. Ennek folytán **messiási küldetésének**, itt-jártának logikai és időbeli rendben **utolsó feladata: biztosítani ügyének folytatását.** Mégpedig az emberek

között egyedül lehetséges módon, tehát Hozzá hasonló, látható emberi alakban élő emberek által. Ugyanúgy, ahogy a régi szövetség idején. Küldöttek által, akik emberek voltak.

Simonból, Jónás fiából is azért lett Kéfás, hogy legyen az, ami volt a régi szövetség idején Áron - a Szövetség utolsó napjáig. S hogy legyen az, aki volt Mózes - nem mint evilági országvezető, hanem mint törvényhozó ...ugyanúgy a Messiás képviselőjében és Őt helyettesítve, ahogy Mózes és Áron az Isten képviselőjében és Istent helyettesítve. - **Küldte tehát Pétert és társait.** Készült e küldésre már jókor, az Őt elveszejtés első kísérletei után. Egy éjszakát imádságban töltve "hívta tanítványait és kiválasztott közülük tizenkettőt, akiket küldötteknek is nevezett", ill. "és tizenkettővé tette őket, hogy Vele legyenek és küldje őket". (Lk 6,12-6; Mk 3,13-9; Mt 10,2-5) A Messiás Országában minden az Atya Országából való; s így a küldés is, amellyel küldi övéit, ugyancsak onnan való. Főpapi imájában imádkozza: "Ahogy engem küldtél a világba, úgy küldöm én is őket a világba". S megismétli ezt nemcsak jelenlétükben, hanem hozzájuk szólva is, feltámadása után: "Ahogy engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket". (Jn 17,18; 20,21) - Úgy, ahogy! Ugyanazzal a tartalommal. Könyvünk tartalomjegyzékéhez folyamodhatunk: **örömhírt hirdető, tanító, országbeli életét és életünket adó, valamint népet szerző pásztori szerepkör - a küldöttek küldetésének tartalma.** Pontról-pontra érvényes e **helyettesítő szerepkör.** Logikus ez, mert az Országban csak országszerű lehet a küldés és a küldetés tartalma.

Következő könyvünk részletesen igazolja majd, hogy az Atyához vezető utunknak kihagyhatatlan velejárója a küldetés (78 num). A küldetés - az Út; és ez nem más, mint a messiási élet és a messiási tanítás egysége. S az Út - a küldetés. **Küldetés és küldetés között a különbség csupán szervezeti jellegű.** Más a Nyájajuhászt helyettesítőé, más egy helyi gyülekezet vezetőjéé, és más e helyi gyülekezet utoljára maguk közé felvett tagjáé. Nem tartalmában más. A tartalom mindegyikben azonos: a Messiás küldetésének, az Útnak fenti tartalma. Nem is lehet más, mert a küldöttek mindig küldötteket nevelnek. "Elmenvén" nem hallgató közönséget szerveznek, hanem tanítványokká teszik azokat, akik befogadják őket: "Tegyetek tanítvánnyá (μαθητευσατε = mathéteusate) minden nemzetet". (Mt 28,19) Jézus ajkán "tanítvány" (μαθητης = mathétész) és "küldött" (αποστολος = aposztolosz) egyet jelent: "hívta tanítványait...akiket apostoloknak is nevezett". Ha a szinoptikusoknál azt olvassuk, hogy "nem lehet különb a tanítvány tanítójánál", akkor Jánosnál ezt: "egy küldött sem nagyobb küldőjénél". (Lk 6,13.40; Mt 10,24; Jn 13,16)

A Messiás küldő is és tanító is; **övéi küldöttek is, tanítványok is.**

Legyen hivatva illusztrálni ezt az övéi egészére egyetemlegesen kiterjedő küldetést egy messiási nyilatkozat, melyet **intézett Péterhez is** ("amit megkötsz, meg lesz kötve,...amit megoldasz, meg lesz oldva"), **a tizenkettőhöz is,** és a közelebről meg-nem-határozott "gyülekezethez" is ("amiket megkötök...amiket megoldotok". (Mt 16,19; 18,18; Jn 20,23) A megkötni (δεῖν = dein) szót Jézus részint valóságos értelemben használja (megkötni konkolyt, szamarat, irgalmatlan szolga kezét-lábát), (Mt 13,30; 21,2; 22,13) részben képletes értelemben: a Sátán megköti a betegséggel az embert és Jézus az ördögűzések alkalmával a Sántát. (Lk 13,16; Mt 12,29; Mk 3,27) A fenti jézusi nyilatkozatok **valaminek, valamiknek** a megkötéséről szólnak. Hogy mit jelölnek ezek a vonatkozó névmások (amit,amiket), azt elárulja a "megkötözni" ige kontráriumának, a "megoldani" (λύνειν = lüein) igének a tartalma. Jelenti a megkötözött állapot eloldását, a betegségtől való megszabadulást is, (Mt 21,2; Lk 13,15-6) sőt a templom-lebontást is, (Jn 2,19) de ezen felül három különböző helyen jelenti igénk egy érvényes tételnek az érvénytelenné tevését: az, amit Jézus törvényként tanít, a mózesi törvény és az Írás nem teheti érvénytelenné. (Mt 5,19; Jn 7,23; 10,35) Ennek alapján

úgy tetszik, hogy a Péternek és az egész egyháznak átadott kötő-oldó hatalom mindenekelőtt annyit jelent, hogy hatalmuk van megszabni, mi a rájuk bízott ügy (az Ország) érvényben levő vagy érvényben nem levő törvénye. Mindenekelőtt ezt jelenti. De nemcsak ezt. Az ily elméleti értékítéletet az élet - gyakorlati értékítéletekre használja fel. A törvényt azért állapítjuk meg, hogy annak alapján eldöntsük, hogy a törvény alá tartozók a törvény szankciója alá esnek vagy sem. Azaz hozzátartozhatnak-e a gyülekezethez vagy kirekesztődnek abból (62 num). Jól mutatja az oldó-kötő hatalom e második vonását a feltámadás után elhangzó messiási nyilatkozat, amelyet a Tizenkettőre a Szentlelket reálehelve tett: "Akiknek megbocsátjátok bűneit, azok bocsánatot nyernek, s akikét megtartjátok, meg lesznek tartva". (Jn 20,23) A "megbocsátani" (αφιεῖν = aphiein) és az "eloldani" (λυεῖν) egyaránt "elengedést" jelentő igék (21a num). A "κρατεῖν" (kratein = megtartani) alapjelentése: "megragadni"; Jézus ajkán - a verembe esett juhot kiemelés céljából, a fizetni nem tudót fojtogatás céljából, a termésért jövő szolgát megölés céljából. (Mt 12,11; 18,28; 22,6) Képletes értelemben a "κρατεῖν" jelenti az emberi hagyományok megragadását, az azokhoz való ragaszkodást. (Mk 7,8) Szövegünkben pedig a "bűn" el nem engedését, azaz a bűnt elkövetőnek a Bűn rabságában való meghagyását, tehát az Egyház közösségébe való be nem fogadást.

Isten népe egészének is a felelőssége, és nem kizárólag az egy Péteré és nem kizárólag a Tizenkettőé, azaz nem kizárólag a kiemeltké, a "hivatal-viselőké" - **örködni a gyülekezet törvényei felett és örködni a gyülekezethez tartozók törvényt megtartása felett**. Ha egyénileg meg kell bocsátanom az ellenem elkövetett bűnöket (62d num), mint a közösség tagjának meg kell bocsátanom a közösség törvényei ellen vétő tagoknak is. Mert erre ad hatalmat a Messiás Péternek is, a Tizenkettőnek is, a gyülekezetnek is. Amit-akit övéi elengednek-eloldanak, azt Isten is elengedettnek-eloldottnak fogja tekinteni. Amit-akit övéi megtartanak-megkötöznek, azaz nem engednek, nem oldanak el, amit tehát sátáni magatartásnak állítanak, azt az Isten is sátánnak, meg-nem-bocsátottnak fogja tekinteni.

Kinek adta ekkor ezt a hatalmat a Messiás, kinek a döntéseivel azonosítja magát az Isten? Kéfas döntéseivel? A Tizenkettő döntéseivel? A gyülekezetéivel? **A Messiás különböző döntésekkel nem azonosíthatja magát**. Azért adta egynek is, és elsősorban egynek, Kéfasnak a döntést, hogy akárhányan döntsenek is, ne összevissza és egymásnak ellentmondóan döntsenek. Az Ország rendje menetközben alakul majd ki. Ő vigyáz majd erre az alakulásra, hiszen Ő, a Szegletkő építi-növteti ki magából az alakulást, és velünk lesz a Lelke is. A "rend" pedig mindenféle országban kívánja a legfőbb látható vezető és minden segítője között a harmóniát. Kiknek adta tehát ezt a hatalmat? Egynek? Tizenkettőnek? Sokaknak? Azoknak adta, akiknek erre az Ország építéséhez szükségük van. Olyan mértékben, amilyen mértékben szükségük van rá. Azzal a feltétellel, hogy a döntések egymásnak ellene ne mondjanak, hiszen akkor nem tud azonosulni velük. Ennek pedig feltétlen feltétele, hogy az ajtónálló és a várkapukulcsokat megkapó Simon megkapta a juhok őrzésének, legeltetésének egyetemes és legfőbb tisztét. (Jn 21,15-7)

A három nyilatkozat egyikét sem szabad alulértelmeznünk. A Messiás e három nyilatkozattal tanította a péteri primátust és a püspöki kollegialitást is, Isten népének egyetemes felelősségét is. Az Ország rendjét nem az első elv biztosítja, nem a második, nem a harmadik, hanem a három elv együtt. Az Ország alkotmánya ily módon nem monarchia, nem oligarchia és nem is -pán-archia (egynek, keveseknek, mindenkinek az uralkodása). Ez az alkotmány ugyanis nem uralkodásra (αρχία = archia) épül (68d num): Vezetés és lábmosás. Az Ország testvéri közösséget alkot: "Ti pedig mindnyájan testvérek vagytok". (Mt 23,8) Az Ország tagjai Szent Lelket hordozó testvérek, mert a keresztség által mindnyájan a Lélekbe merültek. (Mt 28,19)

Ezért képesek mindnyájan - Péter, a Tizenkettő és Isten egész népe - a másikban az Isten Lelkét tisztelő, lábmosó szolgálatra; szolgálatra (δουλια = dúlia), mégpedig mindenki által és mindenki javára gyakorolt, s ezért kétszeresen is **pán**-dúliára. A döntést ebben az Országban az Ország egész népe hozza: "...az egész népben meglevő természetfeletti hitérzék birtokában...a püspöktől kezdve a legjelentéktelenebb világi hívőkig fejezi ki általános egyetértését a hit és erkölcs dolgaiban" (Lumen gentium 12).

b) Küldetésünk

Övéinek küldéséről, küldetésükről több ízben szólt. Küldötté választásuk, küldötti próbaútjuk alkalmával, Fülöp Cezáreájában, az Utolsó vacsorán és feltámadása után is. **A küldés tartalmaként az Ország munkájának végzését jelölte meg.** Küldött-választásra is úgy kerül sor, hogy látja a pásztor nélküli juhokat és tanítványaihoz fordul: "Az aratnivaló sok, de a munkás kevés. Kérjétek az aratás urát, hogy küldjön munkásokat aratásába". Ugyanezért küldi a hetvenkettőt is. De erről beszél már nagyon korán Szamáriában övéinek, amikor még nem nevezi küldötteknek őket: "Küldtelek titeket aratni azt, amit nem ti munkáltatok meg". S erről beszél a búcsúbeszédben is: "Kiválasztottalak benneteket és arra rendelvelek, hogy menjetek és teremjetekek gyümölcsöt". (Mt 9,37-8; Lk 10,2; Jn 4,38; 15,16)

Ennek az országbeli munkának alapja a kezdeti küldések alkalmával is (Mk 3,14; Lk 9,2; 10,9) s a végső küldéskor is - **az igehirdetés.** Az Ország hirdetése, az Ország törvényhozójának a hirdetése és az Ország törvényének hirdetése. A végső küldéskor ez a hirdetés új tartalommal gazdagul. Annak teljesítésekor a Messiás már nem jár majd a földön, mint a kezdeti küldések idején. A küldötteknek tanúsítaniuk kell, hogy Ő itt járt és tette és mondta, amit tett és mondott: "Ti vagytok a tanúi mindezeknek", ill. "és tanúim lesztek Jeruzsálemben és...". (Lk 24,48; Csel 1,8; Mk 16,15; Mt 28,19-20) E tanúságtevő hirdetés tárgyai a végső küldéskor: a Messiás személye, az örömhír, valamint a tanítás azzal a célkitűzéssel, hogy tanítvánnyá tegyenek minden népet; Lukács szövegében pedig a metanoiára épülő bűnbocsánat a kiemelt tárgya (Lk 24,47) Jézus végső hirdetői parancsának.

A küldetés hatalommal is jár. Ez a hatalom végső soron a küldötteket a sátáni kötelékek elszakítására képesíti. (Mt 16,19; 18,18; Lk 24,47; Jn 20,23) Errefelé néz a kezdeti küldésekben az ördögűzésre (Mk 3,15; 6,7; Lk 9,1; 10,17-20) és a gyógyításra (Mt 10,1; Mk 6,13; Lk 9,1-2; 10,9) adott hatalom, amelyet a későbbiek során már nem ismétel meg, mert időközben a Messiás megkérdőjelezi a gyógyítások országbeli hatékonyságát (90 num). Az utolsó vacsorán már az Újszövetséget ünneplő lakomának folytatására ad parancsot és hatalmat. (Lk 22,19; 1Kor 11,24-5) A végső küldés során pedig további küldetési tartalomként az alámerítést jelöli meg: Máténál ez a hitre tanítással, Márknál a hitre eljutással kapcsolódik, míg Lukács csak az apostoloknak a Szentlélek által történő alámerítődését idézi a mennybemenő Jézus ajkáról. (Mt 28,19; Mk 16,16; Csel 1,5)

A nagyobbára egységes képet valamelyest megbontja **Márk** evangéliumának nem Márktól származó záradéka, (Mk 16,9-20) amely újra érvényesíti a csodatevések hatalmát. Az örömhír hirdetésében és az alámerítésben jelöli meg a küldetés tartalmát, amelyet azonban ki is egészít: "Ezek a jelek fogják követni a hívőket: nevemben ördögöket űznek, új nyelveken fognak beszélni, kígyókat vesznek fel, és ha valami halálost isznak, nem árt nekik: betegekre teszik kezüket és azok meggyógyulnak". (Mk 16,17-8) A fenti négy jelből kettő, az ördögűzés és a gyógyítás, egybeesik a **korai** küldések tartalmával. A harmadik: a tanítványok sérthetlensége. Egy ízben megállapítottuk már (12g num), hogy a Messiás ily szavai

országbeli értelmű sérthetlenséget hordozhatnak csupán, hiszen üldöztetést és keresztet ígért tanítványainak. A negyedik: a nyelveken szólás, amelyben már benne van talán a pünkösdi nyelvcsoda hatása is. Ez a második század elején készült záradék mintegy rehabilitálni akarja a kezdeti küldések tartalmát. Mindazonáltal a záradék szerzője nem a küldetés tartalmaként említi a négy mozzanatot, hanem a hívőket kísérő jelekként.

A csodák Jézus szemlélete szerint - önmagukban véve nem perdöntő igazolások. Ördögűzésre nemcsak Jézus képes, hanem a Jézust Belzebubbal összeházasítók "fiai" is. (Mt 12,27; Lk 11,19) Ördögűzésre, csodatevésre olyanok is képesek lehetnek, akikkel a Messiás nem azonosítja magát, akiket nem enged be örök Országába: "Sokan mondják majd nekem azon a napon: Uram, Uram, nem...a te nevedben űztünk ki ördögöket, és nem a te nevedben tettünk sok csodát? És akkor megvallom majd nekik, hogy sohasem ismertelek titeket". (Mt 7,21-3)

Az igazoló csodajel nem feltétlenül messiási követelmény. A feltétlen követelmény: megtenni az Atya akaratát. (Mt 7,21) Igehirdetőt és ígét elfogadót ennek a jelnek kell követnie. Ez mutatja meg, ez igazolja az ige hitelét. A szeretetről szóló ige igazolója - az ígét megvallók szeretet-élete. Ez az a "jel", amelyhez a Messiás feltétlenül ragaszkodik. Ez az a jel, amely nélkül az Ország körünkben fel nem épül. Csodák nélkül még felépülhet. Mikor igazolja Isten ereje a hívőket csodákkal is? - ennek törvényszerűségeit nem ismerjük. Amikor Isten szükségesnek látja ezt a fajta igazolást is, bizonyosan nem tagadja meg azt a Benne hívőktől!

c) Az Isten új népe

"Ahogy engem küldtél a világba, úgy küldöm én is őket a világba". (Jn 17,18) Úgy, ahogy. Nemcsak a küldetési vonatkozások tartalmi azonosak; a vonatkozási második pontok is azonosak: **Küldötteit a Messiás a világba küldi.** Az Úr ezen a szón sok esetben az emberiség egészét érti, ebben az esetben is (120c num). "Elmenvén széles e világba, hirdessétek az örömhírt minden teremtménynek". A széles világ a **minden** teremtmény foglalatát jelenti. A régi szövetség egy néphez-nemzethez szól, övéit az újnak alapján minden néphez küldi: "Tegyetek tanítvánnyá minden népet"; feladatuk: "hirdetni az Ő nevében a metanoiát és a bűnök bocsánatát minden népnek". (Mk 16,15; Mt 28,19; Lk 24,47)

A Messiás a maga küldötteit **az egész emberiséghez küldi.** Megszűnt a régi szövetség különböztetése zsidó és nem-zsidó között; és nem került helyére új megkülönböztetés. A Messiás nem a nem-zsidókhoz küldi övéit. A zsidó nincs elvetve mint ember. Mint népet sem hozta a Messiás rosszabb helyzetbe, mint a nem-zsidó népeket. A Messiás továbbra is küldi majd hozzájuk küldötteit: "Küldök hozzátok prófétákat, bölcseket és írástudókat". Igaz ugyan, hogy kezdetben ki fognak tűnni az Isten népének üldözésében, az igazak vérének ontásában, (Mt 23,34-6) másfelől azonban közülük kerül ki a Tizenkettő és az első évtizedek többi nagy küldöttei. És tőlük indul ki, velük és náluk kezdődik Isten új népének összegyűjtése; "Jeruzsálemről kezdve" indul - a messiási parancs szerint - a küldöttek munkája: "tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Szamáriában és a földkerekség határáig". (Lk 24,48; Csel 1,8) Csak megszűnt egy kiváltság, amely eddig Izraelé volt. **Mostantól fogva már nincs kiválasztott és ki-nem-választott nép, csak ember van.** Péter és a Tizenkettő minden nemzeti diszkrimináció nélkül **ember**-halász lesz. Nem zsidó-halász, és nem is nem-zsidó-halász. Az Ország kiváltságokat nem ismerő ország.

Elmenésekor újra kétségtelenné tette Országának földrajzi, politikai, etnikai határokat nem ismerő egyetemességét. Nyájajuhásza ő az emberiség egészének. Miért jött el az Isten Fia

Messiásként közénk? **Azért, hogy kitágítsa az ember horizontját minden embertársa felé.** Tökéletesített törvényének végső értelme és értéke a táborokra oszlott emberiség számára, hogy e törvény vállalásával valóban lehetőségünk támad minden diszkrimináció nélkül kitárulkozni a széles világ, minden ember felé. Az egymásbanlevés biztosításával meg-nem-szűnően táplálja övét a Maga szeretetenergiájával, hogy képesek legyünk valóságba emelni ezt a lehetőséget. Ennek sikere érdekében szervezeti keretet is adott, hogy a törvényeit magáévá tevő s az egymásbanlevés erejében a szeretet életalakítására kész övéi szét ne forgácsolódjanak, hanem a nélkülözhetetlen rendtől és egybehangoltságtól segítve elvégezzék és befejezzék az emberiséget egybegyűjtő munkát, amelyet a Messiás elkezdett közöttünk.

A Messiás **Nyájajuhásznak jött, mert az ember csak azért jelent meg a Föld golyón, hogy az Ő nyájává legyen.** S ez a nyáj meg nem találhatja a neki való legelőt, ha más juhászokhoz szegődik. Nem találja meg, mert a Messiáséi a juhok, Ő ismeri őket. Ő tudja, mi kell nekik. Egyedül Ő képes megetetni-megitatni a juhokat, hogy többé meg ne éhezzenek, meg ne szomjazzanak.

A KIRÁLY

33. AZ AIÓN-VÉG

a) Eljövetelei

A búcsúzó Messiás - műve folytatásának biztosításával még nem tett pontot a maga felkenti szerepkörére. Az evilági ország helyreállításának elmaradása következtében övéi még a mennybemenetelkor is teljességgel befejezetlennek érezték köztük végzett munkáját. S a Messiás **úgy távozott tőlük, hogy újra eljövendővé lett számukra.** Eljövendővé, miként volt a megtestesülés, a Jordán vizénél találkozás előtt.

Miért nem tett pontot a Messiás? Mert a hirdető, tanító és nyájajuhászi szolga-szerepet vállaló Messiás nem teljesített még be bizonyos szerepköröket, amelyek nélkül nincsen ország. Földön jártában megmutatta az Országot, elmondta törvényeit, biztosította az Országban való életet, adta az élet vizét, kenyerét, borát. De **az ítélő és az ítéletet végrehajtó jutalmazó-büntető szerepkört** ezzel még nem töltötte be. Ezt a szerepkört **prolongálta újraeljövételének időpontjáig.** A lábról port lerázás, a vámosként-pogányként tekintés, valamint az Országot elvevés bejelentése (Mt 10,14; 18,17; 21,43) kívül helyezi ugyan ellenségeit a transzcendens országon, de azok hatalomban maradnak még ettől övéi fölött is, és - míg itt jár köztünk - Önmaga fölött is. Ennek az itt még továbbra is érvényesülő ellenséges hatalomnak felszámolása prolongálódik az újraeljövétel időpontjára.

Az újraeljövétel a Jézus ajkára adott nyilatkozatokban vitán felül adva van. Az egzisztenciális, konzekvens és megvalósult eszkatológia túlteszi magát a szövegek tanúságán, amikor azt állítja, hogy kérdésbe sem lehet tenni az újraeljövételt, ill. hogy Jézus maga feladta ezt a korábbi reményét, ill. hogy jelen és jövő egybemosódott Jézus tanításában. **A Messiás tanította a maga újraeljövését.** Már a Jordán-parton az induláskor hallhatják Tőle tanítványai: "Látni fogjátok megnyílni az eget és Isten angyalait fel- és alászállni az Emberfia

előtt". A keresztfelvétel parancsának teljesítéséért övéi akkor kapják meg jutalmukat, amikor "majd eljő Atyja dicsőségében a szent angyalokkal", hiszen "az Emberfia el fog jönni Atyja dicsőségében...és akkor megfizet mindenkinek cselekedeteik szerint". (Jn 1,51; Mk 8,38; Lk 9,26; Mt 16,27) Az Őt elvető prófétaügylkos jeruzsálemiek csak akkor látják majd újra, amikor hallható lesz: "Áldott az Úr nevében eljövő"; s amikor ezt mondja, még ott van közöttük. (Mt 23,39; Lk 13,35) Tanítványainak nem szabad összetéveszteniök újraeljövetelét a hazug-messiasok feltűntével: "mert miként a felvillanó villámlás az ég aljától az ég aljáig fénylik, úgy lesz az Emberfia az Ő napján", ill. "úgy lesz az Emberfia eljövetele (παρουσία = parúszia) is". (Lk 17,24; Mt 24,27) Ezen a napon "az Emberfia" megjelenik (αποκαλυπτηται = apokalüptétai = felfedetik). (Lk 17,30) A tanítványok erre a parúziára kérdeznek reá a szenvedés előtti napokban az Olajfákhegyén: "Mi a jele a te parúziádnak?", s Jézus a virrasztás parancsát adva kétszer is megismétli szavukat: "Így lesz az Emberfia parúziája". (Mt 24,3.27.39)

Ez a parúziának nevezett és apokaliptikus, azaz felfedő jellegű eljövétel nem a hírnök-törvényt magyarázó-szolga- és életetadó szerepben fogant eljövétel lesz, hanem **királyi szerepkörű**. Királyi és így össze-nem-teszethető az idők teljességében megtörtént első jövésével. A szinoptikusok beszámolnak Jézus idevágó nyilatkozatairól, melyeket egyfelől az Olajfákhegyén tett tanítványai társaságában, másfelől pedig a nagytanács előtt. "És akkor meglátják a felhőkben eljövő Emberfiát nagy hatalommal és dicsőséggel", ill. "hatalommal és nagy dicsőséggel". (Mk 13,26; Mt 24,30; Lk 21,27) - halljuk az Olajfák hegyén. "És látni fogjátok az Emberfiát a Hatalom jobbán ülni és eljönni az ég felhőivel", ill. "az Isten hatalmának jobbán". (Mk 14,62; Mt 26,64; Lk 22,69) - halljuk a nagytanácsban. Királyi eljövétel ez, mert királyként fog ítéletet tartani, amikor "az Emberfia eljön a maga dicsőségében az összes angyalokkal együtt". (Mt 25,34.31)

Az ajkára adott nyilatkozatokban **találkozunk azonban olyan "eljövésekkel", amelyekből hiányzik e királyi és apokaliptikus vonás**. "Ha akarom, hogy ő megmaradjon, amíg eljövök, mi közöd hozzá?" - mondja Jánosról Péternek, akinek megjövendölte vértanú halálát. János nem a parúziára érti ezt az eljövést. Nem, mert tiltakozik ilyen értelmezése ellen: "Jézus nem mondta neki, hogy az a tanítvány nem hal meg". (Jn 21,22-3) Olyan eljövése ez Jézusnak, amely megengedi, hogy János meghaljon. "Így megmaradni" ezek szerint alighanem egyet jelent a nem-erőszakos halállal; s ennek az időpontja is "eljövétel", de nem parúzia. Halálunk óráján történik. S valóban a virrasztás parancsa független ama királyi eljövételtől; anélkül is érvényben van. A hűséges és okos szolgának (tehát övéinek) pedig bármikor számítani kell ura, az Emberfia érkezésére: "Legyetek ezért ti is készen, mert nem tudjátok, mely órában érkezik az Emberfia... nehogy, ha hirtelen jönne, alva találjon titeket". (Mt 24,44; Lk 12,40; Mk 13,36) A tíz szűzről szóló példabeszédben az éjszaka közepén érkezik meg a Vőlegény. (Mt 25,6) Ezek az érkezések örökre döntenek azok sorsáról, akik számára történik az érkezés, de csak azokéról. Egyéneknek szóló megfizetések ezek, s különböznek a királyi eljövétel mindenkinek szóló megfizetésétől.

Az apokaliptikus királyi érkezés ugyanis minden ember sorsáról dönt: "Amikor eljön az Emberfia az Ő dicsőségében... akkor beül majd dicsőségének királyi székébe és elébe gyűlnek az összes nemzetek...". (Mt 25,31-2) **Jól megkülönböztethető egymástól az egyetemes döntéssel és a csak egyesekre vonatkozó döntéssel kapcsolódó eljövétel**. Nem egy esetben csak egyes személyek kerülnek ítélet alá: az esztelen gazdagnak "még az éjjel számonkérik lelkét", a koldus Lázárt is halála óráján viszik Ábrahám kebelébe az angyalok, a dúsgazdag is halálakor kerül a pokolba. A mammonból barátokat szerzőket is haláluk óráján fogadják be az örök hajlékokba, a jobb lator is még halála napján ér el a Paradicsomba. (Lk 12,20; 16,22-3.9;

23,43) S mindezt mint teljesülendőt, tehát mint jövőbelit mondja el a királyi eljövételen inneni szolgálakban köztünk időző Messiás. Eljö tehát a Messiás halálunk óráján és eljön az idők végezetén.

b) Négy nyilatkozat

Mikor következik be ez a királyi és apokaliptikus eljövétel? A Messiás válaszol kérdéseinkre, de **válaszának egyértelműségét messzemenően zavarja négy nyilatkozata.**

Első: "De arról a napról és óráról senki semmit sem tud, sem az égben az angyalok, sem a Fiú, hanem csak az Atya", ill. "hanem csak az én Atyám egyedül". (Mk 13,32; Mt 24,36) E nyilatkozat ellene mond annak a közbirtokosságnak, amely a Messiás kétségtelen tanítása (6c num). Következő könyvünkben tesszük nyilvánvalóvá, hogy Jézus **pedagógiai okokból** ez alkalommal **nem volt őszinte** (73d num) tanítványaival szemben. Bármely más magyarázat - lehetetlenné tenné istenvoltát. Továbbá ez a magyarázat számolja fel azt a problémát is, hogy időpontot körülíró nyilatkozatokat tesz (33d num) olyasmiről, aminek időpontját nem ismeri.

Második: "Bizony mondom nektek, nem járjátok (nem vagytok képesek végigjárni) végig Izrael városait, míg eljön az Emberfia". (Mt 10,23) A mondat közvetlenül látszó értelme nemcsak számunkra képtelenség. Ennek a közvetlen tartalomnak a szerkesztő Máté számára is szükségképpen abszurdnak kellett lennie. Mikor evangéliumát szerkeszti, a tanítványok már nagyon régen Izraelen túli városokat járnak. Az evangéliumok különbözősége bizonyítja, hogy a szerkesztők a rendelkezésükre álló anyag szabad válogatói voltak. Ennélfogva be nem teszi Máté ezt a Márknál meg sem található mondatot a maga szövegébe, ha nem teljesült és soha nem is teljesülhető jövődőlésnek tartja. Ha mégis betette, akkor nem érezte abszurdumnak. Hogyan érthette akkor Máté e mondatot?

Úgy, hogy ismerte az "Izrael" szó más jelentését is Jézus ajkán. Máté úgy gondolhatta, hogy Jézus a visszautasított **új Izrael-koncepciót felcserélte egy másik-Izrael-koncepcióra**. A szakítás jegyében történik az Izrael tizenkét fiának megfelelő tizenkét tanítvány kiválasztása; a szakítás jegyében történik, hogy "tizenkettővé tette őket". (Mk 3,14) Ennek a Tizenkettőnek feladata immár Isten új választott népének összegyűjtése lesz; egy olyan másik Izraelé, amelynek tizenkét pátriárkájává tette őket a Messiás. Az egész emberiséghez szóló küldetésük fejében fognak ítélni a Messiással együtt e másik Izrael tizenkét törzse felett. Első ízben a gazdag ifjú távozta után biztosítja erről övét: "az újjáteremtéskor, amikor az Emberfia a maga dicsőségének királyi székében ül, ti magatok is ott ültök majd tizenkét királyi székben ítélkezvén Izrael tizenkét törzse felett". Másodízben az utolsó vacsorán említi ragaszkodásuk jutalmaként: "...hogyan egyetek és igyatok az én asztalomon az én országomban, és üljete királyi székeken ítélvén Izrael tizenkét nemzetségét". (Mt 19,28; Lk 22,30) Mindkét nyilatkozat elhangzásakor már a golgotai végkifejlet közelében, sőt közvetlen közelében vagyunk. Akkor hangzanak el tehát, amikor az új- Izrael- koncepció már kétségtelenül futuribile (30b num).

Jézus ekkor már régen és véglegesen nem az Izrael-koncepcióban gondolkodik. A tanítványok még természetesen abban, hiszen még a mennybemenetel előtt is Izrael királysága a gondjuk. Amikor azonban Máté és Lukács beleszerkesztik e mondatot evangéliumukba, akkor már az ő tudatuk is kétségtelenül felzárkózott Jézuséhoz; jól tudják, hogy az általuk képviselt ügy már régen nem zsidó ügy. S ha Jézus Pilátus kérdésére - "Te vagy-e a zsidók királya?" - igennel felel, akkor az Izrael kifejezés párját, (egy **más** Izraelre gondolva) a "zsidók" szót

hasonlóképpen kitágítva értette. (Mt 27,11; Lk 21,32) Ezekután semmi akadály a feltevésnek, hogy kérdéses mondatunkban is **ily kitágított értelemben használta az "Izrael" szót**, amely ekkor már a földkerekséget, az új választott nép összekereshetésének földrajzi szélességét jelölte. A régi Izrael területe: Palesztina; e másik Izraelé - a földkerekség. Az Ószövetségtől sem volt idegen a választott nép fogalmi kiterjesztése; a Keresztelő is ennek a hagyománynak alapján állíthatta, hogy Isten képes kövekből is fiakat támasztani Ábrahámnak. (Mt 3,9)

Feltevésünk megokolt voltát egyenesen igazolhatja, hogy ezzel eltűnik az a nehézség, ellentmondás, amelyet e feltevés híján a szóban forgó jézusi nyilatkozat magában rejt. **A magyarázatnak természetesen lehetnek más útjai is.** Pl. a szót a Messiás eredeti jelentésében használta, s ez esetben "eljövése" az Egyház terjedésének egy olyan fejlődési állapotát jelenti, amely még Izrael városainak végigjárása előtt következik be. Ez esetben legvalószínűbben a pünkösdi eseményre gondolhatott, amikor is az Ő Lelke jött el.

Harmadik: "Vannak némelyek az itt állók között, akik nem ízelelnek addig halált, amíg meg nem látják, hogy az Isten Országáa eljött hatalommal," ill. "amíg meg nem látják eljönni az Emberfiát az Ő Országában", ill. "amíg meg nem látják az Isten Országát". (Mk 9,1; Mt 16,28; Lk 9,27) Mindhárom evangelistánál megelőzi e mondatot kötött rendben a péteri vallomás, az első szenvedésbejelentés és a keresztfelvétel nekünk adott parancsa. És mindhárom leírásban közvetlenül követi e mondatot a színeváltozás leírása: "És hat nap múlva magához vette Jézus Pétert és Jakabot és Jánost és fölvitte őket...", ill. "és történt e beszédek után mintegy nyolc nappal, hogy maga mellé vette...". (Mk 9,2; Mt 17,1; Lk 9,28) **Az ott állók közül valóban csak néhányat**, a Tizenkettőből is csak hármat **visz fel a színeváltozás hegyére.** Így ezek halált-ízlelés előtt látják Jézus mondhatatlan fényességét, az Atya szózatát, s a már rég Ábrahám kebelén tudott Mózes és Illést. Teofániát látnak: őket földredobó hatalmú országot, az ország megdicsőült Urát, annak megdicsőült népét. A leírások egyöntetű "és" szava alighanem következményes értelmű a szerkesztők számára: "és ez meg is történt hat nap múlva", "és ez be is következett hat nap múlva", stb.

Negyedik: "Bizony mondom nektek, el nem múlik ez a nemzedék (γενεα = genea), amíg mindez meg nem lesz". (Mk 13,30) E nyilatkozatot közvetlenül az apokaliptikus-királyi eljövétel rajza előzi meg, közvetve a Jeruzsálem pusztulásáról szóló jelentés. A szerkesztés időpontjában az Olajfák hegyi szavakat hallgató "nemzedékből" már nem kevesen elmúltak. Valószínű, hogy a szerkesztő Márk a királyi érkezést közvetlen közelre várta. De a kétezer esztendőn keresztül kimaradt parúzia tényének világánál a fenti szöveg értelmezésének két útja lehetséges csupán. Az egyik: Jeruzsálem pusztulására gondolt Jézus e mondatban; s ezt a "nemzedék" egyes tagjai meg is érték. A másik értelmezés: **a "γενεα" az emberiséget jelenti, vertikális egészében. Használta is Jézus ily értelemben ezt a szót: "hogya számon kéressék e nemzedéktől az összes próféták vére, amelyet a világ kezdetétől fogva kiontottak. Az Ábel vérétől Zakariás véreig mind, akik elvesztek a templom és oltár között; bizony mondom nektek, számon kéretik e nemzedéktől". (Lk 11,50-1)** Jézus kortársait nem kérheti Isten számon a világ kezdetétől fogva legyilkolt próféták vére miatt. E mondatban tehát a "γενεα" az emberiséget jelenti a maga vertikális egészében. **Ha a kérdéses mondatban is ilyen kitágított a "γενεα" értelme, akkor a mondat ezt állítja: az emberiség egésze életének elmúlása nem történik meg az Ő királyi eljövele nélkül. Sőt éppen azzal kapcsolódik egybe.**

Az ősegyház hitével ellenkezett az a tétel, hogy Jézus tévedhetett. Amíg az Egyház hisz abban, hogy Jézus isten, addig a mindenkori Egyház hitével is ellenkezik, hogy Jézus

tévedhetett. **A szöveget tehát csak a tévedhetés kikapcsolásával magyarázhatja** az, aki tanítványa Jézusnak. A teológus szóba állhat sok mindennel, de nem konkludálhat az Egyház hitével ellenkező eredményre. S ennek vannak bizonyos egzisztenciális következményei. A fentiekben annyi, hogy **a jézusi szavak jelentéstartalmának megtalálásában** érvényesül az az előfeltevés, hogy Jézus nem tévedhetett. De ezt az előfeltevést igazolja a Messiás istenvoltának a valósága.

Kitisztázva e négy nyilatkozat tartalmát meg kell néznünk miképpen közelítette meg Jézus annak a királyi-apokaliptikus eljövételnek időpontját, amely mind a mai napig nem következett be.

c) Mikor

A Messiás nem dolgozott évszámokkal. Az idő (καιρος = kairosz), a nap (ημερα = hémera) és az óra (ωρα = hóra) szavakat használta időmegjelölésre, általában számok nélkül. Mindennapi értelmük mellett használta e szavakat mint üdvösségtörténeti megjelöléseket is. Az idő, nap, óra - üdvösségszerző idő, nap, óra is Jézus ajkán.

Az idő - nyilvános fellépésének időpontja nem ab urbe condita, nem is a maga életével ("időszámítás után") jelöli. **"Teljessé lett az idő"**, amikor örömhírt hirdető szerepkörében megjelent közöttünk. (Mk 1,15) Köztünk levésének időtartamát sem méri évszámokkal, a Krisztus-eseményt helyesen felmérni nemtudóknak "az idők jeleinek" és "ennek az időnek" megítélni nem tudását, "látogatása idejének fel-nem-ismerését" hányja szemére. (Mt 16,3; Lk 12,56; 19,44) Élete odahelyezésének dátumát is csak így jelöli: "még nem jött el az én óráim", vagy annak közvetlen közelében már így: "az én időm már közelel". (Jn 7,6.8; Mt 26,18) Övéinek is "időben", "a maguk időiben" kell megadniuk a termést, és "minden időben virrasztaniuk kell". (Mk 12,2; Mt 21,41; Lk 20,10; 21,36) **Jelöli ez a szó eljövételének dátumát is.** Azért kell virrasztanunk, imádkoznunk, mert nem tudjuk "mikor van az idő". (Mk 13,33) Az "aratás idejében" adja ki az Emberfia az addig elpusztítani nem engedett konkoly elégetésére szóló parancsát. (Mt 13,30) A gerazénusok földjének ördögeit azért nem küldi kérésükre a pokolba, mert még "idő előtt győtri őket". (Lk 8,31; Mt 8,29) A Sátán országának népe tehát tudja, hogy Isten a konkolyt ki nem tépve közölünk, működni hagyja őt, amíg nincsen aratás.

A nap - A Messiás addig munkálkodhatik közöttünk, amíg "nappal van". Ábrahám örült, hogy "meglátja az én napomat" mondja a jeruzsálemieknek; s "eljön az idő, amikor szívesen látnátok akár egyet is az Emberfia napjai közül és nem láttok" mondja a farizeusoknak. (Jn 9,4; 8,56; Lk 17,22) Jelzi e szó köztünk levésének megszűntét is: "de jönnek majd napok, amikor elvételük tőlük a vőlegény". (Mk 2,10; Mt 9,15; Lk 5,35) Jelzi valószínűleg Lelkének kiadását is övéire: "Azon a napon megtudjátok majd...azon a napon nem kérdeztek engem semmiről...azon a napon az én nevemben kértek majd...". (Jn 14,20; 16,23.26) Jelzi Jeruzsálem pusztulását is, jelzi halálunk órájában történő érkezését is, de **leginkább végső eljövételét jelöli e szó.**

Önmagában is, de birtokosjelzős kapcsolatban is: **Emberfianapja, ítéletnapja.** Önmagában: "Arról a nappalról senki sem tud semmit... Vigyázzatok... nehogy váratlanul jöjjön reátok az a nap...". (Mk 13,32; Mt 24,36; Lk 21,34-5) Ez a nap lesz az Emberfia-napja: "És miként Noé napjaiban volt, úgy lesz az Emberfia napjaiban is...ezenképpen lesz azon a napon, amelyen az Emberfia megjelenik". (Lk 17,26.30; Mt 24,37-9) Ez a nap lesz az ítélet napja: "Az ítélet

napján könnyebb lesz Szodoma és Gomora földjeinek dolga, mint annak a városnak", ill. mint nektek: "Tirusnak és Szidonnak könnyebb dolga lesz az ítélet napján, mint tinéktek...minden hiábavaló beszédéért számot adnak majd az ítéletnapján. (Mt 10,15; 11,22.24; Lk 10,12; Mt 12,36) Az idézet legutolsó mondata vonatkozhatik halálunk órájára is, még a Tirus és Szidon népéről mondtak is; de Szodoma és Gomora valaha-volt népe már csak a végső eljövétel napján kerülhet ítéletre.

Az óra - Jelzi nyilvános működésének idejét: "Nemde tizenkét órája van egy napnak?"; fel kell tehát használnia a Neki adott időt, ezért el is megy Lázárhoz. Amíg meg nem teszi első csodáját, "nem jött el még az Ő órája". Tanítói szerepkörének felvételével azonban eljött: "Eljött az óra, amikor a halottak meghallják az Emberfia szavát, és most van az". (Jn 11,9; 2,4; 5,25) Jelzi az élet-oda-helyezését is: "Ezért az óráért jöttem" (25c num). Az Atyához visszamenését követő időt is: "Eljön az óra, amikor mindaz, aki megöl titeket úgy gondolja, hódolatot mutat be vele Istennek". (Jn 16,2) S **jelöli** az előző két szóhoz hasonlóan **Jézus eljövételét is**.

Meghatározatlanul is, és csak a végső eljövételre értve is. Meghatározatlanul: "Megjön annak a szolgának az ura...abban az órában, amikor nem is sejt...Virrasszatok tehát, mivel nem ismeritek...az órát...Mert nem tudjátok, mely órában jön el a ti uratok...legyetek készen...mert amely órában nem gondoljátok, abban jön el az Emberfia...sem a napot, sem az órát nem tudjátok, amelyen eljő az Emberfia". (Lk 12,46; Mt 25,13; 24,50.42.44) Csak a végső eljövételre értve: "Eljön az óra, mikor a sírokból mindnyájan meghallják az Isten Fiának szavát. Akkor előjönnek, akik jót cselekedtek az élet feltámadására..." és "azt az órát nem ismeri senki sem...". (Jn 5,28-9; Mk 13,32; Mt 24,36)

Az aión - Van végül egy negyedik szava is, amely szintén szereppel bír a végső eljövétel időmeghatározásában: "ΑΙΩΝ" (AIÓN). A szó szótári és etimológiai jelentése: nagyon hosszú, tartós, szinte potenciális végtelen időbeliség. Egyes előljárás kapcsolatai éppen az örökkétartót jelentik.

E szó a "κοσμος" (koszmosz = világ) és "καιρος" szavak jelentése ötvözetének tekinthető. Az aión a kozmosz teljes ideje. S teljes ideje egyúttal annak is, ami a kozmosz elmúlta után kerül a kozmosz helyére, mint teremtett valóság. Ilymódon: van **ez** az aión, és van ennek elmúlta után az **ama** (másik) aión. **Alapvetően idő-fogalom** ugyan, de mivel a létezés egy fajtájának teljes idejét jelenti, nemcsak a lét változástudajonságát tartalmazza, hanem **magát a létet is magában rejti jelentésként**. És ennyiben a létezés jelölő kozmosz szóval rokon. Azonos tehát egyfelől a kozmosz-szal és annak idejével, másfelől a kozmosz utáni teremtett valósággal és annak idejével is.

Jól illusztrálja ezt a jézusi szóhasználat. Van bűn, "amelyre nincs bocsánat sem **ebben** az aiónban, sem a **jövő** aiónban". Az érte mindent elhagyók "százannyit kapnak **ebben** a kairoszban, (!) az **eljövendő** aiónban pedig örök életet... **Ennek** az aiónnak fiai házasodnak, de akik méltók **ama** aiónra és a halálból való feltámadásra...". (Mt 12,32; Mk 10,30; Lk 18,30; 20,34-5) Ahogy a "κοσμος" is **nem ritkán negatív etikai jelentéstartalmat hordoz** Jézus ajkán, ugyanúgy "ez az aión" is: "Ennek az aiónnak gondja, gondjai" fojtják el bennünk az ígét: és "ennek az aiónnak fiai" különböznek a Világosság fiaitól. (Mt 13,22; Mk 4,19; Lk 16,8)

A Messiás **a kozmosz**, ill. a kozmosz rendjének **megszüntét "aión-végnek" mondja**. Aión-végkor van az aratás, amikor az Emberfia elküldi angyalait a botrányok összeszedésére,

amikor azok kiválogatják a gonoszokat az Istennek tetszők közül. (Mt 13,39.40.49) A Messiás eddig a dátumig marad együtt övéivel a mennybemenetellel kezdődő módon: "Én veletek vagyok mindennap aión-végig". (Mt 28,20)

Az Olajfák hegyén a tanítványok - a tanultak alapján egymás mellé rendelik Jézus parúziáját és az aión-véget, és ezek közös jelét kéri meg Mesterüktől. (Mt 24,3) Jézus a királyi eljövétel képével válaszol kérdéseikre.

d) Előtörténet

A vízözön és Szodoma-Gomora pusztulásának hirtelenségének-váratlanságának mintájára fog el-jönni az a nap is, amelyen "az Emberfia felfedeti" (αποκαλυπτει). (Lk 17,30) Az itt szereplő -"αποκαλυπτειν" (apokalyptein) ige szótári jelentése: elrejtett dolgot felfedni, láthatóvá, nyilvánvalóvá tenni. **Elemezzük e szó jézusi jelentéstartalmát.** A szóban levő vonatkozás vonatkozási 1. pontja (aki felfed valamit): az Isten, az Atya, Őmaga. Vonatkozási 2. pontja (akinek felfednek valamit): Péter, a "csecsemők", az Isten tetszése alapján kiválasztottak, a fenti parúzia-nyilatkozatban pedig: minden valaha-volt, valaha-van és valaha-lesz ember (34b num). A vonatkozási tartalom (amit felfed valaki valakinek): Jézus tanítása, Messiás-volta és a jelen esetben: az Emberfia, az újraeljövétel. Ellenpróbája e vonatkozásnak: a test és vér (vonatkozási 1. pont) sem Péternek, sem másnak (vonatkozási 2. pont) nem fed fel a fent megjelölt országos tartalmakat (vonatkozási 3. pont). Ahogyan tehát rejtett dolognak felfedése (apokalipszis) **volt korábban Messiás-voltának és tanításának tudtadása, ugyanúgy** apokalipszis lesz az Emberfia újraeljövele is. (Mt 10,26; 11,25.27; 16,17; Lk 12,2; 10,21.22) Az apokalipszis rendre valami korábbi titok megszűnését jelenti.

A tanítványokat messzemenően érdekelte Mesterük igazinak gondolt alakjának megláthatása, melyet elrejtett az általuk látott szolga-alak. Ezért nemcsak az időpont felől érdeklődtek, hanem eme alak felől is. Apokalipszisének hogyanját Jézus úgy közli velük, hogy előljáróban azt is elmondja, ami még nem az Ő apokalipszise; azaz ami megelőzi azt, "ami még nem a vég". (Mt 24,6; Mk 13,7; Lk 21,9) Elhagyva azt, ami kizárólag Jeruzsálem pusztulására vonatkozik, megkapjuk szavaiból, **milyennek látta az emberiség történelmét** a tőlünk búcsúzófélben levő Messiás, azaz **a maga elmenése és újra eljövése közötti** világtörténelmet. A haladás profán (Marx) és misztikus (Teilhard) álmaival aligha összeegyeztethetően. Őt tételben foglalhatjuk össze tanítását a Maga apokalipszisének "előtörténetéről";

természeti csapások,

háborúk,

ideológiai harc az örömhír ellenében,

erőszakos harc Isten népével szemben,

Isten népének megtántorodásai és állhatatossága.

d.1. A természeti csapásokat az éhség, döghalál, földrengés, égből jövő rettegtetések és jelek, valamint hullákra menő sasok jelzik. (Mt 24,7-28; Mk 13,8; Lk 21,11) **A természet erői felett szerzett emberi hatalom hiányzik ebből a rajzból.**

d.2. Nemcsak a természet lesz ily kegyetlen az előtörténet során az emberrel, hanem az ember is önmagával szemben. Lázadások, háborúk hírei és háborúk, egymás ellen forduló nemzetek és országok fogják az előtörténet során az emberi erőfeszítés részéről biztosítani a sasok számára a hullákat. (Mt 24,6-7.28; Mk 13,7-8; Lk 21,9-10) **Az emberiség egészére vonatkozóan az erőszak elhalását nem ismeri ez a rajz.** Az egészre vonatkozóan nem ismeri, de az egyházra vonatkozóan igen (d.4).

d.3. Az előtörténet során sokan fognak fellépni azzal az igénnyel, hogy **ők hozzák az emberiség számára** azt a **megváltást** (απολυτρωσις), (Lk 21,28) amely azonban Jézus tanítása szerint csak az Ő újrakezdetével közelít el az emberiség számára; "Sokan jönnek majd az én nevemben, akik ezt mondják: Én vagyok a Messiás"; valamint: "Az idő elközelgett". Böven lesznek a hazug-messiások, és a hazug-próféták is böven lesznek. A hazug-messiások érdekében buzgólkodva a hazug-próféták hol pusztákba, hol szobákba fogják küldeni embertársaikat azzal az ígérettel, hogy ott megtalálják a Messiást. Tevékenységük sok embert fog megtevesztetni. Megpróbálják még a választottakat is megnyerni a maguk számára. Ennek érdekében a hazug-messiások és propagandistáik, a hamis próféták "nagy jeleket és csodákat" fognak produkálni. (Mt 24,5.11.23-4.26; Mk 13,6.21-2; Lk 21,8; 17,23)

Mind eme erőfeszítésekkel (az Antikrisztus csodái!) szemben az örömhír hirdetése folyik tovább az előtörténet során az egész földkerekségen. Minden nemzet számára megtörténik a bizonyoságtétel az örömhír mellett, hiszen Jézus szavai nem osztják az elmúló dolgok sorsát, az Ő igéi nem tartoznak a megszűnő dolgok közé. Olyannyira, hogy **az emberi történelem vége nem érkezik el hamarabb**, csak akkor, amikor a bizonyoságtétel az örömhírről már az egész földkerekségen és minden nemzet számára megtörtént. Előbb köztudottakká kell válniuk a jézusi tartalmaknak, és csak azután következhetik el az emberiség történelmének vége. A természeti csapások és emberi kegyetlenségek megszűntét nem ismeri tehát e jézusi vízió, **az örömhír elterjedése** azonban - amikor szavait mondja, négyen hallgatják és egyedül hirdeti - határozottan **haladási tartalomként rajzolódik meg ajkán.** (Mt 24,14.35; Mk 13,10.31)

d.4. **A Messiással szembenálló erők** nemcsak ideológiai harcot ("megtevesztést") folytatnak majd övéi ellen. Erőszakot is alkalmaznak majd velük szemben: üldözni fogják őket, kezüket fogják reájuk tenni, s letartóztatva átadják majd őket a zsinagógáknak, a nagytanácsnak, a helytartóknak és a királyoknak. Az evilági ország teljes vallási és világi apparátusa fog felvonulni ellenük, s erőt alkalmazva megverik, tömlöcbe zárják, s halálra adva megölik őket. Segíteni fognak ez apparátusnak Isten népe ellenében még a biológiailag legközelebb állók is: apák, fiúk, testvérek, rokonok, barátok. Zaklatás és nyomorúság lesz a sorsuk: **"gyűlöletesek lesztek minden nép előtt az Én nevemért"** - halljuk a Messiás összefoglalását. (Mt 24,9; Mk 13,9.12-3; Lk 21,12.16-7) **Az egyház történelmi diadala nem jellemző vonása** e messiási jövendölésnek. Az egyházat üldözik, és az egyház nem lesz üldöző erővé.

d.5. Isten népéből mindezek hatására sokan megbotránkoznak majd e jézusi életútban: "Amikor az Emberfia eljő, talál-e hitet a földön?" - kérdi a maga szorongatásának városához közeledve. (Lk 18,8) Övéi közül is beállnak egyesek az üldözők közé, s ők maguk adják át testvéreiket e sorsnak; ők is meggyűlölik egykori testvéreiket. Megszegik a

Messiástól kapott törvényt, és kihűl szívükben a szeretet. Mások azonban a rajtuk keresztül beszélő Lélek segítségével mindezeket a zaklatásokat felhasználják majd arra, hogy tanúbizonyságot tegyenek üldözőiknek Jézus ügyéről. Megmaradnak a megkezdett úton és ez az állhatatosságuk-megmaradásuk ("ὑπομονή" (hüpomoné) a "μενειν" (menein) = megmaradni igéből) biztosítja számukra lelkük el nem veszését, megmentődésüket. Az ellenük viselt harc annyit sem árt megmentődésük ügyének, mint amennyit a biológiai életnek árt egy hajszál elvesztése. (Mt 24,10.01-3; Mk 13,11.13; Lk 21,14-5.18-9) - **Diadal helyett a kemény és végsőig menő küzdelem képét kapjuk.**

Az előtörténet nem számol be tehát a természet kezes báránnyá tevéséről, és nem számol be az emberi erőszak felszámolódásáról sem. Sem az országok és a nemzetek közötti, sem országon és nemzeten belül az Isten fia ellenében gyakorolt erőszakról. Velük szemben Isten fiainak végig az előtörténet egész folyamán vívniuk kell a maguk ideológiai harcát, de nagyon figyelemre méltó, hogy **sehol a leghalványabb utalás** vagy akár csak félreérthető szó - **arról, hogy övéi is gyakorolják az erőszakot ellenfeleikkel szemben.**

Az előtörténet első kétezer esztendejének idevonatkozó tapasztalati anyaga alapján felmerül a kérdés: nem tévedett-e e tekintetben Jézus? Aki az Ő tanítványa, az csak nem-mel válaszolhat erre a kérdésre. Ennek a nem-nek azonban képtelen konzekvenciái vannak: **nem voltak övéi, akik az erőszakot alkalmazták.** Nem voltak övéi, bár az Ő nevét viselték, bár az Ő nevében alkalmazták az erőszakot (135 num). Van ennek egy további konzekvenciája is: az aión-vég akkor következhetik el, amikor az egész világon ismeretes lesz az örömhír - a maga adekvát, tehát erőszakot nem ismerő tartalmában is.

e) Apokalipszis

Az előtörténet befejeződése - az apokalipszis. Ezzel az apokalipszissal egyidejű az a kozmikus katasztrófa, a kozmosz katasztrófája, amely az adott aión végét okozza és jelenti. Az apokalipszis viszont egy új, egy másik aión kezdetét okozza és jelenti. - **Lássuk előbb a kozmikus katasztrófa rajzát.** A tenger és habjainak zúgása, jelek a napban, holdban és a csillagokban, a nap elhomályosulása, a hold fényt-nem-adása, a csillagok leesése, "és az erők az egekben meginognak". A világmindenséget összetartó erők e megrendülésének következményeként "ég és föld elmúlnak". (Mt 24,29.35; Mk 13,24-5.31; Lk 21,25-6) Semmivé lesznek? Létüket veszítik el, vagy csak létformájukat? - Jézus szavaiból nem tisztázható. A kozmikus katasztrófa időpontja azonban mindkét esetben az újrateremtés, az új keletkezés, az új születés-születés (παλιγγενεσια = palingeneszia) időpontja is. (Mt 19,28) Megrajzolja mindezek tudatállapotbeli következményét is az akkor élőkben: "sír a föld minden nemzetsége...és a földön a nemzetek szorongása...az emberek elhalnak a félelem miatt és azoknak várása miatt, amik a földkerekségre elkövetkeznek". De övéinek segítségére siet e gyötrelem elviselésében; legyen mindez számukra a teljes megkönnyebbülés kiváltója: "nézzetek föl és emeljétek fel a fejeteket, mert elközelgett a ti megváltástok". (Mt 24,30; Lk 21,25-6.28) A megváltás az elmúló-elpusztuló aión egétől-földjétől - az abban élt és szorongásokkal teli élettől való megszabadulásukat jelenti.

E kozmikus katasztrófába ágyazódik bele az Emberfia apokalipszise, amely megmutatja a Messiásnak azt az alakját, amelyet köztünk jártában elrejtett a szolga-alak. Megmutatja azt az alakját, amelyből Péter, Jakab és János előíz-látást kapott a színeváltozás hegyén. Az apokalipszisben felfedetté válik az, amit a szolga-alakját már-már letevő Messiás a nagytanács előtt így fogalmazott: "Az Emberfia mostantól kezdve az Isten hatalmának

jobbán ül". (Lk 22,69) A Maga láthatóvá levését a következő mozzanatok segítségével rajzolja meg: Megnyílik az ég, és föltűnik rajta az Emberfia jele; jön, érkezik az ég felhőiben; nagy hatalommal és nagy dicsőséggel érkezik; Atyja dicsőségében, a Maga dicsőségében. Fokozzák ezt a dicsőséget az angyalok: a szent angyalokkal együtt jön el, vele vannak az összes angyalok, le és fel szállnak az Emberfia előtt. Az Emberfia ott ül dicsősége királyi székén - maga az ég az Isten e trónusa, királyi széke. (Mt 5,34; 23,22) Az Isten hatalmának jobbán ül, amely "hatalom" ebben a megfogalmazásban kortársai számára magát Jahvé-t jelöli. A dicsősége trónján, az Atya jobbán ülő Emberfia ezután "elküldi angyalait, s azok hangos trombitaszóval összegyűjtik választottait a négy szelek felől, az ég egyik végétől a másik végéig", és az angyalok "elébe gyűjtik az összes nemzeteket". (Mt 24,30-1; 19,28; 25,31-2; 26,64; Mk 13,26-7; 14,62; 8,28; Lk 21,27; 22,69; 9,26; Jn 1,51) **S ezután kezd meg a király-alakjában újra eljött Fiú a maga királyi működését**, országvezetői szerepkörének földönjártában még nem gyakorolt funkcióit: "megfizet kinek-kinek cselekedetei szerint". (Mt 16,27) E megfizetés a parúzia, az úraeljövétel nagy napján történik, amelynek megérkezte félreérthetetlen lesz: "Mert amiképpen a villámlás napkeletről támad és ellátszik egészen napnyugatig, úgy lesz az Emberfiának parúziája". (Mt 24,27)

34. ÉN VAGYOK A FELTÁMADÁS

a) Feltámadása

A parúzia, a Messiás második eljövele - aiónvégkor történik. A jelen aión utolsó napján. Ez az utolsó nap Jézus tanításában egybeesik az utolsó napig biológiai értelemben meghalt összes ember feltámadásával: "eljön az óra, amelyben mindazok, akik a sírokban vannak, meghallják az Ő szavát és előjönnek; akik jót cselekedtek az élet feltámadására, akik pedig gonoszat tettek, az ítélet feltámadására". (Jn 5,28-9) Ahogy a szadduceusokkal folytatott vitából jól kitetszik, az itt szóban forgó feltámadás a második aiónbeli életre szól.

Jairus leányának, a naimi ifjúnak, Lázárnak feltámasztása nem ezt a második aiónbeli életet biztosította, csupán visszaadta nekik egy időre az első aiónbelit, amelyet évek múltán újra el kellett veszíteniök. Ezeket a feltámasztásokat azonban a Messiás mégis jelentős mozzanatoknak tartotta a maga pályájában. Kitetszik ez a Keresztelőnek küldött üzenetből: a halottak feltámasztása igazolja Messiás-voltát. (Mt 11,5; Lk 7,22) De abból is, hogy a próbaútra küldött tanítványokat is megbízza a halottak feltámasztásának feladatával. (Mt 10,8) **Az élet feltétlen urának igazolta magát népe előtt e halott-támasztásokkal.** Népe láthatta belőle, amit Lázár feltámasztásakor ünnepélyes formában Maga is megfogalmazott: "Én vagyok a feltámadás és az élet". (Jn 11,22-5)

Húsvét vasárnap hajnalán adja a legnagyobb bizonyosságát annak, hogy az élet feltétlen ura. Miután megannyi képben és riportban előre jelzi ezt a történést Az, "akinek hatalma van visszavenni"(Jn 10,18) odahelyezett életét, **húsvétvasárnap hajnalán visszaveszi a maga első aiónbeli életét** úgy, hogy azt többé el nem veszíti. Negyven nappal e feltámadás után eme első aiónbeli élet elvesztése nélkül emelkedik a felhők közé, hogy aiónvégkor e húsvétvasárnap hajnalán visszavett élet birtokában jöjjön el újra közénk: "Ez a Jézus, aki felviteték töletek a Mennybe, akképpen jön el, amiképpen láttátok Őt fölmenni a Mennybe". (Csel 1,11)

Hogy **különbözött-e ez a feltámadott test a húsvét előttitől** vagy nem különbözött, és rendkívüliségei (falon áthatolása) ugyanabból a hatalomból adódnak-e, amiből pl. a vízenjárás - biztosan el nem dönthető. A sírbolt üressége, Jézus húsvét utáni evései, sebhelyei arra mutatnak, hogy azzal a testtel támadt fel, amellyel szenvedett. (Mt 28,6.13; Mk 16,6; Lk 24,3.6.12.30.39-43; Jn 20,2.5-8.20.26; 21,13) Testének "mennybe emelkedése" azonban már mindenképpen messzemenő létezőmódbeli változást kíván meg, mert a testnek helyet kell kapnia a Szentháromság "test"-kategóriával nem rendelkező életében.

Húsvétvasárnap hajnalán visszaveszi az önként odahelyezett életét, "mert hatalma van visszavenni azt" Annak, aki a Feltámadás és az Élet. Ez a húsvétvasárnapi ténynek a magyarázata, az oka. De mi a célja, a jelentősége ennek a feltámadásnak? Tanításában a Messiás nem foglalkozott feltámadása tényének céljával, jelentőségével. Szenvadás-riportjait a feltámadás tényével zárja, egyszerű "és" (και) kötőszóval kapcsolva azt a szenvadás-riport utolsó mozzanatához. (Mt 16,21; 17,23; 20,19; Mk 8,31; 9,31; 10,34; Lk 9,22; 18,33) A színeváltozás után hallgatási időhatárként jelöli meg feltámadását, de ismét csupán annak tényét. (Mt 17,9; Mk 9,9) A Getszemáni felé vivő úton ugyancsak határidőként említi, de ismét a tényt csupán. (Mt 26,32) A Jónás-kép és a templomelbontás-kép sem ad többet, mint ténybejelentést.

Hallgatásának egyetlen oka lehetett: **a tény beszélt. És kifejtés nélkül is megadta a célt.** János fogalmazta meg a templomelbontás-kép kapcsán: "Amikor pedig feltámadt halottaiból...hittek az Írásnak és annak a tanításnak, amelyet Jézus mondott". (Jn 2,22) Hittek azok a tanítványok, akik a tény be-nem-következtéig "nem értették az írásokat, hogy fel kell támadnia halottaiból". (Jn 20,9) A tény minden jézusi magyarázatnál ékebben hozta ki a célt, mert a reményüket vesztettek visszatértek Hozzá új hűségre: "Én Uram és én Istenem". (Jn 20,28) Feltámadásának tényével kétségtelen bizonyítékot szolgáltatott övéinek a maga Messiás-voltáról. Azoknak, akik e tény bizonyító ereje híján el is indultak már hazafelé, vissza hálóihoz. Arról, hogy feltámadása hogyan rejtje magában a mi feltámadásunkat - erről nincs tanításunk Jézus ajkáról. De övéi nélkül is tudták, hogy **feltámadásával hitelessé tette a mi feltámadásunkról mondott szavait is.**

b) Feltámadásunk

Élet és halál - kétértelmű kifejezések Jézus ajkán. Jelentik a biológiai és országbeli életet, jelentik a biológiai és országbeli halált. A biológiai élet még nem országbeli élet, és a biológiai élet elvesztése még nem országbeli halál: Jairus lánya is, Lázár is csak "alszik", (Mk 5,39; Jn 11,11) azaz nem halt meg országbeli értelemben. Az országbeli halál viszont jellemzője lehet azoknak, akik biológiailag élnek, mert csak a Benne való hit biztosítja, hogy átmehessünk az országbeli halálból az országbeli életre (22a num). - Hogyan viszonylik ehhez az országbeli élethez a második aiónra képesítő feltámadás? Úgy, hogy **akikben benne van ez az országbeli élet, azok az utolsó napon előjönnek az élet feltámadására.** Akikben viszont országbeli halál van (megmaradó bűn - 29c num), azok az ítélet feltámadására jönnek elő. A Messiás azért is azonos a feltámadással, mert képes elvégezni a minden ember feltámasztásának művét. Ez kiegészítője lesz korábbi munkájának: az országbeli élet adásának. Ez a kiegészítő-betetőző jellegű feltámasztás ugyanúgy ellentéte az elvesztésnek, ahogyan az országbeli élet biztosítása is az: "Az az Atyának az akarata, hogy... semmit el ne veszítsek, hanem feltámasszam az utolsó napon". (Jn 6,39) Aki megteszi, aminek ellenében birtokába jut az országbeli életnek, azt támasztja fel a Fiú: "az az Atya akarata, hogy aki látja a Fiút, és hisz Őbenne, örök élete legyen, és én feltámasztom az utolsó napon...aki eszi az Én

testemet...örök élete van annak... és én feltámasztom őt az utolsó napon". (Jn 6,40.54) Aki csatlakozik Hozzá, azt támasztja fel az utolsó napon. (Jn 6,54)

Márta tudja, hogy Jézusban hívó testvére, Lázár, "feltámad a feltámadáskor az utolsó napon". Jézus válaszában tetten érhetjük az országbeli élet és feltámadás különbözőségét is, összefüggését is: "Aki bennem hisz, még ha meghalt is, élni fog". Tehát egyfelől - a biológiai halál nem tud ártani az országbeli életnek, másfelől pedig "Mindaz, aki él (Bennem) és hisz bennem, nem hal meg örökre", tehát nem örökre hal meg biológiai értelemben. (Jn 11,24-6) Azaz az utolsó napig meghal, de a feltámadáskor, az utolsó napon feltámad. **Feltámadásunk közvetlen oka, közvetlen magyarázata:** benne élünk abban a Fiúban, aki a halált nem ismerő Élet. Sorsunk sem lehet tehát más, csak az Ő sorsa. **A végső magyarázat pedig:** bennünklevésének az oka. Ez pedig már megint az Őstény világra utal: a Szeretet-Isten kiárasztotta a maga Életét reánk.

c) A második aión

"A halottak pedig feltámadnak...". (Lk 20,37)

A feltámadás vezeti be az országbeli élet birtokosait a második aiónbeli életre. A szaduceusok által megkérdőjelezett feltámadás csak azoknak lesz osztályrészük, akik "méltókká lesznek ama aiónt megszerezni". (Lk 20,35) Ebben a mondatban a halálból való feltámadás mellérendelődik a második aiónnak, amellyel szemben áll az a jelen aión, amelynek jellemzője a házasodás.

A példabeszédbeli Lázár a példabeszéd elmondásakor már Ábrahám kebelén van, s a jobb lator már nagypénteken Jézussal együtt a Paradicsomban. Aiónvég és feltámadás **előtt** tehát. Jézus nem különböztetett. Nem mondta meg, miben különbözik "elaludt" övéinek aiónvég előtti élete a második aiónbelitől. S rajtot nagyobbára csupán az aiónvég utáni életünkről adott. Az "elalvás" tartalmát "Ábrahám ölével" és a "paradicsom" szóval megjelölte ugyan övéire vonatkozóan, de **ezzel a közbülső állapottal alig foglalkozott.**

A második aiónra, a feltámadásra irányította figyelmünket. A görögök a lélek halhatatlanságáról, a Messiás az ember, a test feltámadásáról beszélt.

A "test" Jézus számára az embert jelentette (40c num). **Ha a "test" feltámadásáról beszél, az ember feltámadásáról szól.** Tanításából hiányzik a számunkra bejárt gondolatpályának tetsző különböztetés: halálunk órájában a "lelkünk" üdvözülni, aiónvégkor pedig a "testünk" is csatlakozik üdvözült lelkünkhöz. Biológiai halálunkkal belekerülünk a másik aiónba. Könnyen lehet, hogy ez a másik aión - nem időbeli (vagy nem a mi időnkbeli). Ennek következtében bármelyikünk biológiai halálának időpontja és a világ végének időpontja - csak a mi aiónunk felől nézve feltétlenül két különböző időpont. A másik aión felől nézve, nem feltétlenül. Onnan felől nézve lélek és test feltámadása, bármely ember biológiai halála és a világ vége, tehát...külön ítélet és utolsó ítélet - mindezek egybeeshetnek.

Jézus alighanem azért hivatkozik Istennek a szaduceusok által nem ismert erejére, mert az újrateremtés **az első teremtetéstől különböző léttartalmakkal hívja létre a második aiónt.** Az első aiónban házasodunk, meghalunk és emberi életet élünk. Az újjáteremtéssel létrejövő második aiónban nem házasodunk, nem halunk meg és az angyalok életéhez hasonló életet élünk. (Mt 22,29-30; Mk 12,24-6; Lk 20,34-6) Tanításából nyilvánvaló, hogy a második

aiónbeli életben az újrateemtés törvényei szerint ott lesz belőlünk az is, ami aiónvégtör a sírokból előjöhet. A testünk ez? Igen...de ez a test nem halhat meg, nemi funkciókra alkalmatlan, és élete a testet nem-ismerő angyalok élete.

Súlyos ellentmondásokba bonyolódunk tehát: egyfelől nem látjuk az aiónvég előtti és utáni állapot közti különbséget, másfelől a test biológiai fogalma biológiátlan állítmányokat kap. - Ennek az az oka, hogy a Messiás csak azt mondhatja el nekünk, ami belefér tudatunkba, amelyet meghatároz az, amit ebben az aiónban tapasztalunk. Amennyiben tudatunk ezen a tapasztaláson, ill. ennek tagadásán túllép, problematikus gyümölcsöket terem. Az a másik aión nem azonos az első aiónnal, nem is merő tagadása annak, ennél fogva **a mi, ettől az aióntól meghatározott tudatunk számára megközelíthetetlen valóság.** Ahogy a Szentháromság életéről is csak azt közölhette velünk a Messiás, amit lefordított, lefordíthatott emberi tudatunk fogalmaira-szavaira, ugyanúgy e második aiónról is **csak** azt közölhette. S a fenti mozzanatok talán e fordítás teljes eredményét adják. Tagadják a biológiai lét két állítmányát: a nemi funkciót és az elhalást; és tartalmaznak egy ellentmondást: feltámadott testünkkel a testtel nem rendelkező angyalok életét éljük. Azokhoz hasonlóak leszünk: "ισαγγελοι" (iszangeloi). (Lk 20,36)

Ez az ellentmondás azonban csak számunkra ellentmondás, és nem egyáltalán, azaz **nem szükségképpen ellentmondás.** Nem, mert tudunk az Isten erejéről. Ahogyan létrehozta az általunk ismert világot, teremthet ettől különböző akárhányat. Olyat is, amelyben objektív valóság az, ami a mi határolt tudatunk számára ellentmondás.

d) Egybegyűjtés és szétválasztás

Az aiónvég a földönjártában nem gyakorolt ítélői-végrehajtói szerepkör gyakorlásának napja. A feltámadás lehetővé teszi, hogy ezen a napon az embervolt egészével ott lehessen az egész emberiség a legelső képviselőktől kezdve az azt a napot megérőig.

Földönjártában csak övéit gyűjtötte, de **erre a napra egybegyűjti az egész emberiséget.** Szolgái, angyalai végzik majd el a feladatot. Erre utal talán már a királyi menyegző története is: "És kimenven azok a szolgák az utakra, begyűjtötték mindazokat, akiket csak találtak, jókat és gonoszokat egyaránt". Biztosan erről beszél az aiónvéget kifejezetten említő hálóhasznlat: "Hasonló a Mennyegek országa a tengerbe vetett hálóhoz, amely mindenféle fajtát összefogott...így lesz aiónvégtör is: eljönnek majd az angyalok...". A királyi eljövétel mátéi tablójában pedig az Emberfiának "elébe gyűlnek az összes nemzetek". (Mt 22,10; 13,47.49; 25,32)

Az egybegyűjtéshez szorosan kapcsolódik az egybegyűjtöttek szétválasztása. Az Olajfák-hegyi beszéd **övéinek** egybegyűjtését hangsúlyozza: "És elküldi az Ő angyalait nagy trombitaszóval és egybegyűjtik az Ő választottait...". A szőlőtő példabeszéd ugyanezt mondja el a Benne meg-nem-maradókról: "Ha valaki nem marad bennem, kivettetik, mint a szőlővessző, és megszárad és egybegyűjtik ezeket...". (Jn 15,6) De az ajkán található rajzok többségében jók és gonoszok nem külön, hanem közösbe gyűjtődnek, s ezt követi szétválasztásuk. A menyegzőn a király elkülöníti a menyegzői ruha nélkülieket a menyegzős ruhában jöttektől. A hálót partra vonó halászok "a jókat edényekbe gyűjtötték, a hitványakat pedig kiszórták", ahogy "az angyalok kimennek majd és kiválasztják a gonoszokat az igazak közül". A Máté-féle tablóban a szétválasztást maga a Király-Emberfia végzi, aki úgy választja szét őket, miként a juhász elválasztja a juhokat a kosoktól. (Mt 22,12-3; 13,48-9; 25,31-4)

A szétválasztásnak gazdagabb a rajza, mint az egybegyűjtésnek. Ágyban, malomban, mezőn fogja érni az embert a parúzia, amely a föl vétel (παράλαμβεῖν = paralambanein) és az otthag yás kétféle magatartásában megnyilvánuló szétválasztásnak a napja: "Ketten lesznek egy ágyban, az egyiket felveszik, a másikat ott hagyják. Két asszony öröl együtt. Az egyiket fölveszik, a másikat ott hagyják. Ketten lesznek a mezőn. Az egyiket felveszik, a másikat ott hagyják". A Messiás csak övét veszi fel magához. (Lk 17,34-6; Mt 24,40-1; Jn 14,3) Bezárult ajtó fogja elválasztani az otthag yott kívülrekedteket a bemenőktől, a befogadottaktól. Nem mehetnek be, akik nem tették meg a Mennyei Atya akaratát, bezárul az ajtó az olajuk-nincsen szűzek előtt; "sokan...igyekeznek bemenni és nem mehetnek", mert csak azokat "fogadják be az örök hajlékokba", akik barátokat szereztek maguknak a hamis mammonból. (Mt 7,21; 25,11; Lk 13,24; 16,9)

Van az aiónvégnek a tárgyalta kon felül még egy neve Jézus ajkán, s e név szorosan kapcsolódik ehhez a kettéválasztáshoz. Az "aratás" ez a név. Jelenti az egész aiónon végighúzó dó országbeli munkát is. Övét földönjá rtában is küldi aratni, s imádkoztatja őket, hogy az Atya küldjön aratókat a meg-nemszűnően folyó aratásba. (Jn 4,36-8; Mt 9,37-8; Lk 10,2) Jelenti azonban az aratás az Országbeli folyamatok bizonyos határpontjait is: amikor az Országot jelképező gabona "arra való", amikor a mezők már "fehérek" - akkor van **ez** az aratás. (Mk 4,29; Jn 4,29; Jn 4,35) De mindezek en túl az aión egész folyamatának a vége is az aratás nevet viseli: **"az aratás pedig az aiónvég"** - mondja a konkolyról szóló példabeszéd magyarázatában.

Íté lő-végrehajtó szerepkörű Király-Messiás egészen aiónvégig vár erre az ítélet-végrehajtást bevezető szétválasztásra. Az aión folyamán nem engedte szolgálínak a konkoly szétválasztását a maga búzájától. Várniok kellett az aiónvég-aratásig: "Hagyjátok, hogy együtt nőjön mind a kettő az aratásig, és az aratás idején azt mondom majd az aratóknak...az aratók pedig az angyalok...összegyűjtik...akik gonoszságokat cselekszenek". (Mt 13,30.39.41) - Az Emberfia eljövete léhez kapcsolódik ez a szétválasztás. **A Messiás rendre az apokaliptikus királyi eljövete léhez kapcsolja a számonkérés képeit**, jóllehet a példabeszédbeli dúsgazdag és Lázár különböző sorsra jutása még ennek az aiónnak idején történik. Nem lehetnek meg ama számonkérés nélkül, amely az esztelen gazdagra is ennek az aiónnak idején következik el: "még ezen az éjjelen". (Lk 16,22; 12,20) Ez is arra látszik mutatni, hogy a másik aión nem ismer időpontokat (34c num), csak a miénk ismeri.

e) Számonkérés

Az aiónvég a megfizetés napja. Az ítéletet a jutalmazás és büntetés kétféle végrehajtása követi. **Az ítéletet pedig megelőzi az egybegyűjtöttek és szétválasztottak számonkérése, számotadása.**

Az Emberfia aratni akar. Az átadott kölcsönök, talentumok és minák alapján várja a király, a gazdag, a nemesember, a szolgák ura - a megajándékozottaktól a kölcsönt visszaadó-kamatozó teljesítményt. "Hasonló a mennyek országa a királyhoz, aki számot akart vetni szolgálíval..." s viszik elébe a szolgákat számonkérő számadásra. "Adj számot sáfárságodról, mert nem lehetsz tovább sáfár" - mondja vagy onintézőjének a gazdagember. Sor kerül e számadásra, amikor már el kell dőlnie, befogadják-e a sáfárt "az örök hajlékokba". "Sok idő múltán megérkezett ama szolgák ura, és számot vetett velük", s a nemesember is hívatja szolgálíait, "hogy megtudja, ki mint kereskedett". (Mt 18,23-4; Lk 16,2.9; 19,15; Mt 25,19) Mert

az Emberfia aratni akar, és számonkéri tőlük: van-e mit aratniok, jutottak-e a megajándékozottak valamire. S elhangzanak a számonkérő szavak, melyek már ítélet és végrehajtás felé mutatnak előre: "Tudtad, hogy kemény ember vagyok, aki elveszem, amit le nem tettem és learatom, amit nem vettem", ill. "hogyan ott is aratok, ahol nem vettem". (Lk 19,22; Mt 25,26) Igen, mert a minát, a talentumot meg kell sokszoroznunk.

Már a názáreti zsinagógában is hirdette örömhírként a "visszafizetés napját". (Lk 4,19) A világ kezdetétől fogva elkövetett minden bűnért számot kell adni az aiónvégi visszafizetési napon. Kortársainak csakúgy, mint elődjeinek: "hogyan számonkéressék e nemzedéktől az összes próféták vére, amely a világ kezdetétől fogva kiontatott...". (Lk 11,50-1) A számonkérés alapjaként a Messiás egyfelől életünk gyakorlatát tekinti: "megfizet kinek-kinek a magatartása (πραξις = praksisz) szerint". Másfelől szóbeli állásfoglalásunkat veszi figyelembe: "minden haszontalan beszédért...számot adnak majd az ítélet napján" - mondja a Belzebub-vádat megfogalmazóknak. (Mt 16,27; 12,36) **A számadást tartó Emberfia kérdezni fog, a megjelenteknek felelniük kell. Csak életünk tényeivel felelhetünk.** Ezeknek alapján hangzik el felettünk ítélete. Mert a parúzia, az aiónvég, a feltámadás, az utolsó nap - az Ítélet napja.

35. ÍTÉLNI JÖTT-E A MESSIÁS?

a) Ítélet és nem ítélet

Az "evangéliumi ellentmondások" kedvelői számára aranybánya ez a kérdés. Jézus azért jött, hogy ítéljen, és nem azért jött, hogy ítéljen. Nem ítélet és mégis ítélet. Mi ne ítéljünk és ítéljünk, stb. Van úgy, hogy egyetlen mondaton belül jelentkezik az ellentmondás: "Ti test szerint ítélték, én pedig nem ítélek senkit, ha pedig ítélek, ítéletem érvényes...". (Jn 8,15-6) Márpedig kétségtelen, hogy aiónvégkor éppen azért jelenik meg, éppen azért **gyűjti egybe**, választja szét, kéri számon **az emberiséget, hogy ítéljen rajtunk** és megfizessen nekünk tetteinkhez mérten.

Az utolsó nap - az ítélet napja: "számot adnak majd az emberek az ítélet napján...Szodoma és Gomora földjének tűrhetőbb sorsa lesz az ítélet napján", mint az övét be nem fogadó városnak. (Mt 12,36; 10,15; 11,22.24) Ez az utolsó nap nemcsak az ítélet napja, hanem egyenesen maga az ítélet: "Ezért Tyrusnak és Szidonnak tűrhetőbb sorsa lesz az ítéleten...Dél királynője...a ninivei férfiak megjelennek az ítéleten e nemzedékkel...". (Lk 11,31-2; Mt 12,41-2)

Ha az újra eljövő Messiásnak ily egyértelmű a bíró-ítélő szerepe, hogyan kerülhetett Jézus ajkára annyi "ellentmondó" nyilatkozat? Egyetlen irányba lehet a magyarázatnak: **különböző jelentéstartalmakkal használja az "ítélet" általános jelentéstartalmát hordozó szavakat.** Csak a -"κατακρίνειν" (katakrinein) és a "καταδικάζειν" (katadikadzein) szavakat használta következetesen "elkárhoztatni" jelentéssel; többi szava a különféle mondatokban más és más jelentést hordoznak. A bevezetőül említett mondatban is a "nem ítélek", valamint az "ítélek" ellentmondó állításait egy ugyanazon ige hordozza a "κρίνειν" (krinein).

A következőkben csak azokat az ítélet-vonatkozásokat fogjuk vizsgálni, melyekben a vonatkozási 1.pont a Messiás. Viszont azokat, amelyekben a vonatkozási 1. pontot az

emberek alkotják, következő könyvünk tárgyalja (60b num). **Az Isten ítélete az emberről - a Messiás ítéletei.** Hiszen "az Atya nem ítél senkit, hanem az ítéletet egészen a Fiúnak adta". Az Atya csak a Fiút ítéli: dönt mellette a Messiást ördögösséggel vádoló jeruzsálemiek ellenében. (Jn 5,22; 8,50)

b) Jelentéstartalmak

Mielőtt kitisztáznók e szó jézusi speciális jelentéstartalmait, tudatosítanunk kell Jézus szóhasználatában valamilyen. A jelentéstartalomtól függetlenül **egyszer a mindenkire**, tehát övéire is, a Sátán népére is érvényes ítéletet jelent, **másszor** szűkebb jelentésben használja ezt a szót: **csak a Sátán népére vonatkoztatja**. Amikor arról beszél, hogy amilyen a mi ítéletünk, olyan lesz az Isten ítélete rajtunk, (Mt 12,36; 7,1-2) akkor az "ítélet" ugyanolyan egyetemes szélességű, akár a feltámasztás, az összegyűjtés, a számonkérés. Máskor azonban szűkebb e fogalom, mert az Isten népére nem vonatkozik: "aki hisz Benne, azt el nem ítéli...aki ígémet hallgatja...örök élete van és nem kerül ítéletre", mert akik jót cselekedtek, nem az ítéletre jönnek elő, hanem az élet feltámadására, és csak a gonoszok jönnek az ítélet feltámadására. (Jn 3,18; 5,24.29) Megtaláljuk ezt a szűkebb értelmet a szinoptikusoknál is: aki nem ítél-kárhoztat, azt az Isten sem ítéli-kárhoztatja. (Lk 6,37)

E különböztetéstől függetlenül **négy különböző jelentéstartalommal használta ezt a szót**. Ez a magyarázata annak, hogy ítél egy adott jelentésben (de nem egy másikban), és nem ítél egy másik (az elsőtől különböző) jelentésben. Lássuk e négy jelentéstartalmat. Amikor Simon farizeus azt állítja, hogy a hitelezőt az az adós fogja jobban szeretni, amelyiknek többet engedett el, akkor Simon Jézus megállapítása szerint "ítélt". (Lk 7,43) Tényt állapított meg; használta azt a **logikai ítéletet**, amellyel az emberi gondolkodás és nyelv beszámol a valóságról. Amikor Jézus megvédi Jeruzsálemben szombatnap gyógyítását, annak Istennek tetsző voltát, akkor **elméleti értékítéletet** formál. Ítélete: Istennek tetsző az Isten napján embertársainknak jót tenni. (Jn 5,30) Értékelmélünk s az ebből származó elméleti értékítéleteink alapján hozunk **gyakorlati értékítéleteket**, amelyekkel elismerőleg vagy elmarasztalóan ítélünk az emberi magatartásokról. Erről az ítéletről szól a köztünk levő Messiás jelen időben: "sok ítélni valóm van felettetek". (Jn 8,26) Nevezzük ezt gyakorlati értékítéletnek. Végül van **bírói ítélet**, melynek jutalmazás, felmentés, büntetés a következménye. Míg az előző három ítélet nem ismer szankciót, megtorlást, a bírói ítéletnek éppen ebben rejlik a megkülönböztető jegye mindhármukkal szemben. Ha Jézus nem engedi megkövezni a házasságtörő asszonyt, akkor bíróilag nem ítéli el őt, (Jn 8,10-1) bár nem kétséges, hogy értékelméletileg Jézus ítél: a házasságtörés nem tetszik Istennek; mintahogy gyakorlatilag is ítél: ez az asszony Istennek nem-tetszőt cselekedett, ő sem bűn nélkül való.

E négy jelentéstartalom nemcsak különbözik egymástól, **összefüggésben is van egymással**. Az értékelmél a lételmélre épül, s ez utóbbi a logikai ítéletek alapja. A gyakorlati értékítéletet az elméleti értékítélet alapján hozzuk. A bírói ítélet szankciót mond ki a gyakorlati értékítélet alapján. Ez az összefüggés mélyen meghatározza Jézus gondolkodását. Az Isten = Szeretet - ez lételméleti ítélet. Az az Istennek tetsző magatartás, amelyet a szeretet határoz meg - ez elméleti értékítélet. Az az ember tetszik az Istennek, amelyik szeret - ez gyakorlati értékítélet. Az kap jutalmat, aki szeret; az kap büntetést, aki nem szeret; - ez pedig bírói ítélet.

Ez a négy jelentés elméletileg négy igent és négy nemet tesz lehetővé - nyolc változatot. Mivel Jézus ítéletei részint ebben az időben, részint időn kívüli történnek, ez a különböztetés

elméletileg újabb nyolc, tehát összesen tizenhat változatot eredményez. E tizenhat lehetőség szerint kell rendeznünk a rendelkezésünkre álló anyagot. **Ennek segítségével feloldódik a szövegek látszatellentmondása.** Előrebocsátjuk a végeredményt. A Messiás ebben az aiónban tartózkodott a bírói ítélettől, mert hírnöki-tanítói-nyájajuhászi-szolgai alakjával, szerepével nem fért össze a bírói ítélet. Szolga-alakjában nem is rendelkezett végrehajtó gépezettel, amely nélkül a bírói ítélet fából vaskarika. A másik három ítéletet bőségesen gyakorolta. A bírói ítéletet viszont prolongálta az utolsó napra, a bírói ítélet napjára, amikor szolga-alakja helyett királyi alakban érkezik közénk, s mint király rendelkezik is a bírói ítélethez szükséges végrehajtás összes feltételeivel.

c) Aiónbeli ítéletek

Nézzük az erre az aiónra szóló nyolc lehetséges ítéletet. Jézus állítja, hogy Ő a világ Világossága, s erről mondja: "ha ítélek, ítéletem a valóságnak megfelelő" (αληθινή!). (Jn 8,16) Végző soron lételméleti tárgyú, logikai ítélet. Negatíve nem találjuk ezt az ítéletet, ellenkeznie küldetésével, hiszen éppen azért jött, hogy ítéleteket közöljön velünk a valóságról, mégpedig a valóságnak megfelelően. Azért jött, hogy elmondja, mi az Isten, mi az ember; azért, hogy megmagyarázza a lét és szeretet legmélyebb összefüggését. **"Nem ítélni" - ez lételméleti értelemben egyet jelentene a Messiás részéről azzal, hogy nem vállalja a küldetést,** azaz azzal, hogy nem Tanító. Azért Messiás és Tanító, hogy mondja az Atyától hallottakat: "ahogy hallom, úgy ítélek" (Jn 5,30)

Értékelméleti ítélet: "Ítéletül jöttem e világra, hogy akik nem látnak, lássanak". (Jn 9,39) A látás lét- és értékelméleti ismeretek birtoklását jelenti. Ezeknek az ismereteknek úgy jutottunk birtokába, hogy a Messiás elmondotta nekünk a Szentháromság-beli értékvalósítást, és megrajzolta, milyen Utat kell nekünk járnunk. **A tökéletesített törvény Tanítója elméleti értékítéletekben mondotta el, miben áll az Istennek-tetsző emberi magatartás.** Mondhatjuk: Jézus értékelméleti ítéleteket jött hozni. Egész harmadik könyvünk eme értékelméleti ítéleteinek rendszerezése. Ezért jött "ítéletül", ítéleteket hozóként. Ily ítéleteket nem tenni a fent mondottak erejében - ugyancsak ellenkeznie küldetésével.

Gyakorlati értékítéletei - eme eszményt-állító értékelméletére alapozodnak, s így azok vagy elismerők, vagy elmarasztalók. A "sokat kell rólatok mondanom és ítélnem" mondatban még nem dőlt el, elismerő avagy elmarasztaló-e a gyakorlati értékítélet. Viszont a következő mondatban gyakorlati értékítélete már egyértelműen elmarasztaló: "aki nem hisz, már elítéltetett...abban áll az ítélet, hogy...az emberek jobban szerették a sötétséget...mert gonoszak voltak tettik...". Lelke is ily elmarasztaló ítélettel vádolja majd, ha eljő, a világot. (Jn 8,26; 3,18-9; 16,8.11) **Ellenfeleit rendre elmarasztalta különböző bűnökben, bőven élt tehát gyakorlati értékítéletekkel.**

Hogy **ebben az aiónban bírói ítéletet nem hoz,** annak éles bizonyága Jánosnál a házasságtörő asszonynak mondott szó: "Én sem ítélek el". (Jn 8,11) Az élességet az adja, hogy a bűnös ember akart bíróilag ítélni, s a bűnt nem-ismerő Messiás nem. Hasonlóan csattanós a Lukácsnál található örökösödési történet: "akkor odaszólt Hozzá valaki a nép közül: Mester, szólj testvéremnek, ossza meg velem az örökséget. De Ő elutasította: Ember, ki tett engem bírónak (κριτης = kritész) vagy végrehajtónak (μεριστης merisztész = elosztó) köztetek?". (Lk 12,13-5) Az, aki Mesternek szólítja, mint tanítvány hallhatta Tőle nemegyszer az adási parancsot. E tanítás alapján kéri Tőle a segítséget. Jézus megtagadja, mert csak törvényt-tanító Ő itt ebben az aiónban, s a hallott tanítás alapján kinek-kinek magának kell

önmaga felett bírónak és végrehajtónak lenni. A Messiás nem vállalja át tőlünk ezt a szerepet. Az aión tartalma alatt nem. Így érthetők összes idevonatkozó tagadó mondatai: "Isten nem azért küldte Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy megmentődjék általa a világ... Ti test szerint ítélték, én nem ítélek senkit... Én nem ítélem el azt, aki meghallgatja tanításom, de nem tartja meg, hiszen nem azért jöttem, hogy elítéljem a világot, hanem hogy megmentsem a világot." (Jn 3,17; 8,15; 12,47)

Így alakul Jézus ítélő magatartása az első aiónban - az emberekkel szemben. Magatartása a Sátánnal szemben másnak látszik. A pogányok előtt mondott beszédben halljuk: "Ítélet van most a világon. Most vetik ki evilág fejedelmét"; a búcsúbeszédben pedig a Fiú Lelke "amikor eljön, vádlón bizonyítja majd a világnak az ítéletet, mert evilág fejedelmét már elítélték." (Jn 12,31; 16,8.11) A kivetés, kihajítás szó végrehajtást jelent, ami pedig bírói ítéletet feltételez. **Mivel a Sátán a Golgota után is működik tovább a világban, ezért "elvinek" kellett minősítenünk** azt a bírói ítéletet és végrehajtást, amelynek erejében a Sátán hatalmi pozíciója nem szűnik meg ténylegesen a világban (27c num). Az ember megmarad továbbra is a Sátán vadászterületének, mert a Golgotán létrejött elvi bírói ítélet végrehajtása prolongálódik aiónvégre.

Az **első aiónbeli** messiási ítéletek így alakulnak:

Ítéletfaj	Ítélt	Nem ítélt
lételeméletileg :	ítél	---
értékelméletileg :	ítél	---
gyakorlatilag :	ítél,	de nem ítélt el övét
bíróilag :	elvileg a Sátánt elítéli,	de nem ítélt el embereket

d) Aiónvégi ítéletek

Aiónvégre a Messiás nem tanítói szerepkörben jön el. Aiónvégi ítélő szerepének alapjait azok a lét- és értékelméleti ítéletek adják, amelyeket tanítói szerepkörében közölt velünk. Az ezekben fogant mindenkor **gyakorlati értékítéleteit király-alakjának megfelelően szankcióval látja el, bírói ítéletekké teszi.** E bírói ítéletek következtében lesz az utolsó nap "ítélet napja".

Az aiónvégi bírói ítélet mindenkit ér: valakiket Istennek tetszőknek minősít majd, másokat nem-tetszőknek. (Mt 12,37) Az előfordulások többségében azonban Jézus az aiónvégi bírói ítéletet szűkebb értelemben érti: mindannyian előjönnek a sírokból, de csak a gonoszok kerülnek az ítélet feltámadására. (Jn 5,28-9) Elítélést, kárhoztató elmarasztalást ért rajta. **Aki az aión folyamán "méltó" volt erre az ítéletre,**(Mt 5,22) **most megkapja azt,** mert az aiónbeli gyakorlati értékítélet aiónvégre bírói ítéletté formálódik. A Messiás Sátánt "gyötrése" most megszűnik "idő előttinek" lenni, s a Sátán népének nincs módja többé sertésnyájba menni, nem odázható tovább pokolra menése. (Mt 8,29)

Miféle magatartások kerülnek az aiónvégi bírói ítélet, elítélés alá? Mindenekelőtt a metanoiát-nem-tartás. (Mt 12,21-2; Lk 11,31-2) E kárhoztató ítélet (κατακρίνειν) éri azt, aki megtagadja a hitet a Messiásban: "Aki nem hisz, elkárhozik". (Mk 16,16) Bírói ítélet sújtja most azokat, akik az aión folyamán nem fogadták el Őt és tanítását: "Van ítélője annak, aki

megvet engem és nem fogadja el tanításomat; a tőlem hirdetett ige ítéli el őt az utolsó napon". (Jn 12,48) Ugyanezen végzetes következményű ítélet alá kerül az is, aki elfogadja ugyan a megbízatást, a minát a Messiástól, de nem teljesíti, nem kamatoztatja azt: elveszik tőle a minát. (Lk 19,22-7) A gonoszat cselekvők, az Istennek-nem-tetszőket tevők, a törvénytörők kapják ezt az ítéletet. (Jn 5,29; Lk 13,27; Mt 7,23)

A Vele elvileg szembehelyezkedők, **az Őt eleve-elutasítók minősített ítéletben részesülnek**; ők kapják a súlyosabb ítéletet. Kortársaik közül az írástudók és farizeusok. A próféta-gyilkos Sátán-fajzat, a "kígyók és viperák fajzata...hogyan kerülne el a gyehenna ítéletét"? Akik felélik az özvegyek házát és színleg nagyokat imádkoznak, azaz Istennek-tetszőknek játszva meg magukat helyezkednek szembe a Messiás tanításával, azok kapják a súlyosabb ítéletet. (Mt 23,23; Lk 20,47; Mk 12,40)

Aiónvégtör tehát a Messiás megtoldja a maga első aiónbeli három ítéletét a negyedikkel, a bíróival:

Ítélet-faj	Az aiónban		Aiónvégtör	
	ítél	nem ítél	ítél	nem ítél
lételméleti	+	-	+	-
értelméleti	+	-	+	-
gyakorlati	+	övét szűkebb értelemben	+	-
bírói	elvileg a Sátánt	+	+ övét szűkebb értelemben	

Az ítélettel az első aión, amelybe az Atya elküldte Őt, befejeződik. Az aión folyamán nem gyakorolt igazságtevői bírói ítéletével ér véget az aión. Amit első eljövételkor nem tett meg, második eljövéskor pótolja, megteszi. "Az Isten nem áll bosszút (εκδικειν = ekdikein) választottaiért, akik éjjel-nappal Hozzá kiáltanak?...mondom nektek, hogy elvégzi a bosszúállást (εκδικησις = ekdikésisz) hamar...az eljövő Emberfia". (Lk 18,7-8) **Az aión folyamán azon az alapon volt a Messiás dikaios, hogy nem tett bírói igazságot (εκδικησις). Aiónvégtör pedig azon az alapon Istennek-tetsző, hogy teszi azt. A választottak, az Őt választók megnyugodhatnak, mert kimentti őket a Messiás azok kezéből, akikkel szemben olyan "hosszantűró" volt. (Lk 18,7) De hogyan lehetséges ez a kétféleség a Szeretet-Istenben? (36c num).**

Az ítélet a Messiás utolsó aiónvégi ténykedése. Annak végrehajtása már a második aiónba visz bennünket, az újratereztett világba. Az ítéletre megjelentek a végrehajtás erejében az újratereztés két különálló valóságába kerülnek. Az egyiknek neve: "külső sötétség". A másiké: "kezdetből készített ország".

36. KÜLSŐ SÖTÉTSÉG

a) Az elítéltek

Az ítéletet követő végrehajtás során kapja meg ki-ki az őt megillető osztályrészt (μερος = merosz). Osztályrészét a Messiással együtt, avagy osztályrészét nélküle, együtt a hitetlenekkel és képmutatókkal. (Jn 13,8; Lk 12,46; Mt 24,51) A végrehajtás következményű bírói ítélet a balfelé állított kosokat éri, a Sátán országának népét: "Távozzatok tőlem átkozottak az örök tűzre, amely az ördögnek és angyalainak készült". (Mt 25,41) **Emberek az ítéletre egybegyűlt összes nemzetek balfelé állítottjai minősülnek e nyilatkozatban Sátánnak és Sátán-küldötteknek.** Ember és Sátán nem ellentmondó, nem egymást kizáró fogalmakat jelölő szavak az Ő ajkán. Az ördög irányítja Júdás szívét, az megy bele Júdásba, és Júdás így maga is ördög. (Jn 13,2.27; Lk 22,3; Jn 6,70) De nemcsak Júdás, Péter is az, amikor nem az Isten gondolatait gondolja: "Távozz tőlem Sátán". (Mt 16,23; Mk 8,33) A Messiást el nem fogadó választott nép a maga summás egészében is az: "Ti az ördög-atyától vagytok". (Jn 8,44) Sőt, a Sátán ambíciója nem kevesebb, minthogy a Tizenkettő is a maga egészében az övé és így ördög legyen: "Simon, Simon, a Sátán magának követelt titeket...". (Lk 22,31)

Az elítélés az átkozottakat éri: "Távozzatok tőlem átkozottak". A "megáldottak" ellentétei ezek az átkozottak. Nincsen osztályrészük, közösségük a Messiással. Azért átkozottak, mert távozniuk kell a Messiástól (καταρασθαι = kataraszthai = megátkozni, eltaszítani). **Távozni és átkozottnak lenni - egyetlen sátáni léttartalom.** Egyet jelent a messiási osztályrész hiányával.

b) Ítélet és idő

Az átkozottak "örök" tűzre mennek. Beszél erről Jézus korábban is: örök tűzre mennek, akik nem hajlandók megválni botránkoztató félkezüktől, féllábuktól, félszemüktől; a gyehenna tűzére kerülnek, "ahol...férgük el nem hal, tűzük ki nem alszik". (Mt 18,8; Mk 9,48) Az ítélet-tabló befejezése még egyszer nyomatékozik: "És ezek örök büntetésre/gyötrelemre (κολασις = kolaszisz) mennek...". (Mt 25,46) A büntetés/ gyötrelem örök, a tűz örök. A féreg el nem hal, a tűz ki nem alszik. A második aión olyan világ, amelyben - Országon kívül - a "féreg el nem hal", és amelyben - Országon belül - "meg sem halhatnak". (Iz 66,24; Lk 20,36) E kifejezések utalnak az ítélet utáni állapot időhatárt nem ismerő voltára. **A második aión nem ismeri az első aión időbeli korlátozottságát.**

Jézus nyelve nem különböztet potenciális és aktuális végtelen között, a meg-nem-szűnő folytatódás és az időtlenség között. Eme aiónon nevelt tudatunk (tér, idő és okság kategóriái!) csak a korlátozott időtartam, a meg-nem-szűnő folytatódás és az időtlenség fogalmainak elgondolására képes, többre nem. Ennélfogva nem képes kimeríteni vele Isten erejének gazdagságát, azaz nem ragadhatja meg vele fennállásunk második aiónbeli módját, ha egyszer ez a második aión különbözik a mienkétől. **Időbeli létezési módot jelent-e ez a második aión, nem tudhatjuk.** Bizonyos azonban, hogy a fenti kifejezések véglegesülésről beszélnek. Olyan állapotról, amelyet nem vált le új, reá következő. A fenti kifejezések büntetésről/bűnhődésről szólnak, amely annak a bűnnek a következménye, amelyre nincs bocsánat, amelynek léte-értvénye változatlanul fennáll a jelen aiónban is, az eljövendőben is; (Mt 12,32) megmaradó bűn megmaradó következményéről. Mivel a második aión véglegesült világ, az első aión megmaradó bűne - itt véglegesül.

Jézus aligha gondolt a "nem bocsátatik meg neki sem ebben az aiónban, sem a jövőben" szavakkal a meg-**nem**-maradó bűn biológiai halálon túli, de aiónvég-előtti büntetésére, bűnhődésre. Van azonban Jézusnak két olyan nyilatkozata, amelyek talán ezt az ideig tartó (azaz halálon túli, de megszűnő jellegű) büntetést dokumentálják. "Bizony mondom neked, ki nem mégy onnan, **amíg meg nem fizeted** az utolsó fillért is". (Mt 5,26; Lk 12,59) Az ellenfél kibékítéséről szóló történet lezárása ez a mondat. A "bizony mondom neked" - fordulat utal reá, hogy történeten kívülre, tehát már a tanuláshoz ért el Jézus ezzel a mondattal. A tanulság pedig Nála mindig országbeli. A Messiás köztünk jártában büntetéssel nem foglalkozott; övének sem hagyta örökölni ezt a maga sem végezte feladatát. A történet bíróról, poroszlóról, börtönőrrel beszél, s a Messiás ezeket a szerepeket-tartalmakat sem a maga életében, sem övének adott parancsaiban nem ismerte. Ha a "bizony mondom nektek" történeten belüli fordulat volna, akkor a példabeszéd a békét nem szerzés bizonyos evilági kellemetlen következményeire utalna csupán. Erre gondolt volna mindössze a Messiás? Ezt a bizonytalanságunkat megszünteti a szolgatársán nem könyörülő szívtelen szolga példabeszéde. A szolgát "az Úr haragjában átadta a poroszlóknak, **amíg meg nem fizeti** minden tartozását". A történetzárás ennél a példabeszédnél kétségtelenül országbeli tanulság: "Így tesz Mennyei Atyám is veletek, ha mindegyiketek szívből meg nem bocsát felebarátjának". (Mt 18,34-5)

Így...! A Mennyei Atya átadja az embertársán nem könyörülőt a maga ítélete alapján a maga büntetés-végrehajtójának. Időre szólóan: "amíg meg nem fizeti minden tartozását". A példabeszéd szavainak azonossága a fenti "amíg meg nem fizeted az utolsó fillért is" szavakkal, azt látszik valószínűvé tenni, hogy a fenti "bizony mondom neked" fordulatú befejezés országbeli érvényű tanulást tartalmaz. Mivel a paruzia időhatárt nem ismerő állapotokat rajzol, azt kell gondolnunk, hogy **a két nyilatkozat az "ideig tartó" bűnhődésről beszél, amely az emberre a Messiás nem-királyi, hanem halálunk óráján** bekövetkező eljövetelekor **szakad reá**. - Mindazonáltal lehetséges, hogy e két nyilatkozat mindössze annyit akar mondani, hogy a bűn országbeli következményekkel jár - csakúgy, mint az evilági országban.

c) Szeretet és aiónvégi büntetés

A Messiás nem foglalkozott ezzel a szembeállítással. Hallgatói nem adtak indítást ennek tárgyalására. Hogyan is adhattak volna!? Hiszen éppen azért maradt útja végére szálegyedül (115 num), mert elfogadhatatlan volt a választott nép számára az erő-nem-alkalmazás, ami nem teszi lehetővé a bírói ítéletek végrehajtását. Tanítványai a megbotránkozás éjszakájáig el-nemfogyó reménnyel remélték, hogy a szeretetről (számukra talán túlságosan is) sokat beszélő Messiás végre majd csak hozzáfog az erőalkalmazáshoz, király-voltának, bírói és végrehajtói szerepének vállalásához. Ily körülmények között a **Messiás csak a maga számára állíthatta volna fel a kérdést: nincs-e ellentmondásban a Szentháromságból való szeretet a büntetéssel, ill. valakiknek a bűnhődésével.**

Szeretetfogalmából vezette le az erőt-nemalkalmazást. A bírói és végrehajtói szerepkör aiónbeli kimaradása is e szeretet következménye, hiszen a Mennyei Atya jóságos a gonoszok iránt is. (Lk 6,35) **Aiónvégkor megváltozik az Isten természete?** Képtelenség. Hogyan hagyhatták el akkor ajkát az aiónvég büntetéseiképei. Mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy a Messiásnak **azok a nyilatkozatai, amelyekben tagadja, hogy bármi köze volna is az ítélethez, nem állítják, hogy ez a magatartása csupán aiónvégig van érvényben.**

Minden ily meggondolás nélkül állítja ugyanis, hogy "Isten nem azért küldte Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy megmentődjék általa a világ". Tiltakozik még az ítélő szerepkörbe való besegítés ellen is: "Ne gondoljátok, hogy én vádolak majd titeket az Atyánál". Ellenfelei az Isten Lelkével szemben álló "szarx" alapján (40d num) ítélik el Őt, de a Messiástól távol van, hogy bárkit is elítéljen: "én nem ítélek el senkit". Akármit tegyünk is a Messiás ellen, semmiképpen sem hajlandó felvenni az ítélői szerepkört: "És ha valaki meghallja beszédeimet és nem tartja meg azokat, én sem ítélem el őt. Aki megvet engem és nem fogadja el beszédeimet, van annak megítélője"...de nem a Messiás!. (Jn 3,17; 5,45; 8,15; 12,47-8) Ha a Nikodémusnak mondott szó elmondja, hogy miért küldte Őt az Atya, úgy ehelyt elmondja, hogy miért jött el. S a cél ugyanaz: "Nem azért küldte Fiát...hogy elítélje a világot, hanem hogy megmentődjék általa a világ!" ill. "Nem azért jöttem, hogy elítéljem a világot, hanem hogy megmentsem a világot". (Jn 3,17; 12,47)

Vissza kell tehát vonnunk mindazt, amit állítottunk a Messiás aiónvégi bírói ítéleteiről? Hogyan teheszük, ha egyszer dokumentálva láttuk a jövő időben bekövetkező ítéletet? Nézzük meg még egyszer idevonatkozó anyagunkat! Megfigyelhetjük, hogy **Jézus ajkán a bírói jellegű "ítéleteket" tartalmazó mondatokban nagyon ritkán alany az Isten, a Messiás.** Állítja Jézus, hogy van ítélet a gonoszok számára, de az ítélkező személye homályban marad. Az özvegyek házait felélő írástudók "súlyosabb ítéletet fognak kapni", "a gonoszokat cselekvők az ítélet feltámadására" jönnek elő, s aki haragszik testvéreire, "méltó az ítéletre". (Mk 12,40; Lk 20,47; Mt 5,22) Ki fogja kiróni az ítéletet? - meg nem tudjuk a fentiekből. A nyilatkozatok egy másik csoportjában előtérbe kerül az a magatartás, amelynek alapján bekövetkezik az elítélődés: "Szavaidból fogsz elítélődni", "aki nem hisz, elítélődik", és "aki nem hisz, már el is ítéltetett". (Mt 12,37; Mk 16,16; Jn 3,18) E harmadik alapján az első két nyilatkozat szenvedő igealakja nem feltételezi tehát az Istent alanyként, mert az a magatartás, amelyből hiányzik a hit, ipso facto (azaz bármiféle ítélői szerepkör közbejötté nélkül) máris elítéltté teszi azt, akinek ilyen a magatartása. **A magamat elítéltségi állapotba juttatás** látszik tehát a fentiekben megfogalmazva lenni. A hitetlenség magatartása egyenlő a messiási ige megtagadásával, s ezért érthető, hogy amikor egy ízben Jézus tiltakozik az ellen, hogy Ő bárkit is elítélne, azt is állítja, hogy a szavait el-nem-fogadót, meg-nem-tartót "a logos, amelyet mondtam, az ítéli el". (Jn 12,48)

Mindazonáltal egyes bírói jellegű ítéletekben találkozunk ítélő személyekkel is. A niniveiek és Dél királynője elítélik Jézus kortársait, a példabeszédbeli előkelő ember is elítéli szolgáját, mégpedig a szolga szavai alapján. (Mt 12,41-2; Lk 11,31-2; 19,22) Az újra teremtéskor a Tizenkettő ítélni fogja Izrael tizenkét törzsét. (Mt 19,28; Lk 22,30) Meg kell még itt említenünk két ige vallomását. Az egyik a "κατηγορεῖν" (katégorein = vádolni) igéé: "Ne gondoljátok, hogy majd én vádolak titeket az Atyánál; van, aki vádol titeket: Mózes..." (Jn 5,35) A másik: az "απαρνεῖσθαι" (aparneiszthai = megtagadni) igéé: "Ha valaki megvall engem az emberek előtt, azt az Emberfia is megvallja Isten angyalai előtt. Aki pedig megtagad engem az emberek előtt, azt **megtagadják** az Isten angyalai előtt". (Lk 12,8-9)

Nem kétséges, hogy a fentiekben tárgyalt helyek legalábbis hangsúlyárnyékban hagyják Isten ítélő szerepét: magunkat ítéljük el, embertársaink ítélnek el minket. A Messiás nem üti reá erre az ítéletre a pecsétet? De ráüti. Aki Őt szégyenli és megtagadja, azt majd a Messiás is szégyenli és megtagadja: "Ha pedig valaki szégyenlene (επαισχυνεσθαι = epaischüneszthai) engem és igéimet e házasságtörő és bűnös nemzedék körében, azt az Emberfia is szégyenli majd, amikor eljő Atyja dicsőségében a szent angyalokkal együtt...Aki pedig megtagad (αρνεῖσθαι = arneiszthai) engem az emberek előtt, azt én is megtagadom majd Mennyei Atyám előtt". (Mk 8,38; Lk 9,26; Mt 10,33) Éppen ezért **nem kell**

visszavonnunk azt, amit állítottunk a Messiás aiónvégi ítélő szerepéről, csak fogalompontosításra van szükségünk. A következőkben ugyanis látjuk (36e,f,g num) az elítélődés tényét és az elítéltség tudatállapotbeli következményét. Az eddigiek alapján pedig semmi kétség, hogy ehhez az eredményhez a Messiásnak köze van: feltámaszt, egybegyűjt, szétválaszt, számonkér. S mind e magatartások készítik elő a végső elítélődést és a végső elítéltséget. A történetekről a Messiás aiónunk képeivel, aiónunk elítélő képeivel számol be; s e képek a mi világunk királyi szerepkörének bírói ítéleteivel és végrehajtási eszközeivel dolgoznak. Ezek a képek - nem kétséges - ellentétben vannak a Szeretet-Istennel, mivel azonban az Isten nem lehet ellentmondásos, ezért kihámozandó és kihámozható a fentiekben végigelemzett messiási nyilatkozatok segítségével ezeknek a képeknek az a tartalma, amely biztosítja, hogy a Szeretet-Istent aiónvégkor sem kell másnak látnunk, mint Szeretetnek!

Ha nincs teremtés, nincs pokol. Ha nincs törvényállító Isten, nincs pokol. Ha nincs meghívás a szeretetre, nincs pokol. De Isten mégsem felelős a pokolért. Csak annyiban felelős, hogy nem volna pokol, ha nem teremtett volna meg minket szeretetből és a Szeretet képére és hasonlatosságára; tehát ha nem hív meg bennünket a Szeretethez, ha nem hív meg minket szeretni. Nem tehetette ugyanis ezt másképpen, csak úgy, hogy szabadnak teremtett bennünket; mert nincs szeretet szabadság nélkül. Az "adás" attól kezdve szeretet, hogy szabadon adunk, hogy szabadon adjuk magunkat. A gyertya nem magát gyújtja meg, s így hiába "adja" világosságát nekünk önnön "élete" árán is, nem szeret és nem juthat el a Szeretethez. Az embert csak úgy hívhatta meg Isten magához a Szeretethez, ha szabadnak teremtette, s ha az ember ezt a szabadságot a meghívás visszautasítására használja fel, akkor **a Messiás elméleti és gyakorlati értékítéleteinek értelmében (de nem következtében) nem jut el a Szeretethez**; kívül reked azon.

Kívül reked itt, aiónon belül is, hiszen a béke itt sem lesz osztályrésze; kívül reked az elkövetkező aióban is; és itt is és ott is magamagát rekeszti kívülre. Saját magatartása, saját szavai, saját hitetlensége alapján, a szeretetre nemet mondása következtében. **Az Isten tehát ennek a bírói ítéletnek nem valódi alanya. A valódi alany mi magunk vagyunk.** Eme aiónon belül is magunk ítéljük magunkat béke- és harmóniahiányra, ha nem szeretünk. A második aión sajátos körülményei között ugyanez a választott békétlenség, mint választott "sírás és fogcsikorgatás" érvényesül.

Az Isten mindezeknek csak feltétele. Feltétele, mert az Ő szeretete és meghívása nélkül - ez nem lenne lehetséges. Ez a feltétel tartalmazza a felhívást is a gyümölcstermésre. S e feltétel "szigorú és komoly", mint ahogy ilyen (αυστηρος = ausztérosz) a minák ura is. (Lk 19,21) De itt és odatúl magunk teremtjük meg magunknak a poklot, magunk ítéljük odavalónak magunkat, mert magunk választjuk a szeretet megtagadását. A szabad választás következménye a Szeretet-nem-választás. A külső sötétség nem más, mint véglegesülése ennek a Szeretet-nem-választásnak.

Az örök bűnhődésnek csak a következőkben rendbe szedett mitológikus képei vannak ellentétben a Szeretettel. A képek mögötti tartalom nincs ellentétben Vele. A Messiás ott van az ítéleten. **S végleges érvénnyel adja oda kinek-kinek azt, amit maga választott.** A Szeretetet vagy annak hiányát. S ha a második aióban nyilvánvaló lesz, hogy a szeretet a létteljesség (9e num), és nyilvánvalóvá lesz, hogy mindaz, ami nem létteljesség, az gyötrő hiány, mégpedig sokkal nagyobb mértékben, mint eme aión körülményei között, nem tehetünk szemrehányást a Szeretethez. **Mi nem választottuk Őt; Ő akart bennünket.** Azzal is kimutatta ezt, hogy aiónunk legborzalmasabb képeivel rajzolta meg, hogy milyen gyötrelmeket szerzünk magunknak, ha megtagadjuk azt, amire megteremtett bennünket.

d) Megnevezések

Térjünk vissza a lefizethetetlen tartozásra. Arra az örök bűnhődésre, amelyben nincs elbocsátás, és amely a fentebb már szóba került "örök vétekért"(Mk 3,29) jár. Mi a fizetség ezért az örök vétekért; miben áll ez az örök büntetés Jézus tanításában? - A Messiás juhait "nem vesznek el örökre"; aki megtartja tanítását "örökre nem látja meg...nem ízleli meg a halált"; aki Benne él és hisz Benne, "nem hal meg örökre". (Jn 10,28; 8,51-2; 11,26) Aki viszont nem hisz Benne, nem tartja meg tanítását, nem az Ő juha, nem él Benne - az örökre elvész, az örökre meghal. Az országbeli életnek a hiánya - Jézus egész tanítása szerint (22 num) - országbeli halált eredményez. **Az országbeli halál állapotában élők a biológiai élet befejeztével az országbeli örök halál állapotába jutnak.**

Ily módon Jézus képei az elítéltek második aiónbeli sorsáról két csoportra oszlanak: az élet meg-nem-kapására és következményként - a halálnak a képeire. **Örök elveszés, örök halál - János Jézusának kifejezései. A szinoptikusok** - bár ők is beszélnek országbeli halálról(Mt 8,22; Lk 9,60; 15,24) - **megközelítési módja itt is konkrétabb.** Eme aiónon nevelt tudatunk számára a második aiónnak is valahol kell lennie: fent vagy lent, belül vagy kívül, stb. Hat főnévi megjelölést találunk náluk Jézus ajkán: **hádesz, abüsszosz, külső sötétség, gyeheenna, tűz, gyötrelemhely.** Az életből való letaszítást juttatja kifejezésre a hádesz (Mt 11,23; 16,18-9; Lk 16,22-3; 10,15) és az abüsszosz = mélység. (Lk 8,31) A kitaszítódást: a külső sötétség. (Mt 8,12; 22,13; 25,30) Ezek az élet meg-nem-kaphatásának képei. A gyeheenna (11 ízben) és a tűz (13 ízben) az élet elvételének, a halálnak a képei. Végül a "gyötrelemhely" (Lk 16,28) a tudatállapot mozzanatára teszi a hangsúlyt. - A hádesz és az abüsszosz az emberiség közös mitológikus kultúrkincsének terméke: egyfelől az ég, másfelől a föld mélye a "másvilág" két "helye". Ezt a mitológikus képzetet használja Jézus is a Sátán bukásának rajzában: "Láttam a Sátánt, mint villámot bukni le az égből". (Lk 10,18) Ez a lebukás alulra - kap kifejezést a hádesz és abüsszosz szavakban is.

A külső sötétség ezzel szemben a Messiás specifikus "hely"-megjelölése. A "sötétség" maga is több az Ő ajkán, mint az alvilág fény nélkülsége, mivel a világosság Nála alapvetően nem fizikai fogalom, hanem az országbeli élet velejárója, jellemzője. Ennek az országbeli életnek és az ebből kinövő magatartásnak a hiánya és ellentéte a sötétség (17 num). A Sátán országa, annak feje és népe - a Sötétség országát, fejedelmét és népét alkotja. Az országbeli életet nem vállaló - ebben a sötétségben jár, és ebben megmarad. A világosságban nem járót elkapja, megragadja, meghódítja, fogságba ejti a sötétség, úgyannyira, hogy a meghódított nem fogja tudni, hova megy. (Jn 8,12; 12,46.35) Erre a "hovára" felel a Máténál három ízben is feljegyzett "külső sötétség". Ez az, amelyet "idő előtt" a Sátán népének még módja van elkerülni. (Mt 8,29)

Ez a "külső" szemben áll a nem-külsővel, a kívül nem levővel. Az első aiónban a sötétség nincsen a jókat és gonoszokat egyaránt magába foglaló világon kívül, hanem azon belül. A második aiónban a Világosság fiai az újjáteremtés folytán birtokukba vehetik a kezdettől fogva nekik készített országot, amelyből a gonoszok kirekesztődnek, kívülre kerülnek. **A bennük levő sötétség "hely szerinti" elkülönülésbe juttatja őket a világosság fiaitól. Az első aión biztosította együttélés lehetősége megszűnik.** Izraelnek Őbenne nem hívó fiai ott élhettek a Világossággal egy égbolt alatt, de ennek aiónvégekor vége van. Vége, mert kihajítódnak a külső sötétségre. Megjelenhettek menyegzős ruha nélkül is mint meghívottak az Isten Országát jelképező menyegzős lakomán, de aiónvégekor a szolgák kihajítják őket.

Kaphattak ők is országbeli minát kamatozásra, de aionvéghkor elvételük tőlük, mert mint haszontalan szolgák kihajítódnak társaik köréből a külső sötétségre. Kihajítás és külső sötétség - a két kép szorosan összetartozik. (Mt 8,12; 22,13; 25,30)

Leggyakoribb előfordulású megnevezések a halál jelentésű gyeheña és tűz szavak. A kettő tulajdonképpen egy, mert a "gyeheña" - égető hely: a Jeruzsálem melletti szemétdomb, amelyen időnként elégetik a szemetet. - Az Életért "öncsonkítást" nem-vállalók a **gyeheñára** kerülnek, s az Istennek van hatalma a Vele szembeszegülőket oda küldeni. (Mt5,29; Mk 9,43.47; Mt 10,28; Lk 12,5) A farizeusok a **gyeheña-fiává** teszik azokat, akiket megnyernek maguk számára, s maguk sem kerülnek el a **gyeheña ítéletét**. (Mt 23,15.33) A felebarátjukat bolondnak mondók és az öncsonkítást nem-vállalók a **gyeheña tűzére** kerülnek. (Mt 5,22; 18,9) Ez utóbbiak és az irgalmat nem-gyakorlók sorsa az **örök tűz**. (Mt 18,8; 25,41) A konkoly és a Benne meg-nem-maradó szőlővesszők **tűzre** kerülnek, (Mt 13,40; Jn 15,6) a törvényszegést elkövetők, a gonoszok pedig **tűzes-kemencébe**. (Mt 13,42.50)

e) Az élet meg-nem-kapása

Meg-nem-ismerés - "Sokan mondják majd nekem azon a napon: Uram, Uram, nemde a Te nevedben jövendöltünk...űztünk ördögöt...tettünk annyi csodát? Én akkor kijelentem nekik: sohasem ismertelek titeket", (Mt 7,22-3) - mondja azoknak, akik az Atya akaratának teljesítése nélkül akarnak bejutni az Isten Országába.

Ajtón bejutni nem-tudás - "Igyekeztek bejutni a szűk kapun, mert mondom nektek, sokan akarnak majd bemenni, de nem tudnak. Amikor fölkel a családanya és bezárja az ajtót, ti akkor kint maradtok és zörgetni kezditek az ajtót: Uram, nyisd ki! Erre Ő azt feleli: nem tudom honnan valók vagytok. Mire ti bizonykodni kezdtek: Hiszen előttem ettünk és ittunk! A mi utcánkon tanítottál! De Ő megismétli: nem tudom honnét vagytok". (Lk 13,24-7) E két kép egybekapcsolódik a tíz szűz példabeszédében: "...akik készen voltak, bevonultak a menyegzőre. Azzal bezárult az ajtó. Később megérkezett a többi szűz is: Uram, Uram, nyisd ki - kiáltották, de Ő így válaszolt: bizony mondom nektek, nem ismerlek titeket". (Mt 25,10-2) Mindkét transzcendens országnak van kapuja, a sátáni ország kapuja nem fog diadalmaskodni a sziklára épített vár kapujával szemben, melynek kulcsai Kéfas kezében vannak letéve. Az egyik kapu az élet kapuja, a másik az élet elvesztésének, az "elveszésnek" kapuja: "Tágas az a kapu, amely az elveszésbe visz és sokan vannak, akik bemennek rajta. Milyen szűk a kapu, amely az életre visz...". (Mt 16,17; 7,13-4)

Lakoma meg-nem-ízlelés - "Mondom nektek senki sem ízleli meg lakomámat azok közül, akik hivatalosak voltak"(Lk 14,24) - mondja azokról, akik visszautasítják hívását. A következő numerusunkban látjuk majd, mennyire jelentős képe a "lakoma" a Bíró jutalmazó ítéletének (37e num).

Távozásra felszólítás - A meg-nem-ismerésnek következménye ez: "Takarodjatok tőlem ti gonosztevők", ill. "Távozzatok tőlem mind, ti gonosztevők". (Mt 7,23; Lk 13,27) Ez a távozni, takarodni kényszerülés a Sátán és országa népének sorsa. Elhangzott ez a szó már a pusztában is a harmadik kísértés után: "Takarodj Sátán", s a szenvedés bejelentés után is - Péternek címezve: "Távozz tőlem Sátán". És szerepel végül az ítélet-táblóban is: "Azután így szól a balján állókhoz: Távozzatok tőlem átkozottak az örök tűzre, amely az ördögnek és angyalainak készült". (Mt 4,10; 16,23; Mk 8,33; Mt 25,41)

Megkötözés - A Belzebub-váddal kapcsolatban beszél először róla. Meg kell kötni a Sátánt, különben nem tudja elvenni tőle a Sátán hatalmában lévő embert. A Gonosz fiait jelképező konkolyt is össze kell kötni. Amit Péter és az Egyház megkötöz, Isten előtti érvénnyel lesz megkötözött; a megkötözöttek nem mehetnek be az életre, maradnak a Sátán rabságában. A menyegzős ruha nélküli embernek is az a sorsa: "Barátom hogyan jöttél ide menyegzős ruha nélkül? Ő hallgatott. Erre a király megparancsolta a szolgáltnak: Kötözzétek meg kezét-lábát". (Mt 12,29; Mk 3,27; Mt13,30; 16,19; 18,18; 22,12-3)

Kidobás - A fenti szavak így folytatódnak: "...és dobjátok ki a külső sötétségre". (Mt 22,13) Ez a kép-pár másodika; a megkötözést követi a kidobás. A Sátán népe nem távozik magától. Meg kell kötni ahhoz, hogy ki lehessen dobni. Az "ördögűzés" evangéliumi képeiben ez a "kidobás" szerepel: "Ha kidobsz minket, küldj a sertéskondába...Ha én Isten Lelkével dobom ki az ördögöt...; Miért nem tudtuk kidobni?" - halljuk ugyanazt az ígét az ördög, a Messiás és a tanítványok ajkáról. (Mt 8,31; 12,28; Mk 3,22-3; Mt 17,19; Mk 9,18; Lk 9,40) Két ízben Jánosnál is megtaláljuk az Úr ajkán. Van, akit kidob, van akit nem dob ki. "Most dobják ki a világ fejedelmét" - mondja Jeruzsálemben szenvedése előtt; és "Aki hozzám jön, nem dobom ki" mondja a kafarnaumi nagy beszédben. (Jn 12,31; 6,37) Az Őt visszautasító Izrael sorsa: a kidobás. "Látjátok majd Ábrahámot, Izsákot, Jákobot és az összes prófétákat Isten Országában, magatokat pedig kidobva onnan". A kárhozat "külső sötétség" névvel megjelölése mint láttuk, mindig ehhez a kidobáshoz kapcsolódik: Izrael fiainak, a menyegzős ruha nélkülinek, a talentumot nem kamatoztató szolgának - egyaránt ez a kidobás a sorsa. (Lk 13,28; Mt 9,12; 22,13; 25,30)

Áthidalhatatlan mélység - A már az aión folyamán is gyakorolt "szétválasztás" ezekben a képekben válik teljessé és helyrehozhatatlanná. Van erre egy még szemléletesebb képe, amely külön hangsúlyt tesz a helyrehozhatatlanság, a véglegesség gondolatára. Ábrahám nem küldheti át Lázárt a dúsgazdaghoz a pokolba. Akkor sem küldhetné, ha segíteni akarna rajta: "Különben is köztünk és köztetek áthághatatlan mélység van; úgyhogy aki innen át akarna menni hozzátok, ne tudjon, sem az, aki odaát van, ide ne jöhessen". (Lk 16,26) Az aión folyamán a két transzcendens ország népe még ingadozó, nem véglegesült nép volt, aiónvégekor véglegesül kinek-kinek a hovatartozása.

f) Az élet elvétele

Talentum és mina elvétele - Az országbeli gyümölcsöt termés céljából adott talentum-mina kamatot-nemhozásának következménye: "Vegyétek el azért tőle a talentumot-minát...". (Mt 25,29; Lk 19,24) Az Életet kellett volna megszerezniük vele, s mivel semmire se használták, az Életet veszi el tőlük a Messiás, a külső sötétségre kerülnek. (Mt 25,30)

Elszáradás - A szőlőtő-Messiáson nem maradó vesszők elszáradnak. Úgy, ahogy elszáradnak az ige miatt támadt üldözés következtében megbotránkozók is; ahogy a választott népet jelképező fügefafa is kiszáradt. Ahogyan "száraz ág" volt Jeruzsálem népe. (Jn 15,6; Mk 4,6.16; 11,20-1; Lk 23,31)

Kivágás - "Minden fa, amely nem hoz jó gyümölcsöt, kivágatik" és a kivágás után tűzre kerül. A képet Lukácsnál történeté növe találjuk. A "hosszantűrő" Messiás három terméketlen év után is körülássza és megrágyázza a maga fáját, és csak akkor vágja ki, ha azután sem hoz termést. (Mt 7,19; Lk 18,7; 13,6-9) Gyökerestől tép ki minden olyan növényt,

amelyet nem Mennyei Atyja ültetett; de megvárja az aratás idejét, és csak akkor engedi a konkolyt, a Gonosz fiát gyökerestől kitépni. (Mt 15,13; 13,19)

Ház-összeomlás - Amikor elérkezik az áradás és a szélvihar által jelzett **idő**, akkor összeomlik a bolond ember háza. Azé, aki csak hallgatta a Messiás tanítását, de tette nem váltotta azt. A homokra épített ház jelképezi a bolond embert: "összeomlott, és nagy volt a romlás". (Mt 7,27; Lk 6,49)

Megölés - A Messiást el-nem-fogadó választott nép reá hull a szegletkő-Messiásra és összezúzza magát Rajta; a szegletkő-Messiás reájuk esik és ők szétmállnak alatta. (Mt 21,44; Lk 20,18) Azokat éri ez a sors, akik nem fogadják el Országát, akik nem akarják, hogy a Messiás legyen a királyuk: "Azokat az ellenségeimet pedig, akik nem akarták, hogy uralkodjam rajtuk, hozzátok és öljétek meg szemem láttára"(Lk 19,27) - mondja a magának országot szerezni akaró előkelő ember.

Elégetés - Tűzzel égeti meg a rajta nem-maradó és ezért elszáradt szőlővesszőket és a jó gyümölcsöt nem hozó fát. (Jn 15,6; Mt 7,19) Tűzre, tüzes kemencébe veti azokat, akik megbotránkoznak Benne, a botrányokat, a törvénszegőket, az igazak közül kiválasztott gonoszokat, az ellenséget, a Gonosz-fiait - a vele szemben álló Sátán népét. (Mt 18,8-9; 13,42.50.30.40) Országát is megsemmisíti tűzével: A királyi menyegzőre hívó szolgákat bántalmazó meghívottaknak "városát" felégeti. (Mt 22,7)

Elvesztés - A megmenteni jött Messiás aiónvégkor mint Elvesztő érkezik újra közénk. Már az első kafarnaumi nagy napon bizonytságot tesz a Sátán népe a Messiás elvesztő szándékairól: "Elvesztíteni jöttél minket?". (Mk 1,24; Lk 4,34) A visszautasított menyegzői királyi ember a maga szolgálainak bántalmazására-megölésére ezzel az elvesztéssel válaszol: "Megharagudott és elküldvén hadait azokat a gyilkosokat elvesztítette". (Mt 22,7) A szőlősgazda is gonoszul elvesztíti "a Fiát megölő szőlőmunkásokat". (Mk 12,9; Mt 21,41; Lk 20,16) A megmenteni jött Messiás aiónvégkor átengedi az Őt nem választókat a Bűn, a Sátán hatalmának: "Ne féljete azoktól, akik megölik a testet, de aztán semmi egyebet sem tudnak tenni. Megmondom én nektek, kitől féljete: attól féljete, aki miután elvette az életet, elég hatalmas ahhoz, hogy a gyehennára hajtsón. Igenis mondom nektek: Tőle féljete", ill. "inkább attól féljete, akinek hatalma van a lelket és testet is a gyehennában elvesztíteni". (Lk 12,4-5; Mt 10,28) Az újraérkezéskor az elveszés kapuja mögé kerülnek azok, akik azoktól féltek, akik csak a testet ölhetik meg. (Mt 7,13)

A kereskedelem, a mezőgazdaság, a házépítő ipar területéről vett képeket teljessé teszi a teljes pusztulást hordozó megölés, megégetés és elvesztés képeivel. A Sátán népét éri e sors. Azokat, akiknek felkínálta a Szeretetét, amely Élet és Világosság. Azokat, akik visszautasították a Szeretetet, az Életet és Világosságot. Azokat, akik aiónvégkor Istentől és népétől elkülönítetten magukra maradnak azzal, amit választottak. A gyűlölettel, amely nem élet és nem világosság, hanem Halál és Sötétség. A Sötétséget választókat éri, akik magukra maradva - a külső sötétségben találják magukat.

g) A kárhozottak negatív tudatállapota

Efelől a Messiás rajza nem hagy kétséget. A dúsgazdag "gyötrelmekben" látja meg Lázárt az üdvözültek között, és vizet kér Ábrahámától, "mert gyötrődik a lángban". Üzenetet akar küldeni testvéreinek, nehogy ők is e gyötrelemhelyre kerüljenek. (Lk 16,23-4.28) A szívtelen

szolgát ura a "kínzóknak" adja át, s a kosoknak is a gyötrelembe kell távozniuk. (Mt 18,34; 25,46)

A gyötrelmek intenzitása különböző: egyesek sorsa "tűrhetőbb", másoké kevésbé tűrhető lesz. (Mt 10,15; 11,22.24; Lk 10,12.14) Az aiónbeli élet bármily baja, akár az élet legerőszakosabb elvétele is, kicsiny baj e gyötrelmhez képest. Úgyannyira, hogy "aki csak egyet is bűnre csábít a Bennem hívő kicsinyek közül, annak jobb lett volna, ha malomkövet kötnének nyakára és tengerbe dobnák"; Júdásnak pedig jobb lett volna meg sem születnie. (Mk 9,42; 14,21; Mt 26,24; Lk 22,22)

A kárhozottak tudatállapotának leggyakoribb képe a "sírás és fogcsikorgatás". Ez lesz a Messiást visszaütő választott népének, a meg-nem-ismerteknek sorsa. A tüzes kemencében elégetett konkollyal, valamint a háló-hasonlattal leírt gonoszok sorsa is ugyanez. A menyegzős ruha nélkülié, a szolgatársait ütü-erő szolgáé nemkülönben. (Mt 8,12; Lk 13,28; Mt 13,42.50; 22,13; 24,51)

Van Jézusnak egy szava, amely összefoglalóan fejezi ki a kárhozottak tudatállapotát: JAJ! "Az Emberfia ugyan elmegy, amint megírták felőle, de **jaj** annak az embernek, aki elárulja Őt". (Mt 26,24; Mk 14,21; Lk 22,22) Ez a JAJ zúdul nyolcszor Máténál és hatszor Lukácsnál a farizeusok és írástudók ellen, de még az annyiszor meglátogatott galileai városok ellen is. (Mt 23,13-29; Lk 11,42-52; Mt 11,21; Lk 10,13) És jaj végül, súlyos négyszeres és mindent egybefoglaló jaj azoknak, akik nem vállalják a választottság feltételeit, akik nem vállalják az Utat, amely az Atyához vezet. Mert "jaj" a gazdagoknak, jóllakottaknak, nevetőknek és dicséretet gyűjtőknek - ahogyan a Lukács-féle Hegyi beszédben olvassuk. (Lk 6,24-6)

Mindent egybefoglalva: "Jaj a világnak", (Mt 18,7) mint Isten-ellenes erőnek - a botrányok miatt, amelyeket a Messiással szembeszegülésük idéz elő.

h) Visszaütés

Mindezeket a képeket a Messiás úgy mondja el, hogy egyfelől kétségtelen, hogy nem diszkrimináció következtében (113d num) jut mindez a Sátán népének osztályrészül; másfelől pedig úgy, hogy a Messiás aktív végrehajtói szereppel rendelkezik e második aiónbeli állapotuk létrejöttében. Kétségtelen tehát e rajzban a "bűnhődés", de kiolvasható belőle a "büntetés" is. Össze kell azonban kapcsolnunk e képek anyagát azzal, amit a nem-büntető Isten messiási tanításáról már megállapítottunk (36c num). Láttuk, hogy Isten és ember nemcsak kettő, hanem egy is (29b num). Az a léttartalmi azonosság, amelyet a Messiás Magáról és az emberről állít, még nyomatékosabbá teszi, hogy Isten nem büntet, hogy Isten feltétele csupán bűnhődésünknek, és nem alanya semmiféle büntetés-végrehajtásnak. Úgy teremtette meg ugyanis az embert, hogy alkalmasak vagyunk az egyesülésre azzal az Istennel, aki léttartalmi gyökereinkig nyúlóan egyesíteni akarja Magát velünk. Az Isten ennek az egyesülésnek - akarója és nem hátráltatója vagy lehetetlenné tevője. Eme aión folyamán kizárólag az ember dönt arról, hogy egyesül-e az Istennel, beleválik-e az Istenbe, mint szőlővessző a szőlőtőbe. (Jn 15,4-6) Eme aión folyamán Isten csak a beleválásunk tekintetében aktív, mégpedig a maga mértéket-nem-ismerő végtelen erejével. **Az embernek azonban Istentől kapott szabadságával módja van Isten végtelen erejű szeretet-sugárzása alól kivonnia magát**, beburkolni magát egy olyan "sugárhatlan" (vö."víz-hatlan") fólia-köpenybe, amely "megvédi" őt Isten szeretetsugárzásától.

Mindazokat a képeket, amelyek megrajzolják a szeretet, az Isten visszautasításának következményeit, bele kell tehát építenünk a fenti messiási gondolatok magasába. A Szeretet visszautasítói nem ismerhetők meg a Szeretet számára azzal az ismerettel, amely ajtót nyitásra ösztönzi Őt, s ezért távozni kényszerülnek. Távozni, mivel nem rendelkeznek azzal, ami léttartalmi feltétele az ajtón belüli élet élhetésének, az ottani lakoma megízlelhetésének. Megköttözödésük, megköttözöttségük, kitaszítódásuk oka ugyanez a bennük rejlő képtelenség az Országban belüli életre. A Golgota által kitaszítódik a Sátán, mégpedig annak következtében, hogy a Messiás engedi, hogy a Sátán népe keresztre feszítse Őt. (Jn 12,31) **Áthidalhatatlan mélység támad a Szereteten levők és a Szeretetet visszautasítók között;** s ez a mélység e két csoport léttartalmának áthidalhatatlanul különböző voltában van adva.

Az Országba való meghívást jelképező mina és talentum elvevése jelzi, hogy lejárt a választásra kapott idő, s nem marad mina és talentum annak a kezében, akinek - saját akaratából odáig sem volt a kezében, hiszen elásta, elrejtette. A szeretetet visszautasítóknak összeomlik a házuk, amelyet ők maguk építettek homokra. A szeretet nedvét magukba be nem engedő fák elszáradnak, s így saját magukat vágják ki, mint meghíúsultakat, bár azért ültette őket Isten, hogy országbeli fák legyenek. Maguk okozzák tehát az országba helyet nem találhatásuknak másik képét, elégetésüket is. A kapott országbeli életet így elveszejtették, azaz maguk ölték meg önmaguk országbeli életét. Megfosztódva ettől az élettől és annak világosságától, **az országbeli élet hiányát jelentő halált és sötétséget teremtik meg magukban,** amely a második aión sajátos körülményei között a sikerületlenség, a semmire sem jutottság fájdalmas tudatállapotát hozza létre bennük.

A pokol kétségtelen ténye a jézusi tanításnak. De **a poklot nem Isten teremti, hanem az ember lázadása hozza létre önmagában és önmagának.** Isten nem is képes abba senkit beletaszítani. Csak mi magunk taszíthatjuk abba bele magunkat. **Isten csupán egyetlen irányban képes hatni reánk: visszatartani akarni bennünket a pokoltól.** Végtelen visszatartani akaró szeretet-energiája azonban megtörhet az emberi szabadságon.

Még egy kérdés: **Miért nem semmisíti meg Isten ezeket a meghíúsultakat?** Miért nem menti meg a Szeretet-Isten az ily módon meghíúsultakat a gyötrelmekről? Azért, mert a pokltól való félelem nélkül kevesebb lenne az ember szeretetre törekvő energiája? Biztos, hogy kevesebb lenne. De nem biztos, hogy ezért nem semmisíti meg Isten a meghíúsultakat. **Lehet, hogy nem semmisítheti meg őket.** Miért? Ki parancsolhat az Istennek? Saját mivolta. Ha egyszer teremtményt hoz létre a maga képére és hasonlatosságára, a maga Lelkével ellátva (29c num), s megalkotva azt úgy, hogy abban van valami Őbelőle, az Ő természetéből (29b num), akkor ezzel Isten ezt a teremtményt beleemeli az el-nem-múlhatás isteni léttartalmába; akkor ezt a teremtményt az Isten a maga "testévé", azaz valahogyan önmagává tette, s ezért nem semmisítheti meg.

Ha a pokol megsemmisíthető lenne, bizony megsemmisítené az az Isten, aki a gonoszokra is éltető napot és esőt küld. A Szeretet nem örülhet mások meghíúsultságának sem, gyötrelmének sem. Igaz ugyan, hogy a pokol nem lehetne, ha nem volna a reánk kiáradt isteni szeretet. De létrejöttéért és fennmaradásáért kizárólag a szeretetet visszautasító ember - a felelős. **Nem az Ős-szeretet, nem az Őstény alkotása; a szeretet megtagadása hozza létre.** A pokol a visszautasítás terméke. **Az ember véglegesülten visszautasítja az Istent - ez a pokol.**

37. A KEZDETTŐL KÉSZÍTETT ORSZÁG

a) Idő és időtlenség a második aióban

"Jöjjetek Atyám áldottai, örököljétek az országot, amely számotokra készült a világ alapítása óta". (Mt 25,34) Az áldottak e kijelentés szerint a felszólítás időpontjában még nem birtokolják ezt az országot (119d num). Az aiónvégi ítélet végrehajtása juttatja annak birtokába őket. Nem birtokolják, bár aiónvégkor az emberiség döntő többsége találkozott már a biológiai halál órájában az újra eljövő Messiással, és sorsa már eldőlt, miként a dúsgazdagnak és házi koldusának, miként a jobb latornak. Nemcsak az öröklők részéről nyújt az aiónvég valami többletet: a test feltámadását; az ország részéről is jelentkezik valami többlet. **Mi lesz ez az örökség-többlet?** Hiszen már az is az "ország" volt, amiben a koldus Lázár és a jobb lator már halálukkor belekerültek. A "παλιγγενεσία" tartalmazza ezt a többletet; **az izaiási "új ég, új föld" az a többlet**, amelyet nem kapnak meg örökségül, akiknek férgük el-nem-hal, tüzük ki-nem-alszik. (Iz 66,22-4; Mk 9,48)

Eme "új-ég, új-föld"-ország öröklésével kapcsolatban is felmerül a második aión kapcsolata az idővel. Egy alig feloldható ellentmondásba kerülünk az "áldottakkal" kapcsolatban. A jobb lator halála pillanatában az időtlen életet élő Fiúval együtt lesz a Paradicsomban. Atyához mehetésünk feltétele a Messiás tanítása szerint - eggyé levésünk Ővele és Rajta keresztül a Szentháromsággal. **Eggyé leszünk tehát az időtlen valósággal, méghozzá adott időponttól (!) kezdődően. Abszurdumnak tetszik, hiszen aminek kezdete van, az folytatódik!** Folyamat és időtlenség pedig kizárja egymást, miként a változás és a változatlanság. A jobb lator aiónvégkor feltámad és megjelenik a végső ítéleten. Nagypénteken elkezdett transzcendens életének szakaszai vannak tehát: nagypéntektől aiónvégig tart az egyik szakasz, és aiónvég-kezdettel indul a második. A szakasz kezdetet és továbbfolytatódást jelent, valamint befejeződést (ill. elvi befejezhetődést, amely azonban a potenciálisan végtelen továbbfolytatódás esetén nem következik be). Mindez annyit jelent, hogy a jobb lator nagypéntektől aiónvégig is, a második aióban is, részint eggyé lett, ill. lesz az időtlen Istennel, részint a kezdetek következtében szükségképpen időbeli életet is él.

E problémákra valaminő választ ad az a meggondolás, hogy a második aióban nincs idő és így a "halálunk órája" valamint az "aiónvég" csak felőlünk nézve jelent két különböző időpontot. De az időbeli, a teremtett ember átlépése a Teremtő időtlenségi létezőmódjába - ellentmondásnak tetszik, és ezt az ellentmondást nem vagyunk képesek feloldani. **Csak meg tudjuk mutatni az ellentmondás okát. Eme aiónon nevelt tudatunknak megismerési határai vannak. A létet időbelinek ismerjük meg és az ellentmondás gondolkodási törvényének segítségével képesek vagyunk megkonstruálni az időbeliség tagadását: a nem-időbeliséget, az időtlenséget. De ezzel az emberi megismerőképeség határához értünk. Az időtlen fogalmát az emberi tudat megkonstruálhatja, de el-nemképzelheti, mert a képbe öltöztetéshez csak egy időbeli aión képei állnak rendelkezésünkre. Sőt elgondolni is csak annyiban tudja, hogy tagadja róla az idő állítmányait; de ezzel még nem szerzünk pozitív információt róla. Ha feloldani nem is vagyunk képesek ezt a számunkra jelentkező ellentmondást, az abból kivezető útra utalhatunk. Számunkra csak az idő, ill. annak tagadása - az elgondolható. Isten ereje más létezési módokat is lehetővé tesz, melyekbe mi bele nem pillanthatunk (34c num). Akik megkapják ezt az időbeli-időtlen világot, azoknak mindenesetre **létezőmód-beli változáson, változásokon kell keresztülmenniük** ahhoz, hogy megkaphassák.**

b) Kiknek készült?

Az "áldottak" kapják meg az Országot. Az irgalmat gyakorlók az isteni irgalom erejében lesznek örökösei annak, amit Máté Hegyi beszéde nem csupán Mennyei Országának, hanem "földnek" is mond. (Mt 5,10.3.5) E föld jelentheti a transzcendens új-eget és új-földet, de semmiképpen sem csak azt (37g, 58d num). Az Isten magatartásához igazodás, az Istennek-tetszés erejével és feltételével következik be az áldás ajándékozási aktusa, jön létre az öröklés. Az Istennek-tetsző az, aki jutalmat kap (12c num). Láttuk, hogy az időbeli ember magatartásának azonosulása az időtlen Isten magatartásával - együttjár a lét gyökeréig érő azonosulással is (28-9 num).

Ha az Atya és Fiú lét- és magatartásbeli azonosságát a Messiás a "Fiú" megjelöléssel fejezhette ki legalkalmasabban, akkor ugyanígy kellett eljárnia a magatartásbeli azonosságot elvállaló s ezzel együtt a létbeli azonosságot elnyerő ember esetében is. **Meg is kapta az ember a Messiástól ezt a "fiú" nevet, amely talán tanításának legbeszédesebb bizonyossága övének időbeli-időtlen volta, más létezési módokba átmenő volta mellett.** A Messiás ezt a rákvonatkozó fiú-fogalmat szembeállította a szolga-fogalommal. "A szolga pedig nem marad mindörökké a házban, a fiú marad ott mindörökké". Ehelyt még a bűn szolgálói állnak szemben a fiúval. De a Tizenkettő nem a bűn szolgája volt, hanem a Messiásé. (Jn 8,35; Mt 10,24-5; Jn 12,26; 13,16; 15,20) A búcsúbeszéd során fel akar hagyni azzal, hogy szolgálóinak mondja övéit: "Nem mondalak titeket többé szolgálóknak...barátaimnak mondtalak titeket". (J15,15) Azon az alapon vált megnevezésükben, mert mindent tudtul adott már nekik: Atyjához menésének azt a rendeltetését is, hogy lakóhelyet készítsen ott számukra, hogy mindörökké a házban maradhassanak. Az áldottak úgy lesznek övéi, hogy beállnak szolgálni Neki, de a szolgálás ellenében a Messiás barátaivá minősülnek át.

Mondott ennél többet is. Már a galileai esztendő során **testvéreinek mondja azokat, akik megteszik Atyja akaratát.** (Mk 3,33-5; Mt 12,48-50) Az ítélet-táblóban testvéreinek mondja azokat a legcsekélyebbeket, akiket az áldottak megsegítettek. (Mt 25,40) Ugyanígy beszél feltámadása után is a Mária Magdolnához intézett szavakban: "Menj testvéreimhez, és mondd nekik...". (Jn 20,17; Mt 28,10) Testével-vérével táplált bennünket, csak hogy test-vér-ei lehessünk. A szolga tehát, aki többé nem szolga, hanem barát, sőt testvér, - mert vállalta az Atya akaratának tevését, és emiatt tetszik is az Atyának és így várományosa a Fiúval együtt történő Atyához menésének is - ennek okán **e szolga-barát-testvér egyúttal - fiú is.**

Kinek a, minek a fiainak mondotta övéit a Messiás? Mindenekelőtt a Maga fiainak. Máté lakomáján nevezi övéit először ezzel a szóval: "Nem böjtölhetnek a Vőlegény fiai". (Mk 2,19; Mt 9,15; Lk 5,34) Lukácsnál is, Jánosnál is nevezi övéit az Önmagával annyiszor azonosított Világosság fiainak. (Lk 16,8; Jn 12,36) Az ellenségszeretetet azért köti a Hegyi beszédben övéinek lelkére, hogy "fiai legyenek Mennyei Atyjuknak", hiszen az ellenségszeretet erejében **"lesznek a Magasságbeli fiai"**. (Mt 5,45; Lk 6,35) A második aión Életébe eljutó békességet szerzők - az Isten fiai. (Mt 5,9; Lk 20,36) Az Isten fiai természetesen az Isten Országának a fiai is. A búza, a Gonosz fiaival, a konkollyal szembeállított jó mag nem más, mint az "Ország fia". S e fiú fia mindannak is, amit ez az Ország tartalmaz. Jézus kettőt emel ki ezekből a tartalmakból: az el-nem-múló életet és a tudatállapotbeli kielégültséget: a "feltámadás" és a "béke" fiainak is mondja övéit. (Mt 13,38; Lk 20,36; 10,6) **A Szeretetnek igent mondó ember fia a Fiúnak; de fia az Atyának is. Ennek következtében nemcsak fia a Fiúnak, hanem testvére is.**

c) Jutalom

Mit készített a Messiás azoknak, akik Isten fiaivá lettek? Jutalmat (μισθος = misthosz). Mert méltó az országbeli munkás, szőlőmunkás, aratómunkás erre a jutalomra. (Lk 10,7; Mt 20,8; Jn 4,36) Még a pohárvizet adóknak sem marad el a jutalmuk, még kevésbé azoké, akik befogadják a prófétákat és az Istennek-tetszőket. (Mk 9,41; Mt 10,41-2) Övéi az Atyától várják ezt a jutalmazást, nem az emberektől. Ezért nem a barátait hívják lakomára: "Boldog leszel, mert nem tudják viszonzni neked. De majd visszafizetik neked az igazak feltámadásakor". (Mt 6,1; Lk 14,14) Akik az emberektől kapható jutalomra dolgoznak, az Atyától nem kapnak jutalmat. Csak akik vállalják az üldöztetést a Messiásért, és magukévá teszik az ellenségszeretet tökéletesített törvényét, csak azok számíthatnak rá. (Mt 6,2.5.16; 5,11-2.46; Lk 6,22-3.35) A "μισθος" alapvetően bért fizetést jelent és nem ajándékozást. Nem isteni személyválogatás, hanem emberi igyekezet folytán kapjuk a "bért", amelyet mégis jutalomnak mondunk, mert aránytalanul nagyobb a fizetség, mint a teljesítmény. (A Pál-tanítvány Lukács a Hegyi beszédben a Máténál olvasható "μισθος" helyett a "χαρις"-szót (charisz = kegy) adja Jézus ajkára. (Lk 14,14)

Ezt a jutalmat, amely a második aióban az áldottak birtoka lesz, **a Messiás nagyon sok néven nevezi. Mondja csűrnek**, amelybe belekerülnek az áldottak - az Ő búzája. Már a Keresztelő is így látta a Messiást: "Szórólappáttal kezében kitakarítja szérűjét, és csűrbe gyűjti búzáját..."; Ő maga is tovább viszi ezt a képet: "Aratáskor majd megmondom az aratóknak...a búzát pedig gyűjtsétek csűrömbe". (Mt 3,12; Lk 3,17; Mt 13,30) Búzává leszünk csűrben, mert Ő maga földbeeső, elhaló búzaszemmé tette magát azért, hogy megszázsorozva önmagát ott lehessünk mellette a csűrben. (Jn 12,24) **Mondja paradicsomnak**, ahová a jobb lator kerül, mondja **Ábrahám ölének**, amely a koldus Lázárt várja, mondja **földnek**, amely a szelídek öröksége lesz és mondja **hajléknak-lakóhelynek**, ahová befogadnak minket, ha barátokat szerzünk a hamis mammonból, és amelyet számunkra elkészíteni ment előre Atyja házába Jézus. (Lk 23,43; 16,22; Mt 5,5; Lk 16,9; Jn 14,2) Hasonlítja a széll-el-viharral dacoló, össze nem omló házhoz. (Mt 7,24-5; Lk 6,47-8)

Leginkább azonban "országnak" mondja e jutalmat. Ez az ország szó - az evilági és sántáni ország jelentésétől eltekintve is - nagyon sokfélét jelent a Messiás ajkán. Jelenti a Szentháromságot, jelenti azt, amit közénk hozott ebbe az aiónba, s jelenti azt, ami halálunk percétől kezdve van adva övéi számára, ami csak a második aióban lesz övéinek birtoka. Nemcsak szóhasználatában nem differenciál, jelentéstanilag sem teszi: az előfordulások többségében a fenti jelentéstartalmak többjét vagy éppen mindegyikét hordozza egy-egy ezt a szót említő mondata. Ötödik könyvünk foglalkozik majd Jézus e főnévének elemzésével (119 num), most csak azokra a helyekre korlátozzuk magunkat, amelyekben élesen szembeütő a szó "jutalom" -jelentése.

Ily jellege van mindenekeelőtt a Mennyei Ország kitételnek, melynek rövidített formája: "Mennyei". Ez az "ουρανος" (uranosz = ég, menny) Jézus ajkán evilági és országbeli jelentést is hordoz: uranosz az is, ami elmúlik, és uranosz az is, amelyben nagy lesz az érte üldözöttek jutalma. (Mt 5,18.12) Ebben az égben lenne a kincse a gazdag ifjúnak, ha eladná mindenét; itt van feljegyezve övéinek neve, itt örülnek a megtérő bűnösön, és Galilea városainak metanoiát nem tartó népe ide nem fog felemelkedni, mert a pokolba süllyed alá. (Mt 19,21; Lk 10,20; 15,7; 10,15)

A **Mennyei Országát** fogják birtokolni-örökölni a lélekben szegények, az Istennek-tetszés miatt üldözöttek, a kicsinyek. (Mt 5,3.10; 18,3; 19,14) **Bemehetnek** a Mennyei Országába az

Isten akaratát tevők, a farizeusi Istennek-tetszést felülmúlók. (Mt 7,21; 5,20) Bemehetnek a Mennyek Országát példázó menyegzőre az okos szűzek, és asztalhoz ülhetnek ott, akik hittel fogadják a Messiást. (Mt 25,1; 8,11)

Az **Isten Ország**a ugyancsak szerepel e jutalom-jelentésben. A szegényeké és a kicsinyeké ez az ország. (Lk 6,20; Mk 10,14) Bemehet ebbe az országba, aki újjászületik, aki hajlamos "megcsonkítani" magát; a feléje vezető úton előljárnak a metanoiázók, s a felebaráti szeretetet nagyra értékelő törvénytudó nincs messze attól. (Jn 3,5; Mk 9,47; Mt 21,31; Mk 12,34) Övéinek ott asztalhoz is lehet ülniök. (Lk 13,29) Még inkább hordja e jutalom-tartalmat az **Atya Ország**a megjelölés. Ott fognak ragyogni az Istennek-tetszők, mint a nap, és ott fogják inni a Messiással együtt övéi az új bort. (Mt 13,43; 26,29) Ugyanezt a tartalmat hordja a **Messiás Ország**a is: övéinek adja ezt az országot, hogy azok egyenek és igyanak asztalán az Ő Országában. (Lk 22,30) - Végezetül minden birtokos-megjelölés nélkül is: övéi öröklik a nekik készített **Országot**. (Mt 25,34)

Ez a jutalom-ország a Messiás elérkeztével közellevővé vált, lehet attól nem messze lenni, és lehet haladni feléje, megelőzni valakiket az odavezető úton. (Mk 1,15; 12,34; Mt 21,31) Be is lehet menni ebbe az országba - tíz alkalommal találjuk ajkán ezt az igét. Aki oda bemegy, meg is látja az Országot, s örökségként birtokba is veheti azt. (Jn 3,3; Lk 10,25) **Az Ország birtoklásának stílusfordulatát** hat ízben találjuk ajkán. Ugyanez jut kifejezésre a hűtlen sáfár példabeszéde után feltett kérdésben: "Ki fogja odaadni nektek azt, ami a tiétek?", (Lk 16,11-2) az "igazi" birtokot. Az ország törvénye szerinti tevékenységben talált szolgákat az ország ura a maga megérkezésekor "egész vagyona fölé rendeli". (Mt 24,47; Lk 12,44) Megkapják az igazi birtokot.

Ahogy az "ország", **ugyanúgy jelzi a jutalmat az "élet" is**. Azonos állítmányok mutatják az élet jutalom jellegét: az életet, az örökéletet meg lehet látni, birtokolni és örökölni lehet azt, és be is lehet menni az életre (22c num).

Csűr, paradicsom, Ábrahám kebele, házban levő hajlék-lakás, ország - mindezek helyszerű megjelölések. Az "élet" - már e jutalom tartalma felé mutató kifejezés. **A Messiás a jelen aión értékeinek analógiáival közelíti meg ezt a tartalmat: kincs, erszény, drágagyöngy**. A gazdag ifjút azzal bíztatja vagyonától megváltásra, hogy "kincse lesz a Mennyben". Földi kincs gyűjtése helyett "mennyei kincs gyűjtésre" tanítja övéit: "Szerezzetek magatoknak olyan erszényeket, amelyek nem lesznek használhatatlanok, és elfogyhatatlan kincset a Mennyben". (Mt 19,21; Mk 10,1; Lk 18,22; 12,33; Mt 6,20) A feltétel itt is, ott is a földi vagyontól való megváltás. Ugyanennek ellenében lehet megszerezni a Mennyek Országához hasonlított "földbe rejtett kincset", ill. "drágagyöngyöt". (Mt 13,44-46)

Részletesebb elemzést igényel a jutalom tartalmának menyegzővel és lakomával való megjelölése.

d) Menyegző

A próféták a szövetséget Isten és az Ő népe között - a házasság analógiájára fogták fel. A szövetség törvényeit meg nem tartó népet házasságtörőnek nevezték. (Iz 57,3.9; Jer 9,2) Jézus nyomukba áll, és a Tőle égi jelet kérőket, az Őt szégyenlőket házasságtörő nemzedéknek mondja. (Mt 12,39; 16,4; Mk 8,38) A Keresztelő felismerve a Názáretből jövő férfiban a Messiást, Völegényként beszél Róla övéinek; ezzel nyugtatja táborának fogyása, a Názáreti

táborának növekedése miatt féltékenykedő tanítványait. Azzal tehát, hogy Izrael népe, a menyasszony - immár a Názáretié. (Jn 3,29) Máté lakomáján a Messiás saját magát mondja Völegénynek, s a menyasszonyt a "Völegény fiai" pótolják. (Mt 9,15; Mk 2,19-20; Lk 5,34-6)

A Messiás ugyanis szövetségújításra készül Isten és az Ő népe között. E szövetséget Ő is a házasság analógiájára gondolja el. Talán azért is Völegény, mert csak akkor lehet férj belőle, ha a meny-asszony, a szövetség népe igent mond Neki. "Hasonló a Mennyegek Ország a királyi emberhez, aki menyegzőt készített fiának". A példabeszéd tele van szavunkkal. Elküldi szolgálait a menyegzőre meghívottakhoz: Jöjjetek a menyegzőre! A menyegző hiába készült el, mert nem jöttek a meghívottak. Erre mindenkit behív a királyi ember a menyegzőre, s megtelik a menyegző, majd kihajítja onnan azokat, akiknek nincs menyegzős ruhájuk. (Mt 22,2-4.8-12) A példabeszéd egy házasságtörést készítő menyegzővel rajzolja meg a régi szövetség megíúsultát és egy új néppel történő megújítását. "Menyasszonyról" ugyanúgy nincs említés, mint Máté lakomáján, ahol a meghívottakat a Völegény fiai képviselik. A tíz szűzről szóló példabeszéd egy ízben említi csupán a menyegzőt, de annál többet a Völegényt. Az öt szűz elébe megy a lámpással a Völegénynek, a Völegény megérkezik, majd bemegy a szűzekkel a menyegzőre. (Mt 25,1-10) A "menyasszonyt" csak egyes kódexek említik; alighanem a másolók toldása. Végezetül: egyik példájában a Messiás menyegzőről érkező Völegény. (Lk 12,36-7)

A fenti példabeszédek menyegzője jutalomjellegű, mert az onnan kidobottak sorsa: sírás és fogcsikorgatás; mert az öt balga szűznek nem nyit ajtót a Völegény, nem ismeri őket. (Mt 22,13; 26,11-2)

e) Lakoma

A menyegző - valójában lakoma: "Íme, ebédemet elkészítettem, tulkaim és hízlalt állataim levágva és kész minden" - ezzel hívja a királyi ember menyegzőre a meghívottakat. (Mt 22,4)

A jutalom legkidolgozottabb képe a Messiás ajkán - a lakoma. Ez a kép is szükségképpen ebből az aiónból való. Hogyan került a választás erre a képre?

Talán Thornton Wilder The Long Christmas Dinner-je fejezi ki legnagyobb súllyal a tényt, hogy a tönkre-nem-tett emberi élet legösszefoglalóbb, legközéppontibb eseménye az ünnepi lakoma. **Különös súlya van a lakomának a Messiás életében is, tanításában is.** Meglepő, mily sokszor említik az evangéliumok Jézus lakomázásait. Csak abban lelheti magyarázatát, hogy nem volt ritka, sőt egyenest sűrű volt a Messiás életében. A kánai menyegző lakomájával kezdődik ezek sora. Folytatódik Máté lakomájával, majd Simonéval: "Meghívta Őt egy farizeus, hogy étkezzék nála. El is ment a farizeus házába és asztalhoz feküdt" - akkori szokás szerint. (Lk 5,29; 7,36) E lakomák sorába tartozik a csodálatos kenyérszaporítás két tömeg-megvendéglése is. A farizeusok és törvénytudók ellen mondott nagy nyolc-, ill. hat-jajos beszéd elmondására is egy lakoma szolgáltatott alkalmat: "egy farizeus meghívta, hogy étkezzék nála...". (Lk 11,37) Lukács megemlíti egy harmadik farizeusi lakomát is: "Szombaton az egyik előkelő farizeus házába ment, hogy nála étkezzék". (Lk 14,1) Elmegy, gyógyít a lakomán, bár szombat van, és tanít az utolsó hely megválasztásáról és arról is, hogy kik számára kell lakomát adni, ha a visszafizetést a lakomaadásért az igazak feltámadásakor akarjuk megkapni. Ennek folytatásaként Jézusnak alighanem a feltámadás utáni világról és annak lakomájáról kellett beszélnie, mert utána a szöveg így folytatódik: "Ennek hallatára az asztaltársak egyike felsóhajtott: Boldog, aki az Isten Országában eszi a kenyeret". (Lk 14,15)

Ez ad alkalmat a visszautasított lakoma példabeszédének elmondására. (Lk 14,16) A fővamos Zakeusnál történő megszállása is aligha maradhatott lakoma nélkül; Márta szorgoskodásának is ilyet kellett eredményeznie. (Lk 19,5-7; 10,40)

De ezek a lakomák csak annak a fényében kapnak jelentőséget, hogy a "Mennyeik Országának" rajzában-képeiben olyan jelentős **szerepet kap a lakoma és az erre alkalmat adó menyegző.** A Lukács-leírta lakomában a meghívást visszautasítók sorsának rajza ez: "Mondom nektek, senki sem ízleli meg lakomámat azok közül, akik hivatalosak voltak". (Lk 14,23-4) A tékozló fiú "feltámadásakor" is lakomát rendez a fiát újra visszanyert apa: "Vegyétek elő hamar a legdrágább köntöst és adjátok rá. Húzzatok gyűrűt az ujjára és sarut a lábára. Vezessétek elő a hízlalt borjút és öljétek le. Együnk és vígadjunk, hiszen a fiam...feltámadt. Erre vígadozni kezdtek". (Lk 15,22-4) Új vonásokat ad a lakomához az éber szolgák példabeszéde: "Boldogok azok a szolgák, kiket uruk érkezése ébren talál! Bizony mondom nektek: felövezi magát, asztalhoz ülteti és gondosan kiszolgálja őket". (Lk 12,37) Isten népe a Messiás érkezésekor - lakomához fog jutni: "Sokan jönnek napkeletről és napnyugatról és asztalhoz ülnek...a mennyek országában", ill. "jönnek majd napkeletről és napnyugatról és délről és asztalhoz ülnek az Isten Országában...". (Mt 8,11; Lk 13,29)

Lakomára, menyegzőre menni, ott asztalhoz ülni; lakoma-elkészítés, ökö, hízlalt állat, hízlalt borjú, lakoma-megízlelés; menyegzős ruha, legdrágább köntös, gyűrű, saru; kiszolgálás, vígadás - ezeket a tartalmi mozzanatokot láttuk. A jutalomban részesültek ott ülnek Isten Országában az asztalnál és lakomáznak.

Külön súlyt ad ennek a gazdag képnek a szövetség lakoma-előzménnyel történő megújítása, nemkülönben mindaz, amit idevonatkozóan a Messiás e lakoma folyamán mondott. Főbb mozzanatai: "Menjétek, készítsétek el a húsvéti vacsorát, hogy elfogyaszthassuk...mutatni fog nektek egy tágas, étkezésre berendezett terem...ott készítsétek el... Mikor eljött az ideje, asztalhoz ült tizenkét apostolával. Így szólt hozzájuk: Vágyva vágytam arra, hogy elfogyasszam veletek ezt a húsvéti vacsorát, mielőtt szenvedek. Mondom nektek, soha többé nem eszem ezt, amíg be nem teljesedik Isten Országában." Aztán fogta a kelyhet, hálát adott és így szólt: "Vegyétek és osszátok el magatok közt. Mondom nektek: nem iszom a szőlő terméséből addig a napig, amíg el nem jön Isten Országá", ill. "amíg majd az újat nem iszom veletek Atyám Országában" - ahogyan Máté lakomáján is szólott már az új borról. (Lk 22,8; Mk 14,15-7; Lk 22,12.14-8; Mt 26,29; Mk 14,25; 2,22)

E lakoma-leírásban a már látottakon túlmenő mozzanatok: "a tágas, étkezésre berendezett terem", a "vágyva vágytam" és az "új bor". **De mindezeknél nagyobb jelentőségű: "amíg be nem teljesedik Isten Országában".** Ez az eucharisztikus lakomát megelőző pászka-vacsora, mint lakoma, valami olyasmi, aminek van beteljesedése, azaz teljessé és tökéletessé válása. Hol és mikor? Atyja Országában aiónvég előtt vagy azon túl, de mindenesetre eme aiónon kívül a jutalmul adott Országban. Ebben az Országban van valami, aminek be nem teljesedett, tökéletlenebbé másai az eme aiónbeli lakomák, a Messiás utolsó pászka-lakomája is. Ott lesz a beteljesedett, az igazi lakoma, melynek e jelen aiónbeliek csak lenyomatai. Valami újat, a mondott lakomában nem találhatót fog enni és inni ott övével Atyja Országában.

A vacsora befejeztével újfent rangvitára kerül sor a tanítványok között, s a Messiás a maga ehhez kapcsolódó tanítását így végzi: "nektek adom az Országot, mint ahogy Atyám nekem adta; azért, hogy asztalomnál egyetek és igyatok...". (Lk 22,29-30) A virrasztó szolgák példabeszédéből pedig azt is tudjuk, hogy e virrasztó szolgákat megérkező uruk nemcsak asztalához fogja ültetni, hanem ruháját feltűzve fel is fog szolgálni nekik. (Lk 12,37) **A**

Messiás a beteljesített lakomán a maga asztalához fogja ültetni övéit és Maga fog felszolgálni nekik. Ennyi az - mert kép! amennyi elmondható volt. Elmondódtak pedig ezek az ebből az aiónból vett képek egy tökéletesen más aiónnak megközelítése céljából. A kép tehát csupán a lakoma **képe**. De a Messiás **ezt** a képet választotta. Nyilván azért, mert úgy gondolta, hogyha a jutalmat akarja megrajzolni számukra, akkor örömről, vígadásról, mulatásról kell beszélnie. Ha a jutalom tartalmát megközelíthetővé akarja tenni számunkra, erre a legjobb megközelítési lehetőség a meghitt-körű Wilder-ízű családi lakoma.

Azon az estén, amelyen utoljára ültette asztalhoz övéit, amelyen ruháját feltűzve mutatta be a lábmosó Messiás a maga szolgálatát, a pászka-vacsora után sor került egy másik lakomára is. A szövetséget megújító lakomára, amelynek megszűnését nem ismerő ismételtetését adta parancsba övéinek. Ez a szövetségkötő lakoma leváltója és beteljesítője lett a korábbi Szövetség pászka-vacsorájának. **Az új lakomán a bárányt a Magát értünk feláldozó Messiás értünk feláldozott teste és vére helyettesíti.** Ezért a végleges és örök szövetség lakomáján nemcsak a Fiú a lakoma asztala, nemcsak a Fiú szolgál fel rajta, hanem a Fiú Maga a Lakoma étele-itala is, az Ő teste és vére. Ő maga a Lakoma. Mondhatta volna: Én vagyok a lakoma.

Kérdés, **vajon a második aión lakomáján nem a Messiás-bárány teste és vére lesz-e a lakoma anyaga, azaz maga a lakoma?** A jelen aión eucharisztikus lakomája - az egygyélevés lakomája. A megbotrántoztató kafarnaumi titokról - Hogyan adhatja testét ételül!? - nem az egygyé-levést beteljesítő-véglegesítő második aiónbeli lakoma-asztalon fog lehullni számunkra a fátyol? Minden bizonnyal ott. Az a lakoma fogja nyilvánvalóvá tenni azt, ami eme aión eucharisztikus lakomájában még el van rejtve szemünk előtt...teljes egygyélevésünk titkát (23 num).

Akik eljutnak e lakomára, az Istennek tetszők - ragyogni fognak mint a nap Atyjuk Országában. (Mt 13,43) A színeváltozás hegyének és a húsvét hajnalnak Messiása szintén - ragyog. **A lakomán övéi is ragyogók lesznek, amilyennek Mózes és Illést látták.** A jutalmazottak részesülnek Isten dicsőségében. Hatalmában is: az Emberfia jobbján és balján fognak ülni, és bírói székben fognak ítéletet mondani. (Mt 20,21; 19,28; Mk 10,40; Lk 22,30)

Eme aiónban menyegző és lakoma szorosan összetartozik (vö: lagzi). Mind a kettő - az egyesülés és az egyesülés adja kielégülés a boldogságot szolgálja. Az Isten képére férfinak és nőnek megteremtett ember földi egyesülését, kielégülését, boldogságát öltözteti ünnepi szokásokba a földi menyegző és lakoma; az Istennel egyesülés teremtett lenyomatát: a szeretetben egyesülést. Azzal, hogy a Messiás a menyegző és lakoma képeit használta fel örök és transzcendens egyesülésünk, kielégülésünk, boldogságunk megrajzolására, újból nyomatékozza férfi és nő szeretetkapcsolatának az Ősmintát mintázó nagyszerűségét (8c num).

f) Boldogság

Az eme aiónban elközelgett Isten Országá biztosítja a Messiás népe számára a békét (24b num). Valamelyest az örömet is, mert örömeiben adja el mindenét érte az ország kincsére reá találó ember, (Mt 13,44) de az Ország népének eme aiónbeli sorsa mégis inkább a "sírás" (136e num). Az öröm általában jövő idejű (24c num). - **A jutalom-ország azonban az áldottak számára már vígasztalódás a világban s a világtól elszenvedett bántalmakért.** Lázárnak rossz dolga volt életében, s jutalomként Ábrahám ölén vígasztalódik. Sem Lázár

dúsgazdagjának, sem pedig semmiféle más gazdagnak nem lehet része ebben a vígasztalásban. Csak azoké lehet, akiknek bőven volt ebben az aiónban felpanaszolni valójuk, akiknek sorsa evilág fogalmai szerint nem volt sikeres. (Lk 16,25; 6,24; Mt 5,4) Az eme aión boldogság lehetőségét később tárgyaljuk (84 num).

Öröm és nevetés az evilági siker külső megnyilvánulása; ezek ellentéte: a szomorkodás és sírás - övéi itteni életének kísérői. **A jutalmul adott országban megfordul övéinek sorsa. A szomorúság örömré, a sírás nevetésre fordul:** "Boldogok vagytok, akik most sírtok, mivel majd nevetni fogtok". (Jn 16,20; Lk 6,25.21) Ez a nevetés az Utat megjártak nevetése; a hazaérkezettek öröme, országbeli öröm.

Mindez csak akkor lehetséges, ha az Ország jutalma a jutalmazottak természetből fakadó igényeinek kielégültét jelenti. A "kielégülni" szó is szerepel tudatállapotunk jézusi rajzában. Éppen annak kapcsán, hogy az Út vállalása igen sok test és vér szerinti kielégületlenséggel jár: "Boldogok vagytok, akik most éheztek, majd kielégítenek benneteket". (Lk 6,21; Mt 5,6) E kielégülés az országbeli igény kielégülése lesz. Az újjászületetteknek, az Istennek-tetszőknek az igénye elégül majd ki.

A tudatállapot rajza során újra és újra előkerül a Messiás e tekintetben legjelentősebb szava: a "boldog" (μακάριος = makariosz). Közel harmincszor találkozunk ajkán e szóval, és egy esetet kivéve (Lk 23,29) mindig országbeli, pozitív tudatállapotot jelent.

Kik a boldogok? A Messiáshoz ragaszkodók. Részletezve: akik látják Őt, akik kinyilatkoztatást kaptak Róla az Atyától; akik hisznek Benne, azaz hallgatják és megőrzik tanítását, tehát meg-nem-botránkozva Benne, virrasztva hűségesek Hozzá. (Mt 13,16; Lk 10,23; Mt 16,17; Jn 20,29; Lk 11,27; 7,23; Mt 11,6; Lk 12,37-8) Azok boldogok, akiknek életcélja egybeesik a messiási célkitűzésekkel: az Istennek-tetszést éhezők és szomjazók, a tisztaszívűek. (Mt 5,6.8) Boldogok, akik ennek kibontásaként vállalják a kicsiség eszményét: a lélekben szegények, akik megértik és teszik, amit a lábmosság jelképez. (Mt 5,3; Jn 13,17) Boldogok, akik vállalják a Messiás másik eszményét, a szegénységet és az azzal kapcsolódó adástörvényt. Maguk is szegények, szegényeket hívnak meg vacsorájukra, irgalmat gyakorolnak a rászorulókkal szemben, és megadják szolgatársaiknak azt, amire szükségük van. (Lk 6,20; 14,14; Mt 5,7; 24,45-6; Lk 12,42-3) Vállalják végül a boldogok a Messiás harmadik eszményét, a fizikai erő-nem-alkalmazást és ennek összes velejáróját. Ezért boldogok a szelídek és békességszerzők, a magukat meg-nem-védés következtében sírókká és szomorkodókká levők. Azért boldogok, mert vállalják, hogy gyalázni, rágalmazni, üldözni, kiközösíteni és kihajítani fogják őket, mert vállalják, hogy gyűlöletben lesz részük - a Messiáshoz fűződő hűségük következtében. (Mt 5,5.9.4; Lk 6,21; Mt 5,10-1; Lk 6,22) Egyetlen szóval kifejezve: **az Utat vállalók a boldogok.**

Miért boldogok az Utat vállalók, ha egyszer ennyi bajjal jár ez az út? Csak a jutalom miatt lehetnek boldogok! Miben áll ez a jutalom? A Messiás begyógyítja az Érte és az Útért kapott sebeket. Találkoznak majd irgalmával, megvígasztalja őket úgyannyira, hogy nevetni fognak az egykor sírók, hiszen asztalához ülteti őket, maga fog felszolgálni. Ő lesz a lakoma...és így kielégülnek vágyaik. (Mt 5,7.4; Lk 6,21; 12,37-8; Mt 5,6) Kielégülésük alapja, hogy birtokába kerülnek annak az Országnak, amelyet a Messiás odaad nekik: nagy lesz jutalmuk a Mennyben, minden vagyona fölé fogja rendelni őket, övék lesz a föld, a Mennyek, az Isten Ország. (Mt 5,12; Lk 6,23; 12,44; Mt 24,47; 5,5.3.10; Lk 6,20) Ennek az országot-öröklésnek végső alapja az, hogy egyfelől a Messiás utat-megmutatása és utat-járása által, másfelől övéinek utatvállalása által - e boldogok elnyerik az Isten fiainak a nevét.

Istenfiúságuk következtében lesznek boldogok. (Mt 5,9) - Van végül egy összefoglalása a Messiásnak, amely végső tartalmát adja annak, ami övéinek jutalma: "Boldogok a tisztaszívűek, mert meglátják az Istent", ahogy a "kicsik" angyalai is látják "Atyjuk arcát". (Mt 5,8; 18,10) A Messiás ajkán ez a jutalom és a boldogság netovábbja, hiszen ez az a szentháromságbeli látás, amely szükségképpen bontja ki magából azt a szeretetet, amely a mértéket-nemismerő isteni tudatállapotnak, az Isten boldogságának is létrehozó oka.

Mindezek mögött egy nagy jelentőségű tényállásnak kell meghúzódnia. Mi ez a tényállás? Az emberi természetnek olyanamilyen volta. **Olyan az emberi természet, hogy annak igényeit csak az Isten-léttartalmú Ország, csak az istenfiúság s az Ország elnyerése elégíti ki.** Az emberi természet Ország-igényű természet. S ha adott esetben mégsem az Országot igényeljük, ez személyes bűneink, őseink bűnei által deformálódott természetünk következménye.

A tablóból tudjuk, hogy ez a második aiónbeli ország - a kozmosz alapjainak lerakásától (καταβολη = katabólé) fogva készült övéi számára. (Mt 25,34) Mivel a második aión az első aión, a kozmosz utódja-folytatása, úgy tetszik: a világ alapjainak lerakása, azaz az egész első aión csak azért lett, hogy övéi megkapják ezt a második aiónbeli országot. Az időtlen, szentháromságos Isten teremő munkájának célja - ennek a jutalomnak az odaadása. **A kozmosz rendeltetése pedig csupán az, hogy lépcsője legyen, mint végetérő és elmúló valóság egy véget nem-ismerő és el-nem-múló valóságnak, az áldottak jutalmának.**

g) A remény

Világos a fentiekből, hogy **övéinek boldogsága ebben az aiónban csak reménybeli boldogság lehet.** Az Utat járás szorongattatásaiban a tudatállapot a szorongattatásoknak megfelelően szükségképpen szorongásokat ismerő, amelyeket a reménybeli boldogság ugyanúgy nem képes semmivé és szélbe fújni, mint ahogyan ez a Messiás eme aiónbeli életében sem volt lehetséges.

Izrael népét a Messiás-várásra az atyáknak tett ígéret indította, s ez az ígéret volt végső alapja annak a reménynek, amelyet övéi Belé vetettek. **Ígéret és remény** az első keresztyén nemzedékek igen fontos fogalmi-szavai közé tartoznak. Jézus ajkán nem, vagy alig találjuk őket. Mivel ezek a szavak az Ószövetségben jól ismertek és kedveltek voltak, a jézusi mellőzésnek aligha lehetett más oka, mint amire a "σωτηρ" szó mellőzésével kapcsolatban már utaltunk (10e num). **"Remény és ígéret" - kortársai tudatában messzemenően egybekapcsolódtak az Ószövetség "evilági ország"-komponensével.**

A **"remény"** (ελπις = elpisz) szót egyáltalán nem találjuk ajkán. A "remélni" (απ-ελπιζειν = ap-elpidzein) igét összesen három ízben, de nem azzal a tárggyal, amely kortársai reményének nagy tárgya volt. Jézus arról beszél, hogy az adás-törvényt teljesítve nem szabad viszont szolgálatokat remélnünk azoktól, akiken segítünk; és arról, hogy az Őt elvető jeruzsálemiek Mózesben reménykednek és nem Őbenne. (Lk 6,34-5; Jn 5,45) **Az "ígéret"** (επαγγελια = epangelia) szót Lukács kétszer Jézus ajkára adja. Mindkét esetben a Lélek elküldése az ígéret tárgya. (Lk 24,49; Csel 1,1) Elgondolkodtató, hogy a tanítványok legsummásabban talán e szó elhangzását követően tettek bizonyosságot értetlenségükről, gondolataiknak nem a jézusi malomban őrléséről. Hallva e szót, csak ezt a szót hallják. S hiába hallható, mit jelöl meg Jézus az ígéret tárgyaként, tudatuk kapcsol a szó bennük élő

jelentéstartalmához: "Vajon ebben az időben állítod helyre a királyságot Izrael számára?". (Csel 1,6)

Találunk azonban ajkán két ígét, amelyek a reménnyel rokonértelmet hordoznak. Őt ízben használja a "θαρσώ" (tharszó = bizalommal) lenni, nem-félni, bízni valakiben jelentésű szót. Ezzel ígérte az inaszakadtnak és a vérfolyásos asszonynak a bűnbocsánatot, s a tengeren járva ezzel nyugtatta tanítványait. (Mt 9,3.20-1; 14,27; Mk 6,50) Ezzel a szóval akart lelket önteni tanítványaiba az utolsó vacsorán is, amikor elébük rajzolta a sorsot, amely vár rájuk: "A világban üldözést szenvedtek, de bízzatok, én legyőztem a világot". (Jn 16,33) Két ízben használta a "πειθω" (peithó = bizalommal) lenni, bizakodom jelentésű szót. A Sátán a maga fegyverzetében bizakodik, a gazdagok pedig vagyonukban. (Lk 11,22; Mk 10,24) Bizakodni a bűnbocsánatban, a Messiás világot-legyőzésében, nem bizakodni a sátáni fegyverekben és a vagyonban - ezek a tartalmak negatíve vagy pozitíve a Messiás-adta reménység vonalában állnak, de annak teljes tartalmát nem hordozzák. Nem is ezzel a két szavával ért Jézus a remény tartalmához legközelebb.

Következő könyvünkben látjuk majd, hogy a **"hinni" szó differenciálatlanul tartalmazta a Messiás tudatában azt, amit az első keresztény nemzedék differenciál majd hitre és reményre** (84b num). Szent Pétert tetten érhetjük egyik mondatában, amint éppen végzi ennek a Mesterétől differenciálatlanul tanult szónak differenciálását: "Általa hisztek Istenben, aki feltámasztotta Őt halottaiból és megdicsőítette, hogy **hitetek egyben** Istenbe vetett **remény is legyen**". (1Pét 1,21)

Fel kell tennünk a kérdést: **Csak a második aiónt adta-e a Messiás reményeink tárgyaként?** Ígéretei csak a második aiónra vonatkoztak-e? Elment-e konokul, makacsul a választott népnek az első aiónra vonatkozó igényei-reményei mellett? Lemérte-e, hogy a feltámadás erejében hűségre Hozzá visszatért maroknyi csapatának lelke még a búcsúzás pillanatában is, még a Lélek jövésének ígéretét hallva is, ezzel az aiónnal, erre az aiónra vonatkozó reménnyel van tele? Igen! (136 num).

De a Messiás nagyon élesen a második aiónra teszi a hangsúlyt. Így kellett tennie, mert e legélesebb hangsúlytevései ellenére is övéi első aiónra vonatkozó reményeket akartak szavaiból kihallani. De csak hangsúlytevésről van szó. Az első aiónra vonatkozó ígérek sem hiányoznak tanításából. Szavainak elfogulatlan olvasása a fent említett hangsúly következtében azt a benyomást keltheti, hogy makacsul elzárkózott kortársai és hűséges csapata - sőt a történelem tanúságát megidézve: az ember, az Isten által megteremtett emberi természet igényei elől. Elzárkózott, és első aiónbeli perspektívaként a keresztet rajzolta övéi számára, a Szikla számára is: "más övez fel téged és odavisz, ahová **nem akarod**". (Jn 21,18) Hangsúlytevésének következménye volt, hogy az Utat alapvetően úgy rajzolta meg, hogy ez a rajz az ember igényeinek megannyi megtagadását rejti magában.

De a nemcsak elfogulatlan, hanem egyúttal figyelmes olvasó számára nyilvánvalóvá kell lennie annak is, hogy **a második aión jutalmától meghatározott Utat-járásnak első aiónbeli pozitív következményei is vannak** (136 num). S e pozitív következmények olyan jelentősek, hogy megérdemlik, hogy az Ószövetség ígéretein és reményén felnövekvők számára is az ígért és a remény tárgyai lehessenek.

De többet is kell mondanunk. Az Utat-járás első aiónbeli következményeit az ember első aiónbeli reményeinek egyetlen lehetséges kielégítőjeként tanítja a Messiás. Azt tanítja, hogy minden más út úttalan; hogy minden más remény reménytelenségbe ful; hogy minden

más ígéret csalóka ábrándnak bizonyul előbb vagy utóbb a történelem folyamán. Azt, hogy könny- és vértengert eredményez minden egyéb út (128 num). Azt tanítja, hogy az emberiséget soha el nem hagyó, első aiónra vonatkozó prófétai álmok csak az Ő Útján közelíthetők meg. Azt tanítja, hogy az első aión reményeinek teljesülése - következménye a második aión reményében járt Útnak.

Nem mondta, hogy "Én vagyok a reményetek" - bár mondhatta volna! De mondta, hogy "Én vagyok az Út". (Jn 14,6) Én vagyok az Utatok!

Cur Deus homo? Miért jött? Hogy reményünk legyen. De ez a remény az Útnak a függvénye. Mi ez a remény, amit nekünk adni jött, akkor látjuk majd a maga teljességében, ha megismerjük, miféle Útnak rajzolta meg Önmagát számunkra.

Harmadik könyvünk adja meg a teljes feleletet második könyvünk kérdésére.

TARTALOM

10. A MESSIÁS	- 72 -
a) Az Eljövendő	- 72 -
b) A Felkent.....	- 72 -
c) A Király	- 74 -
d) Az Úr	- 74 -
e) A Megmentő, a Megváltó.....	- 75 -
f) Előretétekintés	- 76 -
11. ÖRÖMHÍR... KINEK?.....	- 76 -
a) Hirdeti.....	- 76 -
b) A szegényeknek	- 78 -
c) Betegeknek	- 79 -
d) Bűnösöknek.....	- 80 -
12. AZ ISTENNEK TETSZÉS	- 81 -
a) Az "igaz"	- 81 -
b) Analízis	- 81 -
c) Szintézis	- 83 -
d) Végeredmények	- 85 -
e) Az Istennek-nem-tetsző.....	- 87 -
f) Az Istennek-tetszés	- 87 -
g) Istennek tetszeni	- 89 -
13. MEGHÍVOTTAK, VÁLASZTOTTAK.....	- 90 -

a) Máté lakomájának botránya	- 90 -
b) Egyetemes meghívás.....	- 91 -
c) Metanoiára hívás.....	- 92 -
d) Hívás és választás	- 94 -
e) Felfedés és eltakarás	- 96 -
f) Fáradtak és szomjazók	- 98 -
g) A "kiváltságoltak"	- 99 -
14. A TANÍTÁS	- 100 -
a) Jézus szokása	- 100 -
b) Hol, mikor, mennyit?.....	- 100 -
c) A tanítás nyilvánossága	- 101 -
d) A tanítás ereje	- 103 -
e) A tanító.....	- 103 -
15. AZ ORSZÁG IGÉJE-TÖRVÉNYE	- 105 -
a) Az ige és az Ige.....	- 105 -
b) Ige és szakadás	- 106 -
c) Törvénybeteljesítés	- 107 -
d) Törvénytökéletesítés.....	- 109 -
16. BIZONYSÁGOT TESZ AZ IGAZSÁGRÓL	- 111 -
a) Léttartalom.....	- 111 -
b) Tárgya.....	- 112 -
c) Hatásai	- 113 -
d) Bizonyágtevés	- 114 -
17. A VILÁG VILÁGOSSÁGA	- 115 -
a) Fényforrás.....	- 115 -
b) A világítási funkció.....	- 116 -
c) Mi a világosság?.....	- 117 -
d) Ki a világosság?.....	- 118 -
e) Világosság és Istennek tetszés	- 119 -
f) Örömhír és tragédia	- 120 -
18. SZOLGÁLNI JÖTT	- 120 -
a) Szolga-alak.....	- 120 -
b) Szolgálat és ősminta.....	- 121 -
19. A JUHOT KERESŐ PÁSZTOR	- 122 -
a) Keresés	- 122 -

b) A jó Pásztor.....	- 123 -
c) A béres és az idegen	- 123 -
20. AJTÓ AZ ÉLETRE	- 125 -
a) Megmentődés	- 125 -
b) Elveszés	- 126 -
c) Az Ország Ajtaja	- 127 -
21. MEGSZABADÍTÓ	- 128 -
a) Szókincs	- 128 -
b) Könyörület (az első három szó).....	- 129 -
c) Megbocsátás (a negyedik szó).....	- 130 -
d) Szabaddá tévés (az utolsó négy szó).....	- 131 -
e) A sátáni vonatkozás.....	- 133 -
f) A vonatkozás genezise	- 134 -
g) A bűnös és a gonosz	- 135 -
h) A Gonosz.....	- 136 -
22. ÉLETET ADNI JÖTT	- 137 -
a) Kétféle élet	- 137 -
b) Az Ország életének eredete	- 137 -
c) Az élet elfogadása.....	- 138 -
23. ÉN VAGYOK A KENYÉR	- 140 -
a) Életfeltételek	- 140 -
b) Az élet kenye.....	- 141 -
c) Kemény beszéd és keményszívűség	- 142 -
d) Sort zárás és sort helyettesítés	- 143 -
24. BÉKÉT, ÖRÖMET ADNI JÖTT.....	- 144 -
a) A Messiás és az adás.....	- 144 -
b) Az Ő békéje.....	- 145 -
c) Ország és öröm	- 146 -
d) Élet és szeretet	- 147 -
25. A TÉNY: ÉRTÜK SZENTELEM MAGAM.....	- 148 -
a) A netovább	- 148 -
b) Az "odaadás"	- 148 -
c) Képek	- 149 -
d) Riportok.....	- 152 -
e) Kiknek adta oda életét?.....	- 153 -

26. AZ OK: A LEGNAGYOBB SZERETET.....	- 154 -
a) Kell!.....	- 154 -
b) Az Írások beteljesedése.....	- 155 -
c) Az Isten gondolata	- 156 -
d) Az Atya részéről.....	- 157 -
e) A Fiú részéről.....	- 157 -
27. A CÉL: MEGSZENTELŐDÉSÜNK.....	- 159 -
a) Megdicsőüléséért	- 159 -
b) Cur Deus homo crucifixus?.....	- 160 -
c) Az Országért.....	- 160 -
d) Bűneink bocsánatáért	- 162 -
e) Váltásdíj sokakért	- 164 -
f) Életünkért, megszentelődésünkért.....	- 166 -
28. ŐSTÉNY A VILÁGBAN	- 167 -
a) Agapan és philein	- 167 -
b) Rendhagyó használat	- 169 -
c) Atyától - emberig.....	- 171 -
d) Embertől - Atyáig.....	- 171 -
e) Fiútól - emberig	- 172 -
f) Embertől - Fiúig.....	- 172 -
g) A szeretet bennünk és mi a szeretetben.....	- 173 -
29. HOGY EGGYÉ LEGYENEK	- 174 -
a) Velünk a Fiú	- 174 -
b) A Fiú bennünk és mi a Fiúban	- 175 -
c) A Fiú Lelke bennünk és mi a Lélekben.....	- 178 -
d) A Fiú és az ember - egy.....	- 180 -
e) Ember és ember - egy.....	- 182 -
f) Kitekintés.....	- 183 -
30. SZÉTVÁLASZTANI JÖTT.....	- 184 -
a) Akikért nem könyörög.....	- 184 -
b) Egy futuribile	- 185 -
c) Új bor és új tömlő	- 186 -
d) Kétféle béke	- 188 -
31. KÉFÁS ÉS KAIFÁS	- 190 -
a) Fülöp-Cezárea.....	- 190 -

b) Szegletkő	- 192 -
32. A KÜLDÖTT KÜLDÖTTEI	- 193 -
a) A küldöttek	- 193 -
b) Küldetésünk.....	- 196 -
c) Az Isten új népe	- 197 -
33. AZ AIÓN-VÉG	- 198 -
a) Eljöveteli	- 198 -
b) Négy nyilatkozat.....	- 200 -
c) Mikor	- 202 -
d) Előttörténet	- 204 -
e) Apokalipszis	- 206 -
34. ÉN VAGYOK A FELTÁMADÁS	- 207 -
a) Feltámadása	- 207 -
b) Feltámadásunk	- 208 -
c) A második aión	- 209 -
d) Egybegyűjtés és szétválasztás	- 210 -
e) Számonkérés	- 211 -
35. ÍTÉLNI JÖTT-E A MESSIÁS?	- 212 -
a) Ítélt és nem ítélt	- 212 -
b) Jelentéstartalmak.....	- 213 -
c) Aiónbeli ítéletek.....	- 214 -
d) Aiónvégi ítéletek.....	- 215 -
36. KÜLSŐ SÖTÉTSÉG.....	- 217 -
a) Az elítéltek	- 217 -
b) Ítélet és idő.....	- 217 -
c) Szeretet és aiónvégi büntetés	- 218 -
d) Megnevezések.....	- 221 -
e) Az élet meg-nem-kapása	- 222 -
f) Az élet elvétele	- 223 -
g) A kárhozottak negatív tudatállapota.....	- 224 -
h) Visszaautasítás	- 225 -
37. A KEZDETTŐL KÉSZÍTETT ORSZÁG.....	- 227 -
a) Idő és időtlenség a második aiónban	- 227 -
b) Kiknek készült?	- 228 -
c) Jutalom	- 229 -

d) Menyegző.....	- 230 -
e) Lakoma	- 231 -
f) Boldogság	- 233 -
g) A remény	- 235 -